

KATH. UNIVERSITEIT LEUVEN

Nederlandse afdeling

FAC. RECHTSGELEERDHEID

BIBLIOTHEEK

X 398 - 24

VOORRECHTEN

door

René DERYCKE

Stafhouder van de orde der advocaten te Gent.

Professor aan de universiteit te Brussel.

In dit trefwoord werd de stof bijgehouden tot

1 juni 1958

af 1966

LBS 9269266

INHOUD

N^{ro}

INHOUD

ZAKENREGISTER

BIBLIOGRAPHIE

•

Algemene beschouwingen 1 - 7

**Titel I. — Bepaling, wezen, kenmerken en
indeling van de voorrechten** 8 - 19

Titel II. — De verschillende voorrechten . . . 20 - 258

**HOOFDSTUK I. — VOORRECHTEN OP ALLE ROERENDE EN
ONROERENDE GOEDEREN VAN DE SCHUL-
DENAAR** 20 - 30

**AFDELING I. — *Voorrecht van de gerechtskosten in burgerlijke
zaken en in zaken van koophandel*** 20 - 22

**AFDELING II. — *Voorrecht van de advocaat wegens de straf-
rechtelijke verdediging van de veroordeelde . .*** 23 - 24

AFDELING III. — *Gerechtskosten in strafzaken* 25 - 26

**AFDELING IV. — *Voorrechten ingesteld door gelegenheidswetten in
verband met oorlogstoestanden ontstaan in of na
1940-45*** 27 - 30

§ 1. — Voorrecht in verband met de herstelling van de
oorlogsschade 27

§ 2. — Voorrecht van de dienst van het sekwester 28 - 29

§ 3. — Voorrecht in verband met de teruggave van de door
de bezettende overheid geïnde bedragen 30

**HOOFDSTUK II. — VOORRECHTEN SLAANDE OP BEPAALDE
ROERENDE EN ONROERENDE GOEDEREN .** 31 - 34

HOOFDSTUK III. — VOORRECHTEN OP DE ROERENDE GOEDEREN	35 - 228
AFDELING I. — <i>Algemene voorrechten</i>	35 - 73
§ 1. — Gerechtskosten	37
§ 2. — Begrafeniskosten	38 - 41
§ 3. — Kosten van laatste ziekte gedurende een jaar . . .	42 - 45
§ 4. — Bezoldiging van het huispersoneel, van de bedienden en werklieden. - Schadeloosstelling ten voordele van bedienden en werklieden wegens onregelmatige contractbreuk. - Sommen verschuldigd als verlofbijdrage of verlofbezoldiging	46 - 55
§ 5. — Voorrecht van het slachtoffer van arbeidsongevallen .	56
§ 6. — Voorrecht van de verzekeringsinrichtingen tegenover de exploitanten van steenkolenmijnen in verband met het pensioen van de mijnwerkers	57 - 58
§ 7. — Voorrecht voor de betaling der bijdragen en afhoudingen inzake pensioen van de bedienden	59
§ 8. — Voorrecht voor de betaling van de bijdragen en van de aanvullende stortingen verschuldigd door de werkgevers terzake van gezinsvergoeding	60 - 61
§ 9. — Voorrecht van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid	62 - 63
§ 10. — Voorrecht tot zekerheid van leveringen van levensmiddelen aan de schuldenaar en zijn gezin gedurende zes maanden	64 - 68
§ 11. — Voorrecht van de Schatkist op de goederen van de rekenplichtigen en op die van hun echtgenoten . .	69 - 71
§ 12. — Voorrecht van de expediteurs en makelaars voor de invordering der rechten voor andermans rekening betaald	72 - 73
AFDELING II. — <i>Voorrecht op bepaalde roerende goederen</i> . .	74 - 228
§ 1. — Voorrechten opgesomd in artikel 20 van de Hypotheekwet	74 - 174
A. — Voorrecht van de verhuurder	75 - 103
1. — Grondslag	75
2. — Toepassingsgebied	76
3. — Bevoorrechte schuldvorderingen	77 - 85
4. — Roerende goederen aan het voorrecht onderworpen	86 - 93
5. — Uitoefening van het voorrecht	94 - 102
6. — Tenietgaan van het voorrecht	103

B. — Voorrecht voor de bedragen verschuldigd voor de zaden, kosten van de oogst en het gereedschap dat tot de bebouwing dient	104 - 107
C. — Voorrecht van de pandhoudende schuldeiser	108 - 123
D. — Voorrecht wegens kosten tot behoud van de zaak gemaakt	124 - 129
E. — Voorrecht van de niet-betaalde verkoper van roerende voorwerpen	130 - 152
1. — Algemene beschouwingen en grondslag	130 - 133
2. — Toepassingsgebied	134 - 135
3. — Bevoorrechte schuldvorderingen	136
4. — Voorwaarden voor de uitoefening	137 - 148
5. — Revindicatierecht van de verkoper	149 - 151
6. — Tenietgaan van het voorrecht	152
F. — Voorrecht van de waard of logementhouder	153 - 159
G. — Voorrecht van de vervoerder	160 - 165
H. — Voorrecht van de openbare besturen op de borgsom gestort door openbare ambtenaren in geval van misbruiken	166 - 170
I. — Voorrecht van de slachtoffers van ongevallen	171 - 174
§ 2. — Voorrechten van het wetboek van koophandel	175 - 204
A. — Beroepsverbintenissen van de wisselagenten	175 - 180
B. — Voorrecht van de commissionair en van diens geldschietcr	181 - 191
C. — Voorrecht van de houder op het fonds van een wisselbrief	192 - 198
D. — Voorrecht van de verzekeraar	199 - 203
E. — Maritieme voorrechten	204
§ 3. — Bijzondere voorrechten ingesteld door afzonderlijke wetten	205 - 228
A. — Landbouwvoorrecht	205 - 214
B. — Voorrecht van de werklieden, onderaannemers en leveranciers van de aannemers die voor rekening van de staat openbare werken uitvoeren	215 - 224
C. — Voorrecht tot zekerheid van de schuldvordering spruitend uit een overtreding van de reglementering van de openbare autobus- en autocardiensten en van het taxi-bedrijf	225
D. — Voorrecht tot zekerheid van de schuldvordering spruitend uit een overtreding van de reglementering terzake van vervoer van goederen door middel van motorvoertuigen	226
E. — Voorrecht van de schipper terzake van rivierbevrachting	227
F. — Voorrechten terzake van douanen en accijnzen	228

HOOFDSTUK IV. — RANG VAN DE VOORRECHTEN OP ROERENDE EN ONROERENDE GOEDEREN, OF OP ROERENDE GOEDEREN ALLEEN, INGEVAL VAN SAMENLOOP	229 - 238
AFDELING I. — <i>Grondregel en algemene opmerkingen</i>	229
AFDELING II. — <i>Bijzondere regelen</i>	230 - 257
§ 1. — Samenloop tussen algemene voorrechten op al de onroerende en roerende goederen, en andere voorrechten	230 - 237
A. — Gerechtskosten	230
B. — Ereloon van de advocaat wegens verdediging van de veroordeelde in strafzaken	231
C. — Gerechtskosten in strafzaken	232
D. — Herstelling van oorlogsschade	233 - 235
E. — Voorrecht van de dienst van het sekwester	236
F. — Restitutie van de door de Duitse bezetter betaalde bedragen	237
§ 2. — Samenloop van voorrechten slaande op bepaalde roerende en onroerende goederen, en andere voorrechten	238 - 239
§ 3. — Samenloop tussen algemene voorrechten op roerende goederen	240
§ 4. — Samenloop tussen voorrechten op alle roerende goederen en voorrechten op bepaalde roerende goederen	241 - 247
A. — Grondregel	241
B. — Bijzondere gevallen	242 - 247
1. — Gerechtskosten	242
2. — Kosten tot behoud van de zaak	243 - 245
3. — Voorrecht van de verzekeraar	246
4. — Begrafeniskosten	247
§ 5. — Samenloop tussen voorrechten op bepaalde roerende goederen	248 - 257
AFDELING III. — <i>Algemene rangschikking van de voorrechten op roerende goederen</i>	258
Titel III. — Voorrechten op alle of bepaalde onroerende goederen	259 - 389
HOOFDSTUK I. — ALGEMENE BESCHOUWINGEN EN INDELING	259 - 264
HOOFDSTUK II. — VOORRECHTEN DIE BEHOUDEN WORDEN ZONDER OPENBAARMAKING	265 - 271
AFDELING I. — <i>Gerechtskosten</i>	265 - 266

AFDELING II. — <i>Voorrecht van de verzekeraar</i>	267 - 268
AFDELING III. — <i>Voorrecht van artikel 73 van de gecoördineerde wetten op de mijnen</i>	269 - 271
HOOFDSTUK III. — VOORRECHTEN DIE DOOR OVERSCHRIJVING BEHOUDEN WORDEN	272 - 311
AFDELING I. — <i>Voorrecht van de verkoper</i>	272 - 285
AFDELING II. — <i>Voorrecht van de mederuilers</i>	286 - 291
AFDELING III. — <i>Voorrecht van de schenker</i>	292 - 295
AFDELING IV. — <i>Voorrecht van de mede-erfgenaam en van de onverdeelde mede-eigenaar</i>	296 - 311
HOOFDSTUK IV. — VOORRECHTEN DIE DOOR INSCHRIJVING BEHOUDEN WORDEN	312 - 348
AFDELING I. — <i>Voorrecht van de aannemers, architecten, metse- laars en andere werklieden</i>	312 - 326
AFDELING II. — <i>Voorrecht van de pachter</i>	327 - 347
§ 1. — Grondslag en toepassingsgebied	327 - 332
§ 2. — De bevoorrechte schuldvorderingen	333
§ 3. — Ontstaan van de bevoorrechte schuldvordering	334
§ 4. — Bezwaarde goederen	335
§ 5. — Vereisten	336 - 343
§ 6. — Overdracht van de bevoorrechte schuldvordering	344
§ 7. — Tenietgaan van het voorrecht	345 - 347
AFDELING III. — <i>Voorrecht ingesteld door artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de mijnen</i>	348
HOOFDSTUK V. — BEHOUD VAN DE VOORRECHTEN OP ONROE- RENDE GOEDEREN	349 - 386
AFDELING I. — <i>Algemene beschouwingen</i>	349 - 352
AFDELING II. — <i>Behoud van het voorrecht door overschrijving</i>	353 - 367
AFDELING III. — <i>Behoud van het voorrecht door inschrijving</i>	368 - 384
§ 1. — Voorrecht van de aannemers, architecten, metselaars en andere werklieden	368 - 370
§ 2. — Voorrecht van de pachter	371

	N ^{rs}
§ 3. — Voorrecht van artikel 14 van de mijnwet	372
§ 4. — Aanvraag om afscheiding van de boedels	373 - 383
§ 5. — Voorrecht van de schatkist in strafzaken	384
AFDELING IV. — <i>Behoud van het voorrecht zonder inschrijving</i>	385 - 386
AANHANGSEL I. — <i>Rechten van de overnemers van schuldvor-</i> <i>deringen, bevoorrecht op onroerende goederen,</i> <i>overeenkomstig artikel 27 hypotheekwet . .</i>	387 - 388
AANHANGSEL II. — <i>Overdracht van onroerende voorrechten</i> <i>ingeval van ruilverkaveling uit kracht van</i> <i>de wet</i>	389

ZAKENREGISTER

Aannemer, 14.

- voorrecht — bij openbare werken, 215 en volg.
- voorrecht — bouw en ontginning, 312 en volg.

Accijnzen.

Zie: Douanen.

Accountant.

- voorrecht kosten —, 21.
- Zie ook: Bediende.

Actio Pauliana.

Zie: Pauliaanse rechtsvordering.

Advocaat.

- rang voorrecht ereloon —, 231.
- sekweste, 24.
- voorrecht ereloon —, 21.
- voorrecht in strafzaken, 23, 24, 25. —

Afbetalingskoop, 130 en volg.

Afscheiding van de boedels.

Zie: Boedelscheiding.

Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

Zie: Verzekeringsorganismen pensioen mijnwerkers.

Ambtenaar.

Zie: Borgsom openbare ambtenaren.

Apotheker.

Zie: Ziekte.

Arbeider.

- rang voorrecht loon —, 244.
 - voorrecht — bouw en ontginning, 312 en volg.
 - voorrecht — werken voor Staat, 215 en volg.
 - voorrecht bij onregelmatige contractbreuk, 46, 47, 53.
 - voorrecht loon —, 46, 47, 53.
- Zie ook: Arbeidsongeval, Jaarlijks verlof, Openbare werken.

Arbeidsongeval.

- voorrecht slachtoffer —, 56.

Architect.

- voorrecht — bouw en ontginning, 312 en volg.
- Zie ook: Bediende.

Autocardienst.

- voorrecht bij overtreding reglementering —, 225.

Bankbreuk.

- kosten, 26.
- voorrecht ereloon advocaat, 23.

Bebouwing.

- rang voorrecht kosten —, 253.
- voorrecht kosten —, 104 en volg.

Bediende.

- rang voorrecht —, 244.
 - voorrecht bij onregelmatige contractbreuk, 46, 47, 49, 51, 52.
 - voorrecht bezoldiging —, 46, 47, 49, 50, 51, 52.
- Zie ook: Jaarlijks verlof.

Bediendenpensioen.

- rang voorrecht, 238, 239.
- voorrecht, 32, 33, 59.

Begraveniskosten.

- begrip, 38.
- rang voorrecht, 241, 247.
- voorrecht —, 14, 38, 39, 40, 41.

Beheerder.

Zie: Bediende.

Behoud van de zaak.

- rang voorrecht kosten —, 243, 244, 245, 247.
- voorrecht kosten —, 124 en volg., 199.

Behoud voorrechten.

- zonder openbaarmaking, 265 en volg., 385.
- Zie ook: Inschrijving, Neerlegging, Openbaarmaking, Overschrijving.

Beslag, 2.

- voorrecht kosten —, 21.

Betekening.

- voorrecht kosten —, 21.

Bewarend beslag.

Zie: Beslag.

Bewarende maatregelen.

- voorrecht kosten —, 21.

Bewijslast.

- bestaan fonds wisselbrief, 196.
- termijn uitoefening voorrecht, 52.

Bewoning.

Zie: Gebruik en Bewoning.

Bezettende overheid.

- rang voorrecht wegens herstelvergoeding, 237.
- voorrecht wegens herstelvergoeding, 30.

Bezoldiging.

- beslag, 2.
- Zie ook: Arbeider, Bediende, Huispersoneel.

Boedelbeschrijving.

- voorrecht kosten —, 21.

Boedelscheiding.

- begrip, 373 en volg.
- inschrijving, 380, 381, 382, 383.

Boekhouder.

Zie: Accountant.

Borg.

- als zekerheid, 6.

Borgsom openbare ambtenaren.

- voorrecht op —, 166 en volg.

Burgerlijke partij.

- kosten, 26.

Commissionnair.

- rang voorrecht —, 257.
- voorrecht —, 72, 73, 161, 181 en volg.

Compensatiekas.

- voorrecht — gezinsbijdrage, 60, 61.

Concordaat.

- uitwerking voorrecht, 12.

Conservatoir beslag.

Zie: Beslag.

Contractbreuk.

Zie: Arbeider, Bediende.

Curator.

- voorrecht kosten en ereloon, 21.

Deelgenoot.

Zie: Onverdeelde mede-eigenaar.

Delcredere.

- als zekerheid, 6.

Delegatie.

- als zekerheid, 6.

Deling.

Zie: Scheiding en deling.

Dienstboden.

Zie: Huispersoneel.

Douanen en accijnzen.

- voorrecht —, 228.

Eigendomsvoorbehoud, 135.**Electriciteit.**

Zie: Levensmiddelen.

Ereloon advocaat.

Zie: Advocaat.

Erfgenaam.

Zie: Mede-erfgenaam.

Exceptio non adimpleti contractus.

- retentierecht, 18, 131.

Expéditeur.

- voorrecht —, 72, 73, 161.

Factuur.

- inpandgeving —, 123.
- overschrijving duplicaat —, 146.

Faillissement.

- begrafeniskosten, 41.
- betrokkene wisselbrief, 198.
- koper, 143 en volg., 148, 152.
- pand, 111, 114.
- retentierecht, 18.
- uitwerking voorrecht, 12.
- voorrecht ereloon advocaat, 21, 23.
- voorrecht kosten —, 21.
- Zie ook: Curator.

Fiscale hypotheek.

- successierechten, 25.

Fiscale voorrechten, 228, 240.

- reden, 14.

Gas.

Zie: Levensmiddelen.

Gebruik en bewoning.

- beslag, 2.
- voorrecht bij overdracht, 278.

Geldschiet.

Zie: Lener.

Gelijkheid.

- onder schuldeisers, 3, 6.

Gemeenteontvanger.

- borgsom, 167.

Geneesheer.

Zie: Bediende, Ziekte.

Gerechtigde bewaring.

- voorrecht voorschotten —, 21.
- Zie ook: Sekwester.

Gerechtskosten.

- begrip, 20.
- behoud voorrecht, 265, 266, 385.
- rang voorrecht, 230, 232, 242.
- toepassingen, 21, 22.
- voorrecht, 15, 20, 21, 22, 25, 35, 260 en volg.

Gezinsvergoedingen.

Zie: Arbeider, Compensatiekas.

Goederen (lichamelijke).

- beslag, 2.

Handelsreiziger.

Zie: Bediende.

Handelszaak.

— als pand, 112 en volg., 252.

Herroeping.

— schenking, 363, 366, 367.

Huispersoneel.

— rang voorrecht loon —, 244.

— voorrecht bezoldiging —, 46, 47, 48.

Huurherstelling.

Zie: Verhuurder.

Huurprijs.

Zie: Verhuurder.

Huwelijksgoederen.

— beslag — in dotaal stelsel, 2.

Hypothecaire lening.

— borgsom, 169.

— rang voorrecht, 238, 239.

— voorrecht, 32, 33, 34.

Hypotheek.

— bedongen —, 16.

— samenloop met voorrecht, 35.

— testamentaire —, 16.

— verschil met voorrecht, 16, 259.

— wettelijke —, 16, 25, 362, 370.

Hypotheekbewaarder.

— ambtshalve inschrijving, 355 en volg.

— borgsom, 167.

Indeplaatsstelling, 7, 354, 355, 387, 388.

Inpandgeving.

— bij landbouwlending, 16.

— handelszaak, 16.

— stilzwijgende —, 14, 19, 103, 125, 153, 186.

Zie ook: Handelszaak.

Inschrijving.

— behoud voorrechten door —, 263, 264, 350 en volg.

Zie ook: Behoud, Hypotheekbewaarder, Openbaarmaking.

Inventaris.

— voorrecht kosten —, 21.

Jaarlijks verlof.

— voorrecht —, 46, 47, 54, 55.

Kapitalisatieonderneming.

— rang voorrecht, 238, 239.

Kennelijk onvermogen.

— uitwerking voorrecht, 12.

Kleding.

Zie: Levensmiddelen.

Koop.

Zie: Verkoop, Verkoper.

Kosten en uitgaven.

Zie: Uitgaven en kosten.

Kostschoolhouder.

Zie: Levensmiddelen.

Kredietmaatschappijen.

— voorrecht —, 27, 33.

Zie ook: Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid, Oorlogsschade.

Laatste ziekte.

Zie: Ziekte.

Landbouwlending.

— openbaarmaking voorrecht —, 209, 350.

— rang voorrecht geldschieter —, 255.

— voorrecht geldschieter —, 205 en volg.

Landbouwvoorrecht.

Zie: Landbouwlending.

Landpacht.

Zie: Verhuurder.

Lener.

— indeplaatsstelling —, 354.

Zie ook: Indeplaatsstelling.

Levensmiddelen.

— begrip, 65.

— voorrecht levering —, 64 en volg.

Levensverzekering.

— rang voorrecht, 238, 239.

— voorrecht, 32, 33.

Leveranciers.

Zie: Levensmiddelen.

Lichamelijke goederen.

Zie: Goederen (lichamelijke).

Lijfswang, 2.

Lijkverbranding.

Zie: Begrafeniskosten.

Logementhouder.

— rang voorrecht —, 247 en volg.

— voorrecht —, 14, 153 en volg.

Loon.

Zie: Arbeider, Huispersoneel.

Makelaar.

— voorrecht —, 72, 73.

Maritieme voorrechten, 204, 227, 240, 258.

Mede-eigenaar.

Zie: Onverdeelde mede-eigenaar.

Mede-erfgenaam.

— voorrecht —, 296 en volg.

Mederuil.

Zie: Ruiler.

Metselaar.

Zie: Arbeider.

Mijnwerker.

Zie: Verzekeringsorganisme pensioen mijnwerkers.

Mijnwetgeving.

— voorrecht volgens —, 269, 270, 271, 348, 372.

Motorvoertuig.

- voorrecht bij overtreding reglementering —, 226.

Zie ook: Autocardiënst.

Nationaal Pensioenfonds Mijnwerkers.

Zie: Verzekeringsorganismen pensioen mijnwerkers.

Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid.

- voorrecht —, 27, 260.

Neerlegging.

- van factuur of verkoopakte, 146.

Notaris.

- voorrecht kosten —, 21, 282.

Onderaannemer.

Zie: Aannemer.

Ongeval.

- voorrecht slachtoffer —, 171 en volg.

Onroerend beslag.

Zie: Beslag.

Ontbinding.

- ruiling, 363, 366, 367.
- verkoop, 132, 363 en volg.

Onverdeelde mede-eigenaar.

- openbaarmaking voorrecht —, 353.
- voorrecht —, 296 en volg., 364.

Oogst.

- voorrecht kosten —, 14, 104 en volg.
- Zie ook: Bebouwing.

Oorlogsschade.

- rang voorrecht terugbetaling krediet —, 233, 234, 235.
- voorrecht terugbetaling krediet —, 27, 260.

Openbaarmaking.

- belang, 352.
- — onroerende voorrechten, 263, 264, 349, 351 en volg.

- — roerende voorrechten, 143 en volg., 209 en volg., 349 en volg.

Zie ook: Behoud, Inschrijving, Overschrijving.

Openbare ambtenaar.

Zie: Borgsom openbare ambtenaren.

Openbare orde.

- voorrecht aannemers Staat, 219 en volg.

Openbare werken.

- voorrecht, 215 en volg.
- Zie ook: Aannemer, Arbeider.

Overdracht bevoorrechte schuldvordering,

387, 388.

Overschrijving.

- behoud voorrechten door —, 143 en volg., 209, 263, 264, 350 en volg.

Zie ook: Behoud, Openbaarmaking.

Pachter.

- voorrecht —, 327 en volg., 371.

Pachtprijs.

Zie: Verhuurder.

Pand.

- begrip, 4, 8, 9, 108, 110, 111.
 - verschil met voorrecht, 10, 16, 109.
- Zie ook: Factuur, Handelszaak, Inpandgeving, Voorrang.

Pandbeslag, 96, 97.**Pauliaanse rechtsvordering, 4.****Pensioen.**

- beslag, 2.

Zie ook: Bediendenpensioen, Mijnwerker.

Persoonlijk recht.

- voorrecht, 13.

Publiciteit.

Zie: Openbaarmaking.

Rangregeling, 9.

- verschil — bij voorrecht en hypotheek, 16.
- voorrecht kosten —, 21.

Rang van de voorrechten.

- algemene opsomming, 240, 258.
- bediendenpensioenen, 238, 239.
- begrafeniskosten, 241, 247.
- commissionair, 257.
- dienst van het sekwester, 236.
- ereloon advocaat, 231.
- gerechtskosten, 230, 232, 242, 247, 386.
- grondregelen, 229, 248, 352, 361, 386.
- herstel oorlogsschade, 233, 234, 235.
- hypothecaire leningen, 238, 239.
- kapitalisatieondernemingen, 238, 239.
- kosten behoud zaak, 243 en volg.
- kosten laatste ziekte, 244.
- landbouwlening, 255.
- levensverzekeringsondernemingen, 238, 239.
- levering van zaden en kosten oogst, 253.
- loon dienstboden, arbeiders en bedienden, 244.
- onbetaalde verkoper, 249, 250, 255.
- pandhoudende schuldeiser, 247 en volg.
- private spaarkassen, 238, 239.
- restitutie van de door de Duitse bezetter betaalde bedragen, 237.
- schipper, 254.
- verhuurder, 250 en volg.
- verpachter, 250 en volg.
- verzekeraar, 246, 386.
- voerman, 247, 248, 249, 251, 254.
- waard, 247 en volg.

Registerpand, 112.

- Registratierechten.
 — voorrecht, 21, 282.
- Rekenplichtige.
 — begrip, 69.
 — voorrecht op goederen —, 69, 70.
- Retentierecht, 4.
 — begrip, 18.
 — commissionair, 189.
 — geen zakelijke zekerheid, 18.
 — logementhouder, 157, 158.
 — onbetaalde verkoper, 131.
 — verschil met voorrecht, 17.
 — vervoerder, 164.
 Zie ook: *Exceptio non adimpleti contractus*.
- Revindicatierecht.
 — logementhouder, 157.
 — verkoper, 149, 150, 151.
- Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.
 — voorrecht —, 62, 63.
- Rivierbevrachting.
 Zie: Schipper.
- Roerend beslag.
 Zie: Beslag.
- Ruiler.
 — openbaarmaking voorrecht —, 353.
 — voorrecht —, 286 en volg.
 Zie ook: Ontbinding.
- Ruiling, 134.
- Ruilverkaveling, 389.
- Samenloop van voorrechten.
 Zie: Rang van de voorrechten.
- Schatkist.
 — successierechten, 25.
 — voorrecht —, 24, 25, 26.
 — voorrecht — op onroerende goederen veroordeelde, 15, 16, 384.
 Zie ook: Bediendenpensioen, Fiscale hypotheek, Fiscale voorrechten, Rekenplichtige, Spaarder.
- Scheiding en deling.
 — voorrecht kosten —, 21.
- Schenker.
 — openbaarmaking voorrecht —, 353.
 — voorrecht —, 292, 293, 294, 295.
 Zie ook: Herroeping.
- Schipper.
 — rang voorrecht —, 254.
 — voorrecht —, 227.
- Sekwester.
 — rang voorrecht —, 236.
 — voorrecht kosten —, 21, 24, 28, 29.
 Zie ook: Gerechtelijke bewaring.
- Solidariteit.
 — als zekerheid, 6.
- Spaarder.
 — voorrecht, 32, 33.
- Spaarkas, 34.
 — rang voorrecht —, 238, 239.
- Subrogatie.
 Zie: Indeplaatsstelling, Zaakvervanging.
- Successierechten.
 — voorrecht Schatkist, 25.
 Zie ook: Schatkist.
- Taxibedrijf.
 Zie: Autocardienst.
- Tegenstelbaarheid voorrecht, 349, 352, 381.
 Zie ook: Openbaarmaking.
- Uitgaven en kosten.
 — beslag, 21.
 — betekening, 21.
 — bewaring, 21.
 — boedelbeschrijving, 21.
 — curator, 21.
 — faillissement, 21.
 — inventaris, 22.
 — scheiding en deling, 21.
 — uitvoering, 21.
 — verdeling, 21.
 — verzegeling, 21.
- Uitvoering.
 — voorrecht kosten —, 21.
- Vennootschap.
 — borgsom, 169.
 — oprichting, 21.
 — vereffening, 21, 50.
- Verdeling.
 — voorrecht kosten —, 21.
- Verhuurder.
 — bevoorrechte schuldvordering, 77 en volg.
 — goederen aan voorrecht — onderworpen, 86 en volg.
 — rang voorrecht —, 250 en volg.
 — tenietgaan voorrecht —, 103.
 — uitoefening voorrecht —, 94 en volg.
 — voorrecht —, 14, 75 en volg.
- Verkoop.
 — kosten notaris, 21.
- Verkoper van onroerende goederen.
 — openbaarmaking voorrecht —, 353.
 — voorrecht onbetaalde —, 272 en volg.
 Zie ook: Ontbinding.
- Verkoper van roerende voorwerpen.
 — rang voorrecht onbetaalde —, 249, 250, 255.
 — retentierecht, 18.
 — voorrecht onbetaalde —, 130 en volg.
- Verlofbezoldiging.
 Zie: Jaarlijks verlof.

Verlofbijdrage.

Zie : Jaarlijks verlot.

Verpachter.

Zie : Verhuurder.

Vervoer van goederen.

Zie : Motorvoertuig.

Vervoer van personen.

Zie : Autocardienset.

Vervoerder.

— rang voorrecht —, 247 en volg.

— voorrecht —, 14, 160 en volg.

Verzegeling.

Zie : Zegellegging.

Verzekeraar.

— behoud voorrecht —, 267, 268, 385.

— rang voorrecht —, 246.

— voorrecht —, 199 en volg., 267, 268.

Verzekering.

— borgsom, 169.

Zie ook : Levensverzekering, Ongeval.

Verzekeringsorganisme pensioen mijnwerkers.

— voorrecht —, 57.

Voeding.

Zie : Levensmiddelen.

Voerman.

Zie : Vervoerder.

Volgrecht.

— bij voorrecht ?, 13, 97 en volg., 157, 163, 352.

Voorrang.

— geen zakelijk recht, 13.

— retentierecht, 17.

— uitoefening — bij voorrecht, 13.

— van pandhebbende schuldeisers, 10.

— wettige redenen van —, 6, 9, 10.

Voorrechten.

— algemene —, 11, 14, 35.

— begrip, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15.

— bijzondere, 11, 14, 20, 35, 105.

— indeling, 19.

— redenen, 14, 19.

— verschil met hypotheek, 16, 259.

— verschil met pand, 10, 16.

— verschil met retentierecht, 17, 18.

— wettelijke, 15.

— zakelijk recht ?, 13.

Zie ook : Fiscale voorrechten, Marietiem voorrechten, Retentierecht.

Vruchtgebruiker.

— voorrecht — als verhuurder, 76.

Waard.

Zie : Logementhouder.

Water.

Zie : Levensmiddelen.

Werkman.

Zie : Arbeider.

Wisselagent.

— borgsom —, 167, 168, 175 en volg.

Wisselbrief.

— voorrecht houder —, 192 en volg.

Zaakvervanging, 7.

Zaden.

Zie : Bebouwing.

Zakelijk recht.

— voorrecht, 13.

Zegellegging.

— voorrecht kosten —, 21.

Zekerheid.

— persoonlijke —, 6.

— retentierecht, 18.

— zakelijke —, 6, 9, 13, 18.

Ziekte.

— begrip kosten laatste —, 43, 44.

— rang voorrecht kosten laatste —, 244.

— voorrecht kosten laatste —, 14, 42, 43, 44, 45.

Zijdelingse rechtsvordering, 4.

Zuivering.

— voorrecht kosten —, 21.

BIBLIOGRAPHIE

Voor de algemene werken over burgerlijk recht en handelsrecht wordt verwezen naar de *Doorlopend Aangehaalde Bibliographie* in de A.P.R., *INLEIDING* en verder naar de bibliographie in de trefwoorden: Afbetalingsovereenkomsten, Faillissement, Handelszaak, Huur-verhuur, Koop-verkoop, Pand, Verzekeringen, Wisselbrief.

BERGE. — *Door de pachter aangebrachte gebouwen, werken en beplantingen. Vergoeding. Voorrecht*, T.Not., 1957, 145 en volg.

BERTEN, J. — *Le droit de rétention et ses effets à l'égard des tiers*, J.T., 1956, 108.

BURG. — *Traité de la législation des mines*, tweede uitg., Brussel, 1877.

CAMBROU. — *De la mise en gage des fonds de commerce*, Brussel, 1924.

CLOQUET. — *Over twee twistpunten ter zake van het retentierecht*, R.W., 1954-55, 161.

CRABBE. — *Le privilège du vendeur de machines, appareils et autre matériel, d'équipement professionnel*, Rev. Ban., 1957, 660 en volg.

DE BEUS. — Noot, Rev. Ban., 1950, 536.

DE BEUS. — *Fonds de commerce. Privilège du créancier gagiste en cas de faillite*, Rev. Ban., 1951, 659.

DE BEUS. — Noot, Rev. Ban., 1952, 844.

DECOSSAUX. — Noot, Jur. Comm. Fl., 1933, n° 5340.

DELOOF, M.M. — Noot, J.T., 1951, 74.

DELVAUX. — *Les droits et obligations des entrepreneurs de travaux*, Brussel, 1928.

DE PLAEN. — *Le privilège du vendeur d'effets mobiliers*, J.T., 1958, 55.

DONCKIER DE DONCEEL. — *Cessions et remises en gage de créances du prix de travaux publics*, B.J., 1939, 194.

DOUXCHAMPS. — *La loi du 3 janvier 1958 relative aux cessions et mises en gage de créances sur l'état du chef de travaux et fournitures*, J.T., 1958, 249.

FREDERICQ. — Noot, R.C.J.B., 1948, 53.

- GENIN. — *Hypothèques et privilèges immobiliers*, uittreksel uit R.P.D.B., VI.
- GEVERS, M. — *Nature du contrat conclu entre un médecin et une entreprise privée ou une administration publique*, R.C.J.B., 1952, 175.
- HENRY, M. — *Du privilège des fournisseurs de machines et appareils employés dans les établissements industriels*, Rev. Faill., 1953-54, 144.
- HORION. — *Le contrat d'emploi. Examen de jurisprudence*, R.C.J.B., 1949, 259.
- HORION. — *Droit de rétention; Concours avec des privilèges*, Rev. Trim. Dr. Comm., 1950, 656.
- HORION. — *Privilège immobilier des architectes et entrepreneurs. Rédaction du double procès-verbal*, Rev. Trim. Dr. Comm., 1953, 976.
- JAMOULLE. — *Les droits respectifs du créancier hypothécaire et du créancier gagiste sur fonds de commerce*, Rev. prat. not., 1953, 210 en volg., 389 en volg.
- LEPINOIS. — *Traité théorique et pratique de la transcription des privilèges et des hypothèques*, Namur, 1893-1900.
- LEVIE. — *Traité théorique et pratique des constructions érigées sur le terrain d'autrui*.
- LIMPENS. — *Le fonds de commerce*, Rev. Trim. Dr. Comm., 1950, 709.
- MALTER. — *Du privilège du bailleur et l'indemnité d'assurance due au preneur en cas d'incendie de son mobilier*, R.G.A.R., 1931, 816.
- MARTOU. — *Privilèges et hypothèques*, Brussel, 1863.
- MATON. — *Dictionnaire de la pratique notariale*, Brussel, 1882-1885.
- MONETTE, DE VILLE et ANDRE. — *Traité des Assurances*, Brussel, 1949-1955.
- PARENT. — *Nouvelle loi sur la révision du régime hypothécaire*, tweede uitg., Brussel, 1852.
- PIRET. — *Le droit au prix du vendeur de meubles corporels et ses garanties*, Leuven, 1941.
- PIRET. — *Du privilège de l'employé engagé sans terme sur l'indemnité due en cas de rupture injustifiée de contrat*, Rev. Ban., 1945, 175.
- RONSE, Jan. — *Het risico bij verkoop op afbetaling met beding van eigendomsvoorbehoud*, R.W., 1953-54, 1897.
- R.P.D.B. — *Tw. Hypothèques et privilèges immobiliers* (zie ook Genin) en *Tw. Privilèges mobiliers*.
- SALEILLES. — *Noot onder Dijon*, 30 juni 1893, S., 1894, 2, 185 en volg.
- SIMONT. — *Rangorde van de voorrechten op de roerende goederen. Economisch en Sociaal Instituut voor de Middenstand*, Brussel, 1952.

SOLUS. — *L'avocat peut-il invoquer pour ses honoraires, le privilège de l'art. 2101, 3° C.C. (frais faits pour la conservation de la chose), Rev. Trim. Dr. Civ., 1956, 156.*

SOLUS. — *Epoque à laquelle doit être rédigé le premier des procès-verbaux nécessaires à la conservation du privilège des architectes et entrepreneurs, Rev. Trim. Dr. Civ., 1955, 138.*

TIENRIEN. — *Le cautionnement des agents de change, Rev. Ban., 1954, 183.*

TIENRIEN. — *Du droit de préférence de l'avocat pour le paiement de ses honoraires au pénal, J.T., 1954, 588.*

VANDEVELDE-WINANT. — *Privilège du bailleur sur les sommes consignées en banque par le preneur à titre de garantie de ses obligations locatives, Rev. Faill., 1949-50, 287.*

VAN GINDERACHTER. — *De la nature du fonds de commerce, Brussel, 1938.*

VAN MAELE, C. — *Noot, J.T., 1951, 666.*

VAN RIJN. — *Cautionnement d'agent de change. Durée d'exercice du privilège, R.C.J.B., 1954, 299.*

ALGEMENE BESCHOUWINGEN

1. — Wanneer iemand een verbintenis heeft aangegaan, krijgt zijn schuldeiser daardoor het vermogen hem tot de uitvoering van die verbintenis te dwingen; in deze zin is de schuldenaar tegenover de schuldeiser **verbonden** (zie Tw. *Verbintenissen*).

2. — Op één uitzondering na, — ter zake van verbintenissen ontstaan uit een misdrijf of een te kwader trouw of kwaadwillig gepleegde onrechtmatige daad (art. 3, w. 27 juni 1871) —, verwerpt het moderne recht de tenuitvoerlegging op de persoon, de lijfswang, om ze tot de goederen te beperken. Dat principe vindt zijn technische formulering in artikel 7 van de hypotheekwet: «wie persoonlijk verbonden is, staat in met al zijn roerende of onroerende goederen, zo tegenwoordige als toekomstige, voor het nakomen van zijn verbintenissen».

Niettegenstaande de algemene bewoordingen van artikel 7 en van artikel 8, dat er een gevolgtrekking van is en dat verder gecommenteerd wordt (zie verder, n^{rs} 3 en volg.), ondergaat het principe van de algemene bestemming van de goederen van de schuldenaar tot waarborg van de nakoming van zijn verbintenissen, zekere beperkingen, nl. voor de goederen die krachtens wettelijke bepalingen onaantastbaar zijn, d.w.z. niet kunnen in beslag genomen worden.

Tot deze categorie goederen behoren o.m.:

— in principe, de rechten van gebruik en bewoning (*R.P.D.B.*, Tw. *Usage et habitation*, n^{rs} 41, 46, 48; — zie ook Tw. *Gebruik en bewoning*);

— de huwelijksgoederen in het dotale huwelijksvermogensstelsel, in de gevallen door de wet bepaald (zie De Page, X, 2, n^{rs} 1444 en volg.; — Tw. *Huwelijksvermogensstelsels*);

— de lichamelijke goederen opgesomd in de artikelen 581 en 592 Rv.;

— de bezoldigingen van de bedienaren van de eredienst (besluit 18 Nivôse, jaar XI);

— de pensioenen van de weduwen van officieren, de lonen van officieren en onderofficieren (w. 24 febr. 1847) enz...

Een groot aantal goederen zijn gedeeltelijk onaantastbaar zoals lonen en bezoldigingen van de werklieden (w. 18 aug. 1887) en van de bedienden (w. 7 aug. 1922) enz...

3. — In principe worden de verschillende schuldeisers van eenzelfde schuldenaar op voet van gelijkheid behandeld, zonder onderscheid tussen de datum van ontstaan en de oorzaak van de verschillende schuldvorderingen. Hetgeen als gevolg heeft dat, indien de schuldenaar meer schulden heeft dan actief, zodat zijn goederen niet volstaan om al zijn schulden te dekken, de schuldeisers procentsgewijze de opbrengst van deze goederen onder elkander zullen verdelen.

Artikel 8 bepaalt als regel: «De goederen van een schuldenaar zijn het gemeenschappelijk pand van zijn schuldeisers, en de prijs ervan wordt onder hen pondspondsgewijs verdeeld...»

4. — Er weze terloops opgemerkt dat het pand van artikel 8 niet dezelfde betekenis heeft als in artikelen 2073 en volg. B.W., en het is te betreuren dat de wetgever hier een terminologie gebruikt heeft die tot verwarring kan leiden (zie dienaangaande De Page, VI, n° 735, blz. 663).

Men bedoelt hier niet een recht dat de schuldeiser op de zaak zelf zou bezitten zoals in zake pandgeving, doch alleen het hiervoren aangehaald principe van de bestemming van de goederen van de schuldenaar als waarborg van de nakoming van zijn verbintenissen; hetgeen impliceert, vooreerst, dat dit z.g. pand slechts door tussenkomst van de persoon van de schuldenaar kan uitgeoefend worden, en verder dat de schuldenaar op dat z.g. pand zijn beschikkingsrecht blijft behouden, vermits de schuldeisers geen recht dat rechtstreeks aan de zaak kleeft, m.a.w. geen recht *propter rem*, bezitten.

Het is overigens omdat de schuldenaar blijft beschikken over de goederen die het pand van zijn schuldeisers zijn, dat de wet de schuldeisers gewapend heeft tegen bedrog of nalatigheid van hun schuldenaars door de pauliaanse rechtsvordering (art. 1167 B.W.), de zijdelingse rechtsvordering (art. 1166 B.W.) en door het retentierecht (zie verder, n°s 17 en 18, en verder, Tw. *Retentierecht*).

5. — De laatste woorden van artikel 8 hypotheekwet wijzen op de mogelijkheid van afwijkingen van dat principe van gelijkheid: «... tenzij er tussen de schuldeisers wettige redenen van voorrang bestaan».

6. — Die afwijkingen zijn niet alleen diegene — voorrechten en hypotheken — die in het daaropvolgend artikel 9 hypotheekwet opgesomd zijn. Er is een afwijking van het principe van gelijkheid onder schuldeisers, telkens wanneer de schuldeiser een zekerheid kan inroepen.

Vooraf weze hier de plaats van de wettige redenen van voorrang van artikelen 8 en 9 hypotheekwet in het algemeen kader der zekerheden bepaald.

Onder zekerheden verstaat men de waarborgen die een schuldeiser kan bekomen om de degelijke uitvoering van zijn schuldvordering te verzekeren, en om zich te dekken tegen het risico van insolventie van zijn schuldenaar op de vervaldag.

Dergelijke zekerheden kan hij bekomen hetzij buiten het vermogen van zijn schuldenaar, hetzij op dat vermogen zelf of op bepaalde elementen daarvan. In het eerste geval krijgt de schuldeiser naast de oorspronkelijke schuldenaar nog een tweede schuldenaar, en deze zal naast en met de oorspronkelijke schuldenaar, voor de betaling van de schuld instaan; de schuldeiser zal in dat geval een persoonlijke zekerheid bekomen hebben.

Behoren tot deze categorie:

- de solidaire mede-schuldenaar (art. 1200 tot 1216 B.W.);
- de gedelegeerde schuldenaar (art. 1275 B.W.);
- de borg (art. 2011 tot 2043 B.W.);
- het delcredere;
- de verzekeraar van de solvabiliteit.

De zekerheid die verkregen wordt op het vermogen van de schuldenaar is een van die wettige redenen van voorrang waar-

van sprake in artikel 8 hypotheekwet, die men zakelijke zekerheden noemt.

Deze zakelijke zekerheden zijn: het pand, de voorrechten en de hypotheken.

7. — Deze algemene beschouwingen dienen aangevuld te worden door de verwijzing naar artikel 10 van de hypotheekwet, dat als volgt luidt:

« Wanneer een onroerend goed, een oogst, of roerende zaken werden verzekerd hetzij tegen brand, hetzij tegen elk ander onheil zal de som die in geval van ramp door de verzekeraar verschuldigd is, indien zij door hem niet tot herstelling van de verzekerde zaak gebruikt worden, moeten besteed worden aan de betaling van de bevoorrechte of hypothecaire schuldvorderingen, volgens de rang van ieder van deze vorderingen. Hetzelfde geldt voor alle schadevergoeding, die door derden mocht verschuldigd zijn, uit hoofde van het te niet gaan of van de beschadiging van de met voorrecht of hypotheek bezwaarde zaak ».

Deze bepaling is een toepassing, ter zake van voorrechten en hypotheken, van de zakelijke subrogatie of zaakvervanging (betreffende dat begrip zie: de merkwaardige bijdrage van Saleilles in S., 1894, 2, blz. 185 en volg., waarin de moderne theorie van de zakelijke subrogatie geformuleerd wordt; — eveneens De Page, V, n^{rs} 563-617; — Kluyskens, o.c., n^r 49; — Asser-Losecaat-Vermeer, *Verbindenissenrecht*, blz. 362).

Het voorrecht heeft als voorwerp de prijs van de zaak waarop het slaat (zie verder, n^r 13). Dienaangaande weze opgemerkt dat men geen onderscheid dient te maken tussen het geval van vrijwillige en dat van gedwongen vervreemding van de zaak. Het voorrecht, dat op de prijs slaat, laat de bevoorrechte schuldeiser toe aan de regel van de procentsgewijze verdeling te ontsnappen, voor zoveel het mogelijk is de prijs te identificeren, dus zolang de opbrengst van de zaak niet vermengd werd met de andere penningen van de schuldenaar. Men zal dus het voorrecht kunnen laten gelden indien de prijs nog verschuldigd is, of wanneer hij gestort werd op een speciale rekening of in handen van een mandataris (De Page, VII, n^r 27).

Onder voorbehoud daarvan houdt het voorrecht op te bestaan, niet alleen wanneer de technische modaliteiten voor de uitoefening ervan niet meer aanwezig zijn maar, ook, en alleszins, wanneer de zaak uit het vermogen van de schuldenaar gegaan is.

Welnu, indien de zaak vernield of beschadigd werd, heeft zij juridisch gesproken, het vermogen van de schuldenaar niet verlaten en indien de zaak vervangen wordt door een vergoeding, — verzekeringsvergoeding of schadeloosstelling door een derde verschuldigd —, zal deze vergoeding de plaats innemen van de vernielde zaak of de waarde ervan herstellen, zodat de bijzondere bestemming die aan de zaak gegeven was, overgebracht wordt op de vervangingswaarde.

TITEL I

BEPALING, WEZEN, KENMERKEN EN INDELING VAN DE VOORRECHTEN

8. — Het voorrecht wordt in artikel 12 hypotheekwet bepaald als « een recht, dat door de aard zelf van de schuldvordering toekomt aan een schuldeiser, en aan deze voorrang verleent boven de andere, zelfs hypothecaire schuldeisers ».

Deze bepaling wijst meer op de uitwerking van het voorrecht dan op zijn wezen. Dat wezen is overigens practisch onmogelijk te omschrijven want men heeft, onder de benaming voorrechten disparate rechten gegroepeerd, die met elkander geen specifieke trekken gemeen hebben. Vooraf dient men van het begrip voorrecht, dat van pand te onderscheiden, niettegenstaande het pand in artikel 20 hypotheekwet onder de voorrechten op bepaalde roerende goederen genoemd wordt.

9. — Het pand wordt behandeld in titel XVII van het burgerlijk wetboek (zie Tw. *Pand*) maar wordt hernomen in artikel 20 hypotheekwet in de opsomming van de voorrechten op bepaalde roerende goederen. Dit verwekt de indruk dat de wetgever het pand met de andere voorrechten zou hebben gelijkgesteld, hetgeen onaannemelijk ware.

De werkwijze van de wetgever is nochtans niet volledig af te wijzen want titel XVII behandelt een stof die in één geval, — het pand —, aanleiding geeft tot het ontstaan van een voorrecht, maar die in het andere geval, — het gebruiks-pand —, geen voorrecht doet ontstaan.

De stof van de pandgeving diende dus afzonderlijk behandeld te worden. Indien men het pand hernomen heeft in de hypotheekwet dan is het omdat de uitwerking van het pand, nl. het ontstaan van een zakelijke zekerheid, in het algemeen kader van de zakelijke zekerheden diende geplaatst te worden, o.m. wat betreft de rangregeling. In werkelijkheid bestaat er een interpenetratie tussen de titels XVII en XVIII van het burgerlijk wetboek (Beudant, *Droit civil*, XIII, n^{rs} 244-245).

Het rangschikken van het pand onder de voorrechten heeft voor de praktijk geen belang. Immers, zoals boven gezegd, verlenen de voorrechten, evenals het pand, eenzelfde recht van voorrang aan de titularis ervan. In de rechtstheorie echter is deze gelijkstelling bezwaarlijk goed te keuren (Kluyskens, *Voorrechten en Hypotheken*, n° 48).

10. — Immers, tussen het pand en de andere voorrechten bestaan er diepgaande verschillen.

Domat had het reeds onderstreept wanneer hij schreef dat het niet past onder de voorrechten te rangschikken, de voorrang welke de schuldeiser heeft op de

goederen die hem in pand gegeven werden ; deze voorrang immers is niet gegrond op de aard van de schuldvordering, maar op de zekerheid welke de schuldeiser verkregen heeft toen hij in het bezit van het pand gesteld werd (Domat, *Lois civiles*, livre III, titre 1, sect. 5).

De zekerheid die men verkregen heeft is het gevolg van een contract. Wie van pand spreekt, spreekt van een overeenkomst ; het pand vloeit uitsluitend voort uit een wilsovereenstemming, wat het geval niet is voor de voorrechten. Het pand onderstelt de bezitsontzetting van de schuldenaar, — de voorrechten niet ; het verleent aan de schuldeiser, benevens de voorrang, een zakelijk en eigen recht op de zaak, dank zij het bezit van deze zaak. Men zal, tenslotte, opmerken dat het pand in de rechtshierarchie ver boven de voorrechten gaat, vermits de pandhoudende schuldeiser in principe voorrang heeft op al de bevoorrechte schuldeisers (De Page, VI, n^r 767 ; — zie Tw. *Pand*).

11. — Om het begrip voorrecht te omschrijven moest men dus vooraf het pand uitschakelen. Eens dit geschied, vindt men dan tenminste een begrip dat aan een juridische entiteit beantwoordt ? Neen, want er blijft dan, onder de eigenlijke voorrechten, nog het grondige verschil tussen de algemene en de bijzondere voorrechten, o.m. wat de reden betreft waarom voorrang verleend wordt. Over het algemeen mag men zeggen, dat aan de algemene voorrechten *grosso modo* als reden van bestaan, beschouwingen van menslievendheid, billijkheid of openbare orde ten grondslag liggen terwijl de meeste bijzondere voorrechten op een stilzwijgend pand gesteund zijn.

Wat er ook van zij, te onthouden valt, dat de bepaling van artikel 12 hypotheekwet op een dubbele gedachtengang wijst :

- a) het voorrecht is een recht van voorrang onder schuldeisers ;
- b) deze voorrang is gerechtvaardigd door de aard van de schuldvordering.

12. — Het voorrecht komt, voor de schuldeiser die het kan inroepen, hierop neer, dat hij vóór de andere schuldeisers betaald wordt. Het veronderstelt dus noodzakelijk een samenloop met andere schuldeisers. De schuldenaar kan omtrent het bestaan of niet bestaan van het bevoorrecht karakter van zijn schuld niet discussiëren. Zulke betwisting ware niet ontvankelijk (Dekkers, *Handboek*, II, n^r 1479) ; zolang de bevoorrechte schuldeiser alleen met de schuldenaar in conflict is, wordt het voorrecht niet uitgeoefend, doch eerst wanneer er samenloop is met andere schuldeisers betreffende de uitkering van de opbrengst van de goederen van de schuldenaar (Verbr., 10 jan. 1935, *Pas.*, 1935, I, 101). Dit komt practisch voor bij faillissement of gerechtelijk concordaat van de schuldenaar die handel drijft ; en bij kennelijk onvermogen van de schuldenaar die geen handelaar is (betreffende dit laatste begrip, zie Dekkers, *o.c.*, n^r 384).

13. — Kan men dit recht van voorrang onder schuldeisers als een **zakelijk recht** bestempelen ?

De vraag dient ontkennend beantwoord te worden, want de schuldeiser kan geen aanspraak maken op de zaak zelf : hij kan andere schuld-

eisers niet beletten beslag te leggen op de zaak waarop zijn voorrecht slaat, hij heeft in principe geen volgrecht, alleen heeft hij het recht om bij voorrang op de opbrengst van de zaak betaald te worden. Het voorrecht is evenmin een persoonlijk recht; het is zelfs minder dan een persoonlijk recht, want het voorrecht is geen onafhankelijk recht; het is te ontleiden als een bijzondere eigenschap van zekere persoonlijke rechten, als een bijkomende hoedanigheid van zekere schuld-vorderingen.

Kortom, het voorrecht is een zakelijke zekerheid, zonder meer (De Page, VII-1, n^r 10; — Dekkers, *o.c.*, n^r 1482).

14. — Het voorrecht is gerechtvaardigd door de aard van de schuldvordering.

Volgens de tekst van de wet is de aard van de schuldvordering, d.w.z. de gunst die zij in de ogen van de wet verdient, de enige grondslag van het voorrecht (Kluyskens, *o.c.*, n^r 51).

In werkelijkheid is deze uitleg geldig voor de meeste algemene voorrechten, maar niet voor de bijzondere voorrechten waarvan het grootste deel gegrond is op een stilzwijgende inpandgeving. Een zeker aantal voorrechten zijn ontstaan ter gelegenheid van toevallige wisselvalligheden in de ontwikkeling van de juridische instellingen, waarvoor men bezwaarlijk een logische rechtvaardiging zou kunnen vinden (Dekkers, *o.c.*, n^r 1483).

Voor zover men een synthese kan geven van de aard der schuld-vorderingen die de gunst van de wetgever verwierven, wezen als gronden daarvoor vermeld: redenen van menslievendheid (b.v. het voorrecht wegens kosten van laatste ziekte, of van begrafenis), van billijkheid (b.v. het voorrecht wegens kosten tot behoud van de zaak of wegens kosten van de oogst), van openbare orde (de fiscale voorrechten), van economische aard, tevens als uitwerksels van individuele initiatieven (voorrecht van de verhuurder, van de aannemer); tenslotte ook de voorrechten gesteund op een stilzwijgende inpandgeving (voorrecht van de logementhouder, zie verder, n^r 153; — van de vervoerder, zie verder, n^r 160) enz...

15. — Het voorrecht maakt inbreuk op de algemene regelen van de artikelen 7 en 8 hypotheekwet; daarom ook kan het alleen door de wet tot stand gebracht worden (Verbr., 8 mei 1886, *Pas.*, 1886, I, 193); een conventioneel voorrecht is ondenkbaar: «al wie een voorrecht inroept moet het bestaan ervan door middel van een speciale wettekst bewijzen» (Kluyskens, *o.c.*, n^r 50).

Wat niet betekent dat de wetgever aan een ijdel formalisme zou gebonden zijn voor het instellen van voorrechten. Een voorrecht kan zelfs ingevoerd worden zonder dat het woord voorrecht gebruikt wordt, zoals het voorrecht voor het invorderen van de gerechtskosten in strafzaken (w. 5-15 sept. 1807, art. 4; — Dekkers, *o.c.*, n^r 1485; — Verbr., 16 juli 1885, *Pas.*, 1885, I, 233).

16. — Er werd reeds gewezen op het verschil tussen voorrecht en pand (zie boven, n^r 10).

Bij vergelijking van voorrecht en hypotheek kunnen de volgende verschillen vastgesteld worden:

1) terwijl het voorrecht, — met uitzondering van het pand —, ingesteld werd wegens de aard van de schuldvordering, is de hypotheek daarentegen onafhankelijk van de hoedanigheid van de schuldvordering tot zekerheid waarvan zij gevestigd wordt; meestal vloeit ze voort uit een overeenkomst (bedongen hypotheek), soms uit de wet (wettelijke hypotheek) of uit een testament (testamentaire hypotheek);

2) het voorrecht slaat zowel op roerende als op onroerende goederen, terwijl de hypotheek de onroerende goederen bezwaart (art. 45 hypotheekwet). Men zal nochtans geen overdreven belang hechten aan dat verschil, — want er zijn hypotheeken die roerende zaken kunnen bezwaren nl. de schepen —, en zekere auteurs hebben zelfs het pand op de handelszaak en het pand inzake landbouwleningen als roerende hypotheeken beschouwd (zie Kluyskens, *o.c.*, n° 51, met verwijzingen);

3) de rangregeling inzake hypotheeken verschilt grondig van die inzake voorrechten. De rang der hypotheeken onder elkander hangt af van de openbaarmaking (art. 81 hypotheekwet) terwijl de rang van samenlopende voorrechten bepaald wordt naar hun aard (art. 13 hypotheekwet); de datum van ontstaan van het voorrecht heeft in principe geen belang (Verbr., 4 nov. 1948, *Pas.*, 1948, I, 608). De bevoorrechte schuldeisers van dezelfde rang worden pondspondgewijze betaald (art. 14 hypotheekwet);

4) het voorrecht primeert de hypotheek (art. 12 hypotheekwet). Deze regel heeft practisch weinig belang, want samenloop tussen bevoorrechte en hypothecaire schuldeisers kan zich maar voordoen ten aanzien van de opbrengst van onroerende goederen; bovendien zijn er uitzonderingen op deze regel, o.m. in verband met het voorrecht van de schatkist op de onroerende goederen van de veroordeelden, dat eerst na de hypotheeken in aanmerking komt (art. 4, w. 5-15 sept. 1807; — Dekkers, *o.c.*, n° 1481).

17. — Onder de afwijkingen van de regel van gelijkheid tussen schuldeisers dient men ook het *retentierecht* te vermelden. Dat recht kan nochtans niet onder de voorrechten gerangschikt worden, alhoewel hij die het retentierecht heeft, een voorrang geniet op de andere schuldeisers, vermits hij de zaak waarop hij zijn retentierecht uitoefent onder zich mag blijven houden, zolang hetgeen hem in verband met deze zaak verschuldigd is niet voldaan werd.

18. — Het retentierecht wordt behandeld in het Tw. *Retentierecht*. Hier kan alleen onderstreept worden dat het geen zakelijke zekerheid is, doch alleen een persoonlijk verweermiddel (*anders*: Beudant, XIII, n° 287), dat ter beschikking gesteld wordt van een schuldenaar die tot teruggave gehouden is, maar die zelf een schuldvordering bezit die in nauw verband staat met de terug te geven zaak; hij kan weigeren tot teruggave over te gaan, zolang hij zelf niet betaald werd. De draagwijdte van dat negatief verweermiddel jegens de andere schuldeisers, meer bepaald tegenover de curator van een faillissement, is een betwist punt. Er is een geval, — uitdrukkelijk door de wet bepaald (art. 1613 B.W. en art. 570 faillissementswet) waarin het retentierecht aan de curator tegenstelbaar is: de verkoper, die nog niet geleverd heeft, kan de verkochte goederen terughouden. Deze oplossing drong zich op, want anders zou de verkoper verplicht zijn, zijn prestatie uit te voeren zonder dat de beloofde tegenprestatie zou uitgevoerd worden, vermits hij maar een dividend zou trekken. Dit geval van terughouding is de normale toepassing van de *exceptio non adimpleti contractus*.

Maar *quid* in de andere gevallen?

Een arrest van het hof van verbreking van 7 november 1935 (*Pas.*, 1936, I, 38) erkent de tegenstelbaarheid aan de chirografaire schuldeisers

zelfs bij faillissement, van hetgeen het bestempelt als het z.g. *retentierecht* dat zich in werkelijkheid vermengt met voormelde *exceptio non adimpleti contractus*. De enige gevolgtrekking die men uit dit arrest kan afleiden is, dat telkens wanneer het retentierecht zich voordoet als de uitdrukking van de *exceptio non adimpleti contractus*, — wat door Beudant genoemd wordt de retentie gegrond op de juridische connexiteit (XIII, n° 273) — het aan de schuldenaar en aan zijn schuldeisers tegenstelbaar is.

Maar wat is de toestand in de gevallen waarin dat recht zijn eigen fysionomie vertoont (retentierecht gegrond op objectieve connexiteit: Beudant, *o.c.*, n° 278) zoals b.v. kosten die men zou gedaan hebben aan de zaak die men te goeder trouw gekocht had van iemand die in dergelijke zaken handel dreef, maar die ze gestolen had (geval voorzien door art. 2280 B.W.)?

De meningen zijn verdeeld, en in de rechtsleer heerst hieromtrent de grootste verwarring. Kluyskens spreekt zich uit voor de tegenstelbaarheid (*o.c.*, n° 48 *bis*) ; De Page ook, tenzij de retentor in conflict zou komen met de titularis van een zakelijk recht dat als zodanig rechtstreeks op de zaak slaat, zoals dat van de *verus dominus*, of dat van een hypothecaire schuldeiser (De Page, VI, n° 827) ; de verkrijger onder bijzondere titel zou volgens deze opvatting eveneens het retentierecht kunnen verwerpen (*ibid.*, *o.c.*, *l.c.*). Dit wordt betwist én door Kluyskens én door Beudant (Beudant, *o.c.*, n° 287). De rechtspraak heeft zich nochtans voor de tegenstelbaarheid uitgesproken (Luik, 1 juni 1881, *Pas.*, 1881, II, 277 ; — zie noot Fredericq, *R.C.J.B.*, 1948, 53). Dekkers (*o.c.*, n° 1489) en Berten (noot, *J.T.*, 1956, 108) ontkennen de tegenstelbaarheid van het recht van de retentor, minstens voor meer dan zijn dividend in het faillissement. Dekkers stelt de vraag, of men de oplossing van artikel 570 faillissementswet mag veralgemenen zonder het karakter van persoonlijke exceptie van dat recht te verdraaien, en zonder de regel van enge verklaring in zake voorrechten te schenden.

Wat er ook van zij, er weze nochtans de nadruk op gelegd dat, niet-tegenstaande deze principiële bezwaren, de rechtspraak evolueert in die zin dat aan het retentierecht een steeds bredere draagwijdte toegekend wordt.

Aldus werd beslist (Rb. Colmar, 7 febr. 1950, *Rev. Trim. Dr. Comm.*, 1950, 656), dat, indien de zaak waarop een schuldeiser het retentierecht uitoefende bij rechtsmacht verkocht wordt, de retentor bij voorrang op de opbrengst moet betaald worden, zelfs vóór de bevoorrechte schuldeisers.

(Deze beslissing wordt goedgekeurd door de commentaar in *Rev. Trim. Dr. Comm.*, 1950, 656, waarbij onderstreept wordt dat dit recht van afscheiding ten voordele van de schuldvordering van de retentor dient toegepast te worden, wanneer hij zich tegen de verkoop niet kan verzetten, zoals bij faillissement en in geval van vervolging door een hypothecaire schuldeiser ; — zie in dezelfde zin, de stelling door Cloquet verdedigd in *R.W.*, 1954-55, 161).

Door een vonnis (Hrb. Gent, 15 jan. 1955, *J.T.*, 1956, 108 ; *R.W.*, 1955-56, 363) werd aan de curator zelfs de verplichting opgelegd de teruggehouden zaak, — die hem dus door de retentor zou dienen afgeleverd te worden —, te verkopen met last, onder zijn persoonlijke

verantwoordelijkheid, de opbrengst aan te wenden tot volledige uitbetaling van de schuldvordering van de retentor (zie echter de voormelde afkeurende noot Berten, *J.T., l.c.*).

19. — Betreffende de indeling van de voorrechten kunnen verschillende standpunten verdedigd worden.

Bij het onderzoek van ieder voorrecht komen telkens drie punten in aanmerking :

- 1) welke schuldvordering wordt gewaarborgd ?
- 2) op welke goederen slaat het voorrecht ?
- 3) welk is de rang van het voorrecht bij samenloop met andere voorrechten ?

Men kan aldus de voorrechten indelen naar de aard van de schuldvorderingen waarvoor ze ingesteld werden. In dit geval zou men ze rangschikken volgens de reden waarvoor zij de gunst van de wetgever verkregen : redenen van menslievendheid, van billijkheid ; voorrechten gegrond op redenen van openbare orde, en tenslotte diegene die gegrond zijn op een stilzwijgend pand.

Dergelijke rangschikking schijnt niet aan te bevelen, want zij houdt geen rekening met de juridische techniek die in het leven geroepen werd voor de uitoefening van de verschillende voorrechten. Welnu, deze techniek heeft als voorwerp de goederen die aan het voorrecht onderworpen zijn.

Daarom ook zullen in deze verhandeling, zoals de hypotheekwet zelf het deed voor de voorrechten die zij behandelt, de voorrechten ingedeeld worden naar hun voorwerp (*Fr. assiette*). Men zal aldus onderscheiden de voorrechten die slaan :

- op al de roerende en onroerende goederen van de schuldenaar (gerechtskosten, art. 17 hypotheekwet) ;
 - op bepaalde roerende en/of onroerende goederen (zie verder, n^{rs} 31 en volg. ; — De Page, VII, n^r 61 ; — Dekkers, *o.c.*, n^r 1307) ;
 - op al de roerende goederen (b.v. art. 19 hypotheekwet) ;
 - op een roerend goed of op een bepaald geheel van roerende goederen (zoals art. 20 hypotheekwet) ;
 - op een bepaald onroerend goed (art. 27 hypotheekwet).
-

TITEL II

DE VERSCHILLENDE VOORRECHTEN

HOOFDSTUK I

Voorrechten op alle roerende en onroerende goederen van de schuldenaar

AFDELING I

Voorrecht van de gerechtskosten in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel.

20. — Een enkel voorrecht werd in deze categorie gerangschikt: dat toegekend voor de gerechtskosten; volgens artikel 17 hypotheekwet zijn zij bevoorrecht «op de roerende en onroerende goederen, ten aanzien van al de schuldeisers in wier belang zij gedaan werden».

De formulering van het voorrecht zoals zij in de wet voorkomt is niet al te duidelijk; de bedoeling van de wetgever is niettemin alles-behalve duister.

Elk vraagstuk in verband met een voorrecht veronderstelt een samenloop van schuldeisers, ter gelegenheid van een verdeling van penningen. Zijn door het voorrecht gewaarborgd: de gerechtskosten die in het gemeenschappelijk belang van de schuldeisers gedaan werden ten einde hun gemeenschappelijk pand te bewaren, te gelde te maken en te vereffenen. Werden deze kosten in het belang van alle schuldeisers gemaakt, dan zullen zij bevoorrecht zijn ten aanzien van allen; is er maar een gedeelte van de schuldeisers dat belang had bij de gemaakte kosten, dan zullen die kosten bevoorrecht zijn ten aanzien van deze schuldeisers en niet ten aanzien van de anderen (Beudant, *o.c.*, n° 410). Het voorrecht is dus slechts betrekkelijk; alleen de schuldeisers die dank zij de gemaakte kosten, een analoge uitgave bespaard hebben, zullen het voorrecht moeten ondergaan. Dezelfde definitie wijst er eveneens op dat het voorrecht niet noodzakelijk alle goederen van de schuldenaar bezwaart; steeds bij toepassing van het begrip der beperking tot het profijt, zal het slechts uitgeoefend worden

op de goederen waarvoor de kosten gemaakt werden (Kluyskens, *o.c.*, n^r 57). In dat geval wordt het tot een bijzonder voorrecht herleid.

Tenslotte weze ook nog opgemerkt dat men onder gerechtskosten niet enkel dient te verstaan, de kosten die ter gelegenheid van een rechtsgeding gemaakt werden, maar tevens buitengerechtelijke kosten: al diegene die gemaakt werden onder het gezag van de rechtsmacht, voor het behouden en het te gelde maken van het vermogen van de schuldenaar (Verbr., 23 juni 1834, *Pas.*, 1834, 272).

21. — Verschillende toepassingen kunnen hiervan aangehaald worden.

Kunnen bevoorrecht zijn: de kosten van verzegeling, bewaring en boedelbeschrijving (Hrb. Gent, 28 april 1886, *Jur. Comm. Fl.*, 1886, n^r 79; — Rb. Antwerpen, 7 jan. 1901, *Pas.*, 1901, III, 139; — zie ook: Cass. fr., 14 febr. 1894, *Rec. Dall.*, 1894, I, 296).

Al de kosten in verband met de gerechtelijke scheiding en deling zijn bevoorrecht ten aanzien van de onverdeelde belanghebbenden evenals van hun persoonlijke schuldeisers, vermits zij noodzakelijk de beslaglegging moeten voorafgaan (wet 5 aug. 1854, art. 2). Ter zake van minnelijke verdeling beslist men doorgaans dat de kosten ervan niet bevoorrecht zijn (Cass. fr., 14 febr. 1953, *Rec. Dall.*, 1953, I, 32). Deze regel is te absoluut; in de mate waarin de verdeling nodig en nuttig voor de schuldeisers zou geweest zijn, zouden ze het voorrecht moeten ondergaan (*R.P.D.B.*, Tw. *Hypothèques et Privilèges immobiliers*, n^r 886).

Zijn ook nog in principe bevoorrecht, de kosten van verdeling bij aandelen en van rangregeling (De Page, VII, n^r 50).

Zijn bevoorrecht: de kosten in verband met de vordering tot faillietverklaring, alsmede de kosten en het ereloon van de curator (faillissementswet, art. 561; wet 26 dec. 1882, art. 5), maar niet de kosten van dagvaarding tot faillietverklaring indien het faillissement ambtshalve uitgesproken werd (Hrb. Luik, 17 febr. 1956, *Jur. Liège*, 1955-56, blz. 183). De uitgaven die de curator in naam van de massa gedaan heeft zijn in werkelijkheid schulden van de massa en niet schulden jegens de massa (Fredericq, VII, n^r 369). Zo wordt het duidelijk dat de gerechtskosten waartoe de curator *qualitate qua* veroordeeld werd, door de rechtspraak onder de beheerkosten begrepen worden (Fredericq, *ibid.*; — Brussel, 24 juli 1907, *B.J.*, 1908, 549; — Luik, 28 maart 1914, *B.J.*, 1919, 235).

Zijn bevoorrecht: de uitvoeringskosten; wat betreft de roerende beslaglegging: het voorafgaand bevel, de verzoekschriften en bevelschriften, de eigenlijke inbeslagneming, de verkoop (Lepinois, *Privilèges et Hypothèques*, II, n^r 466; — Hrb. Oostende, 31 okt. 1929, *Rev. Faill.*, 1929, 452).

Hier moet nochtans opgemerkt worden dat het voorrecht niet kan ingeroepen worden wegens kosten van inbeslagneming, wanneer de meubelen van de schuldenaar reeds aangeslagen waren ingevolge een inbeslagneming die nog steeds van kracht was (Hrb. Brussel, 31 okt. 1931, *Jur. Comm. Brux.*, 1931, 252).

De kosten van de vordering tot geldigverklaring van een conservatoir beslag zijn niet bevoorrecht (Rb. Antwerpen, 11 dec. 1897, *P.A.*, 1898, I, 64; — De Page, *o.c.*, n^r 49, noot). De kosten in verband met een onroerend beslag zijn bevoorrecht vanaf het aan het beslag voorafgaand bevel; immers, artikel 50 van de wet van 15 augustus 1854 legt deze kosten ten laste van de adjudicataris; deze zal er natuurlijk rekening mee houden en zijn bod zoveel lager bepalen; dus ten laste van al de schuldeisers.

Zijn integendeel volgens de rechtsleer en het grootste deel van de rechtspraak van de categorie der bevoorrechte kosten uitgesloten, de buitengerechtelijke of gerechtelijke kosten die de schuldeiser gemaakt heeft om een uitvoerbare titel te bekomen, inbegrepen de kosten van betekening van het vonnis (De Page, VII, n^r 48; — Kluyskens, *o.c.*, n^r 56; — Hrb. Brussel, 25 jan. 1902, *J.T.*, 1902, 379; — Hrb. Luik, 6 juli 1920, *Jur. Liège*, 1920, 270; — Hrb. Brussel, 15 dec. 1923, *J.T.*, 1924, 81; — zie ook: Planiol et Ripert, XII, n^r 21; — Cass. fr., 2 febr. 1897, *Rec. Dall.*, 1897, I, 103). Nochtans werd in een vonnis van de handelsrechtbank te St-Niklaas (Hrb. St-Niklaas, 15 mei 1956, *R.W.*, 1956-57, 1621) beslist dat wanneer de schuldeisers tot beslaglegging of verkoping moesten overgaan na vonnis te hebben genomen, de kosten die noodzakelijk waren om beslag te kunnen leggen eveneens bevoorrecht zijn, en nl.: dagvaarding, minimum registratierechten, expeditie en betekening. Er zijn immers onvoldoende redenen voorhanden om deze kosten niet op gelijke voet te stellen met de kosten van verzoekschrift en bevelschrift tot het leggen van een bewarend beslag; enkel het resultaat, nl. de bewaring van het actief, zou hier in aanmerking moeten komen.

Zijn bevoorrecht:

— de voorschotten die toegestaan werden aan de vereffenaar van een vennootschap voor de noodwendigheden van de vereffening (Cass. fr., 1 april 1890, *Rec. Dall.*, 1891, I, 361);

— de voorschotten die aan een gerechtelijke bewaarder gedaan werden (Cass. fr., 18 mei 1881, *Rec. Dall.*, 1882, I, 115).

Op te merken valt dat beide laatstgenoemde beslissingen betrekking hebben op voorschotten toegestaan aan een mandataris die door de rechtsmacht werd aangesteld.

— de kosten gemaakt door het sekwester voor herstellingskosten aan een onroerend goed ter gelegenheid van een procedure van zuivering die aanleiding gaf tot herveiling wegens verzuim; dergelijke kosten werden gemaakt in het voordeel van de ingeschreven schuldeisers (Cass. fr., 15 febr. 1938, *Rec. Dall.*, 1938, 177).

Zijn niet bevoorrecht:

— de kosten gemaakt door een notaris ter gelegenheid van een poging tot verkoop van het onroerend goed van de schuldenaar (Hrb. Luik, 24 maart 1927, *Jur. Liège*, 14 juli 1929, blz. 159);

— de schuldvordering van de notaris wegens ereloon en het voor-

schieten van de registratiekosten ter gelegenheid van het verlijden van een oprichtingsakte van een P.V.B.A.; deze kosten hebben immers voordeel geboden voor de vennoten en voor de derden, maar in principe niet voor de schuldeisers (Hrb. Brussel, 13 nov. 1954, *Rev. prat. soc.*, 1955, 191 met noot; *Jur. Comm. Brux.*, 1955, blz. 91);

— de kosten en het ereloon van de accountant die de schuldenaar bijge staan heeft, hetzij om zijn balans op te maken, hetzij om het bedrag te doen bepalen van de som verschuldigd door de brandverzekeringsmaatschappij (Hrb. Gent, 14 juni 1937, *Jur. Comm. Fl.*, 1937, 304; — Rb. Marche, 18 juni 1938, *Pas.*, 1939, III, 93; — Hrb. Gent, 23 nov. 1939, *Jur. Comm. Fl.*, 1939, 238; — Hrb. Verviers, 22 juli 1954, *Jur. Liège*, 1954-55, blz. 117); evenmin het ereloon van de advocaat die burgerlijke of handelszaken van de schuldenaar behandeld heeft (zie *R.P.D.B.*, Tw. *Hypothèques et privilèges immobiliers*, n° 884; — zie nochtans verder, n° 128).

Volgens de heersende mening zijn eveneens niet bevoorrecht, de kosten door de schuldenaar zelf gemaakt in verband met een vordering in verbreking van overeenkomst wegens wilsgebrek, zelfs indien het algemeen onderpand van de schuldeisers daardoor behouden of vermeerderd werd. De schuldenaar heeft zijn eigen belang nagestreefd. De kosten konden natuurlijk niet bevoorrecht zijn toen zij gemaakt werden, — de kwestie kon op dat ogenblik niet eens oprijzen. Hoe zouden ze het dan later worden, wanneer het vermogen van de schuldenaar door zijn schuldeisers te gelde werd gemaakt? (Laurent, XXIX, n° 325; — *R.P.D.B.*, o.c., n° 882).

Is evenmin bevoorrecht, het ereloon van de advocaat die voor de schuldenaar een akkoord tot voorkoming van faillissement voorgesteld had, onder voorwendsel dat dit ereloon met gerechtskosten gelijkgesteld te worden (Hrb. Leuven, 25 mei 1934, *Pas.*, 1936, III, 98).

22. — Men zal deze regel nochtans zonder overdreven rigorisme dienen toe te passen. Er zijn maatregelen die uiteraard, zowel de schuldeisers als de schuldenaar die ze uitgelokt heeft, ten goede komen, zoals b.v. de kosten van de inventaris opgemaakt op verzoek van de vrouw — gemeen in goederen en algemeen legataris van haar vooroverleden echtgenoot — die zich het voordeel van artikel 1456 B.W. wil voorbehouden.

Het hof van verbreking besliste: « Deze maatregel heeft tot doel niet alleen de belangen van de vrouw en van de erfgenamen te vrijwaren, maar ook deze van de schuldeisers en andere rechthebbenden wiens algemeen onderpand behouden wordt; bijgevolg legt de wet deze kosten ten laste van de nalatenschap of van de gemeenschap en niet ten laste van de persoon die de inventaris gevorderd heeft » (Verbr., 30 dec. 1875, *Pas.*, 1876, I, 47).

In dezelfde zin werden door het Franse hof van verbreking als bevoorrecht erkend, de kosten gemaakt door de erfgenaam onder voorrecht van inventaris die vorderingen ingesteld had als beheerder van de nalatenschap, zowel in het belang van de nalatenschap als van de schuldeisers; dergelijke kosten dienen aangezien te worden als bevoorrechte gerechtskosten tenzij het blijken zou dat de erfgenaam door het instellen van de vordering een fout beging (Cass. fr., 14 febr. 1894, *Rec. Dall.*, 1894, I, 296).

AFDELING II

***Voorrecht van de advocaat
wegens de strafrechtelijke verdediging
van de veroordeelde.***

23. — De wet van 5 september 1807, artikel 2, bepaalt — na het voorrecht van de schatkist, voor de terugbetaling van de gerechtskosten waartoe de veroordeelde verwezen werd, te hebben ingesteld — dat voormeld voorrecht slechts «na de volgende voorrechten en rechten zal uitgeoefend worden :

.....

2) de sommen verschuldigd voor de persoonlijke verdediging van de veroordeelde »

In strafzaken kan dus de advocaat wiens cliënt veroordeeld werd, het voorrecht inroepen voor de betaling van al de prestaties in verband met de verdediging voor de strafrechtelijke rechtsmacht : onderzoek van het dossier, verdediging voor de raadkamer en voor de rechtbank (Fredericq, VII, n° 381 ; — Rb. Antwerpen, 19 nov. 1930, *Rev. Faill.*, 1931, 47).

De vraag werd gesteld of het niet past, het voorrecht ook toe te kennen wanneer de beklaagde vrijgesproken werd. Deze oplossing zou zeker logischer zijn en zij wordt door sommige auteurs voorgesteld (De Page, VII, n° 55). Nochtans, hoewel deze interpretatie wenselijk lijkt, vindt zij toch geen steun, noch in de wet, noch in de historische wording van dit voorrecht. Oorspronkelijk werd het ereloon van de advocaat door de staat voorgeschoten en onder de gerechtskosten begrepen. Wanneer de beklaagde vrijgesproken wordt, blijven de kosten ten laste van de staat, zodat geen zekerheid kon ingevoerd worden vermits er geen schuld bestond (zie omstandig advies ad.-gen. Terlinden, Verbr., 13 april 1905, *Pas.*, 1905, I, 190 ; — Kluyskens, *o.c.*, n° 58 a ; — Fredericq, VII, n° 381).

Het ereloon van de advocaat wegens de verdediging van de gefailleerde na het vonnis van faillietverklaring, b.v. in geval van vervolging wegens bankbreuk, is niet bevoorrecht ; vermits de gefailleerde van het beheer van zijn vermogen ontzet werd, kan er zelfs geen sprake zijn van gelijk welke schuldvordering — bevoorrechte of niet-bevoorrechte (Fredericq, *o.c.*, n° 381 ; — Hrb. Leuven, 25 mei 1934, *Pas.*, 1936, III, 98).

24. — De wet van 20 maart 1954 (*Staatsblad*, 17 april 1954) betreffende de sekwestratie en het te gelde maken van de goederen van incivieken, waarvan de gevolgen uiteraard van tijdelijke aard zullen zijn, heeft een voorrecht ingesteld ten voordele van de advocaat voor zijn ereloon wegens verdediging nopens de misdrijven voorzien door hoofdstuk II van titel I van boek II van het Strafwetboek. De schuldvordering van de advocaat wegens honoraria, kosten en uitschotten, wordt geprimeerd door de beheerskosten van de dienst van het sekwesteer, door de schuldvorderingen die door een hypotheek gewaarborgd waren vóór 17 januari 1945, en de schuldvorderingen van de slachtoffers van oorlogsmisdaden ; maar zij primeert al de bevoorrechte belastingen, het niet-bevoorrechte passief dat reeds bestond

voor de onder sekwester stelling, en de schuldvorderingen van de schatkist wegens schadeloosstellingen of verbeurdverklaringen (zie studie Tienrien, *J.T.*, 1954, blz. 588 ; — zie verder, n^r 28).

AFDELING III. — *Gerechtskosten in strafzaken.*

25. — Wij vermelden hier volledigheidshalve het voorrecht wegens gerechtskosten in strafzaken. Dat voorrecht wordt elders omstandig onderzocht (*Tw.Voorrechten (fiscale)*). Dit voorrecht, waarbij de schatkist een voorrecht verkrijgt op de roerende en onroerende goederen van de veroordeelde voor de invordering van de gerechtskosten werd ingesteld door de wet van 5-15 september 1807 (*Bulletin usuel des lois et arrêtés*, t. I, blz. 342).

De bevoorrechte schuldvordering bedraagt, in criminele, correctionele en politiezaken, de kosten die het voorwerp uitmaken van een veroordeling ten voordele van de schatkist (art. 1), maar niet de boete waartoe de betichte veroordeeld werd (Hrb. Kortrijk, 18 okt. 1952, *R.W.*, 1954-55, 1114).

Wat betreft de onroerende goederen heeft het voorrecht slechts een subsidiair karakter ; overeenkomstig de bepalingen van het burgerlijk wetboek die in voege waren toen de wet van 5-15 september 1807 afgekondigd werd, mag het voorrecht slechts op de onroerende goederen uitgeoefend worden na uitputting van de roerende goederen. Lepinois toont aan (II, n^r 575) dat artikel 15 van de hypotheekwet de regelen van het voorrecht van de schatkist ongewijzigd gelaten heeft ; men dient dus aan de wet van 5-15 september 1807 de draagwijdte te geven die haar toegekend werd toen zij in voege werd gebracht. Voor zover het voorrecht op de onroerende goederen slaat, moet het bovendien ingeschreven worden, binnen twee maand na de veroordeling (art. 3). De inschrijving maakt het voorrecht van kracht vanaf de dag van het misdrijf, onverminderd nochtans de verworven rechten der titularissen van andere ingeschreven onroerende voorrechten (art. 27 hypotheekwet) of van wettelijke hypotheeken die zonder inschrijving bestaan.

De schuldvordering van de advocaat van de veroordeelde primeert eveneens de schuldvordering van de schatkist (art. 4).

Er weze opgemerkt dat de wettelijke hypotheeken in onze wetgeving eerst uitwerking verkrijgen na inschrijving, behalve de fiscale hypotheek wegens successierechten ; daaruit mag besloten worden dat alleen deze categorie wettelijke hypotheeken, ook al zijn zij na die van de schatkist ingeschreven, laatstgenoemde eventueel zullen kunnen primeren (zie De Page, VII-I, n^r 60).

26. — De gewaarborgde schuldvordering bedraagt, boven de kosten van de aanleg, die van uitlevering (Lepinois, II, 576) alsmede de kosten van inschrijving van het voorrecht en de vervolgingskosten gedaan om de schuldvordering in te vorderen (Genin, *o.c.*, n^r 1153). Eén categorie kosten is aan het voorrecht onttrokken, nl. die van vervolging in zake bankbreuk ; krachtens artikel 581 van de faillissementswet mogen de kosten van het strafgeding de massa niet bezwaren, uitgezonderd in één geval,

nl. wanneer de curator, gemachtigd door de meerderheid van de schuldeisers, zich burgerlijke partij gesteld heeft tegen een gefailleerde die vrijgesproken werd.

Waarom deze uitzondering inzake bankbreuk? Men heeft gevreesd, dat, indien de gerechtskosten de massa zouden bezwaren, de schuldeisers partij zouden kiezen voor de gefailleerde die zich aan bankbreuk plichtig maakte, om aan de massa deze bijkomende last te besparen — hetgeen immoreel zou zijn. De faillissementswet heeft de schuldeisers niet willen doen kiezen tussen hun geweten en hun belang.

AFDELING IV

Voorrechten ingesteld door gelegenheidswetten in verband met oorlogstoestanden ontstaan in of na 1940-45.

§ 1. — Voorrecht in verband met de herstelling van de oorlogsschade.

27. — Een besluit met tijdelijke uitwerking, nl. dat van 30 juni 1941, bevestigd door B. Rgt 30 november 1944, heeft ten voordele van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid een voorrecht ingesteld tot waarborg van de terugbetaling in hoofdsom, interesten en kosten, van de kredieten door dat organisme toegestaan voor de herstelling van oorlogsschade.

Het voorrecht slaat op al de roerende goederen van de schuldenaar en op al zijn onroerende goederen in België.

De wet van 1 oktober 1947 heeft, in de artikelen 43 tot 49, een definitief stelsel van zakelijke zekerheden ingevoerd ten voordele van de organismen die aan de geteisterden kredieten toestaan. De algeheelheid van de roerende en onroerende goederen van de geteisterden is aan het voorrecht onderworpen (art. 43). Maar de rangregeling verschilt naargelang het krediet toegestaan werd tot herstelling van een van natuur onroerend goed, een onroerend goed door bestemming, een schip, of welkdanige andere goederen (zie verder rangregeling, n° 233).

§ 2. — Voorrecht van de dienst van het sekwester.

(Besluitwet 17 januari 1945; wet 20 maart 1954)

28. — De wet van 20 maart 1954 « betreffende de sekwestratie en de te geldemaking van de goederen, rechten en belangen van personen wie misdaden of wanbedrijven tegen de uitwendige veiligheid van de staat worden ten laste gelegd, en van de goederen van de verdachten » stelt in artikel 14 een algemeen voorrecht in dat de gesekwestreerde goederen bezwaart, tot zekerheid van de uit het beheer van de dienst ontstane schulden.

Hetzelfde artikel bepaalt de draagwijdte en de rang van dit voorrecht (zie verder, n^r 236).

29. — Terloops weze de afwijking aangestipt die artikel 6 van de Besl. W. van 17 januari 1945 — in de wet van 20 maart 1954 hernomen (art. 14, § 5) — aan artikel 8 van de Hypotheekwet gebracht heeft.

Terwijl in principe al de goederen van de schuldenaar het algemeen onderpand uitmaken van zijn gewone schuldeisers (na betaling der bevoorrechte of hypothecaire schuldeisers), zonder inachtneming van de datum van ontstaan van hun schuldvordering (zie boven, n^r 3) heeft voormelde bepaling, billijkheidshalve, een belangrijke uitzondering op dat grondbeginsel ingevoerd, ten aanzien van de schuldeisers die zonder bedrog met de schuldenaar gehandeld hadden: de staat, schuldeiser van schadeloosstellingen of alle andere sommen wegens inbreuk op hoofdstuk II, titel I, boek II van het strafwetboek en de artikelen 17 en 18 militair S.W., is niet gerechtigd met de andere schuldeisers pondspondsgewijs te delen. De rechten van de staat komen eerst in aanmerking na betaling van de andere schuldeisers.

§ 3. — Voorrecht in verband met de teruggave van de door de bezettende overheid geïnde bedragen.

(Besluitwet 2 juni 1944)

30. — Diegenen die krachtens de Duitse verordening van 6 september 1940 z.g. herstelvergoedingen bekomen hebben in verband met hun gedrag in 1914-18, alsmede diegenen die de opbrengst van de door de vijand opgelegde boeten of taksen geïnd hebben, zijn tot teruggave van die sommen gehouden (art. 1 en 2). De schuldvorderingen uit dien hoofde ontstaan, zijn zowel wat de hoofdsom als wat de accessoria aangaat, op al de roerende en onroerende goederen van de schuldenaar bevoorrecht (art. 7) (voor de rangregeling zie verder, n^r 237).

HOOFDSTUK II

Voorrechten slaande op bepaalde roerende en onroerende goederen

31. — Terwijl het voorrecht wegens gerechtskosten de algeheelheid van de goederen van de schuldenaar zonder onderscheid bezwaart of kan bezwaren, werd sinds een twintigtal jaren een nieuwe categorie voorrechten in het leven geroepen, onbekend bij de wetgever van 1851, voortvloeiende uit wetten of besluitwetten die de bescherming van de spaarders beogen. Deze voorrechten hebben met de vorige categorie gemeen dat zij terzelfder tijd op roerende en onroerende elementen van het vermogen van de schuldenaar slaan of zullen slaan; maar zij verschillen ervan, doordat alleen bepaalde elementen van dat vermogen aan het algemeen gemeenschappelijk onderpand onttrokken zijn (zie De Page, VII, n^{rs} 61 tot 63; — Kluyskens, *o.c.*, n^r 51).

32. — Opsomming:

1) wet van 18 juni 1930 op de bediendenpensioenen, gewijzigd door besluitwet n^r 270 van 30 maart 1936, artikel 3. De bevoorrechte schuldeisers zijn: de schatkist en de pensioengerechtigden; de goederen aan het voorrecht onderworpen: «de waarden die de wiskundige reserves der verzekeringen die met de wettelijke storting in verband staan vertegenwoordigen». Deze waarden kunnen vanzelfsprekend samengesteld zijn zowel uit onroerende als uit roerende goederen.

2) wet van 25 juni 1930 betreffende de controle van de levensverzekeringsondernemingen. Artikel 19 van bedoelde wet stelt een voorrecht in ten voordele van de verzekeringsnemers op de wiskundige reserve.

3) besluitwet n^r 42 van 15 december 1934 betreffende de controle op de private spaarkassen en de ondernemingen die zonder depositobanken te zijn, gelddeposito's ontvangen. De schatkist en de spaarders hebben een voorrecht op de met de spaar- of deposito-verrichtingen overeenstemmende fondsen (art. 14, art. 34).

4) besluitwet n^r 43 van 15 december 1934 betreffende de controle op de kapitalisatie-ondernemingen. De bevoorrechte schuldeisers zijn dezelfde, en het voorrecht slaat op dezelfde waarden als n^r 3 hierboven (zie art. 9 en 11).

5) besluitwet n^r 225 van 7 januari 1936 tot reglementering van de hypothecaire leningen en tot inrichting van de controle op de onderneming van hypothecaire leningen.

Artikel 54 luidt als volgt: «de met de gereconstitueerde kapitalen overeenstemmende gelden en waarden die in de onder artikel 51 voorziene inventaris vermeld zijn of hadden moeten vermeld zijn, worden, bij bijzonder voorrecht, tot de afwikkeling van de reconstitutie-verrichtingen aangewend.»

33. — Men bedoelt hier de maatschappijen van hypothecair krediet die als tussenpersoon optreden tussen geldschieters en ontleners.

De private geldschieder wil over het algemeen maar voor een betrekkelijk korte termijn lenen; hij wenst dat de rente hem op geregelde termijnen wordt uitgekeerd en dat het kapitaal, in éénmaal op de overeengekomen termijn wordt terugbetaald. De geldschieder wil er over het algemeen niet van weten periodieke aflossingen te ontvangen; hij wenst dus niet, in mindering van het hem later terug te betalen kapitaal, reconstituestortingen te ontvangen.

Daarentegen verlangt de ontleners zich slechts te verbinden indien het hem toegelaten wordt zijn schuld af te lossen door geregelde stortingen.

Om deze tegenstrijdige doeleinden overeen te brengen treedt een tussenpersoon op: de maatschappij van hypothecair krediet, die gewoonlijk de kapitalen die haar door een bepaalde persoon toevertrouwd worden, rechtstreeks belegt, onder vorm van hypothecaire lening, op naam van deze persoon, en dan verder, zelf op hypotheek in tweede rang een deel van het ontleend kapitaal leent; gewoonlijk verbindt de maatschappij zich voor de hoofdenlening solidair met de geldopnemer tegenover de geldschieder. De geldschieder doet een eenvoudige verrichting op vaste termijn; de geldopnemer integendeel, rechtstreeks verbonden tegenover de geldschieder, verbindt zich ook tegenover de tussenkomende maatschappij, waaraan hij annuïteiten betaalt die, naast de rente, ook de sommen bevatten die bestemd zijn tot de reconstitutie van het geleende kapitaal. Deze sommen blijven in handen van de tussenkomende maatschappij, die ze belegt om het geleend kapitaal te reconstitueren en het op de vervaldag aan de geldschieder terug te betalen. Welnu, de wetgever is van oordeel geweest dat deze gereconstitueerde kapitalen, die eigenlijk spaargelden zijn, beschermd dienen te worden.

34. — Door voormelde wetten en besluitwetten werd het voorrecht ingevoerd, maar men verzuisde de werking ervan te organiseren.

Deze toestand bracht moeilijkheden mede, daar er, wat de roerende goederen betreft, samenloop mogelijk was met de pandhoudende schuldeiser, en voor de onroerende goederen met de andere titularissen van onroerende voorrechten. De heersende onzekerheid betreffende de rang van het voorrecht had o.m. tot gevolg dat de spaar- en depositokassen geen voorschotten konden bekomen tegen inpandgeving van de effecten die deel uitmaakten van hun portefeuille.

De besluitwet n° 270 van 30 maart 1936 en n° 299 van 31 maart 1936, hebben die leemten aangevuld; de besluitwet van 7 januari 1936 op de hypothecaire leningen had de rang van het voorrecht door dit besluit ingericht, reeds bepaald (wat betreft de rangregeling zie verder, n° 239).

HOOFDSTUK III

Voorrechten op de roerende goederen

AFDELING I. — *Algemene voorrechten.*

35. — De voorrechten die op al de roerende goederen van de schuldenaar slaan, dragen de naam van *algemene voorrechten* in tegenstelling met de bijzondere voorrechten die slechts bepaalde roerende goederen bezwaren (art. 18 hypotheekwet).

Op te merken valt dat deze algemene voorrechten, die hoofdzakelijk het roerend bezit van de schuldenaar bezwaren, in bijkomende orde ook op zijn onroerend vermogen wegen (art. 19, laatste lid) maar met deze dubbele beperking dat de onroerende goederen eerst dan in aanmerking komen nadat gebleken is, dat het roerend bezit onvoldoende was om de algemene voorrechten te dekken, en bovendien zullen de hypothecaire schuldvorderingen, of de op deze onroerende goederen bevoorrechte schuldvorderingen, de schuldvorderingen die het algemeen voorrecht genieten, primeren.

Wat de onroerende goederen betreft, heeft het voorrecht dus een subsidiair karakter.

Op dat overschot van de waarde der onroerende goederen zullen nochtans de titularissen van algemene voorrechten steeds de *chirographaire schuldeisers* primeren.

36. — De rangregeling zal verder besproken worden (zie verder, n^r 240).

§ 1. — *Gerechtskosten.*

37. — Het voorrecht wegens gerechtskosten komt in de eerste plaats in de opsomming van artikel 19. Het gaat hier over de kosten die gemaakt worden tot het behoud en het te gelde maken van het roerend vermogen van de schuldenaar. De vermelding van de gerechtskosten in artikel 19 die Martou als een *parasitaire herhaling* beschouwt (II, n^r 354) was nochtans nodig omdat de algemene voorrechten op de roerende goederen in dit artikel niet alleen opgesomd maar tevens gerangschikt worden (zie boven, n^{rs} 11 en volg.).

§ 2. — Begrafeniskosten.

38. — Reeds in het Romeinse recht genoten de begrafeniskosten een zekere voorrang (Lepinois, II, n^r 603) om redenen van menslievendheid, van piëteit en van openbare gezondheid: *ne insepulta corpora jacerent*.

Onder begrafeniskosten moet men verstaan diegene die gemaakt worden vanaf de dood tot op het ogenblik dat het stoffelijk overschot naar de begraafplaats gebracht wordt: lijkverzorging, kisting, rouwkapel, vervoer, begrafenisdienst of crematie, berging van het lijk, e.d.m.

Terwijl het burgerlijk wetboek niet bepaalde welke draagwijdte aan het voorrecht moet gegeven worden, heeft de wetgever van 1851 gepreciseerd dat alleen de kosten, gemaakt volgens stand en vermogen van de overledene in aanmerking zouden komen voor het voorrecht. Men heeft daardoor willen beletten dat de familie van de schuldenaar uit praalzucht het onderpand van de schuldeisers zou verkwisten (Commentaar Cloes, I, blz. 207).

Aldus werd gevonnist dat de kosten van lijkverbranding in Nederland van een vreemdeling die in België is overleden, niet volgens stand en vermogen van de schuldenaar zijn, en bijgevolg niet bevoorrecht zijn, indien het vaststaat dat de nalatenschap meer schulden dan actief bevat (Rb. Brussel, 7 april 1939, *Pas.*, 1939, III, 166).

De kosten van de erediensdienst die met de begrafenis gepaard gaan zijn bevoorrecht (De Page, VII, n^r 71), doch niet de betaling van de rouwklederen, evenmin als de schuldvordering van de weduwe wegens kost en inwoning gedurende drie maanden en 40 dagen krachtens artikel 1465 burgerlijk wetboek (Cass. fr., 15 maart 1897, *Rec. Dall.*, 1897, I, 280), ook niet de aankoop van een grafkelder, erediensdiensten na de teraardebestelling (De Page, *ibid.*), het begrafenismaal (Lepinois, II, 606), het grafmonument (De Page, *ibid.*; — zie nochtans *anders*: Kluyskens, *o.c.*, n^r 70 wanneer het gaat over een bescheiden zerk).

39. — Het wordt betwist of de begrafeniskosten van de echtgenote of van de kinderen die ten laste van de schuldenaar waren, ook bevoorrecht zijn (Kluyskens, *o.c.*, n^r 70). Men dient echter aan te nemen dat zij niet in aanmerking komen voor het voorrecht (Martou, II, n^r 358; — De Page, *o.c.*, n^r 73; — in dezelfde zin, Lepinois, II, n^r 610).

De voorrechten moeten inderdaad strikt uitgelegd worden. De tekst van artikel 19-2° laat niet toe het voorrecht tot andere personen dan de schuldenaar zelf, uit te breiden.

40. — Het spreekt van zelf dat iedere persoon, die prestaties geleverd heeft voor de begrafenis, het voorrecht kan inroepen. Dat voorrecht zal uitgeoefend worden niet op het vermogen van de erfgenaam die de bestellingen gedaan heeft, maar op dat van de nalatenschap (De Page, *o.c.*, n^r 73).

Aldus werd gevonnist:

« Indien de erfgenaam op zijn persoonlijke goederen kan aangesproken worden wegens begrafeniskosten welke een schuld van de nalatenschap uitmaken, kan nochtans het voorrecht alleen op de goederen die van de nalatenschap voortkomen uitgeoefend worden » (Cass. fr., 22 okt. 1946, *Rec. Dall.*, 1947, 69; — *vgl.* de Nederlandse rechtspraak: « Begrafeniskosten vormen een schuld der nalatenschap, die bij voorrang

op de boedel worden verhaald; zij drukken niet zonder meer op de erfgenamen persoonlijk (Hoge Raad, 28 dec. 1951, *N.J.*, 1952 n^r 71; — zie ook Verbr., 29 maart 1878, *Par.*, 1878, I, 197).

De erfgenaam die de begrafenis bestelt handelt namens de familie, om de laatste wil van de overledene uit te voeren; hij is geen persoonlijke schuldenaar van de kosten (De Page, VII, n^r 74). De kosten van begrafenis maken een last van de nalatenschap uit. Bijgevolg, indien een erfgenaam de begrafenis heeft besteld, heeft de begrafenisondernemer een vordering tegen de nalatenschap, maar niet tegen hem; de erfgenaam die de kosten betaalt, heeft een verhaal tegen de andere erfgenamen (De Page, *ibid.*); hij hoeft tot staving van zijn verhaal zelfs geen subrogatie in te roepen; hij treedt krachtens een eigen recht op, daar hij kosten, die ten laste van de nalatenschap vielen, voor rekening van al de erfgenamen betaald heeft (Planiol et Ripert, XII, n^r 30). In beide gevallen zal de schuldvordering bevoorrecht zijn maar steeds in de mate dat de gemaakte kosten de stand en het vermogen van de overledene schuldenaar niet overschrijden.

De derde die de begrafenis besteld heeft, heeft zich als *negotiorum gestor* aangesteld; hij kan het voorrecht invoeren, want in werkelijkheid heeft hij de kosten gemaakt (Kluyskens, *o.c.*, n^r 71), maar indien hij de kosten heeft betaald in de plaats van de erfgenamen die de bestelling hadden gedaan, dan is hij een loutere geldschiet, en kan hij het privilege niet invoeren (Lepinois, *o.c.*, n^r 611; — De Page, *o.c.*, n^r 74). Om het voorrecht te genieten had hij zich in de rechten van de schuldeiser moeten laten subrogeren (art. 1250 B.W.).

41. — De vraag moet onderzocht worden, wat er gebeurt indien de schuldenaar na het uitspreken van het faillissement overlijdt?

Strikt gesproken kan het voorrecht niet worden uitgeoefend.

De rechten van iedereen werden definitief vastgesteld op het ogenblik van het faillissement. Men is het er nochtans over eens, dat het de curator toegelaten is, op het actief van het faillissement de nodige sommen vooruit te nemen om een bescheiden begrafenis te bestellen (art. 476 faillissementswet; — Martou, II, n^r 368; — Fredericq, VII, n^r 373).

§ 3. — Kosten van laatste ziekte gedurende een jaar. (art. 19, 3°)

42. — Deze kosten bevatten niet alleen die van geneesheren en apothekers, maar ook al diegene die volstrekt nodig waren voor de verpleging (b.v. loon van de ziekenverpleegster), alsmede de prijs van eetwaren die wellicht voor de gewone voeding ook kunnen dienen maar die voor de patient voorgeschreven werden (Martou, II, n^r 363). De kosten die evenwel gemaakt werden uit grilligheden zullen geweerd worden, alsmede het hoog honorarium van een bekend specialist, in de mate waarin het normaal ereloon overschreden werd (Kluyskens, *o.c.*, n^r 73).

Er werd gevonnist dat de kosten van verblijf van een krankzinnige in een krankzinnigengesticht niet zullen bevoorrecht zijn, maar wel diegene in verband met de behandeling die de patient in het gesticht moest ondergaan tengevolge van zijn pathologische toestand (Cass. fr., 21 maart 1938, *Rev. Adm.*, 1939, 46; *D.H.*, 1938, 354).

De kosten van leveringen van farmaceutische produkten die geen betrekking hebben op een bepaalde ziekte die de laatste was, en die in feite maar betrekking hebben op de algemene hygiëne van de schuldenaar, zijn niet bevoorrecht (Hrb. Oostende, 6 april 1933, *Jur. Comm. Fl.*, 1933, n^r 5309).

43. — Alleen de kosten van verpleging van de schuldenaar, met uitsluiting van de leden van zijn familie of huisgezin, zijn bevoorrecht (Hrb. Antwerpen, 14 juni 1940, *Rev. Faill.*, 1940, I, 28 ; — Vred. Luik, 21 okt. 1949, *Rev. Faill.*, 1949-50, blz. 168 ; — Fredericq, VII, n^r 373 ; — Planiol et Ripert, XII, n^r 34 ; — *anders* : Kluyskens, *o.c.*, n^r 74 ; deze auteur meent dat al de kosten wegens ziekte waartoe de schuldenaar persoonlijk gehouden is, bevoorrecht zijn. De rechtspraak die hij inbrengt is verouderd).

44. — Het voorrecht is beperkt tot het jaar dat het overlijden, de ontneming van het bezit, of de inbeslagneming van de goederen van de schuldenaar voorafgaat (art. 19, voorlaatste lid).

Men heeft deze beperking uitgelegd door de bedoeling, de duur van het voorrecht aan de verjaringstermijn van een jaar van de schuldvorderingen der geneesheren en apothekers aan te passen (zie auteurs aangehaald door Lepinois, II, n^r 620) ; een voorrecht van langere duur zou onnodig zijn, vermits voor de periode die het laatste jaar overschrijdt, de verjaring zou opgeworpen worden. Deze uitleg gaat niet op, want de aanvangstermijnen zijn niet dezelfde ; de ware reden van de beperking is de wil, de massa niet te overlasten indien de ziekte van lange duur is geweest en de geneesheer verzuimd heeft betaling van zijn honoraria te vragen binnen de normale termijnen (zie verslag Parent, blz. 121 ; — De Page, *o.c.*, n^r 79).

45. — Het voorrecht zal ingeroepen worden door de schuldeiser zelf, door de mede-erfgenamen die de kosten betaald hebben en wettelijk gesubrogeerd zijn (art. 1250, derde lid B.W.), of door de derde (of de verwerpende erfgenaam) die zich conventioneel liet in de plaats stellen van de schuldeiser (art. 1250, eerste lid B.W.), of die, optredend als *negotiorum gestor*, de geneesheer liet komen, de geneesmiddelen bestelde, en deze prestaties betaalde, met het inzicht terugbetaling van deze kosten te vorderen en te bekomen (Kluyskens, *o.c.*, n^r 75) ; daarentegen geniet de derde, die de schuld van de nalatenschap waartoe hij niet gehouden was heeft betaald, zonder zich conventioneel te doen in de plaats stellen van de schuldeiser, geen voorrecht (Brussel, 16 mei 1929, *Rev. Faill.*, 1929, 341).

§ 4. — Bezoldiging van het huispersoneel, van de bedienden en werklieden. - Schadeloosstelling ten voordele van bedienden en werklieden wegens onregelmatige contractbreuk. - Sommen verschuldigd als verlofbijdrage of verlofbezoldiging.

46. — De bezoldigingen waarvan hier sprake, verdienen de bescherming van de wetgever omdat de loontrekkenden meestal niets anders

hebben dan hun loon, — aangevuld door de sociale voordelen waarvan verder het bevoorrecht karakter zal onderzocht worden — om in hun onderhoud te voorzien. Het zou niet billijk zijn dat de dienstbode, de bediende of de werkman die, uit kiesheid jegens zijn werkgever die in een moeilijke toestand verkeert, niet aandringt voor de stipte betaling van zijn loon op de vervalldag, slachtoffer zou worden van zijn dienstvaardigheid.

47. — Vier categorieën schuldvorderingen zijn bevoorrecht :

a) het loon van de dienstboden ; b) de bezoldiging van de bedienden ; c) het loon van de werklieden ; d) de verlofbezoldiging. Wat betreft het voorrecht stelt de wet de schadeloosstelling die verschuldigd is bij onregelmatige contractbreuk van het bedienden- of arbeidscontract, gelijk met het loon (Verbr., 23 mei 1935, *Pas.*, 1935, I, 256).

48. — a) *Dienstboden*: men verstaat daardoor al diegenen die verbonden zijn aan de persoon of aan het huis van een meester of van een bedrijf, maar in een staat van dienstbaarheid die zich veropenbaart door de bestendigheid van de dienst en het gezag van de meester, alsmede de vastheid van het loon. Dus, in de eerste plaats het huispersoneel, de huisbewaarders, deurwaarders, gouvernantes, enz... (Lepinois, II, n^r 627) ; eveneens de werkvrouwen die bij de werkgever noch woonst noch kost genieten (zie bepaling *Nov.*, *Droit Social*, I, n^r 325).

Zijn geen dienstboden, diegene die, alhoewel zij onder het toezicht of het gezag van het familiehoofd staan, nochtans voor deze laatste handenarbeid verrichten in het raam van het door de meester uitgeoefend beroep (Hrb. Luik, 13 juni 1939, *Rev. Faill.*, 1940, blz. 57). Zijn evenmin dienstboden doch wel arbeiders, de huisbewaarders die als dusdanig in dienst zijn van een onderneming van de werkgever, of verbonden zijn aan de uitoefening van zijn beroep (Hrb. Antwerpen, 26 jan. 1953, *R.W.*, 1954-55, 1870).

Het loon is bevoorrecht voor het vervallen jaar en hetgeen op het lopend jaar verschuldigd is. Het jaar dat men hier bedoelt is het arbeidsjaar. Men zal dus als vertrekpunt van de berekening de verjaardag van het contract nemen. Het vervallen jaar is het volle jaar dat de laatste verjaardag van het contract voorafgaat, en het lopend jaar, het deel van het jaar tussen de laatste verjaardag en de dood, het faillissement of de inbeslagneming.

Het voorrecht van de dienstboden waarborgt een tijdsruimte die buiten verhouding is met diegene die bepaald werd voor de bedienden en werklieden. Deze anomalie is uit te leggen door het oud gebruik volgens hetwelk de dienstboden om het jaar betaald werden ; alhoewel het huispersoneel thans over het algemeen maandelijks betaald wordt, dient niettemin het voorrecht gehandhaafd te worden tot de periode door de wet bepaald (De Page, *o.c.*, n^r 89).

49. — b) *Bedienden* : artikel 19, 4° van de hypotheekwet bepaalt dat de wedden, kortingen en commissielonen van de bedienden, alsmede de vergoedingen wegens onregelmatige contractbreuk, zes maanden bevoorrecht zijn met een maximum van 180.000 fr. (wet 11 maart 1954, art. 13).

50. — Om aanspraak te maken op de hoedanigheid van bediende in de zin van artikel 19, 4° van de hypotheekwet moet de belanghebbende aan de werkgever verbonden zijn door een contract van verhuring van diensten slaande op prestaties van intellectuele aard — wat de bediende van de werkman onderscheidt — dat bovendien de volgende twee kenmerken vertoont :

1) ondergeschiktheid van de werknemer jegens de werkgever ;

2) doorlopendheid in de werkzaamheden (Hrb. Luik, 19 april 1924, *Jur. Liège*, 1924, 197). De evolutie van de opvattingen op sociaal gebied, de neiging om steeds meer de ondergeschikte arbeid te beschermen, hebben hun weerklink gehad zowel in de wetgeving die thans de grens van het voorrecht tot 180.000 fr. opgedreven heeft, als in de rechtspraak ; men kan niet meer zeggen dat alleen de bescheiden bediende waarop De Page zinspeelt (*o.c.*, n° 90) het voorrecht geniet. Als uitsluitend criterium dient genomen te worden, behalve de continuïteit van de diensten, het al dan niet bestaan van een band van ondergeschiktheid.

Er werd beslist dat de directeur van een naamloze vennootschap een bediende is in de zin van artikel 19, wanneer hij zelf geen beheerder is, en ondergeschikt is aan een afgevaardigde-beheerder (Hrb. Brussel, 26 juli 1952, *Rev. Faill.*, 1952-53, blz. 21 ; *Jur. Comm. Brux.*, 1952, blz. 351).

De technische directeur van een vennootschap, wiens ambt op zichzelf geen delegatie van het beheer der maatschappij impliceert, is een bediende, en kan dus het voorrecht invoeren (Hrb. Brussel, 13 nov. 1952, *Rev. Faill.*, 1952-53, blz. 135).

Daarentegen werd gevonnis dat de beheerder die deze functies cumuleert met die van verantwoordelijk directeur (voor de degelijke gang der zaken) niet noodzakelijk door een contract van dienstverhuring met de vennootschap verbonden is ; indien hij slechts mandataris is, kan hij geen voorrecht doen gelden (Hrb. Brussel, 11 dec. 1954, *Rev. Faill.*, 1954-55, blz. 31).

De architect die zijn ganse bedrijvigheid volgens een bepaalde uurrooster ten dienste stelt van een werkgever, is een bediende, zelfs indien zijn bezoldiging als ereloon bestempeld wordt (Hrb. Brussel, 13 dec. 1952, *Jur. Comm. Brux.*, 1953, blz. 28 en opm.).

De geneesheer die zijn ambt uitoefent voor rekening van een organisme, op een door dat organisme bepaalde plaats, en volgens een hem door dat organisme opgelegd uurrooster, is een bediende, zelfs indien hij over volledige vrijheid van onderzoek beschikt (Rb. Charleroi, 3 juli 1951, *R.C.J.B.*, 1952, blz. 173, met critische nota van prof. Gevers). Er werd zelfs aangenomen, dat een beheerder van een naamloze vennootschap die als secretaris van de vennootschap werd aangeworven het statuut van de bediende kan invoeren (W.R. Ber. Gent, 24 febr. 1942, *T.S.R.*, 1942, blz. 209 ; — zie de goedkeurende noot Horion, *R.C.J.B.*, 1949, blz. 159 ; — in dezelfde zin : Hrb. Antwerpen, 14 nov. 1929, *Rev. Faill.*, 1931, blz. 136).

Daarentegen is de zaakvoerder van een P.V.B.A. een mandataris en geen bediende ; bijgevolg kan hij het voorrecht niet invoeren (Hrb. Dornik, 26 febr. 1953, *Rev. Faill.*, 1952-53, blz. 156).

Kunnen evenmin het voorrecht invoeren :

Diegene die van tijd tot tijd enig bureauwerk komt doen wanneer hij elders geen bezigheid vindt ; de handelsreiziger die verscheidene firma's vertegenwoordigt, en slechts bij gelegenheid enkele bestellingen aan een handelaar overmaakt (Kluyskens, *o.c.*, n° 77) ; de accountant die periodisch gedurende een korte tijd de boekhouding van een firma naziet (Hrb. Verviers, 22 juli 1954, *Jur. Liège*, 1954-55, 117).

De vereffenaar van een vennootschap, die later failliet werd verklaard, kan geen voorrecht doen gelden voor de betaling van zijn ereloon (Hrb. Luik, 6 okt. 1932, *Jur. Liège*, 1932, 299).

51. — Bij het eigenlijke loon dienen ook de contractuele voordelen gerekend te worden, doch niet de extra-toelagen (Lepinois, II, 632 ; — *anders* : De Page, *o.c.*, n° 91). Wel mag aangenomen worden dat de gratificaties die contractueel verschuldigd zijn, voor het voorrecht in aanmerking komen, doch die alleen.

De wet verleent verder het voorrecht aan :

1) de kortingen en commissielonen. Het hof van verbreking heeft de voorschotten van de handelsreiziger met commissielonen gelijkgesteld (Verbr., 8 dec. 1910, *Pas.*, 1911, I, 34 ; — in dezelfde zin, voor de terugbetaling van de reiskosten en buitengewone prestaties, Hrb. Gent, 29 okt. 1902, *Jur. Comm. Fl.*, 1903, 2575).

2) de schadeloosstellingen die verschuldigd zijn wegens contractbreuk zonder voldoende redenen.

52. — Het voorrecht is aan een dubbele beperking onderworpen :

1) In de tijd :

Komen alleen in aanmerking, de bezoldiging voor de zes maanden die het overlijden, het faillissement of de inbeslagneming voorafgingen. Het is de bediende die het bewijs moet leveren, dat zijn schuldvordering betrekking heeft op de laatste zes maanden ; bij gebreke daarvan kan hij het voorrecht niet invoeren (Hrb. Luik, 1 febr. 1949, *Rev. Faill.*, 1948-49, blz. 186).

Wat betreft de vergoeding wegens contractbreuk werd breedvoerig gediscussieerd over de draagwijdte van het voorrecht. Kan het ingeroepen worden wanneer de contractbreuk vóór het aanvangen van de periode van zes maanden plaats had ?

Kan het gedeeltelijk ingeroepen worden (d.w.z. voor een gedeelte van de schuldvordering) indien de contractbreuk plaats had kort vóór de aanvang van deze periode, zodat de vergoeding in vervanging komt van lonen die, normaal, deels vóór en deels na het begin van deze zes maand zouden betaald geworden zijn (zie studie prof. Piret, *Rev. Ban.*, 1945, blz. 175) ? In zijn arrest van 23 mei 1935 (*B.J.*, 1935, 492) had het hof van verbreking beslist dat de vergoeding niet bevoorrecht was wanneer de verbreking plaats had, vóór de zes maand die het faillissement voorafgaan. De rechtspraak van het rechtsgebied Brussel legde zich bij deze beslissing niet neer (Brussel, 30 jan. 1945, aangehaald door Piret, *l.c.* ; — Hrb. Brussel, 29 april 1950, *Jur. Comm. Brux.*, 1950, blz. 200 ; *Rev. Faill.*, 1950-51, blz. 329). Door zijn arrest van 14 mei 1954, op voorziening in verbreking tegen een vonnis van de rechtbank van koophandel te Brussel, van 14 februari 1953, is het hof van verbreking op zijn vroegere rechtspraak teruggekomen, en heeft beslist : « dat,

indien de wetgever beslist heeft dat het bedrag van het privilege wat betreft de bediende de 72.000 fr. niet mocht overschrijden, zowel wat betreft de vergoeding als de lonen, kortingen of commissie of de samenvoeging van die verscheidene elementen, hij hoegenaamd niet tot zes maand de periode heeft beperkt waardoor de schuld-vordering wegens vergoeding bevoorrecht was; dat noch de voorbereidende handelingen noch de tekst van de wet van 7 augustus 1922 laten blijken dat de schuld-vordering wegens vergoeding alleen maar bevoorrecht zou zijn, indien het feit dat ten grondslag ligt van de schuld-vordering, nl. de afdanking van de bedienden binnen de zes maanden welke het faillissement voorafgingen zou plaats gegrepen hebben; dat de reden waarvoor het voorrecht voor de lonen, kortingen of commissie beperkt is tot zes maanden, nl. dat de betaling der bezoldiging gewoonlijk op korte termijn geschiedt, niet geldt wat betreft de schuld-vordering uit hoofde van vergoeding wegens afdanking....» (*Pas.*, 1954, I, 786; *R.W.*, 1954-55, 457; *Jur. Comm. Brux.*, 1954, blz. 173; *T.S.R.*, 1956, blz. 30).

2) Wat betreft het bedrag: het totaal van de bevoorrechte som mag 180.000 fr. niet te boven gaan (art. 19, 4°, wet 16 dec. 1851, laatst gew. door art. 13, w. 11 maart 1954).

53. — c) Werklieden: hun loon is bevoorrecht voor één maand.

Onder arbeiders dient men te verstaan, overeenkomstig de bepaling gegeven in artikel 3 van de wet van 9 juli 1926 op de werkrechtcraden: «diegenen die voor rekening van een werkgever gewoonlijk handarbeid verrichten, hetzij gedurende het geheel jaar, hetzij gedurende zekere tijden van het jaar».

Men is het nochtans eens het voorrecht uit te breiden tot de huisarbeiders die op bestendige wijze voor hetzelfde ondernemingshoofd werken (De Page, *o.c.*, n° 93; — Hrb. Brussel, 31 okt. 1931, *Jur. Comm. Brux.*, 1931, blz. 252). Men merke op dat de huisbewaarders van flatgebouwen geen werklieden zijn, doch wel dienstboden (zie verder, n° 63).

De bevoorrechte schuld-vordering bedraagt het verschuldigd loon voor de maand die de dood, het faillissement of de inbeslagneming voorafging.

Zelfs indien de verschuldigde lonen betrekking hebben op prestaties die de wettelijke beperking van 48 uur per week overschrijden, behoudt de schuld-vordering niettemin haar bevoorrecht karakter voor het geheel (Rb. Hoei, 28 nov. 1933, *T.S.R.*, 1933, blz. 151).

Maar de gezinsvergoedingen, die geen bestanddeel van het loon uitmaken kunnen niet beschermd worden in hoofde van de rechthebbende arbeider, door het voorrecht van artikel 19, 4° (Hrb. Luik, 17 febr. 1932, *Jur. Liège*, 1932, 120; — zie verder, n° 60, betreffende het voorrecht van de compensatiekassen waarbij de werkgevers moeten aangesloten zijn).

Zie nochtans het voorrecht ingesteld door artikel 19, 4° *quater*.

Naast de eigenlijke lonen is ook de vergoeding wegens niet-gerechvaardigde verbreking van het contract zonder vooropzegging bevoorrecht (zie boven, n° 51).

54. — d) Sommen verschuldigd bij toepassing van de besluitwet van 3 januari 1946 op het jaarlijks verlof van de loontrek-kende arbeiders.

Bij toepassing van artikel 14 van de besluitwet van 3 januari 1946 — dat afgezonderd werd van de overige bepalingen in verband met het betaald verlof en ongewijzigd in de hypotheekwet ingelast werd (zie dien-aangaande K.B. van samenordening van 9 maart 1951, art. 1) — zijn

de sommen die door de werkgevers verschuldigd zijn in verband met het jaarlijks verlof van de loontrekkende arbeiders — d.w.z. de werklieden inbegrepen de huisarbeiders, de leerjongens en de bedienden — gelijkgesteld met lonen, en bevoorrecht met dezelfde rang als de eigenlijke lonen.

Deze prestaties zijn verschuldigd door de werkgever, hetzij onder vorm van verlofbijdragen aan de rijkskas voor jaarlijks verlof of aan een der bijzondere kassen door de desbetreffende wetgeving ingericht, hetzij aan de loontrekkende zelf onder vorm van verlofbezoldiging, wanneer de loontrekkende een bediende is.

Het voorrecht is beperkt in de tijd: alleen de sommen verschuldigd voor het verlopen en voor het lopend dienstjaar zijn door het voorrecht gewaarborgd.

55. — Men kan zich afvragen of ook het loon voor feestdagen, bepaald door de besluitwet van 25 februari 1947 door het voorrecht gewaarborgd is.

De schuldeiser kan zich voorzeker niet steunen op het voorrecht ingevoerd door artikel 14 van de besluitwet van 3 januari 1946, maar de vraag kan gesteld worden of hij het voorrecht wegens onbetaalde lonen van artikel 19, 4° niet kan invoeren.

Immers, volgens een zekere rechtspraak is het loon voor feestdagen verschuldigd bij toepassing van de besluitwet van 25 februari 1947 een bijkomend loon (Vred. Antwerpen, 4° Kanton, 17 sept. 1952, *R.W.*, 1952-53, 562). Indien dit juist is, kan de schuldeiser het voorrecht invoeren. Dit standpunt lijkt echter verkeerd, want de uitkering die door de werkgever voor feestdagen verschuldigd is, heeft niet als tegenwaarde enige prestatie, vermits, per definitie, de arbeider geen werk mag presteren. Het is dus geen loon (zie in deze zin noot *T.S.R.*, 1953, blz. 70) en vermits, aan de andere kant, de besluitwet van 25 februari 1947 geen voorrecht instelt, moet aangenomen worden dat deze uitkering door geen zakelijke zekerheid gewaarborgd is.

Zoals hierboven aangewezen, komt het voorrecht voor betaald-verlofgeld in dezelfde rang als het voorrecht wegens lonen (of vergoeding). Bij samenloop zou de verdeling dus procentsgewijze moeten gedaan worden.

§ 5. — Voorrecht van het slachtoffer van arbeidsongevallen.

56. — De wet van 24 december 1903 bepaalt in de artikelen 13, 14, 15 en 25, de mogelijkheid voor het slachtoffer van een arbeidsongeval een voorrecht te doen gelden:

a) een algemeen voorrecht op het roerend bezit van het ondernemingshoofd, tot zekerheid van de schuldvordering van het slachtoffer of van zijn rechtverkrijgenden (art. 13).

De dagelijkse en jaarlijkse vergoedingen, de geneeskundige en apothekerskosten, eventueel de begrafeniskosten, zullen dus door dat voorrecht gewaarborgd zijn.

Men neemt aan dat de personen, andere dan het slachtoffer zelf of zijn rechtverkrijgenden, die de geneeskundige of begrafeniskosten voorgesloten hebben als

negotiorum gestores moeten aangezien worden en bijgevolg op het voorrecht aanspraak kunnen maken (Kluyskens, *o.c.*, n° 78 *in fine*).

b) een bijzonder voorrecht, slaande op de reserves en de borgsommen die de aangenomen verzekeringsmaatschappij moet aanleggen (art. 17, § 3); dat speciaal voorrecht vervangt het algemeen voorrecht van artikel 13.

Wanneer de werkgever zich bij een gemachtigde maatschappij verzekerd heeft, is de verzekeraar in al de verplichtingen van de patroon gesubrogeerd en deze is van al zijn verplichtingen bevrijd, hetgeen vanzelfsprekend het voorrecht doet verdwijnen. Maar het slachtoffer verkrijgt een zekerheid op de reserves en borgsommen door de verzekeraar aangelegd.

c) het voorrecht ingesteld door artikel 25 van de wet. Men veronderstelt hier dat de werkgever zich bij een niet aangenomen maatschappij verzekerd heeft. In dit geval is de werkgever van zijn verplichtingen niet ontslagen; het slachtoffer kan hem steeds in rechte aanspreken maar hij kan ook rechtstreeks de verzekeraar aanspreken en zijn schuldvordering is gewaarborgd door een bijzonder voorrecht slaande «op alles wat door hem aan het hoofd der onderneming wegens de verzekering verschuldigd mocht zijn (art. 27, § 2). In dit laatste geval beschikken dus het slachtoffer of diens rechtverkrijgenden over een dubbele zekerheid.

Zoals er hierboven op gewezen werd, waarborgt dat voorrecht al de schuldvorderingen waarop het slachtoffer of zijn rechtverkrijgenden aanspraak kunnen maken: dagelijkse en jaarlijkse vergoedingen, lijf- en tijdelijke renten, apothekers-, geneeskundige en begrafeniskosten, kosten van hernieuwen van kunstapparaten (zie ook Tw. *Arbeidsongevallen*).

§ 6. — Voorrecht van de verzekeringsinrichtingen tegenover de exploitanten van steenkolenmijnen in verband met het pensioen van de mijnwerkers.

57. — De besluitwet van 25 februari 1947, aangevuld en gewijzigd door de wetten van 28 mei en 7 juni 1949, 6 maart 1952 en 15 maart 1954, heeft de tot dan toe bestaande wetgeving inzake het pensioen van de mijnwerkers gecoördineerd en aangevuld. Men weet dat een bijzonder stelsel van pensioenen, afwijkend van het gemeen recht ten voordele van de mijnwerkers ingevoerd werd. Krachtens artikel 88 van de gecoördineerde wetten van 25 februari 1947, beschikken de verzekeringsorganismen die belast zijn met de werking van het pensioenstelsel van de mijnwerkers en gelijkgestelden over een voorrecht tegenover de werkgevers, tot zekerheid van de bijdragen die deze werkgevers periodisch dienen te storten (zie art. 26, 30, Besl. w. 25 febr. 1947; — art. 13-14, B. Rgt. 15 okt 1947). Deze organismen zijn: de Algemene Spaar- en Lijfrentekas voor de renten gevormd door de bijdragen die vóór 1 januari 1946 gestort werden, en het Nationaal Pensioenfonds voor Mijnwerkers, die voor de sindsdien lopende periode belast wordt met de dienst van de ouderdomsrenten (Besl. w. 15 febr. 1947, art. 4 en 7).

58. — Dat voorrecht komt in rangorde onmiddellijk na diegene opgesomd in artikel 19, 4° en 4 *bis* (zie verder, n^{rs} 240 en 258).

§ 7. — Voorrecht voor de betaling der bijdragen en afhoudingen inzake pensioen van de bedienden.

59. — De wet van 18 juni 1930 heeft ten voordele van de bedienden een pensioenstelsel ingevoerd waarin de bediende de vrije keus van het verzekeringsorganisme heeft onder de organismen die door de staat gemachtigd zijn zich daarmee te gelasten.

De werkgevers zijn ertoe gehouden hun bijdrage en de afhoudingen op het loon der bedienden, waarvoor zij aansprakelijk zijn, aan deze organismen over te maken, volgens de modaliteiten door de wet bepaald.

De schuldvorderingen van deze organismen zijn gewaarborgd door een algemeen voorrecht dat in rangorde onmiddellijk na dat van het slachtoffer van een arbeidsongeval komt (art. 12 ; — zie verder, n^{rs} 240 en 258).

§ 8. — Voorrecht voor de betaling van de bijdragen en van de aanvullende stortingen verschuldigd door de werkgevers terzake van gezinsvergoeding.

60. — De wet van 4 augustus 1930 alsmede de aanvullende wettelijke bepalingen, gecoördineerd door het koninklijk besluit van 19 december 1939 (dat nochtans ook talrijke wijzigingen onderging) bepaalt, in artikel 67 van voormeld koninklijk besluit dat de compensatiekassen, aan dewelke de werkgevers gehouden zijn hun bijdragen te storten, een algemeen voorrecht genieten, dat in rangorde komt onmiddellijk na het voorrecht ingesteld door het regentsbesluit van 12 september 1946 tot coördinering van de wetten op het arbeiderspensioen.

Maar de wet van 29 december 1953 heeft de vorige wetgeving afgeschaft ; in artikel 44 verwijst zij naar artikel 12 *bis* van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de Maatschappelijke Zekerheid.

Men moet daaruit afleiden dat het voorrecht ter zake van gezinsvergoeding in rangorde komt na het voorrecht betreffende het bediendenpensioen, en dezelfde rang inneemt als het voorrecht tot zekerheid van de bijdragen voor maatschappelijke zekerheid (zie verder, n^{rs} 62, 240 en 258).

61. — De bevoorrechte schuldvordering omvat zowel de hoofdbijdragen als de aanvullende stortingen die door de werkgevers kunnen verschuldigd zijn.

Men weet dat de werkgevers ertoe gehouden zijn hun bijdragen te storten binnen de maand die volgt op het einde van het kwartaal (art. 96), en dat bij niet naleving van deze verplichting zij verhogingen en verwijlsinteressen verschuldigd zijn (art. 97). Deze bijkomende schulden zijn dus ook bevoorrecht.

§ 9. — Voorrecht van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

62. — De besluitwet van 28 december 1944 tot instelling van de rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid bracht de eenmaking van de verschillende bijdragen tot stand. Zij bepaalt ook dat de werkgevers die

hun persoonlijke bijdragen en de afhouding die zij op het loon van hun personeel moeten doen, en waarvoor zij persoonlijk aansprakelijk zijn, binnen de gestelde termijnen niet gestort hebben, tot verhogingen en verwijlsinteressen gehouden zijn. Luidens artikel 12 *bis* is de betaling van deze bijdragen, bijdragevermeerderingen en verwijlsinteressen gewaarborgd door een algemeen voorrecht dat in rangorde komt onmiddellijk na n^r 4 *quater*, d.w.z. dat in verband met de gezinsvergoeding (zie verder, n^{rs} 240 en 258).

63. — Er bestaan uitzonderlijke gevallen van werklieden op wie de besluitwet van 28 december 1944 inzake de maatschappelijke zekerheid nog niet toepasselijk is, maar die niettemin recht hebben op het pensioen ingevoerd door de wet van 21 mei 1955 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, nl. de dienstboden, werkvrouwen, enz..., m.a.w. het huispersoneel (zie Verbr., 10 juni 1954, waaruit blijkt dat de huisbewaarders van private flatgebouwen evenmin aan de maatschappelijke zekerheid onderworpen zijn: *Pas.*, 1954, I, 865).

Zijn evenmin aan de maatschappelijke zekerheid onderworpen, alhoewel zij recht hebben op het ouderdomspensioen, de leden van de familiewerkplaats.

In deze gevallen worden de bijdragen, verschuldigd door de werkgevers en de afhoudingen waarvoor zij aansprakelijk zijn, overgemaakt aan de rijksdienst voor arbeiderspensioenen. Deze stortingen van de werkgever, eventueel vermeerderd met verhogingen en interesten, zijn eveneens gewaarborgd door het voorrecht van de rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid (art. 16 van de wet van 21 mei 1955 verwijst naar art. 12 *bis* van de Besl. w. 28 dec. 1944).

§ 10. — Voorrecht tot zekerheid van leveringen van levensmiddelen aan de schuldenaar en zijn gezin gedurende zes maanden.

64. — Het laatste voorrecht vermeld in artikel 19 hypotheekwet werd ingesteld om redenen van menslievendheid. Zeer vaak is de moeilijke toestand van de schuldenaar reeds gekend eer het faillissement uitgesproken wordt. Men heeft niet gewild dat de leveranciers zouden aarzelen levensmiddelen te bestellen uit vrees dat hun schuldvorderingen onbetaald zouden blijven. Men heeft het voorrecht ook gerechtvaardigd door de idee van een dienst door deze leveranciers aan de overige schuldeisers bewezen, vermits, dank zij de gedane leveringen, de schuldenaar zijn goede gezondheid en zijn arbeidsvermogen behouden heeft (Martou, I, n^r 376; — Lepinois, *o.c.*, n^r 636).

65. — Men verstaat door levensmiddelen, waren dienstig voor onmiddellijk, persoonlijk of huishoudelijk verbruik, zoals de produkten voor voeding, reiniging, verwarming en verlichting (Cass. fr., 11 april 1933, *Rec. Dall.*, 1933, 297; — Hrb. Kortrijk, 22 maart 1952, *R.W.*, 1952-53, 614; — Hrb. Kortrijk, 12 maart 1955, *R.W.*, 1955-56, 651) m.a.w. al wat menselijk onontbeerlijk is opdat men zoals een gezonde mens kan voortleven (Hrb. Luik, 19 mei 1950, *Rev. Faill.*, 1949-50, blz. 251) maar met uitsluiting van alle weelde-uitgaven, zoals wild, kwaliteitswijn, likeuren, enz... (Fredericq, VII, n^r 380; — Hrb. Gent, 9 juni 1909, *Jur. Comm. Fl.*, 1909, n^r 3505; — Luik, 19 mei 1950, hierboven aangehaald). Het begrip levensmiddelen kan onmogelijk tot kledingstukken uitgebreid worden (Fredericq, *o.c.*, *l.c.*; — Kluyskens, *o.c.*, n^r 84; —

Hrb. Namen, 8 jan. 1914, *P.P.*, 1914, 5607; — zie nochtans *anders*: Martou, II, n° 377).

Over het algemeen neemt men aan dat de leveringen van electriciteit, gas en water voor de private woning van de schuldenaar voor het geheel bevoorrecht zijn (Cass. fr., 11 april 1933, *Rec. Dall.*, 1933, 297), zelfs indien een deel van de leveringen aangewend werd tot ontspanning, zoals radio, pick-up..., alhoewel dit standpunt betwist wordt (Fredericq, *o.c.*, *l.c.*). Eenparig verwerpt men als bevoorrechte leveringen het verbruik van electriciteit, water en gas door de schuldenaar, voor de noodwendigheden van zijn handel of van zijn bedrijf (Rb. Hoei, 6 mei 1913, *Pas.*, 1913, III, 190; — Hrb. Luik, 25 juni 1934, *Jur. Liège*, 1934, 284; — Hrb. Brussel, 2 febr. 1935, *P.P.*, 1935, 507).

66. — Het voorrecht wordt uitgebreid tot het gezin van de schuldenaar (art. 19, 5°). Men verstaat daardoor de personen die bij de schuldenaar inwonen en die te zijnen laste zijn: bloed- en aanverwanten; inwonende huisbedienden die nodig zijn voor de normale gang van het huishouden van de schuldenaar (Cass. fr., 22 maart 1892, *Rec. Dall.*, 1892, I, 247); het levensonderhoud van al die personen in wiens behoeften de schuldenaar verplicht is te voorzien, geeft aanleiding tot het voorrecht (Hrb. Luik, 2 jan. 1934, *Jur. Liège*, 1934, 101; — Hrb. Namen, 7 okt. 1937, *Jur. Liège*, 1938, 5).

Zullen integendeel niet in aanmerking komen, de kosten in verband met personen aan wie de schuldenaar geen levensonderhoud verschuldigd was, en die hij in zijn huis opgenomen heeft (Lepinois, II, n^{rs} 641 en volg.). Kortom het begrip gezin dient ruim toegepast te worden, met uitsluiting nochtans van misbruiken.

67. — Het voorrecht is beperkt tot de zes maanden die het overlijden, het faillissement of de inbeslagneming van de goederen van de schuldenaar voorafgingen.

Op te merken valt, dat het voorrecht na deze zes maand vervallen zal, zelfs indien de schuldeiser binnen deze termijn een geding ingesteld had; de ingestelde actie stuit de verjaring, maar zij bewaart het voorrecht niet (Kluyskens, *o.c.*, n° 87). De inbeslagneming is het teken van het kennelijk onvermogen van de schuldenaar. Indien het kennelijk onvermogen zich op een andere wijze dan door de inbeslagneming geopenbaard heeft, zal de termijn van zes maand eindigen bij de andere openbaarmaking, zoals b.v. de openbare verkoop door de schuldenaar van zijn roerend bezit, in overeenstemming met zijn schuldeisers (Kluyskens, *o.c.*, *l.c.*). In verband met de inbeslagneming, moet men zich afvragen hoe de termijn dient berekend te worden, wanneer verscheidene schuldeisers beslag gelegd hebben. Volgens De Page (*o.c.*, n^{rs} 92 en 104, voetnoot 8) zal er voor iedere inbeslagneming een afzonderlijk termijn zijn. Deze zienswijze wordt niet aanvaard door de rechtspraak (Hrb. Oostende, 26 april 1956, *J.T.*, 1956, 359): een beslag volstaat om de meubelen onder het gezag van de rechtsmacht te plaatsen; de andere schuldeisers hebben er geen belang bij beslag op beslag te leggen, wat onnodige kosten zou meebrengen; de inbeslagneming door een schuldeiser gedaan zal dan, wat de termijn van zes maanden betreft, ook gelden voor de andere bevoorrechte schuldeisers.

68. — Kunnen het voorrecht invoeren: de onbetaalde leveranciers, of de personen die voor rekening van de schuldenaar de leveranciers betaald hebben, op voorwaarde dat zij zich in de rechten van de leveranciers lieten subrogeren.

Ook de kostschoolhouders kunnen het voorrecht doen gelden voor levensmiddelen die zij geleverd hebben voor het onderhoud van de kinderen van de schuldenaar, tijdens hun verblijf in de kostschool. De hypotheekwet heeft het vroeger bestaande voorrecht der kostschoolhouders (dat een jaar dekte) afgeschaft; doch dit belet niet dat het voorrecht van artikel 19, 5° door de kostschoolhouder kan ingeroepen worden binnen de grenzen van dat voorrecht (Kluyskens, *o.c.*, n° 86).

§ 11. — Voorrecht van de Schatkist op de goederen van de rekenplichtigen en op die van hun echtgenoten.

69. — Onder rekenplichtigen verstaat men al diegenen die door hun ambt belast zijn met het verhandelen van gelden van de staat, provinciën, gemeenten of openbare instellingen. Hier worden dus bedoeld ambtenaren die sommen geld verhandelen die aan publiekrechtelijke rechtspersonen toebehoren, met uitsluiting van rechtspersonen van privaat recht, zoals de instellingen van openbaar nut.

Men kan als voornaamste rekenplichtigen melden: de nationale bank, de ontvangers der belastingen, van douanen en accijnzen, der registratie, de hypotheekbewaarders, de gemeenteontvangers, de postontvangers, de penningmeesters der kerkfabrieken.

Het voorrecht werd ingesteld door de wet van 5-15 september 1807, die gedeeltelijk vervangen werd door de artikelen 47 en 48 van de hypotheekwet waarbij aan de schatkist een wettelijke hypotheek op de goederen van de rekenplichtige toegekend wordt. Van de wet van 5-15 september 1807 blijft over: het algemeen voorrecht op de roerende goederen bepaald door artikel 2.

70. — Om het voorwerp van het voorrecht te bepalen, is de wetgever van een dubbel vermoeden uitgegaan:

1) de meubels die het woonhuis van de rekenplichtige stofferen behoren hem toe;

2) zelfs indien deze meubels op naam van de vrouw aangekocht werden, werden zij met penningen van de rekenplichtige verkregen.

De bezwaarde goederen zijn dus: al de meubels die aangetroffen worden in het huis of in de huizen waar de man woont; het door de wetgever gebruikte meervoud duidt aan dat niet alleen het huis waar de man werkelijk woont maar ook dat waar hij het recht heeft te wonen, in aanmerking komt, zoals b.v. de woonst van de in feite gescheiden vrouw. Deze meubels zijn door het voorrecht getroffen zelfs tegenover de vrouw die met scheiding van goederen gehuwd is. Maar de vrouw kan, — welk ook haar huwelijksstelsel weze — aan het voorrecht alle meubelen onttrekken waarvan zij het wettelijk bewijs zal leveren dat ze

haar persoonlijk toebedeeld werden of dat het geld dat tot hun aankoop gediend heeft haar in eigendom toebehoorde (De Page, *o.c.*, n^r 126).

Naast het algemeen voorrecht hierboven behandeld en de wettelijke hypotheek, kan de schatkist desgevallend ook nog aanspraak maken op het bijzonder voorrecht van de hypotheekwet — artikel 20, 8° — dat op de borgtocht van de rekenplichtige slaat (zie verder, n^{rs} 166 en volg.).

71. — Rang van het voorrecht : zie verder, n^r 240.

§ 12. — Voorrecht van de expediteurs en makelaars voor de invordering der rechten voor anderen rekening betaald.

72. — Artikel 20 van de besluitwet n^r 6 van 22 augustus 1934 verleent « aan de expediteurs, makelaars, commissionairs en grensexpediteurs, gedurende zes maanden, voorrecht op al de roerende goederen van hunne schuldenaars, voor de terugvordering van de rechten en taxes en, in 't algemeen van alle sommen aan de staat voldaan, voor rekening van derden, bij het inklaren van goederen in België ».

Dit voorrecht hoort bij de categorie van diegene opgesomd onder de artikelen 2101 en 2102 van het burgerlijk wetboek en komt in rangorde onmiddellijk na deze laatste en na dat van de staat voor de verschuldigde rechten en taxes.

Deze bepaling vervangt het voormalig artikel 119 der wet van 26 augustus 1822.

Alleen de rechten die aan de Belgische staat betaald werden, komen in aanmerking voor het voorrecht (Hrb. Gent, 26 juni 1895, *Jur. Comm. Fl.*, 1895, n^r 1551 ; — Hrb. Luik, 7 april 1937, *Jur. Liège*, 1936, 294).

Het voorrecht is beperkt in de tijd : het duurt slechts zes maanden na de betaling, zodat het verloren gaat indien het faillissement meer dan zes maanden na deze betaling uitgesproken wordt. Ten onrechte heeft de rechtbank van koophandel te Gent zelfs geëist dat deze betaling binnen de zes maand vanaf de aangifte van schuldvordering zou plaats hebben (Hrb. Gent, 29 juni 1933, *Jur. Comm. Fl.*, 1933, n^r 5340, met noot) ; immers de rechten van de verscheidene schuldeisers zijn vast bepaald op het ogenblik van de faillietverklaring.

73. — Rang van het voorrecht : zie verder, n^r 240.

AFDELING II. — Voorrecht op bepaalde roerende goederen.

§ 1. — Voorrechten opgesomd in artikel 20 van de Hypotheekwet.

74. — De hypotheekwet stelt in artikel 20 bijzondere voorrechten in ten voordele van :

1° de verhuurder en verpachter ;

- 2° de leveranciers van zaden ; de schuldeiser wegens kosten van de oogst van het jaar, en wegens levering van landbouwgereedschap ;
- 3° de pandhoudende schuldeiser ;
- 4° diegene die kosten tot behoud van de zaak gedaan heeft ;
- 5° de onbetaalde verkoper van roerende voorwerpen ;
- 6° de waard of logementhouder ;
- 7° de vervoerder ;
- 8° diegene die schade onderging tengevolge van misbruik of ontrouw van openbare ambtenaren ;
- 9° het slachtoffer van een ongeval op de vergoedingen door de verzekeraar aan de dader verschuldigd.

A. — *Voorrecht van de verhuurder.*

1. — *Grondslag.*

75. — Vanouds heeft men steeds de verhuurder bijzonder begunstigd in het eigen belang van de huurder. De verhuurder zal minder aarzelen een onbekende als huurder te aanvaarden indien hij op een afdoende zekerheid mag rekenen, en zal ook niet geneigd zijn zich tegen het risico van insolabiliteit van zijn mede-contractant te dekken door het opdrijven van de huurprijs.

Het vraagstuk dat zich stelde : zekerheid voor de verhuurder, — geen opdrijving van de huurprijs ten laste van de huurder, — werd opgelost dank zij het begrip van een stilzwijgend pand, slaande op de roerende voorwerpen die de huurder of de pachter in de gehuurde plaatsen onderbrengt om ze tot zijn genot aan te wenden.

Wat de pachter betreft, komt er nog een tweede begrip in aanmerking om het voorrecht op de vruchten van het jaar te verklaren : de idee dat de pachter zich onrechtmatig zou verrijken, indien de schuldvordering van de verpachter, die de landerijen ter beschikking van de pachter heeft gesteld en hem aldus in staat heeft gesteld vruchten te oogsten, niet vóór alle andere diende betaald te worden.

2. — *Toepassingsgebied.*

76. — Het voorrecht behoort eenieder toe die een onroerend goed in huur gegeven heeft : eigenaar, vruchtgebruiker, de huurder zelf indien de onderverhuring niet verboden was (Martou, I, n° 388). Zelfs de huurder die geen toelating kreeg tot onderverhuren, evenals de eenvoudige bezitter kunnen een huurovereenkomst sluiten en bijgevolg het voorrecht invoeren (Cass. fr., 11 april 1892, *Rec. Dall.*, 1892, I, 345). Hier weze nochtans opgemerkt dat in deze gevallen het huurcontract niet tegenstelbaar is aan de verhuurder of eigenaar (De Page, *o.c.*, n° 136).

Wanneer de verhuurder-eigenaar zijn eigendom verkoopt, verliest hij zijn voorrecht voor de vervallen huurtermijnen (*R.P.D.B.*, Tw. *Privilèges mobiliers*, n° 102).

Wat betreft de goederen, spreekt artikel 20, 1° alleen van huizen en van hofsteden, maar in werkelijkheid is het toepasselijk op

gelijk welk onroerend goed : huizen, hofsteden, magazijnen, weiden, gronden (Cass. fr., 23 maart 1893, *Rec. Dall.*, 1894, I, 129) enz. (De Page, VII, n^r 137), op voorwaarde dat de huurder het genot van het onroerend goed verkregen heeft in uitvoering van een huurcontract. De aard van het contract is dus van hoofdzakelijk belang.

De overeenkomst waarbij een der partijen aan de andere het recht toekende kleiaarde van haar grond uit te delven om stenen te bakken en steenovens op te trekken, is geen huurcontract, daar het recht zich een deel van het pand toe te eigenen en te gebruiken niet overeen te brengen is met de verplichting tot teruggave van de zaak, welke eigen is aan het huurcontract; bijgevolg kan geen voorrecht ingeroepen worden tot zekerheid van de verbintenissen die voortvloeien uit dat onbenoemd contract (Rb. Brussel, 24 mei 1882, *Pas.*, 1882, III, 159; — zie ook Verbr., 8 juni 1916, *Pas.*, 1917, I, 148).

De concessiehouder van een monopolie om in een tentoonstelling voedingswaren te verkopen, die met dit doel het genot van een paviljoen kreeg, is geen huurder. De verschuldigde vergeldingen in ruil voor het monopolie en het genot van het paviljoen zijn niet gewaarborgd door een voorrecht (Verbr., 16 maart 1922, *Pas.*, 1922, I, 200; — in dezelfde zin: Parijs, 25 juli 1906, *Rec. Dall.*, 1911, 2, 189; — zie ook Aix, 9 mei 1892, *Rec. Dall.*, 1892, 2, 376). Uit deze beslissing dient afgeleid te worden dat het contract waarbij het genot van een onroerend goed toegekend wordt, niet noodzakelijk een huurovereenkomst uitmaakt, en dat bijgevolg de tegenprestaties in ruil voor het genot niet noodzakelijk door het voorrecht van de verhuurder gewaarborgd zijn.

Daarentegen heeft de eigenaar van een pachtgoed het voorrecht op het materieel of op de dieren die de pachter er op duurzame wijze op gebracht heeft, doch niet op dieren of voorwerpen die daar toevallig geplaatst werden (zie verder, n^r 88; — Cass. fr., 23 maart 1893, *Rec. Dall.*, 1894, 3, 129; — Planiol et Ripert, *o.c.*, n^r 145, blz. 146).

3. — *Bevoorrechte schuldvorderingen.*

a) Huurprijzen.

77. — De wet heeft voor de huurovereenkomsten enerzijds, en de landpacht anderzijds, twee grondig van elkander verschillende stelsels ingevoerd.

Wat betreft de huurprijzen is de omvang van het voorrecht de volgende: de vervallen huurprijzen hebben betrekking op de twee vervallen jaren (deze vervallen jaren worden berekend vanaf de verjaardag van de huurovereenkomst) en op het lopend jaar (zelfde opmerking wat de berekening betreft). Hierbij komen ook de niet vervallen huurprijzen. Zo het huurcontract geen vaste datum heeft: alleen de huurprijzen betreffende het jaar dat op het lopend jaar volgt, zijn nog bevoorrecht. Heeft het huurcontract een vaste datum, dan zijn al de volgende jaren die nog te lopen blijven, bevoorrecht.

78. — Indien in het laatstgenoemde geval (huurcontract met vaste datum) de verhuurder gebruik maakt van zijn recht om de niet vervallen huurprijzen te eisen, kunnen de schuldeisers, in ruil voor deze zware last, nadat zij aan de verhuurder uit de opbrengst der meubelen betaald hebben wat hem toekomt, het huis voor het overblijvende deel van de huurtermijn wederverhuren, mits aan de verhuurder te betalen al hetgeen hem nog mocht verschuldigd zijn (art. 20, 1°, eerste lid).

Men legt deze bepaling uit als volgt: de wet veronderstelt dat de

opbrengst van de meubelen die het huis stoffeerden onvoldoende was om de vervallen en niet vervallen huurprijzen, de huurherstellingen enz. te betalen (*R.P.D.B.*, Tw. *Privilèges mobiliers*, n^r 106). De schuldeisers zullen zichzelf door de wederverhuring betalen, maar op voorwaarde aan de verhuurder al de sommen die hem krachtens de huurovereenkomst nog toekomen, te betalen.

79. — De Page is de mening toegedaan dat de schuldeisers niet verplicht zijn het goed tot aan het einde van het huurcontract weder te verhuren en dat zij zich ertoe kunnen beperken dat recht uit te oefenen voor de periode die door de opbrengst van de stofferende voorwerpen gedekt werd. Hij schrijft dienaangaande: « laten wij niet vergeten dat het recht van wederverhuring slechts een gevolg is van het bovenmatig recht dat aan de verhuurders toegestaan werd, vroegtijdig de huurprijzen te innen: het is dan ook logisch voormeld recht evenredig te maken met de geïnde huurprijzen. Indien de massa aan de verhuurder slechts een deel van de huurprijzen verschaft kan ze maar aanspraak maken op een gelijkmatig genot en bijgevolg op een gelijkmatig recht van wederverhuring » (De Page, *o.c.*, n^r 145, B; — in zelfde zin: Lepinois, n^r 682; — *anders*: de auteurs die menen dat de wederverhuring voor gans het overige van de huur moet geschieden: Kluyskens, *o.c.*, n^r 109, b; — Martou, III, n^r 399). De Page laat terecht opmerken dat de verhuurder zich over deze gedeeltelijke wederverhuring niet te beklagen heeft, vermits hij alles ontvangen heeft wat zijn onderpand kon opbrengen. Door de woorden voor het overige van de huur te bezigen bepaalt artikel 20 een grens, doch geen verplichting (De Page, *ibid.*).

80. — Men zal opmerken dat het recht van wederverhuring kan uitgeoefend worden zelfs indien de onderverhuring contractueel verboden was. De wet maakt geen onderscheid. De schuldeisers houden hun recht van de wet zelf (Lepinois, *o.c.*, n^r 683).

b) Pachtprijzen.

81. — Het voorrecht is aanzienlijk meer beperkt dan inzake woonhuizen. De reden van deze beperking is: het krediet van de landbouwers in stand te houden. Men is bevreesd geweest dat de vroeger bestaande gelijkstelling van huur- en pachtprijzen de kredietmogelijkheden van de landbouwer in gevaar zou gebracht hebben.

Alleen de pachtprijzen van het vervallen en van het lopend jaar zijn bevoorrecht.

82. — Verder zal aangetoond worden dat ook voor de andere schuldvorderingen die in aanmerking komen, het voorrecht van de verpachter niet zo verstrekend is als dat van de verhuurder van woningen (zie verder, n^r 84).

c) Huurherstellingen en uitvoering van het contract.

83. — Wat betreft de woningen zijn al de schuldvorderingen die uit het huurcontract voortspruiten, en die in verband staan met de huur, op de meest uitgebreide wijze door het voorrecht gewaarborgd:

huurherstellingen, grote herstellingen die krachtens de huurovereenkomst ten laste van de huurder vielen, beschadigingen aan het huis, schadeloosstelling in geval van brand (Kluyskens, *o.c.*, *l.c.*), bijkomende prestaties die samen met de eigenlijke huurprijzen dienen betaald te worden (belastingen, verzekeringspremies, enz.).

Er werd gevonnist dat de voorschotten van de verhuurder die betrekking hebben op de huur, bevoorrecht zijn zoals b.v. het voorschieten door de verhuurder aan zijn huurder-herbergier, van het bedrag van de openingstaks (Rb. Dendermonde, 6 juli 1933, *Jur. Comm. Fl.*, 1934, 165). De huurovereenkomst door artikel 20, 1° bedoeld is niet beperkt tot het oorspronkelijk contract; er moet rekening gehouden worden met de contractuele betrekkingen tussen de partijen zoals zij bestaan op het ogenblik dat het voorrecht ingeroepen wordt; de schuldvorderingen ontstaan uit de bijkomende overeenkomst waarbij de verhuurder zich verbond de huurder te voorzien van electrische stroom en van verwarming, zijn bevoorrecht (Hrb. Brussel, 14 maart 1953, *Rev. Faill.*, 1952-53, blz. 213).

Men zou nochtans niet als bevoorrecht kunnen beschouwen, schuldvorderingen die ter gelegenheid van de huurovereenkomst ontstonden, maar die met het genot van het gehuurd goed geen uitstaans hebben (b.v. een geldlening die aan de huurder werd toegestaan en die geen verband heeft met het genot van het onroerend goed).

84. — Wat de landpacht betreft is de regeling anders. Immers, het voorrecht waarborgt niet alles wat de uitvoering van de huurovereenkomst betreft.

Krachtens artikel 10 van de wet van 7 maart 1929 is het voorrecht beperkt tot a) schuldvorderingen wegens nalatigheid van de pachter in het bebouwen van de akkers en b) de huurherstellingen. Maar vanzelfsprekend zijn de met de pacht gelijkgestelde prestaties (belastingen, verzekeringspremies, enz.) door het voorrecht gewaarborgd. Deze bijkomende prestaties maken deel uit van de pachtprijs, als zodanig bevoorrecht.

De beperking van het voorrecht ten aanzien van de uitvoering van de pacht, heeft vooral als voorwerp gehad, uit het toepassingsgebied van het voorrecht de schadeloosstellingen uit te sluiten die de verpachter in geval van vroegtijdige verbreking van het contract zou opvorderen wegens nog te vervallen pachtprijzen. Indien hij van de nieuwe pachter een lagere pachtprijs bekomt, zal hij in geen geval schadeloosstelling wegens prijsverschil door het voorrecht kunnen doen waarborgen (Rb. Luik, 13 juli 1892, *Cl. et B.*, XL, 705).

85. — Verwijzingen: zie ook wat betreft de pachtprijzen Tw. *Landpacht* en *Landbouwlening* (zie verder, n^{rs} 205 en volg.).

4. — *Roerende goederen aan het voorrecht onderworpen.*

86. — Krachtens artikel 20, eerste lid van de hypotheekwet slaat het voorrecht op de waarde van alles wat het huis of de hoeve stoffeert en bovendien wat de landpacht betreft op de vruchten van de oogst van het jaar.

In de praktijk voorzien de huurovereenkomsten heel vaak dat de huurder of de pachter hetzij een som geld hetzij beurswaarden aan de verhuurder afgeeft, tot zekerheid van de degelijke uitvoering zijner verbintenissen.

Deze voorwerpen vallen niet onder het bereik van artikel 20, eerste lid van de hypotheekwet; gewoonlijk aanziet de rechtspraak deze handeling als een onbenoemde inpandgeving. Andere auteurs beschouwen ze als de vervroegde betaling van een eventuele schuld (Hrb Luik, 31 maart 1950, *Rev. Faill.*, 1949-50, blz. 232, noot Vande Velde, *ibid.*, blz. 287; *Rev. Ban.*, 1950, blz. 536).

87. — Wat betreft de goederen bedoeld door artikel 20, eerste lid, dient een onderscheid gemaakt te worden tussen de stofferende voorwerpen en de oogst van het jaar. De stofferende voorwerpen waarborgen zowel de schuldvorderingen voortspruitend uit pacht- als uit huurcontracten, terwijl de vruchten van de oogst van het jaar alleen betrekking hebben op de schuldvordering van de verpachter.

a) Voorwerpen die het onroerend goed stofferen.

88. — Men verstaat daaronder alle lichamelijke roerende voorwerpen die in het huis of in de hoeve gebracht werden, en die, naar de bestemming van de plaatsen, tot het genot ervan bijdragen.

De uitdrukking al wat het huis of de hoeve stoffeert dient ruim begrepen te worden; er moet echter steeds een verband bestaan tussen de voorwerpen en de normale bestemming van de plaatsen waarin zij zich bevinden. Met andere woorden, het voorrecht slaat op al wat zich op of in het onroerend goed bevindt, en in verband staat met het genot ervan. De materialen voortkomende van de afbraak van gebouwen door de huurder, overeenkomstig de huurovereenkomst, zijn aan het voorrecht onderworpen (Rb. Brugge, 24 juli 1912, *Pas.*, 1913, III, 27; — Luik, 7 juli 1920, *Jur. Liège*, 1920, 190).

Nochtans moeten de goederen op een gewone en duurzame wijze in het huis geplaatst zijn (Kluyskens, *o.c.*, n° 108). Zullen aldus de koopwaren die een handelaar in zijn winkel uitstalt onder de toepassing van het voorrecht vallen daar waar zij tot de verkoop bestemd zijn? Rechtsleer en rechtspraak antwoorden bevestigend, want de verkochte koopwaren zullen normaal door andere gelijkaardige vervangen worden (De Page, *o.c.*, n° 154; — Hrb. Brussel, 4 juni 1949, *Rev. Faill.*, 1949-50, blz. 31; — zie ook: Verbr., 2 febr. 1843, *Pas.*, 1843, I, 117; — Cass. fr., 9 nov. 1869, *Rec. Dall.*, 1870, 1, 313).

Bij toepassing van de hierboven uitgedrukte regel zal men van het toepassingsgebied van het voorrecht uitsluiten: geld, juwelen, beurswaarden, onlichamelijke goederen (schuldvorderingen) waarvan het *instrumentum* zich in het huis bevindt (R.P.D.B., Tw. *Privilèges mobiliers*, n° 114).

89. — Hier weze opgemerkt dat de draagwijdte van het voorrecht in verband met de bestemming van de voorwerpen, aanleiding gaf tot betwisting. Volgens sommigen moeten de zaken niet alleen in verband staan met de bestemming van de plaatsen — zij moeten bovendien op min of meer zichtbare wijze geplaatst zijn (Martou, II, n° 407).

Kluyskens merkt terecht op (*o.c.*, n^r 108) dat deze zienswijze onmogelijk kan bijgetreden worden. Het voorrecht is gesteund op een stilzwijgende inpandgeving, die als voorwerp heeft de zaken die de huurder medegebracht heeft om er het genot van te hebben, onverschillig of ze zichtbaar of onzichtbaar zijn.

Een andere stelling wordt verdedigd door Lepinois (*o.c.*, n^r 702) : opmerkend o.m. dat in artikel 819 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, twee jaar later afgekondigd dan het burgerlijk wetboek, het woord *stofferend* niet voorkomt, en deze bepaling alleen spreekt van *les effets et fruits étant dans les dites maisons*, meent deze auteur in deze redactie de officiële interpretatie van de draagwijdte van het voorrecht te vinden, nl. dat alles wat in het huis aangetroffen wordt voor de uitoefening van het voorrecht in aanmerking komt.

Deze beide theorieën worden door de heersende rechtsleer en rechtpraak verworpen (zie de hierboven aangehaalde verwijzingen).

90. — Het heeft weinig belang of de voorwerpen die het huis of het gebouw stofferen al dan niet aan de huurder toebehoren (Kluyskens, *o.c.*, n^r 108 ; — De Page, *o.c.*, n^r 156).

Het voorrecht van de verhuurder strekt zich uit tot alles wat de woning of het gebouw stoffeert, tenzij de verhuurder zou geweten hebben, vóór of op het ogenblik dat de voorwerpen in het verhuurde huis gebracht werden, dat deze niet toebehoorden aan de huurder.

Aldus werd uitdrukkelijk gevonnist dat het voorrecht slaat op alles wat door de huurder in het huis werd gebracht en niet alleen op de goederen die hem toebehoren (Brussel, 12 jan. 1952, *Pas.*, 1953, II, 37 ; — Rb. Brussel, 15 april 1949, *J.T.*, 1949, 324).

Het voorrecht zal blijven bestaan, zelfs indien de ingebrachte voorwerpen in beslag genomen waren, tenzij de beslagleggende schuldeiser het beslag aan de verhuurder ter kennis bracht op het ogenblik dat de meubelen in het huis binnengebracht werden (Scheidr. besl., 7 nov. 1934, *Jur. Liège*, 1935, 4). De verhuurder heeft voorrang op de verkoper van machines die de verkoop op de griffie van de koophandelsrechtbank overgeschreven heeft (Verbr., 22 sept. 1938, *Pas.*, 1938, I, 290). Hij heeft voorrang op de schuldeiser aan wie de handelszaak van de huurder in pand gegeven werd (Verbr., 8 juni 1939, *Pas.*, 1939, I, 295), tenzij hij van het bestaan van de inpandgeving verwittigd werd eer de huurovereenkomst gesloten werd (Rb. Gent, 24 jan. 1940, *Rev. prat. not.*, 1943, 118).

De verhuurder moet echter te goeder trouw zijn. Indien hij wist, of indien hij had moeten weten, op het ogenblik dat de voorwerpen in het huis gebracht werden, dat zij niet aan de huurder toebehoorden, kan hij geen aanspraak maken op zijn voorrecht op deze goederen (FREDERICQ, VII, n^r 411).

De eigenaar van roerende voorwerpen, die ze aan de huurder toevertrouwt zonder op te houden er eigenaar van te zijn (b.v. verhuring van een naaimachine, een piano, verkoop van een auto op krediet met eigendomsvoorbehoud) zal dus de verhuurder moeten verwittigen eer de voorwerpen binnengebracht worden.

Het heeft echter geen belang dat de verhuurder, nadat de voorwerpen binnengebracht waren, vernomen heeft dat zij de huurder niet toebehoorden (Brussel, 6 mei 1933, *Ann. not.*, 1934, 391) : *mala fides superveniens non nocet*. Maar indien de verhuurder moest weten, zelfs zonder dat hem gelijk welke betekening gedaan werd, dat de voorwerpen niet aan de huurder toebehoorden, omdat b.v. het beroep van de huurder er in bestaat andermans goederen in ontvangst te nemen om ze te herstellen, te reinigen, enz..., kan hij geen voorrecht laten gelden (Rb. Brussel, 27 april 1928, *B.J.*, 1928, 496) : b.v. het wasgoed aan een blekerij toevertrouwd, boeken aan een boekbinder, oude uurwerken aan een uurwerkmaker, enz. (zie ook Beudant, XIII, n^r 470).

Het bewijs van de kwade trouw van de verhuurder, dus de wetenschap dat de voorwerpen andermans eigendom zijn, kan door alle rechtsmiddelen, vermoedens inbegrepen, geleverd worden (Martou, I, n^r 415 ; — Klusken, *o.c.*, n^r 108).

b) De vruchten van de oogst van het jaar.

91. — Volgens de *ratio legis* zelf van het voorrecht — verrijking van de pachter — kan het ingeroepen worden zolang de vruchten eigendom van de pachter gebleven zijn, zonder onderscheid tussen de vruchten die nog op het veld staan en diegene die reeds zijn weggehaald. Maar vanaf het ogenblik dat de pachter geen eigenaar meer is van de oogst (b.v. tengevolge van een verkoop van vruchten te velde), gaat het voorrecht verloren. In dat geval zou de verpachter zijn voorrecht kunnen uitoefenen op de prijs, voor zoveel deze nog niet betaald is (Klusken, *o.c.*, B, n^r 108).

92. — De oogsten van de vorige jaren vallen als zodanig niet onder toepassing van het voorrecht. Maar indien zij in de gebouwen van de hofstede opgeslagen werden zullen zij de hofstede stofferen, en bijgevolg door het voorrecht getroffen worden als stofferende voorwerpen. Artikel 819 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering laat het pandbeslag toe op al de in de hofstede opgeslagen vruchten, zonder onderscheid.

93. — Indien de pachter al de vruchten die van verscheidene landerijen voortkomen, in zijn hofstede opgeslagen heeft, heeft de verpachter van deze hofstede het voorrecht op al de oogsten die hij daar aantreft.

De eigenaars van de andere landerijen zouden nochtans hun voorrecht behouden indien zij de verpachter van de hofstede verwittigen van de herkomst van de vruchten.

5. — Uitoefening van het voorrecht.

94. — Om zijn voorrecht uit te oefenen beschikt de schuldeiser over middelen van gemeen recht, en ook over middelen die eigen zijn aan de contracten van verhuring en verpachting. Hij beschikt in de eerste plaats, zoals iedere schuldeiser over de beslagleggingen van het gemeen recht die tot tenuitvoerlegging strekken : executoriaal beslag (art. 583 en volg. Rv.), beslag op vruchten te velde (art. 626 en volg. Rv.), beslag onder derden

(art. 557 en volg.) ; (zie Tw. *Executoriaal Beslag* ; — Tw. *Beslag op vruchten te velde* ; — Tw. *Beslag onder derden*).

Hier weze nochtans een bijzonderheid eigen aan de verhuring-verpachting onderstreept : ingeval van samenloop van verscheidene executoire beslagleggingen dient overgegaan tot een verdeling bij aandelen om eenieders rechten te bepalen (art. 656 en volg. Rv.). Welnu, de verhuurder en de verpachter worden door artikel 661 wetboek van burgerlijke rechtsvordering van deze procedure vrijgesteld.

Volgens voormelde bepaling mag hij de beslagene partij en de oudste pleitbezorger voor de rechter-commissaris in kortgeding dagvaarden, om vooraf over zijn voorrecht wegens onbetaalde huursommen te horen beslissen. Deze gunst kan niet tot de herstellingen of tot de uitvoering van het contract uitgebreid worden. Zij wordt gerechtvaardigd door de beschouwing dat de schuldvordering wegens vervallen huursommen vast en zeker is, en geen diep onderzoek noodzakelijk maakt (De Page, *o.c.*, n^r 165 ; — zie ook : Tw. *Verdeling bij aandelen*).

95. — De wet heeft naast de middelen tot tenuitvoerlegging, maatregelen tot *bewaring* eigen aan de verhuring-verpachting ter beschikking van de schuldeisers gesteld, nl. : het pandbeslag (art. 819 en volg. Rv.) en het revindicatoir beslag (art. 20, 1° hypotheekwet).

Deze bewarende maatregelen waren onmisbaar, gezien de aard van de zekerheid. Deze is afhankelijk van de aanwezigheid van meubelen in de gehuurde plaatsen en niets is gemakkelijker te verplaatsen dan roerende goederen.

96. — Men moet dus de verhuurder bewapenen om door een eenvoudige en snelle procedure de verplaatsing te beletten of de reeds verplaatste meubelen terug te doen brengen. Deze procedure draagt de naam van *pandbeslag* (art. 819 en volg. Rv.).

Er kunnen twee fasen in onderscheiden worden : vooreerst de uitoefening van het pand, die het karakter draagt van een dringende en voorafgaandelijke maatregel waarvoor niet eens een uitvoerbare titel nodig is ; daarom wordt ze hier vermeld. De tweede fase zal dan strekken tot de eigenlijke tenuitvoerlegging, dus tot de verkoop ; daarom zal het pandbeslag door een tegensprekelijk vonnis moeten geldig verklaard worden, d.w.z. een maatregel tot tenuitvoerlegging (zie Tw. *Pandbeslag*).

97. — Het pandbeslag geeft geen voldoende bescherming voor de verhuurder. Want indien de verplaatste meubelen aan een derde persoon worden toevertrouwd kan deze in principe artikel 2279 burgerlijk wetboek inroepen.

Men moest dus aan de verhuurder en aan de verpachter een *volgrecht* toekennen, wilde men aan het voorrecht zijn nuttige uitwerking verzekeren. Zoals hierboven opgemerkt, zou, vermits de zekerheid gesteund is op een stilzwijgende inpandgeving, het voorrecht te niet gaan op het ogenblik zelf dat het onrechtstreeks bezit van de schuldeiser (nl. langs zijn huurder om) ophoudt, doordat de oneerlijke huurder de stofferende voorwerpen heeft verplaatst en aan een derde overgedragen, om ze van het voorrecht te bevrijden.

De juridisch-technische wijze waarop het volgrecht wordt uitgeoefend is het revindicatoir beslag, ingesteld door artikel 20, 1°, derde lid: « de eigenaar mag de roerende goederen die zijn huis of zijn hoeve stofferen aanslaan, wanneer zij zonder zijn toestemming werden verplaatst, en hij behoudt er zijn voorrecht op, mits hij ze teruggevorderd heeft, nl. binnen de termijn van 40 dagen, wanneer het gaat om het roerend goed dat een pachthoeve stoffeerde en binnen de termijn van 15 dagen, wanneer het gaat om het roerend goed dat een huis stoffeerde ».

98. — Waarom deze korte termijnen?

Het herstellen van het volgrecht inzake roerende goederen kan diepe storingen teweegbrengen; daarom moest dat volgrecht ook beperkt blijven tot hetgeen onmisbaar was om de oplettende verhuurder of verpachter te wapenen tegen eventuele knoeierij van zijn medecontractant. Derhalve is de termijn om het revindicatoir beslag uit te oefenen zo streng beperkt. Na het verstrijken van deze termijnen gaat het voorrecht verloren.

Er werd nochtans beslist dat de termijn van vijftien dagen niet in aanmerking komt indien de voorwerpen gerechtelijk verplaatst werden (Rb. Aarlen, 21 okt. 1952, *Jur. Liège*, 1952-53, blz. 115).

Indien de verhuurder tot een beslag tot tenuitvoerlegging had doen overgaan zou het voorrecht niettemin verloren gaan vijftien dagen na de verplaatsing; het executoriaal beslag is geen maatregel die het voorrecht doet bewaren (Rb. Gent, 3 april 1935, *Jur. Comm. Fl.*, 1935, 99).

99. — Wanneer beginnen de termijnen te lopen?

Niet vanaf het ogenblik waarop de verhuurder of de verpachter kennis kreeg van de verplaatsing — in dit geval zou de verschillende termijn voor huur en pacht geen zin hebben — doch wel vanaf de verplaatsing zelf. Een deel van de rechtspraak en van de rechtsleer heeft nochtans aangenomen dat de termijnen pas zullen beginnen lopen op het ogenblik dat de verhuurder kennis krijgt van de verplaatsing, wanneer deze bedrieglijk geschiedde, zoals in geval van verlating van het huis zonder vooropzegging of verwittiging van de verhuurder (Rb. Brugge, 23 dec. 1895, *Pas.*, 1896, III, 537; — Laurent, XXIX, n° 444; — Aubry et Rau, III, § 261, blz. 253, noot 41). De juistheid van deze stelling mag betwijfeld worden, zij blijkt geen steun te vinden in de wet (zie ook De Page, *o.c.*, n° 176, blz. 145, noot 7).

100. — Uit de bovenstaande beschouwingen zal men reeds afgeleid hebben dat het revindicatoir beslag van artikel 20, eerste lid niet de eigendom tot voorwerp heeft doch alleen het bezit, grondslag van het voorrecht.

Het heeft dus niets gemeens met het beslag tot terugvordering geregeld door artikel 826 en volg. Rv. (Brussel, 12 jan. 1952, *Pas.*, 1952, II, 37).

In principe zal men dus al de voorwerpen die het gehuurde goed stoffeerden mogen revindiceren. Nochtans zal de rechter de opeising mogen weigeren indien de in het pand overblijvende meubelen volstaan om de degelijke uitvoering van de huurovereenkomst te waarborgen (De Page, *o.c.*, n° 184; — Kluszens, *o.c.*, n° 108). Immers, de huurder heeft zijn verplichtingen vervuld wanneer hij het huis van genoegzaam huisraad voorziet (art. 1752 B.W.).

101. — Het revindicatoir beslag kan uitgevoerd worden zelfs tegen de derde te goeder trouw, vermits deze maatregel de tenuitvoerlegging

beoogt van het volgrecht (De Page, *o.c.*, n^r 184; — Rb. Brugge, 13 mei 1903, *Rev. prat. not.*, 1904, 362).

102. — Wat de *procedure* betreft, schrijft De Page (*o.c.*, n^r 181) dat de machtiging om een beslag tot terugvordering te leggen zou moeten uitgaan van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg (arg.: art. 816 Rv.). Sedert de hervorming van het wetboek van burgerlijke rechtspleging in 1936 lijkt deze stelling niet te verdedigen. Immers, het verslag aan de koning dat het koninklijk besluit n^r 302 van 30 maart 1936 voorafgaat, luidt als volgt: « alhoewel het beslag op grond van artikel 20, 1° der hypotheekwet beslag tot terugvordering wordt genoemd, bezit dit beslag het kenmerk van een pandbeslag en niet dit van het eigenlijke beslag tot terugvordering ».

Er is des te meer reden om de kennisneming ervan op te dragen aan de vrederechter, die reeds kennis neemt van het pandbeslag, daar vaak beide beslagleggingen samengaan. De vrederechter is dus zowel bevoegd om de machtiging te verlenen tot de beslaglegging, als om kennis te nemen van de eis tot geldigverklaring. De rechtspraak heeft zich in die zin uitgesproken (Vred. Ekeren, 24 okt. 1946, *J.T.*, 1951, 74 met noot; — Kluszens, *o.c.*, n^r 108 *bis*).

6. — *Te niet gaan van het voorrecht.*

103. — Het voorrecht gaat te niet:

- a) door afstand;
- b) door de verplaatsing van de meubelen behoudens tijdige revindicatie (zie boven, n^{rs} 95 en volg.);
- c) door de vervreemding van het verhuurde goed.

Er werd beslist dat het voorrecht een stilzwijgende door de wet vermoede inpandgeving tot grondslag heeft; bijgevolg, wanneer de eigenaar van een verpacht goed dat goed verkoopt aan een derde die er in het bezit van wordt gesteld, verliest hij zijn voorrecht, evenals het recht om pandbeslag te leggen, zelfs voor pachtprizen die vóór de verkoop vervallen waren (Cass. fr., 14 dec. 1892, *Rec. Dall.*, 1894, 1, 265).

B. — *Voorrecht voor de bedragen verschuldigd voor de zaden, kosten van de oogst en het gereedschap dat tot de bebouwing dient.*

104. — Naar luid van artikel 20, tweede lid zijn bevoorrecht: de bedragen die verschuldigd zijn voor de zaden of voor de kosten van de oogst van het jaar op de prijs van dien oogst, en de bedragen die verschuldigd zijn voor gereedschap dat tot de bebouwing dient, op de prijs van dat gereedschap.

Het voorrecht wordt gerechtvaardigd, wat betreft de prijs van de zaden en de kosten van de oogst, door het voordeel dat de schuldenaars daardoor verkregen hebben; dank zij de levering van zaden en de kosten van de oogst werd het vermogen van de schuldenaar met de waarde van de oogst vermeerderd. Dezelfde beweegredenen gelden voor de leveringen

en gereedschappen die tot de exploitatie van het landbouwbedrijf dienen (Martou, I, n^r 440).

Twee categorieën schuldvorderingen zijn bevoorrecht: de prijs van de levering van zaden en de kosten van de oogst, en daarenboven de sommen verschuldigd voor gereedschap dat tot de bebouwing dient.

105. — De eerste categorie schuldvorderingen, nl. voor levering van zaden en voor kosten van de oogst van het jaar, dient op haar beurt onderverdeeld te worden; immers, verliezen wij niet uit het oog dat het hier gaat om een bijzonder voorrecht, dat dus op een bepaald voorwerp slaat, zodat het voorrecht voor de levering van zaden niet noodzakelijk uitgeoefend wordt op de opbrengst van de oogst, want de oogst kan voortkomen van andere of bijkomende leveringen van zaden (buiten diegene waarvoor het voorrecht gevorderd wordt). Er dient dus op gewezen te worden dat, wat betreft het voorrecht wegens levering van zaden, alleen de vruchten die voortkomen van de zaden waarvan de levering onbetaald gebleven is, in aanmerking komen voor de uitoefening van het voorrecht — hetgeen onvermijdelijk grote moeilijkheden kan medebrengen in verband met de bewijsvoering.

Aldus werd gevonden dat het voorrecht slechts kan uitgeoefend worden voor zoveel het bewijs geleverd wordt dat de oogst voortgebracht werd door de zaden waarvan de prijs gevorderd wordt (Rb. Hoei, 10 dec. 1890, *Pas.*, 1891, III, 327). Tenslotte doet het voorrecht zich voor als een modaliteit van het voorrecht van de niet-betaalde verkoper van roerende zaken, maar waarvoor uitzondering gemaakt werd op de regel van het te niet gaan van het voorrecht wanneer de zaak omgevormd is.

106. — De kosten van de oogst van het jaar bevatten al de salarissen en uitgaven die moeten betaald worden om de oogst voort te brengen en op te bergen; diegenen die deel genomen hebben aan het bezaaien en het bebouwen van het land, het binnenhalen van de oogst, het dorsen en ziften, enz., kunnen het voorrecht inroepen (Kluyskens, *o.c.*, n^r 114; — Planiol et Ripert, XII, n^r 183; — Schicks et Vanisterbeek, III, blz. 633; — Cass. fr., 27 juni 1897, *Rec. Dall.*, 1898, 1, 334).

Op te merken valt, dat een deel van de rechtsleer aan de uitdrukking *kosten van de oogst* een meer beperkte betekenis geeft, steunende op de beschouwing dat het begrip oogst niet synoniem is van bebouwing, zodat het voorrecht beperkt zou zijn tot de arbeid nodig voor het oogsten en opslaan van de rijp geworden vruchten (Aubry et Rau, III, § 261; — De Page, VII, n^r 192; — Lepinois, II, n^r 750); naar deze opvatting wordt het voorrecht geweigerd aan de hoeveknechten die de bezaaiingen hebben gedaan en het land bebouwd, voor het dorsen, voor de leveringen die er toe strekken de bebouwing te bevorderen. Wat dit laatste punt betreft, is de rechtsleer het eens om het voorrecht aan de leverancier van meststoffen te weigeren (Planiol et Ripert, *ibid.*; — Dijon, 10 mei 1893, *Rec. Dall.*, 1893, 2, 479). Het voorrecht zou evenmin kunnen ingeroepen worden voor de betaling van de lonen van de hoeveknechten die belast zijn met het algemeen onderhoud van de hofstede en de hulp aan het gezin van de landbouwer. Eventueel zal het voorrecht van artikel 19, vierde lid kunnen ingeroepen worden. Men zou nochtans het voorrecht

van artikel 20, tweede lid kunnen laten gelden indien met de hoeveknechten een bijzondere bezoldiging bedongen werd voor hun prestaties in verband met de oogst (Lepinois, II, n^r 753).

Alleen de oogst van het jaar waarborgt de hierboven vermelde schuld-vorderingen, dus niet die van vorige jaren.

107. — Men heeft zich afgevraagd of het voorrecht wegens levering van zaden of kosten van de oogst kan ingeroepen worden, wanneer het erf waarop de bevoorrechte oogst nog staande is, in beslag genomen en verkocht wordt.

Een arrest van het Franse hof van verbreking (11 dec. 1861, *Journ. Pal.*, 1862, 603) heeft beslist dat in dergelijk geval het voorrecht te niet gaat. Immers — zo redeneert het — de voorrechten dienen beperkend uitgelegd te worden: het voorrecht slaat op roerende zaken. De staande vruchten zijn onroerend en blijven onroerend zelfs nadat zij geoogst werden; dus kan artikel 2102 (art. 20 van de hypotheekwet) geen toepassing vinden. Lepinois komt op tegen deze zienswijze, alhoewel hij erkent dat de oplossing principieel onaanvechtbaar is (Lepinois, *o.c.*, n^r 756). De beslissing van het Franse hof dient ten aanzien van het recht beaamd te worden; te meer daar de artikelen 22 en 23 van de wet op de gedwongen onteigening bepalen dat de prijs van de natuurlijke vruchten in den consignatiekas zal gestort worden om verdeeld te worden met de prijs der onroerende goederen volgens de hypothecaire rangorde. Dat neemt nochtans niet weg dat deze oplossing tegen de billijkheid indruist.

Vanzelfsprekend gaat het voorrecht te niet wanneer de oogst uit handen van de landbouwer in die van een derde overgegaan is (Cass. fr., 21 dec. 1910, *Rec. Dall.*, 1912, 1, 23). Immers, het voorrecht is aan de idee van bewaring van het vermogen van de schuldenaar verbonden en heeft dus geen reden van bestaan meer wanneer de zaak uit zijn vermogen verdwenen is.

C. — Voorrecht van de pandhoudende schuldeiser.

108. — De pandgeving van het burgerlijk recht wordt geregeld door de artikelen 2071 en volgende van het burgerlijk wetboek en het handelspand door de artikelen 1 en volgende van de wet van 5 mei 1872 (Titel VI van het wetboek van koophandel).

Hier moet verwezen worden naar de wettelijke bepalingen wat betreft de grond- en vormvoorwaarden waaraan het contract van pandgeving moet beantwoorden (zie Tw. *Inpandgeving en warrant*).

109. — De voorrang die het gevolg is van het pand wordt door de hypotheekwet onder de voorrechten gerangschikt. Immers, artikel 20, derde lid vermeldt onder de schuldvorderingen die op bepaalde goederen bevoorrecht zijn, de schuldvordering op het pand dat in bezit is van de schuldeiser.

Het inschakelen van deze bepaling onder de voorrechten, is alleen te rechtvaardigen om technische redenen, omdat in feite de pandhoudende schuldeiser zich in dezelfde toestand bevindt als de andere bevoorrechte schuldeisers. Doch dit neemt niet weg dat zijn recht van voorrang geen uitstaans heeft met eigenlijk begrip van voorrecht zoals het door

artikel 12 van de hypotheekwet bepaald wordt: een recht dat door de aard zelf van de schuldvordering... aan de schuldeiser voorrang verleent. De aard van de schuldvordering speelt hier geen rol; indien er hier een z.g. voorrecht bestaat, is het alleen omdat de medecontractanten het gewild hebben. Het voorrecht is dus het gevolg van een *consensus*; maar dat gevolg wordt door de wet op gebiedende wijze geregeld omdat het een uitzondering uitmaakt op het principe van openbare orde volgens hetwelk de goederen van de schuldenaar het gemeenschappelijk onderpand van zijn schuldeisers vormen (zie boven, n^{rs} 9 en 10).

110. — Het moge volstaan eraan te herinneren dat het pand zowel op onlichamelijke als op lichamelijke roerende goederen kan gevestigd worden, en dat de zaak in het bezit moet gesteld worden van de schuldeiser of van een derde waaromtrent de partijen overeengekomen zijn.

111. — Artikel 2073 burgerlijk wetboek bepaalt de draagwijdte van het voorrecht, namelijk: het bedrag van de opbrengst van de zaak. In geval van faillissement blijft de pandhoudende schuldeiser evenals de andere bevoorrechte schuldeisers buiten de massa. Indien derhalve de door een pand gewaarborgde schuld interesten afwerpt, blijven deze interesten lopen, en zij zullen samen met de hoofdsom bij voorrang betaald worden op de opbrengst van de zaak.

Maar indien de opbrengst van het pand onvoldoende is om de hoofdsom en de na het faillissement vervallen interesten te dekken, kan de pandhoudende schuldeiser dan het niet betaalde deel van zijn schuldvordering als gewone schuldvordering aangeven?

Het hof van verbreking heeft deze vraag ontkennend beantwoord: zonder aan het pand een niet te rechtvaardigen uitbreiding toe te kennen, kan het volgens de wet aan de pandhoudende schuldeiser niet toegelaten zijn de betaling van de sedert het faillissement vervallen interesten op het geheel der goederen van de gefailleerde te eisen (Verbr., 26 okt. 1939, *Rev. Faill.*, 1939, blz. 437).

112. — Voor de goede orde van de uiteenzetting wordt hier in het kort het voorrecht van de schuldeiser die een pand verkregen heeft op een handelszaak, behandeld (wet van 25 okt. 1919; — Besl. w., n^r 282 van 30 maart 1936) alhoewel deze z.g. inpandgeving grondig verschilt van het pand van gemeen recht (zie ook Tw. *Handelszaak*).

113. — Het pand op een handelszaak, dat geen bezitsovergang van de schuldenaar naar de schuldeiser vereist, biedt meer gelijkenis met de hypotheek dan met de inpandgeving, en werd zelfs door zekere auteurs beschreven als een werkelijke roerende hypotheek (Cambron, *Mise en gage du fonds de commerce*, 1924, n^{rs} 35 en volg.; — Fredericq, VII, n^r 445). Het is een registerpand, d.w.z. een pand zonder buitenbezitstelling.

In werkelijkheid heeft men hier te doen met een instelling van gemengde aard, die gemeenschappelijke trekken bezit met de inpandgeving en met de hypotheek, en waaraan de wetgever een eigen statuut toegekend

heeft. Hier zullen noch de grond- noch de vormvoorwaarden die vereist zijn voor de geldigheid van het contract onderzocht worden, doch uitsluitend de uitwerking van het voorrecht dat door de wet aan deze zg. inpandgeving verbonden werd.

114. — Er weze aan herinnerd dat het pand pas aan derden tegenstelbaar wordt, nadat de akte van vestiging ervan in het hypotheekkantoor van het arrondissement waar de handelszaak gelegen is, ingeschreven werd (nieuw art. 4, wet 25 okt. 1919, gew. K.B. 30 maart 1936; — Fredericq, II, n^{rs} 47 en volg.).

De inschrijving die op de dag van de faillietverklaring of nadien zou gedaan worden, zou geen uitwerking hebben; het voorrecht zal dan niet tegenstelbaar zijn aan de massa (Fredericq, VII, n^r 441). Artikel 447 van de faillissementswet is hier toepasselijk.

Doch de inschrijving genomen tijdens de verdachte periode, d.w.z. na de datum van de staking der betalingen of de tien dagen die deze voorafgingen, zou in principe rechtsgeldig zijn. Immers, de inpandgeving werd rechtsgeldig verworven, de inschrijving is slechts een wettelijke aanvulling van dat verworven recht; rechtvaardigheidshalve moet deze aanvullende maatregel, die geen nieuwe voorkeur in zich sluit, kunnen genomen worden tot het ogenblik waarop ieders rechten definitief bepaald worden.

Men zal nochtans artikel 447 faillissementswet niet uit het oog verliezen: indien de inschrijving genomen wordt gedurende de verdachte periode, van een pandgeving die meer dan vijftien dagen te voren gevestigd werd, kan deze inschrijving vernietigd worden. De wetgever heeft hier een mogelijk bedrog willen beletten, nl. door na te laten zijn recht van voorrang kenbaar te maken zou de schuldeiser aan de schuldenaar een krediet verzekeren dat deze niet verdient.

115. — De inschrijving bewaart het pand voor de duur die in de akte van inpandgeving bepaald werd.

Er werd gevonnist dat indien de gepubliceerde akte een duur van minder dan tien jaar bedingt, de schuldeiser geen voorrecht meer kan doen gelden na het verstrijken van de bedongen inschrijving en de gepubliceerde termijn, hoewel de inschrijving in principe het voorrecht voor tien jaar doet behouden (Hrb. Brussel, 26 jan. 1952, *Jur. Comm. Brux.*, 1952, blz. 227; *Rev. Faill.*, 1952-53, blz. 4).

116. — Het voorrecht slaat op al de elementen van de handelszaak, zowel lichamelijke als onlichamelijke; de koopwaren in stock vallen er nochtans slechts voor de helft van hun waarde onder. Indien bij de tegeldemaking onder vorm van gerechtelijke verkoop de roerende voorwerpen ontoereikend zijn om de pandhoudende schuldeiser te voldoen, bewaart deze zijn voorrecht op de overige elementen van de handelszaak (zie, met onvoldoende motivering nochtans, Hrb. Doornik, 5 juli 1951, *Rev. Faill.*, 1950-51, blz. 279; *Rev. Ban.*, blz. 659).

117. — In verband met de inhoud van het pand is er een moeilijkheid wanneer het onroerend goed waarin de handelszaak geëxploiteerd wordt, aan de schuldenaar toebehoort, en naast de inpandgeving, de schuldenaar zijn eigendom met een of meerdere hypotheeken bezwaart.

Dienen de roerende goederen, die deel uitmaken van de handelszaak,

maar die door hun verband met het bedrijf onroerend door bestemming geworden zijn, tot zekerheid van de pandhoudende schuldeiser, of van de hypothecaire schuldeiser?

Tot nog toe heeft de Belgische rechtspraak geen gelegenheid gehad zich hierover uit te spreken. De Franse rechtspraak geeft een absolute voorkeur aan de hypothecaire schuldeiser (Cass. fr., 27 juni 1944, *Recueil de l'Enregistrement*, n° 19006).

Behalve Thiry (*Rec. Enreg.*, o.c., n° 19005) en Jamouille in twee korte noten (*Rev. prat. not.*, 1953, 210-398), neemt de doctrine in België eenparig aan dat de voorkeur dient gegeven te worden aan diegene onder de twee concurrerende schuldeisers die de eerste is geweest om zijn zekerheid te laten inschrijven. Is het de pandhoudende schuldeiser, dan heeft de hypothecaire geldschiet op het ogenblik dat hij contracteerde kunnen weten dat er ten voordele van de pandhoudende schuldeiser afgeweken werd van de wettelijke fictie van de onroerendmaking. Het tegenovergestelde is even waar: de geldschiet op pand mocht niet rekenen op voorwerpen die door de uitwerking van het gemeen recht — onroerendmaking door bestemming — reeds getroffen waren door een ingeschreven hypotheek (Cambron, *Mise en gage du Fonds de Commerce*, 1924, n° 172; — Van Ginderachter, *Fonds de Commerce*, 2^e uitg. (1938), n° 425; — Fredericq, II, n° 61; — Limpens, *Rev. prat. not.*, 1952, 289; — twee noten in *Rev. prat. not.*, 1953, 210-389).

118. — De andere gevallen van samenloop met bevoorrechte schuldeisers, zullen verder onderzocht worden (zie verder, n° 252).

119. — Wat betreft de tegeldemaking van het pand, kent de wet in de artikelen 11 en 12, een dubbele procedure:

a) mogelijkheid om tegelijk met de aanmaning tot betalen, zonder gerechtelijke machtiging, beslag te leggen op al de bestanddelen van de handelszaak.

Deze procedure werd ingegeven door het pandbeslag van artikel 819 Rv. ten voordele van de verhuurder (voorber. handel. Besl. W. n° 282 van 30 maart 1936).

Hierdoor kan de schuldeiser de verplaatsing of de verdwijning van de handelszaak beletten.

b) de procedure voorzien door artikel 12, voor de eigenlijke tegeldemaking; men verwijst zonder meer naar de artikelen 4 tot 10 van de wet op de inpandegeving in handelszaken.

120. — Indien een derde zekere bestanddelen van de handelszaak in beslag genomen heeft en ze doet verkopen zal de pandhoudende schuldeiser bij voorrang uitbetaald worden, zonder dat hij er zelfs toe gehouden zou zijn het verzet voorzien door artikel 609 Rv. te moeten betekenen (art. 9, § 2).

Deze bepaling is logisch: de andere schuldeisers werden door de inschrijving van het bestaan van zijn voorrecht verwittigd.

121. — Twee categorieën maatregelen werden nog ingevoerd ten voordele van de schuldeiser:

1) strafrechtelijke sancties, die zijn positie komen versterken: bij verduistering van de bestanddelen van de handelszaak, zelfs vóór enig beslag, maakt de schuldenaar zich plichtig aan het wanbedrijf van artikel 491 S.W. (art. 8). De vervreemding van de in pand gegeven elementen van de handelszaak maakt een misbruik van vertrouwen uit.

122. — *revindicatoir beslag*: krachtens artikel 11, II mag de pandhoudende schuldeiser de door de schuldenaar buiten zijn toestemming verplaatste goederen revindiceren gedurende zes maanden na de verplaatsing, mits machtiging van de voorzitter van de rechtbank van koophandel. Maar, in tegenstelling met het revindicatoir beslag ter zake van huurcontracten kan de derde te goeder trouw tegenover de opeisende schuldeiser artikel 2279 B.W. invoeren. De praktische draagwijdte van artikel 11, II wordt daardoor tot zeer bescheiden proporties herleid: in feite zal alleen de verkrijger te kwader trouw door de revindicatie getroffen worden. Maar daartoe was het niet nodig artikel 11, II in de wet in te schakelen, vermits de verkrijger te kwader trouw nooit artikel 2279 B.W. mag invoeren.

123. — Benevens de inpandgeving van de handelszaak heeft de wet van 25 oktober 1919 het disconteren en de inpandgeving van zekere facturen geregeld. Het recht op de betaling van de verkoopprijs van bewerkte producten, stoffen en van koopwaren die op de beurs verhandeld en gequoteerd worden, kan overgedragen of in pand gegeven worden door het endossement van de door de verkoper getekende factuur.

Alleen banken en kredietinrichtingen door de regering daartoe gemachtigd, of de leveranciers van de handelaar of nijveraars mogen zich met dergelijke verichtingen bezighouden (art. 14).

De schuldenaar moet van de inpandgeving verwittigd worden; van dat ogenblik af zal hij zich alleen in handen van de pandhoudende schuldeiser rechtsgeldig kunnen bevrijden (art. 15) (zie Tw. *Factuur*, n° 746 tot 860).

D. — *Voorrecht wegens kosten tot behoud van de zaak gemaakt.*

124. — Het voorrecht ingesteld door artikel 20, 4° is gegrond op de idee dat diegene die dergelijke kosten gemaakt heeft, het gemeenschappelijk onderpand gered heeft: *Salvam fecit totius pignoris causam*. Deze schuldeiser in concurrentie met de overige schuldeisers brengen, zou op een onrechtmatige verrijking van deze laatste neerkomen (Martou, I, n° 456). Dezelfde beweegreden legt uit waarom de later opkomende schuldeisers met deze kosten — en bijgevolg met het voorrecht dat eraan verbonden is — in principe geen rekening dienen te houden (art. 22). Zij hebben met de schuldenaar gehandeld, rekening gehouden met het schijnbaar krediet van deze schuldenaar; zij kunnen onwetend zijn dat kosten werden gemaakt. Was het vermogen van de schuldenaar te niet gegaan, dan zouden zij waarschijnlijk met hem niet gecontracteerd hebben.

125. — Het voorrecht is niet verbonden aan een stilzwijgende pandgeving: het volstaat dat de behouden zaak aan de schuldenaar is blijven toebehoren; om 't even of de gefailleerde al dan niet materieel in het bezit van de zaak is (Hrb. Kortrijk, 18 okt. 1952, R.W., 1954-55, 1114); het is evenmin verbonden aan het inzicht de zaak te willen behouden: alleen het resultaat komt in aanmerking. Indien gemaakte kosten in feite

het behoud van de zaak als gevolg hebben gehad, is de schuldvordering bevoorrecht (Kluyskens, *o.c.*, n^r 121; — Planiol et Ripert, XII, n^r 181; — Cass. fr., 25 april 1934, *Rec. Dall.*, 1934, I, 102).

126. — Indien de zaak zodanig vervormd werd dat zij niet meer kan geïdentificeerd worden, of indien de zaak onroerend geworden is door inlijving of bestemming, houdt het voorrecht op (Fredericq, VII, n^r 396). Immers, het voorrecht slaat op bepaalde roerende goederen.

Artikel 20, 5°, tweede lid bepaalt nochtans een uitzondering voor de machines, toestellen, outillering en ander materiaal, die in de nijverheid, handel of ambacht gebruikt worden: voor deze laatste, en mits de voorwaarden door artikel 20, 5°, derde lid voorgeschreven nageleefd werden, kan het voorrecht eventueel ingeroepen worden (Verbr., 5 febr. 1880, *Pas.*, 1880, I, 67), niettegenstaande de onroerendmaking van de zaken door inlijving of bestemming.

Terecht betreft de rechtsleer het onderscheid dat gemaakt werd tussen roerende en onroerende goederen, want het principe van billijkheid dat aan de grondslag ligt van het voorrecht, geldt evengoed voor onroerende als voor roerende goederen (De Page, VII, n^r 202; — Planiol et Ripert, *o.c.*, n^r 181). Betreffende de vervorming en de onroerendmaking van de zaak, zie verder, n^{rs} 141 en 143.

127. — Door kosten tot behoud verstaat men al de kosten die belet hebben dat de zaak zou verloren gegaan zijn. Deze kosten kunnen dus van allerlei aard zijn. Een vaststaande rechtsleer en rechtspraak beslist dat de behouden zaak zowel onlichamelijk als lichamenlijk kan zijn (Verbr., 5 febr. 1880, *Pas.*, 1880, I, 67; — Martou, *o.c.*, n^r 457; — Fredericq, VII, n^r 396).

Het begrip kosten tot behoud van de zaak heeft dezelfde betekenis en draagwijdte als dat van noodzakelijke uitgaven (De Page, *o.c.*, n^r 198; — Hrb. Doornik, 5 maart 1953, *Rev. Faill.*, 1952-53, blz. 161).

Vermelden wij als voorbeeld: kosten van voeding en van verzorging van een huisdier dat in levensgevaar verkeerde (Planiol et Ripert, *o.c.*, n^r 185; — Cass. fr., 14 febr. 1900, *Rec. Dall.*, 1900, I, 176), herstelling van een wagen zonder dewelke hij onbruikbaar en waardeloos zou geworden zijn (Rb. Luik, 27 jan. 1898, *Pas.*, 1898, III, 103). In verband met herstellingskosten aan een autowagen werd geoordeeld (Hrb. Kortrijk, 18 okt. 1952, *R.W.*, 1954-55, 1114): kosten tot behoud van de zaak betekent dusdanige kosten, zonder dewelke het voorwerp geheel of ten dele zou verloren gegaan zijn, of minstens ongeschikt zou geweest zijn tot het normaal gebruik (De Page, VII, n^r 198); dit begrip behelst niet: de kosten van verbetering of van omvorming of van revisie der zaak en ook niet de gewone onderhouds- of herstellingskosten, niet noodzakelijk om de bruikbaarheid of het doel, waartoe een zaak bestemd is, te verzekeren; bepaalde herstellingskosten aan een auto kunnen wel degelijk kosten tot behoud van de zaak zijn... »

Kunnen ook bevoorrecht zijn, de kosten gedaan voor de bedekking met zink van kroonlijsten (Rb. Doornik, 5 maart 1953, hierboven aangehaald).

Voor de onlichamelijke zaken : hij die de werken voltooit die de schuldenaar voor rekening van de staat moet uitvoeren, behoudt de schuldvorderingen van deze aannemer jegens de staat ; in geval van faillissement is hij bevoorrecht op de sommen die door de staat aan de gefailleerde verschuldigd zijn (Verbr., 5 febr. 1880, hierboven vermeld).

Hij die bouwmaterialen geleverd heeft aan een aannemer die in staat van gerechtelijke vereffening verkeerde, heeft hem toegelaten de werken die in uitvoering waren te voltooien ; hij heeft dus de schuldvordering van de aannemer op zijn cliënten behouden, en is bevoorrecht tot beloop van het deel van de schuldvordering die dank zij zijn optreden geïnd werd (Cass. fr., 1 mei 1922, *B.J.*, 1924, 445).

In geval van brand, is de schuldeiser die de verzekeringspremiiën betaald heeft, gerechtigd om in de plaats van de schuldenaar het voordeel van artikel 20, 4° in te roepen, vermits dank zij de door hem gemaakte kosten, de waarde van het verzekerde goed behouden werd (in deze zin, Hrb. Brussel, 28 jan. 1932, *Rev. Faill.*, 1932, blz. 485). Doch de verzekeraar aan wie de gefailleerde premiiën verschuldigd is wegens verzekering tegen huurrisico en verhaal der geburen, kan in geen geval het voorrecht van artikel 20, 4° doen gelden (Hrb. Brussel, 7 febr. 1953, *Rev. Faill.*, 1952-53, blz. 148). Is ook bevoorrechte schuldeiser, diegene die ter ontlasting van de schuldenaar de invoerrechten betaald heeft, indien, bij ontstentenis daarvan, het bestuur der douanen de goederen zou hebben doen verkopen.

Men heeft gevonnist dat hij die registratierechten die moeten betaald worden op een akte, ter ontlasting van een vennootschap, betaald heeft ten einde de boete gelijk aan het dubbel recht te vermijden, het voorrecht wegens kosten tot behoud van de zaak geniet (Hrb. Antwerpen, 14 nov. 1929, *Rev. Faill.*, 1932, blz. 33). Wij menen dat deze beslissing te absoluut is, en dat het voorrecht alleen zou kunnen ingeroepen worden indien de eventuele toepassing van de boete het verlies van het vermogen van de vennootschap ten gevolge zou gehad hebben.

128. — Bij toepassing van de bovenstaande beschouwingen, zal men uit de categorie der bevoorrechte kosten moeten weren : de kosten tot verbetering van de zaak (Kluyskens, *o.c.*, n° 122 ; — Cass. fr., 1 mei 1922, *Rec. Dall.*, 1925, I, 173) ; de kosten van herstelling, tenzij deze herstellingen onmisbaar waren ; de kosten die tot behoud van een universaliteit gediend hebben, zoals b.v. de sommen die gestort werden om het faillissement van de schuldenaar te beletten, of het ereloon van de advocaat wiens optreden catastrofale veroordelingen belet heeft, die het ganse vermogen van de schuldenaar bedreigden. Terloops weze nochtans onderstreept dat het ereloon van de advocaat wel onder toepassing van artikel 20, 4° kan vallen, indien zijn optreden een bepaald element van het vermogen van de schuldenaar gered heeft (zie Hrb. Gent, 18 dec. 1935, *Jur. Comm. Fl.*, 1935, n° 5561 ; — Fredericq, VII, n° 396 ; — Martou, II, n° 457 ; — Kluyskens, *o.c.*, n° 121 ; — Planiol et Ripert, XII, n° 185, met verwijzingen ; — Lyon, 28 nov. 1955, *J.T.*, 1956, 291 : het voorrecht van de advocaat voor zijn ereloon werd erkend in verband met de revindicatie van een handelszaak. In dezelfde zin : Luik, 13 dec. 1955, *Pas.*, 1956, II, 71 ; — Rb. Auxerre, 27 febr. 1922, *S.*, 1923, 2, 145 ; — Rb. Lisieux, 21 mei

1941, *D.A.*, 1941, 255; — Lyon, 28 nov. 1955, aangehaald met afkeurende noot in *Rev. Trim. Dr. Civ.*, 1956, 156).

129. — Het voorrecht slaat alleen op het vermogensbestand-deel dat behouden werd. Bij toepassing van dit principe werd gevonnist dat de globale schuldvordering, samengesteld uit verscheidene schuldvorderingen die spruiten uit kosten gemaakt voor het behoud van verschillende categorieën koopwaren, niet bevoorrecht is op het geheel dezer goederen; iedere schuldvordering is bevoorrecht op de bepaalde goederen waarvoor de kosten gemaakt werden (Hrb. Brussel, 26 okt. 1913, *Jur. Comm. Brux.*, 1933, blz. 393).

Anderzijds is het voorrecht niet ondergeschikt aan het bezit van de behouden zaak door de schuldeiser (De Page, VII, n^r 204); evenmin moet de zaak in het materieel bezit van de schuldenaar zijn, maar zij moet wel nog deel uitmaken van zijn vermogen. Er werd zelfs beslist dat, na vervreemding van de zaak, het voorrecht nog kan uitgeoefend worden op de nog niet betaalde prijs (Luik, 22 mei 1880, *P.A.*, 1882, II, 61; — De Page, VII, n^r 205; — Planiol et Ripert, XII, n^r 246; — Poitiers, 8 febr. 1892, *Rec. Dall.*, 1892, 2, 219).

E. — *Voorrecht van de niet-betaalde verkoper van roerende voorwerpen.*

1. — *Algemene beschouwingen en grondslag.*

130. — Het voorrecht van artikel 20, 5° hypotheekwet, samen met het revindicatierecht (verder, n^{rs} 149 en volg.), zijn een aanvulling van het stelsel van de waarborgen van de niet-betaalde verkoper, zoals dit door het burgerlijk wetboek ingevoerd werd. Zij worden uitvoeriger behandeld onder het trefwoord *Afbetalingsovereenkomsten*.

De niet-betaalde verkoper van roerende goederen geniet terecht de bescherming van de wetgever, omdat, dank zij zijn levering, het gemeenschappelijk onderpand van de schuldeisers met de waarde van de aangekochte zaak vermeerderd werd. Het is dan ook maar billijk dat aan de verkoper zekere waarborgen gegeven worden.

Deze waarborgen zullen de niet-betaalde verkoper aan de regel van de gelijkheid tussen de schuldeisers doen ontsnappen; dit brengt mede een conflict met de overige schuldeisers, voor wie deze waarborgen des te zwaarder vallen, daar geen uiterlijk teken, zoals bezitsontzetting of openbaarmaking hun toeliet er zich rekenschap van te geven dat de in het vermogen van de schuldenaar gebrachte zaak onbetaald gebleven was. Zij waren gerechtigd het krediet van de schuldenaar naar zijn uiterlijk vermogen te waarderen, vermits, krachtens artikel 2279 burgerlijk wetboek, zijn bezit als titel geldt.

De noodzakelijkheid, de rechtmatige belangen van alle schuldeisers met elkander overeen te brengen verklaart de zeer belangrijke beperkingen die aan de waarborgen van de niet-betaalde verkoper gebracht werden.

131. — De eerste waarborg die ter beschikking staat van de niet-betaalde verkoper is het retentierecht (zie boven, n^r 17) — uitoefening van een *exceptio non adimpleti contractus* (art. 1612 en 1613 B.W.). Deze waarborg

is maar denkbaar voor contante betalingen; zijn toepassing zal dan ook maar uitzonderlijk zijn, want in de meeste gevallen is de koper niet in staat te betalen tegen levering; gebruik willen maken van het retentierecht betekent dus in principe, onmogelijkheid om op krediet te verkopen (zie nochtans Tw. *Afbetalingsovereenkomsten*; — zie ook Tw. *Retentierecht*).

132. — Behalve deze eerste waarborg van gemeen recht, beschikt de niet-betaalde verkoper ook over het recht van ontbinding (art. 1184 en 1654 B.W.). Dank zij de ontbinding zal de verkoper de geleverde zaak mogen terugnemen en ontsnapt hij dus ook op deze wijze aan de regel van de gelijkheid: de geleverde en teruggenomen zaak wordt aan het gemeenschappelijk onderpand van de overige schuldeisers onttrokken. Deze laatste vaststelling legt dan ook uit waarom, in de verhoudingen tussen de niet-betaalde verkoper en de overige schuldeisers, het recht om de ontbinding van de verkoop te vorderen aanzienlijk beperkt werd (zie verder, n^r 150).

Vanzelfsprekend verliest het recht van ontbinding elke doelmatigheid wanneer de koper de zaak voortverkocht heeft. De nieuwe koper is beschermd door artikel 2279 B.W., zodat jegens hem de ontbinding geen uitwerking heeft.

133. — Het blijkt dus van het grootste belang de koper te beletten de zaak voort te verkopen. Dit geldt niet alleen voor het behoud van het recht om de ontbinding te vorderen, maar ook voor het behoud van de aanvullende waarborg, nl. het voorrecht, dat verder onderzocht wordt (zie verder, n^{rs} 137 en volg.).

Daarom ook heeft de wet aan de niet-betaalde verkoper een bijkomend recht toegekend — de revindicatie — die juist de noodlottige voortverkoop moet beletten (verder, n^{rs} 149 en volg.).

2. — *Toepassingsgebied.*

134. — Het voorrecht is toepasselijk op alle verkopen van roerende goederen, dus ook op de verkopen van onlichamelijke goederen (zie Lepinois, II, n^r 822, met verwijzing naar de tegenovergestelde opinie van Laurent, maar de rechtspraak is eensluidend; — Parijs, 14 juni 1862, S., 1862, 2, 164; — Cass. fr., 10 jan. 1900, D.P., 1901, 1, 89; — Beudant, XIII, n^r 513; — Planiol et Ripert, XII, n^r 189), op de verkopen met en zonder termijn, zowel op de verkopen tussen niet-handelaars als op die tussen handelaars (Verbr., 1 juni 1911, Pas., 1911, I, 310), onder voorbehoud nochtans van de verder besproken beperking in geval van faillissement van de koper.

De rechtshandeling die geen verkoop is, zoals de ruiling, valt niet onder toepassing van het voorrecht (De Page, o.c., n^r 212).

135. — Om de beperking van het voorrecht in geval van faillissement van de koper, die voor de ontwikkeling van de verkoop op krediet zeer nadelig is te keren, heeft de praktijk haar toevlucht genomen tot de verkoop met eigendomsvoorbehoud, alsmede tot de huurkoop, de gehuurde zaak eigendom van de huurder wordende wan-

neer hij al de bedongen huurtermijnen betaald heeft. De pogingen om de toestand van de verkoper te verstevigen, leden schipbreuk. Deze juridische spitsvondigheden zijn immers niet tegenstelbaar aan derden (Verbr., 9 febr. 1933, *Pas.*, 1933, I, 103; — Verbr., 23 mei 1946, *Pas.*, 1946, I, 204), hetgeen niet betekent dat deze formules waardeloos zijn: het contract met eigendomsvoorbehoud dat een uitdrukkelijke ontbindende voorwaarde bevat, heeft uitwerking tussen de partijen. De niet-betaalde verkoper zal dus de verkochte zaak mogen revindiceren, zolang hij niet in samenloop komt met derden (Ronse, Jan, *Het risico bij verkoop op afbetaling met beding van eigendomsvoorbehoud*, R.W., 1953-54, 1879; — Van Hecke, G., *Preadvies betreffende verbaalsrecht van schuldeisers op roerende goederen die hun schuldenaar in detentie heeft, Vereniging voor vergelijkende studie van het recht van België en Nederland*, 1958, blz. 11; — zie ook Tw. *Afbetalingsovereenkomsten* en verder, n° 149).

3. — Bevoorrechte schuldvorderingen.

136. — De bevoorrechte schuldvordering behelst de prijs: alles wat de koper te betalen of te leveren heeft als tegenprestatie van de bedongen levering. Sommige auteurs zijn van oordeel dat ook de interesten die op de prijs verschuldigd zijn, door het voorrecht zijn gewaarborgd (Piret, *Le droit au prix du vendeur d'effets mobiliers non payés*, n° 29; — De Page, VII, n° 213). De rechtspraak, uitgaande van het principe dat de voorrechten op beperkende wijze moeten geïnterpreteerd worden, verworpt het voorrecht voor de interesten (Brussel, 30 juni 1896, *Pas.*, 1897, II, 35; — Hrb. Antwerpen, 27 dec. 1899, *Pas.*, 1900, III, 226; — Rb. Luik, 23 maart 1909, *Pas.*, 1909, III, 225) alsmede voor de gerechtskosten, de schadeloosstelling (Rb. Antwerpen, 12 sept. 1898, *J.T.*, 1898, 1204), het strafbeding, enz...

4. — Voorwaarden voor de uitoefening van het voorrecht.

137. — a) Bezit :

De niet-betaalde verkoper kan het voorrecht slechts invoeren indien — zo luidt artikel 20, 5° — de gekochte zaak in het bezit van de schuldenaar gebleven is. Het woord bezit (*possession*) werd hier niet in zijn specifieke betekenis gebruikt. De wetgever heeft willen bepalen dat de gekochte zaak zich nog in het vermogen van de schuldenaar moet bevinden (De Page, *o.c.*, n° 215; — Hrb. Doornik, 5 juni 1952, *Rev. Faill.*, 1951-52, blz. 260; — Scheidsrechterl. uitspraak, 13 sept. 1954, *P.A.*, 1955, 99).

138. — Bijgevolg, om te weten of de verkoper eventueel zijn voorrecht verloren heeft, moet men nagaan of de zaak het vermogen van de schuldenaar verlaten heeft.

Indien de koper de zaak voortverkocht, maar ze nog niet geleverd heeft, gaat het voorrecht verloren: de zaak bevindt zich niet meer in zijn patrimonium (Piret, *Le droit au prix du vendeur d'effets mobiliers non payés*, n° 32; — De Page, *o.c.*, n° 216).

Integendeel, indien de koper de *detentio* niet meer heeft omdat hij de zaak aan een derde toevertrouwd heeft zonder ze te vervreemden (inbewaringgeving, vruchtgebruik, pandgeving, verhuring enz.) blijft de uitoefening van het voorrecht mogelijk (Piret, *o.c.*, n^r 31; — De Page, *o.c.*, n^r 216). De pandhouder heeft maar het bezit in zover zijn pandrecht moet beschermd worden en is ten aanzien van de verkoper een *detentor* (zie trouwens art. 23 hyp. w.).

139. — Men kan zich ook afvragen of het voorrecht van de verkoper overgedragen wordt op de prijs van de voortverkoop. Zolang de tweede koper niet betaald heeft, blijft het vermogen van de oorspronkelijke schuldenaar met de schuldvordering van de prijs vermeerderd, zodat de oorspronkelijke verkoper zijn voorrecht kan doen gelden op de prijs van de tweede verkoop (De Page, *o.c.*, n^r 217; — Piret, *o.c.*, n^r 30; — de rechtspraak, door De Page aangehaald, is eensluidend; — *anders*: Martou, II, n^r 475; — Lepinois, II, n^r 828).

140. — Indien de prijs van de tweede verkoop in handen van de oorspronkelijke koper betaald werd, zal het voorrecht slechts kunnen ingeroepen worden indien de penningen die van de tweede verkoop voortkomen, kunnen geïdentificeerd worden, hetgeen practisch bijna altijd onmogelijk zal zijn (De Page, *o.c.*, n^r 217).

Men merke terloops op dat de goede trouw van de tweede koper geen rol speelt. Tegen de derde koper die betaald heeft, kan het voorrecht niet meer ingeroepen worden, zelfs indien deze wist dat nog een deel van de oorspronkelijke koopprijs verschuldigd was (Cass. fr., 19 febr. 1894, *Rec. Dall.*, 1894, I, 413; — Cass. fr., 21 dec. 1910, *D.P.*, 1912, I, 23).

141. — b) Identiteit van de zaak :

Kan het voorrecht nog ingeroepen worden indien de verkochte zaak wijzigingen onderging? Ja, voor zoveel ze nog herkenbaar is (Planiol et Ripert, XII, n^r 192; — Piret, *o.c.*, n^r 31; — Kluyskens, *o.c.*, n^r 124; — Rb. Gent, 7 nov. 1906, *Pas.*, 1908, III, 92; — *anders*: De Page, *o.c.*, n^r 218; — Lepinois, *o.c.*, n^r 834, die de ruimere opvatting verdedigen waarin het volstaat dat de verkochte zaak zich nog in het vermogen van de koper bevindt, onder gelijk welke vorm). Met Beudant (XIII, n^r 512) moet aangenomen worden dat, zo het voorrecht niet verloren gaat omdat de zaak wijzigingen onderging, het niettemin essentieel is dat de identiteit van de verkochte zaak nog kan vastgesteld worden: het gaat hier immers over een voorrecht op een bepaald roerend goed. Men mag nochtans voorbehoud maken voor eventuele toepassing van artikel 10 hypotheekwet: in geval van vernieling of beschadiging komt de vergoeding door de verzekeraar verschuldigd in de plaats van de zaak (Beudant, *o.c.*, *l.c.*).

142. — Het voorrecht werd geweigerd voor de levering van mout waarmee bier gebrouwd werd (Rb. Gent, 7 febr. 1906, *Pas.*, 1908, III, 92); het zou wel toegekend worden voor de levering van marmer waarmee een standbeeld gebeeldhouwd werd (Planiol et Ripert, *o.c.*, *l.c.*: de verkochte zaak is nog herkenbaar).

De verkoper van ruw hout behoudt zijn voorrecht op de uit dat

hout gezaagde planken; maar zijn voorrecht slaat niet op de ganse opbrengst van de verkoop daarvan, want anders zou de verkoper de meerwaarde door de bewerking aan het hout verleend, opstrijken; een vergelijkende waardering zal bepalen tot waar het voorrecht zich uitstrekt (Hrb. Brussel, 14 nov. 1929, *Rev. Faill.*, 1931, blz. 174).

143. — c) De zaak mag niet door bestemming of incorporatie onroerend geworden zijn.

Artikel 20, 5°, tweede lid bepaalt dat het voorrecht ophoudt te gelden wanneer de gekochte zaak door bestemming of inlijving onroerend geworden is.

Op deze regel wordt echter uitzondering gemaakt, wanneer het gaat over machines, toestellen, outillering en uitrustingsmateriaal die in nijverheidsinrichtingen of ambachtelijke en handelsondernemingen gebruikt worden, voor zoveel een kopie van de verkoopakte of factuur binnen vijftien dagen na de levering neergelegd werd ter griffie van de rechtbank van koophandel van de woon- of verblijfplaats van de schuldenaar (art. 20, 5°, derde lid; — zie verder, n° 146). In dat geval zal het voorrecht bijgevolg toch kunnen ingeroepen worden gedurende vijf jaar vanaf de levering, of tot aan de verdeling van de penningen na onroerend beslag of tot de vereffening van het faillissement dat binnen vijf jaar na de levering uitgesproken werd.

Er werd gevonnist, in verband met vrachtwagens van een mouterij, dat het voortbestaan van het voorrecht niet afhankelijk is van het onroerend geworden zijn door bestemming van de machines of toestellen (Hrb. Antwerpen, 10 nov. 1954, *R.W.*, 1954-55, 945); het in deze beslissing uitgedrukte principe is juist, maar verkeerd toegepast: de vrachtwagens die dienstig zijn voor exploitatie van een industrieel bedrijf zijn onroerend door bestemming. Doch het voorrecht blijft krachtens de bovenvermelde regel ook dan voortbestaan.

144. — Of het voorrecht na het vonnis van faillietverklaring nog kan overgeschreven worden (in de veronderstelling dat de termijn van vijftien dagen nog niet verstreken is), is een omstreden kwestie. Een arrest van het hof van beroep te Luik (20 mei 1937, *Pas.*, 1938, II, 54) spreekt zich uit in bevestigende zin, vermits het voorrecht bestaat, zo luidt de beslissing, vanaf het ogenblik van de levering; de overschrijving beoogt geen ander doel dan het bewaren van een bestaand recht. Piret (*o.c.*, blz. 95) is van oordeel dat krachtens artikel 447 van de faillissementswet de rechten van elke schuldeiser bepaald zijn door de faillietverklaring, en dat men dus na dat vonnis niet meer de bewaring van een recht kan verzekeren, waarvan het behoud nog niet vaststond vóór de faillietverklaring (zie in dezelfde zin: Fredericq, VII, n° 441).

De overschrijving werd door de wet van 29 juli 1957 (art. 20, 5° nieuw hyp. wet) vervangen door neerlegging ter griffie van de verkoopsakte of factuur (zie verder, n° 146).

145. — Het is van groot belang hier de wijziging te onderstrepen door de wet van 29 juli 1957 ingevoerd (nieuw art. 20, 5°, tweede tot vijfde lid hypotheekwet en art. 546 faill. wet.). Waar vroeger het besproken voorrecht enkel als voorwerp had de machines en toestellen die tot de productie aangewend worden (De Page, VII, n° 221; — Piret, *o.c.*, n° 40, 3°; — zie

ook de rechtspraak die alle machines en toestellen van de handelsondernemingen uitsloot: Luik, 21 mei 1928, *B.J.*, 1928, 615 [vrachtwagen van een kolenhandelaar]; — Hrb. Brussel, 11 april 1942, *Rev. Faill.*, 1947, blz. 41 [ijskast van een spijshuis]), heeft de nieuwe wet dit voorrecht uitgebreid tot alle machines en toestellen, die gebezigd worden niet alleen in nijverheidsondernemingen, maar ook in ambachtelijke of handelsondernemingen (Crabbé, M., *Le privilège du vendeur de machines, appareils et autre matériel d'équipement professionnel* [loi du 29 juillet 1957], *Rev. Ban.*, 1957, 660 en volg.; — De Plaen, E., *Le privilège du vendeur d'effets mobiliers*, *J.T.*, 1958, 55), m.a.w. alle ondernemingen met uitsluiting van de landbouwondernemingen (wat het landbouwvoorrecht betreft, zie verder, n^{rs} 205 en volg.).

Daarenboven heeft de nieuwe wet bij de machines en toestellen ook nog het gereedschap en alle ander uitrustingsmateriaal gevoegd.

146. — Voor het voortbestaan van het voorrecht was onder de oude wet de overschrijving van de akte, waaruit de verkoop blijkt, onmisbaar.

Ten einde vooreerst de verschillende uiteenlopende interpretaties van het begrip akte (zie o.m. Kluyskens, *o.c.*, n° 124; — Fredericq, VII, n° 418; — Gent, 18 febr. 1933, *Jur. Comm. Fl.*, 1933, n° 5302; — Hrb. Oostende, 1 okt. 1953, *Rev. Faill.*, 1953-54, blz. 49; — zie ook Tw. *Factuur*, n^{rs} 696 en volg.) te vermijden, bepaalt de nieuwe tekst van art. 20, 5°, vierde lid hypotheekwet dat binnen 15 dagen na de levering, een kopie van de verkoopakte of van de factuur moet neergelegd worden. De verkoper moet evenwel deze kopie eensluidend verklaard hebben, evenwel is niet vereist dat de factuur zou aanvaard zijn. In dit verband bepaalt de nieuwe wet geen speciale vormvoorwaarden (Crabbé, M., *o.c.*, *Rev. Ban.*, 1957, 671).

Daarenboven werd de vroegere formaliteit van overschrijving vervangen door de neerlegging ter griffie van de rechtbank van koop-handel van het arrondissement waarin de schuldenaar zijn woonplaats of, bij gebreke hiervan zijn verblijfplaats heeft. Het register van de akte van neerlegging, op te maken door de griffier, is ter inzage van al wie er om verzoekt.

Er werd gevonnist dat het voorrecht op de prijs van de verkochte machines, niet van rechtswege en zonder nieuwe overschrijving (thans neerlegging) kan overgaan op de machines die de eerste hebben vervangen, al zouden zij ook van dezelfde aard en soort zijn (Gent, 14 juni 1957, *R.W.*, 1957-58, 1053).

147. — Indien het eigendom waarin de machines geplaatst werden verkocht wordt, b.v. tengevolge van onroerend beslag, zullen de rechten van de verschillende schuldeisers — hypothecaire en bevoorrechte schuldeisers — door vergelijkende schatting bepaald worden (Verbr., 7 dec. 1844, *Pas.*, 1845, I, 44; — *R.P.D.B.*, Tw. *Privilèges mobiliers*, n° 148); het is van weinig belang of de gebouwen en machines gezamenlijk als een geheel verkocht werden of niet (Rb. Turnhout, 5 okt. 1954, *R.W.*, 1954-55, 942; *Rev. Ban.*, 1955, 226).

148. — d) De koper mag niet failliet verklaard zijn:

Zodus, in het belangrijkste geval van samenloop, wanneer de schul-

denaar failliet werd verklaard, verliest de verkoper zijn zakelijke zekerheid en, meteen, de vordering tot revindicatie en tot ontbinding (art. 546 faillissementswet). De wetgever heeft in dat geval, de voorkeur gegeven aan de regel van gelijkheid onder de schuldeisers, en tevens eventueel bedrog willen beletten.

Op deze regel wordt echter uitzondering gemaakt door het tweede lid van art. 546 faillissementswet (w. 27 juli 1934, thans gewijzigd door de wet van 29 juli 1957) ten voordele van de verkoper van machines, toestellen, enz. dezelfde als bedoeld door het nieuw artikel 20, 5° hypotheekwet (zie boven, n° 145), mits de daarin bepaalde neerlegging ter griffie tijdig gedaan is (zie boven, n° 146) en vóór de dag van het vonnis van faillietverklaring (art. 447 faill. wet; — zie boven, n° 144).

Er werd gevonnist dat de verkoper zijn voorrecht behoudt jegens de koper die een gerechtelijk akkoord bekomt, voor zoveel de koopwaren kunnen geïndividualiseerd worden en in het bezit van de koper gebleven zijn (Hrb. Antwerpen, 27 juli 1938, *P.A.*, 1938, 293; — zie ook art. 5 der gecoördineerde wetten van 11 okt. 1946 betreffende het gerechtelijk akkoord). Door het bewarend beslag op verzoek van de verkoper gedaan, worden de goederen geïndividualiseerd (zelfde rechtspraak).

Het voorrecht dat door een gerechtelijke beslissing erkend werd, kan niet getroffen worden door een latere faillietverklaring, zelfs indien de staking der betalingen bepaald werd op een datum die deze erkenning van het voorrecht voorafgaat (Hrb. Gent, 24 dec. 1932, *Jur. Comm. Fl.*, 1933, 21).

5. — *Revindicatierecht van de verkoper.*

149. — Behalve het voorrecht, kent artikel 20, 5°, aan de niet-betaalde verkoper een recht van revindicatie toe, voor zover de verkoop zonder termijn van betaling gesloten werd. De wet onderstelt het geval van een contante verkoop, waarbij de verkoper erin toestemde de zaak te leveren zonder gelijktijdige betaling. Indien de koper nalaat in de eerstvolgende dagen zijn schuld te kwijten dan kan de verkoper, — maar slechts gedurende acht dagen vanaf de levering — de zaak revindiceren.

De revindicatie zal niet meer mogelijk zijn, zelfs binnen deze zeer korte termijn, indien de koper de zaak niet meer bezit, of ze vervormd heeft, of failliet verklaard werd (art. 546 faillissementswet; — Hrb. St. Niklaas, 15 febr. 1949, *R.W.*, 1948-49, 1117). Het volstaat dus niet, voor het behoud van het recht van revindicatie, dat de zaak herkenbaar zij (zie boven, n° 141); zij moet in dezelfde staat zijn als bij de verkoop.

De te volgen procedure is die van artikel 826 wetboek van burgerlijke rechtsvordering: om te revindiceren zal de onbetaalde verkoper een rekest voorleggen aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg die, door zijn bevelschrift, machtiging zal verlenen tot revindicatie. In geval van betwisting zal het revindicatoir beslag door de rechtbank moeten geldig verklaard worden.

150. — Eens dat de onbetaalde verkoper van het revindicatierecht vervallen is, verliest hij meteen, ten aanzien van de andere schuldeisers

van de koper, het recht de ontbinding van het contract te vorderen (art. 20, 5°, zesde lid).

151. — Het revindicatierecht, zoals het toegekend en geregeld werd door artikel 20, 5° hypotheekwet, wordt zeer zelden gebruikt. Er bestaat soms verwarring tussen voormelde revindicatie en diegene die geschiedt in uitvoering van het beding van eigendomsvoorbehoud dat zeer dikwijls voorkomt in de contracten op afbetaling.

Men weet dat dergelijk beding rechtsgeldig is, en uitwerking heeft in de verhoudingen tussen verkoper en koper, maar dat het niet tegenstelbaar is aan derden (Verbr., 9 jan. 1933, *Pas.*, 1933, I, 103; — Verbr., 23 mei 1946, *R.W.*, 1946-47, 935; — Hrb. Brugge, 20 maart 1951, *R.W.*, 1951-52, 659; — tegen de leer van het hof van verbreking en in het voordeel van de tegenstelbaarheid aan derden: Van Lathem, *R.W.*, 1946-47, 1025; — zie ook Ronse Jan, *R.W.*, 1953-54, 1897).

Het enige punt van gelijkenis tussen de revindicatie in uitvoering van een verkoop (contract) met eigendomsvoorbehoud, en die van artikel 20, 5°, is dat ze allebei door eenzelfde juridisch technische procedure uitgeoefend worden: artikel 826 Rechtsvordering.

De eerste revindicatie (in uitvoering van een beding van eigendomsvoorbehoud) heeft als voorwerp de eigendom van de zaak: indien dit eigendomsrecht opgeëist wordt wegens de ontbinding van de overeenkomst door de verkoper vóór iedere samenloop met andere schuldeisers, zal de terugvordering zelfs tegen de curator kunnen uitgeoefend worden omdat, vanaf het ogenblik van de ontbinding die vóór het faillissement plaats had, de voormalige koper de zaak zonder recht noch titel onder zich hield (Verbr., 21 maart 1929, *Pas.*, 1929, I, 139; — Hrb. Brussel, 16 juli 1949, *Rev. Faill.*, 1949-50, blz. 36; — over de verhoudingen tussen de opeisende niet-betaalde verkoper en derden: zie noot Piret, *R.C.J.B.*, 1951, 161 en volg.).

De tweede revindicatie, — die van artikel 20, 5° — heeft als voorwerp het bezit van de zaak. Haar voorwerp is dus niet de eigendom. Zij wordt gedaan om de voortverkoop te beletten (art. 20), en, ten einde dat doel te bereiken, om het houderschap van de zaak aan de koper te onttrekken zonder dat het contract zelf in het gedrang komt. Vandaar als logisch gevolg van deze praemissen, de onmogelijkheid de terugvordering te doen tegen een verkoper die het bezit niet meer heeft, en tegen hem die de zaak reeds voortverkocht heeft (Hrb. Doornik, 28 juni 1951, *Rev. Faill.*, 1950-51, blz. 277).

Over het revindicatierecht wordt ook uitvoerig gehandeld in het trefwoord *Afbetalingsovereenkomsten*.

6. — *Tenietgaan van het voorrecht.*

152. — Uit voorgaande beschouwingen volgt dat het voorrecht te niet gaat:

— door het verlies van de verkochte zaak, behoudens eventuele toepassing van artikel 10 hypotheekwet;

— door de vervreemding van de verkochte zaak (zie nochtans de opmerkingen boven, n^{rs} 139 en 140);

— door het onroerend maken van de verkochte zaak, behoudens het geval van machines en toestellen, gebruikt in nijverheids-, handels- of ambachtsondernemingen (zie boven, n^{rs} 143 en volg.);

— door de wijziging aan de zaak aangebracht en waardoor zij niet meer herkenbaar is (zie boven, n^r 141);

— door het faillissement van de koper, behoudens wat betreft de machines en toestellen, gebruikt in nijverheids-, handels- of ambachtsondernemingen (zie boven, n^r 148).

F. — *Voorrecht van de waard of logementhouder.*

153. — Krachtens artikel 20, 6° zijn bevoorrecht, de schuldvorderingen van een waard, op de goederen van de reiziger die overgebracht zijn in zijn logement. Deze bepaling werd ingegeven door de Costuyme van Parijs van 1510. Door zijn beroep is de hotelhouder verplicht met onbekenden te handelen; het is dan maar billijk dat hij bevoorrecht zou zijn op de voorwerpen die de reizigers in zijn inrichting binnengebracht hebben, reisgoed of andere zaken (De Page, VII, n^r 232).

Men zegt dat het voorrecht gegrond is op een stilzwijgende inpandgeving (Planiol et Ripert, XII, n^r 166; — Beudant, XIII, n^r 448). Dat de zekerheid enige gelijkenis vertoont met het pand, lijdt geen twijfel; men kan nochtans moeilijk staande houden dat wanneer de reiziger in een hotel aankomt, hij bewust toestemt in de inpandgeving van de roerende zaken die hij medegebracht heeft. Men kan dan ook alleen maar besluiten, dat men te doen heeft, niet met een werkelijke inpandgeving, — die noodzakelijk uit een overeenkomst moet voortvloeien, — maar met een wettelijke inpandgeving (De Page, VII, n^r 229). —

154. — De waard of logementhouder is diegene wiens beroep erin bestaat, kamers of appartementen aan reizigers te verhuren om er te overnachten. De nadruk wordt hier gelegd op het begrip logement; noch de restauratiehouders, noch de drankslijters kunnen zich op dit voorrecht beroepen, doch wel diegenen die, zonder een eigenlijk hotel te houden, aan voorbijtrekkende reizigers gemeubileerde kamers verhuren (Kluyskens, *o.c.*, n^r 127); men merke nochtans op dat het voorrecht niet zou kunnen ingeroepen worden voor alle verhuringen van gemeubileerde kamers; men moet te doen hebben met reizigers d.w.z. personen die in een andere plaats wonen, die er maar tijdelijk verblijven en aan wie ook maaltijden verstrekt worden: anders zou de inrichting geen herberg zijn (Planiol et Ripert, XII, n^r 167).

155. — Het voorrecht waarborgt alleen de schuldvordering ontstaan uit de uitvoering van de verbintenissen die aan het beroep van hotelhouder verbonden zijn: logement en accessoires, zoals eetmalen; geldleningen, die de schuldeiser aan de klant zou toegestaan hebben zouden niet bevoorrecht zijn (Lepinois, II, n^r 861; — Rb. Brussel, 22 juni 1874, *Pas.*, 1875, III, 96).

156. — Het voorrecht slaat op de roerende voorwerpen die de reiziger medegebracht heeft of overbrengt, of die hem tijdens zijn verblijf besteld worden; ook nog de zaken gebracht door personen over wie de reiziger gezag heeft: vrouw, kinderen, dienstheden (Planiol et Ripert, XII, n^r 169), daarin begrepen de wagen die in de autobergplaats van het hotel gebracht werd (Beudant, XIII, n^r 447). Deze voorwerpen zijn onderworpen aan het voorrecht, zelfs wanneer zij de reiziger niet toebehoren. Immers, artikel 20, 6° maakt het voorrecht niet afhankelijk van de eigendom van de voorwerpen (Lepinois, II, n^r 863). Bovendien laat de rechtsleer gelden, zoals inzake huur, dat de hotelhouder onmogelijk kan nagaan of de overgebrachte zaken andermans eigendom zouden zijn.

157. — Aangenomen zijnde dat het voorrecht gesteund is op een inpandgeving *sui generis* te vergelijken met die van de verhuurder (zie Lepinois, *o.c.*, n^r 863) en niet op een louter retentierecht — opvatting die thans prijsgegeven wordt (De Page, VII, n^r 229) — zal men hieruit afleiden dat:

a) het behoud van het voorrecht verbonden is aan het bezit door de hotelhouder;

b) indien de voorwerpen gestolen werden of verloren gegaan waren, de schuldeiser ze kan revindiceren, bij toepassing van artikel 2279, § 2 van het burgerlijk wetboek. Deze oplossing dringt zich des te meer op daar de hotelhouder verantwoordelijk is jegens zijn gast, zodat hij zelfs in zijn naam zou kunnen optreden (Lepinois, *o.c.*, n^r 866; — Martou, II, n^r 506; — Kluyskens, *o.c.*, n^r 127, 2°; — anders: Laurent, XXIX, n^r 510; — De Page, VII, n^r 235).

Maar indien de voorwerpen door de reiziger zelf, of op zijn bevel op clandestiene wijze uit de herberg verplaatst werden, zal geen revindicatie mogelijk zijn. Immers, deze veronderstelling valt buiten het bereik van artikel 2279, § 2, B.W. Men heeft klaarblijkelijk ten onrechte, gepoogd aan de hotelhouder een revindicatierecht toe te kennen, naar analogie van artikel 20, 1° inzake verhuring. Vanzelfsprekend kan men geen volgrecht — dat een afwijking brengt aan artikel 2279, § 1 B.W. — bij loutere analogie instellen. De rechtsleer spreekt zich op dit ogenblik eensluidend in deze zin uit (Lepinois, *o.c.*, *l.c.*; — De Page, *o.c.*, *l.c.*; — Laurent, *o.c.*, *l.c.*; — anders, voor het behoud van het revindicatierecht: Beudant, XIII, n^r 448).

c) vanzelfsprekend zal de schuldeiser geen voorrecht kunnen inroepen indien, bij het overbrengen der voorwerpen, hij geweten heeft dat zij de schuldenaar niet toebehoorden. Artikel 2279 van het burgerlijk wetboek veronderstelt de goede trouw. Bij toepassing van hetzelfde artikel 2279 moet men besluiten dat de *versus dominus*, wiens goederen gestolen werden of die ze verloren heeft, ze tegen de hotelhouder zou kunnen revindiceren (art. 2279, tweede lid B.W.; — De Page, VII, n^r 233).

158. — Indien, bij het verlaten van het hotel door de kostganger, betwisting ontstaat nopens het bedrag van de rekening, mag de hotelhouder dan het reisgoed in zijn bezit houden, en er zich tegen verzetten dat de reiziger ermede wegreist?

Indien men het begrip pand als grondslag van het voorrecht aanneemt moet deze vraag bevestigend beantwoord worden.

Een beslissing van de rechtbank van koophandel te Brugge, van 26 juli 1934 (*R.W.*, 1934-35, 452) is daarom niet goed te keuren. Volgens deze beslissing heeft de wet ten voordele van de hotelhouder geen retentie-recht ingesteld krachtens hetwelk hij het reisgoed van de reiziger zou mogen afnemen en behouden; de uitoefening van het voorrecht van artikel 20, 6° zou dus in geval van meningsverschil, van een regelmatig beslag afhankelijk zijn.

159. — Vermits het voorrecht het pand als grondslag heeft, gaat het teniet wanneer de waard de reiziger toelaat de herberg met zijn roerende bezittingen te verlaten. Een verplaatsing van voorbijgaande aard, die niet in verband staat met het wegzeilen, zou nochtans het voorrecht niet doen verloren gaan. Zo b.v. wanneer de reiziger zich met zijn auto verplaatst en hij deze terugbrengt, waarborgt hij zo goed de later ontstane als de voor het verplaatsen bestaande schuldvorderingen van de hotelhouder.

Iets anders is het, wanneer de waard zijn cliënt toeliet de herberg te verlaten. De reiziger bezoekt later opnieuw de herberg, met hetzelfde reisgoed. Kan de waard het voorrecht doen gelden tot zekerheid van de schuldvorderingen in verband met de beide reizen? Hierop wordt eenparig negatief geantwoord. Het pandrecht dat bij het intreden van de reiziger ontstaat, gaat voor goed te niet bij het verlaten van de herberg en kan dus onmogelijk herleven (*Lepinois, o.c.*, n° 865, met verwijzingen).

G. — Voorrecht van de vervoerder.

160. — Artikel 20, 7° van de hypotheekwet kent een voorrecht toe aan de vervoerder op de vervoerde zaken tot zekerheid van de vrachtkosten en bijkomende uitgaven. De schipper werd, door artikel 60 van de wet van 5 mei 1936 met de voerman gelijkgesteld, zodat wat hem betreft, de vracht, de bijkomende kosten, de liggelden en overliggelden op de vervoerde zaken bevoorrecht zijn. Dat voorrecht vloeit voort uit een stilzwijgende inpandgeving.

Alhoewel het van oudsher bestaat, zijn de beweegredenen die het rechtvaardigen, weinig overtuigend: meerwaarde aan de zaken gegeven door het vervoer, onmogelijkheid het krediet van de expediteur na te gaan, enz.

161. — Onder vervoerder moet men verstaan, hij die zich gewoonlijk of toevallig gelast langs de wegen, door lucht- of binnenvaart roerende zaken te vervoeren. Het is om het even van welke vervoermiddelen gebruik gemaakt wordt: wagen, spoorweg, autobus, vliegtuigen, binnenschepen. Maar het contract moet hoofdzakelijk het vervoer van zaken als voorwerp hebben, hetgeen het geval niet is voor een onderneming van verhuizingen (*Hrb. Brussel*, 28 dec. 1911, *P.P.*, 1912, 172; — *Cass. fr. (req.)*, 20 juni 1922, *Rec. Dall.*, 1923, 1, 186), van sleepboten, van tractors enz.

Er weze opgemerkt dat de commissionair voor vervoer met de vervoerder gelijkgesteld wordt (*Verbr.*, 3 april 1890, *Pas.*, I, 139

met noot) maar niet de *commissionair-expediteur*: laatstgenoemde geniet het voorrecht van artikel 14, wet 5 mei 1872, titel VII, H.W. (zie verder, n^{rs} 181 en volg.): de *commissionair-expediteur* verbindt er zich jegens zijn committent niet toe de zaken te vervoeren van een plaats naar een andere, doch alleen ze te verzenden door ze af te geven aan een derde die zich tot het eigenlijk vervoer verbinden zal (Verbr., 5 nov. 1936, *Pas.*, 1936, I, 407).

Men weigert over het algemeen het voorrecht aan de aannemer van verhuizingen (zie Hrb. Brussel, 10 juni 1941, *R.G.A.R.*, 1942, n^r 3674 die voormeld contract aan de wet van 25 aug. 1891 onttrekt). Wij menen nochtans dat de oplossing meer genuanceerd moet zijn: het contract van aanneming van verhuizingen is veelvuldig: verhuring van diensten en vervoer: in de mate dat de schuldvordering van de aannemer het eigenlijk vervoer betreft, kan het voorrecht ingeroepen worden (De Page, VII, n^r 239; — Kluyskens, *o.c.*, n^r 129).

162. — Het voorrecht waarborgt de vrachtkosten en bijkomende uitgaven, en, wat betreft de binnenscheepvaart, de vracht, de bijkomende kosten, de liggelden en overliggelden (art. 20, 7°, eerste en tweede lid).

Men zal dus bij de eigenlijke vervoerkosten al de voorschotten voegen voor het vervoerde goed gedaan, zoals los- en tolrechten, magazijnrechten enz. (Kluyskens, *o.c.*, n^r 129).

De schuldeiser zou onmogelijk het voorrecht aan een bepaald vervoer verbonden kunnen inroepen, om de prijs van vroegere onbetaalde vervoer- verrichtingen bij voorrecht te doen betalen. Het voorrecht, ingesteld krachtens een stilzwijgende inpalpandgeving, gaat verloren, telkens de vervoerder zich van de koopwaren betreffende een bepaald contract ontdoet, zonder betaald te zijn.

De regel moet nochtans op redelijke wijze toegepast worden.

Indien één enkel contract door middel van verscheidene vervoer- verrichtingen uitgevoerd wordt, zal de vervoerder rechtsgeldig zijn voorrecht voor de gehele schuldvordering op de laatste vervoerde koopwaren mogen uitoefenen (Fredericq, III, n^r 451; — Hrb. Luik, 27 aug. 1915, *Jur. Liège*, 1915, 62).

163. — Het voorrecht veronderstelt dat de vervoerder in het bezit van de vervoerde zaken gebleven is. Men heeft nochtans om juridische en praktische redenen, het voorrecht gedurende 24 uur na de aflevering laten voortbestaan. Immers, het vervoercontract, dat een aanneming van diensten uitmaakt, veronderstelt de goedkeuring door de geadresseerde: de vervoerder kan geen schuldvordering doen gelden zolang de goedkeuring niet plaats had, en het is de geadresseerde onmogelijk goed te keuren zonder de koopwaren te lossen, uit te pakken, en te onderzoeken. Vandaar de noodzakelijkheid het voorrecht gedurende een korte termijn — 24 uur — na de aflevering te laten voortbestaan (Lepinois, II, n^r 870).

Men merke nochtans op dat de vervoerder geen volgrecht heeft: wanneer de geadresseerde ophoudt als eigenaar in het bezit van de vervoerde zaken te zijn, gaat het voorrecht verloren, zelfs indien dit gedurende deze 24 uur geschiedt (Fredericq, III, n^r 451).

164. — De vervoerder oefent zijn voorrecht uit hetzij onder de negatieve vorm van een exceptie, hetzij onder de actieve vorm van een vordering of van een verzet.

De eerstbedogelde modaliteit doet zich voor wanneer de vervoerder de vervoerde zaken in zijn bezit houdt tot afbetaling van zijn schuld-vordering. Is deze handelwijze verenigbaar met de regelen van de aflevering, waaruit blijkt (zie hierboven, n^r 163) dat de schuldvordering van de vervoerder eerst na de goedkeuring van het vervoer eisbaar wordt?

Het zal volstaan dat de vervoerder het grootste deel der koopwaren aflevert, en alleen die hoeveelheid onder zich houdt, die volstaat om zijn schuldvordering te waarborgen (zie Hrb. Luik, 27 aug. 1915, *Jur. Liège*, 1919, 62; — Hrb. Luik, 14 juni 1923, *P.P.*, 1924, 162), of nog, — wat juridisch juister lijkt, — dat hij de geadresseerde verzoekt de vervoerde zaken in zijn magazijn op de plaats der bestemming goed te keuren, en hem pas na de betaling in het bezit van de vervoerde zaken stelt (De Page, VII, n^r 244).

Wanneer de zaken afgeleverd werden kan de vervoerder vanzelfsprekend geen retentierecht meer uitoefenen; hij zal, binnen de 24 uur op de goederen een revindicatoir beslag moeten leggen, op grond van een machtiging van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg (De Page, *o.c.*, *l.c.*).

In geval van vernieling der vervoerde goederen door onheil of door andermans schuld, zal de vervoerder verzet moeten laten betekenen in handen van hem die de schadeloosstelling verschuldigd is, hetzij de verzekeraar, hetzij de derde aansprakelijke (art. 10 hypotheekwet; — zie ook wet op de verzekeringen van 11 juni 1874, art. 7).

165. — Zoals hierboven gezegd, gaat het voorrecht te niet door het verstrijken van de termijn van 24 uur die op de aflevering volgt. Doch, zoals eveneens reeds werd aangetoond, is het voorrecht afhankelijk van het voortbestaan, in hoofde van de geadresseerde van het wettelijk bezit als eigenaar (zie boven, n^r 163). Bijgevolg gaat het niet verloren indien de geadresseerde tijdens deze 24 uur de vervoerde zaken bij wijze van inbewaringgeving, pand of lening aan een derde toevertrouwt: de zaken zijn dan niet uit zijn patrimonium gegaan. Maar indien hij ze vervreemd heeft, zelfs tijdens deze 24 uur, dan behoren zij niet meer tot zijn vermogen: en vermits de vervoerder geen volgrecht heeft, gaat het voorrecht te niet (De Page, VII, n^r 242; — Lepinois, II, n^r 870; — Brussel, 10 dec. 1876, *B.J.*, 1877, 716).

H. — *Voorrecht van de openbare besturen op de borgsom gestort door openbare ambtenaren, in geval van misbruiken.*

166. — Artikel 20, 8° stelt een voorrecht in tot zekerheid van de schuldvorderingen van particulieren die slachtoffer geweest zijn van misbruik of van ontrouw vanwege openbare ambtenaren.

Diegene die zich tot een openbaar ambtenaar wendt, moet zijn vertrouwen schenken aan een persoon die hij niet gekozen heeft; hij verdient dus de bescherming van de wetgever indien het blijkt dat de persoon wiens optreden hem opgedrongen werd, oneerlijk is.

167. — Tot de ambtenaren die verplicht zijn een borgstelling te storten behoren :

— de hypotheekbewaarders (wet 21 Ventôse, jaar VII, art. 5 en 8 ; — wet 24 dec. 1906, art. 16) ;

— de wisselagenten (K.B. n^r 84 van 30 jan. 1935, art. 71, 8° ; — zie verder, n^{rs} 175 en volg.) ;

— de gemeente-ontvangers (wet 30 maart 1836, art. 115 tot 120) ;

— de ontvangers van de commissies van openbare onderstand (wet 10 maart 1925, art. 29-31) ;

— de penningmeesters der kerkfabrieken (wet 4 maart 1870, art. 10-12).

De wet van 27 Ventôse, jaar VIII (art. 97) legt aan de griffiers, deurwaarders en pleitbezorgers, de verplichting op, borgstellingen te storten ; deze wettelijke bepalingen worden evenwel niet meer toegepast (Lepinois, II, n^r 878 ; — De Page, VII, n^r 247). Dezelfde verplichting die vroeger aan de notarissen door artikel 33, wet 25 Ventôse, jaar XI was opgelegd, werd door de besluitwet n^r 213 van 13 december 1935 afgeschaft.

168. — Het voorrecht waarborgt de schuldvordering die ontstaan is uit feiten die met de uitoefening van het ambt verband houden. Indien de ambtenaar een oneerlijkheid begaat in de uitoefening of ter gelegenheid van de uitoefening van zijn ambt, is de schuldvordering bevoorrecht ; maar indien de particulier zelf de ambtenaar een opdracht gaf die de grenzen van zijn ambt te buiten gaat, zou hij in geen geval het voorrecht kunnen laten gelden tot zekerheid van de schuldvordering die ontstaan is uit een misbruik, gepleegd bij de uitvoering van die vrijwillig toevertrouwde opdracht.

Het voorrecht slaat op de borgsom en op de eventueel vervallen interesten ; het wordt uitgeoefend door middel van een verzet in handen van de bewaarder van de deposito- en consignatiekas (Besl. W. n^r 150 van 18 maart 1935, art. 32).

Indien de borgstelling door een derde persoon ten voordele van de wisselagent gedaan werd, blijft deze derde eigenaar van de neergelegde penningen of titels, en hij hoeft ze niet te revindiceren tegen de curator in geval van faillissement van de wisselagent. Alleen de bevoorrechte schuldeisers van de wisselagent kunnen rechten doen gelden op deze borgstelling, gedurende de zes maanden die volgen op het stopzetten van de ambtsuitoefening van de wisselagent (Hrb. Luik, 14 dec. 1951, *Rev. Faill.*, 1952-53, blz. 67 ; *Rev. Ban.*, 1952, 84 ; — Luik, 14 juli 1952, *Rev. prat. soc.*, 100, met noot ; — zie ook, wat betreft de uitoefening van het voorrecht, verder, n^{rs} 175 en volg.).

169. — Niet alleen openbare ambtenaren zijn tot het stellen van zekerheden gehouden ; ook een reeks private personen of ondernemingen wier bedrijvigheid door haar aard van openbaar belang is, werden daartoe verplicht, zoals :

— De verzekeringsmaatschappijen inzake arbeidsongevallen : volgens artikel 15 van de gecoördineerde wetten (K.B. 28 sept. 1931) zijn gemachtigde verzekeraars ertoe verplicht reservfondsen of waarborgsommen te

vestigen waarvan het bedrag bij voorrecht aangewend wordt tot betaling van de vergoedingen.

— De levensverzekeringsondernemingen : artikel 17 van de wet van 25 juni 1930 verplicht deze ondernemingen waarborgsommen te vestigen waarvan het bedrag aangewend wordt tot betaling bij voorrecht a) van de fiscale of strafrechtelijke boeten door voormelde wet bepaald ; b) van de verzekeringsverrichtingen.

— De verzekeringskassen voor bediendenpensioenen : volgens artikel 31 der wet van 18 juni 1930 zijn de verzekeringsorganismen verplicht, ofwel elke verzekeringsovereenkomst bij de nationale kas te herverzekeren, ofwel in de deposito- en consignatiekas een borgstelling te storten die volstaat om eventueel het goede verloop van hun verrichtingen te verzekeren (zie ook K.B. 10 nov. 1931 en 26 nov. 1931).

— De ondernemingen van hypothecaire leningen : besluitwet n° 225 van 7 januari 1936, artikel 48 : deze ondernemingen moeten een borgtocht verstrekken waardoor, bij wijze van bijzonder voorrecht, in de volgende orde gewaarborgd worden :

a) de betaling van de fiscale of strafrechtelijke boeten door de besluitwet bepaald ;

b) de uitvoering van de verplichtingen bepaald in artikel 50, d.w.z. de degelijke reconstitutie van de kapitalen waarvoor ze aansprakelijk zijn (zie ook boven, n° 32).

— De verzekeringsmaatschappijen die de burgerlijke verantwoordelijkheden dekken en die aan het staatstoezicht onderworpen zijn (bezoldigd vervoer van personen en goederen). De artikelen 8 en 9 van het regentsbesluit 14 november 1947 leggen hun de verplichting op een borgstelling uit staatsfondsen samengesteld, voor een waarde van 250.000 fr. te vestigen, herleid tot 100.000 fr. voor de verzekering van de taxi-exploitanten. Dit regentsbesluit heeft verzuimd te bepalen welke schuldvorderingen door deze borgstelling gewaarborgd zijn. Uit de economie van het besluit kan men nochtans afleiden dat de personen wier schuldvordering gesproken is uit de verantwoordelijkheid van de verzekerde exploitanten deze zekerheid zullen kunnen laten gelden ; doch de onnauwkeurigheid van de reglementaire bepalingen laat de deur open voor betwistingen.

— Beheerders en commissarissen van naamloze vennootschappen (gecoördineerde wetten art. 57 wat de beheerders, art. 69 wat de commissarissen betreft). Het voorrecht heeft als voorwerp een zeker aantal aandelen die de beheerders tot waarborg van hun beheer moeten bestemmen (art. 57), en de commissarissen tot waarborg van de verantwoordelijkheid die zij kunnen oplopen in de uitoefening van hun functies (art. 69). Het gaat hier over een zakelijke zekerheid, nl. een voorrecht ten voordele van hen die schuldvorderingen bezitten, gesproken uit de verantwoordelijkheid van de beheerders en van de commissarissen.

— De Belgische vennootschappen die een bedrijfszetel in de vreemde of in de kolonie bezitten zijn ertoe gehouden, krachtens artikel 70 van de gecoördineerde wetten op de inkomstenbelastingen, een zakelijke zekerheid of een persoonlijke borgstelling door het beheer der belastingen te

doen aannemen, voor de naleving van de verplichtingen die hun door de wet opgelegd worden (zie ook fiscale voorrechten).

— De organismen, belast met de technische controle der voertuigen van openbare diensten en bezoldigd personen- en goederenvervoer (B. Rgt 10 juni 1947; — M.B. 10 aug. 1947): deze organismen dienen een borgstelling van 10.000 fr. in de deposito- en consignatiekas te storten. Deze borgstelling bevoorrecht de schuldvorderingen van de staat jegens voormelde organismen, wanneer hij er zich zou moeten aan substitueren en ambtshalve maatregelen nemen; de uitgaven uit dien hoofde zijn bevoorrecht op het bedrag van de borgstelling (M.B. 10 aug. 1947, art. 13).

— Het kopen of verkopen van beurswaarden op termijn (Besl. W. n^r 10 van 15 okt. 1934, art. 1 en 2): diegene die order geeft om ter beurs genoteerde effecten op termijn te kopen of te verkopen is verplicht bij wijze van pand, aan de wisselagent of aan de bankier die het order moet uitvoeren, een dekking te geven die niet minder dan een vierde van de handeling en nooit minder dan twee duizend frank mag bedragen. De bevoorrechte schuldvordering bedraagt het verschil van waarde tussen het order en de afwikkeling van de verrichting.

— Termijnhandel in goederen en waren (Besl. W. n^r 72 van 30 nov. 1939): diegene die een aankoop- of verkooporder geeft, slaande op een termijncontract nopens goederen of waren, is verplicht aan de makelaar die de verrichting zal doen op een buitenlandse beurs, een dekking of *original deposit* te geven (art. 19), in speciën of deviezen, waarvan de omvang door de verordeningen van de liquidatie-instellingen van iedere beurs bepaald wordt (art. 20).

Deze dekking is bezwaard met een voorrecht ten voordele van de makelaar of tussenpersoon of liquidatie-instelling, die de dekking mogen aanwenden tot betaling van hun schuldvordering (art. 27).

— Aan de personen wier beroep erin bestaat, tolformaliteiten te vervullen, kan, onder de voorwaarden door de minister te bepalen, borgtocht gevraagd worden om de betaling te verzekeren van rechten, boeten, kosten enz., alsmede tot zekerheid van het geheel der verplichtingen voortvloeiend uit de dagelijkse uitoefening van hun beroep (Besl. W. n^r 75 van 30 nov. 1939, art. 45; — zie ook fiscale voorrechten).

170. — De borgsom die hier behandeld wordt heeft niets gemeen met de borgtocht ingesteld in Titel XIV van het burgerlijk wetboek. De zekerheidstelling is in werkelijkheid een pand op een geldsom of andere verhandelbare goederen, zoals effecten aan toonder (De Page, VII, n^r 246).

De deposito- en consignatiekas met uitsluiting van gelijk welk ander organisme, is belast met het in ontvangst nemen en terugbetalen van de zekerheidstellingen (K.B. n^r 150 van 18 maart 1935, art. 1) die gedaan werden door de personen hierboven vermeld (zie boven, n^r 167).

I. — Voorrecht van de slachtoffers van ongevallen.

171. — Het voorrecht ingesteld door artikel 20, 9° (wet 24 mei 1937) heeft tot doel ervoor te zorgen dat de vergoedingen die aan de slachtoffers van ongevallen, waarvan het risico door de schuldenaar bij een

verzekeringsmaatschappij gedekt werd, aan de belanghebbende uitgekeerd worden bij voorkeur boven de overige schuldeisers van de schuldenaar, of de schuldenaar zelf.

Men weet dat tot 1937, door het ontbreken van een directe rechtsband tussen het slachtoffer en de verzekeraar enerzijds, en, anderzijds, door de ontstentenis van een voorrecht ten voordele van het slachtoffer, de som die tot herstel van de schade door dit slachtoffer geleden, verschuldigd was, in geval van faillissement in de massa viel: het algemeen onderpand was verrijkt ten koste van het slachtoffer, dat de vergoeding die voor hem bestemd was met de andere schuldeisers moest delen.

172. — Het voorrecht waarborgt de schuldvorderingen wegens een ongeval. Deze algemene bewoordingen behelzen alle vergoedingen die kunnen verschuldigd zijn: voor lichamelijke letsels, schade aan goederen, stoffelijke en morele schade enz., voor schuldvorderingen uit onrechtmatige daad zowel als voor die voortvloeiend uit een contract (De Page, VII, n^r 200).

173. — Artikel 20, 9°, tweede lid preciseert dat geen betaling aan de verzekerde als ontheffing geldt, zolang de bevoorrechte schuldeisers niet schadeloos werden gesteld. De bevoorrechte schuldeisers zijn zoals reeds gezien, de slachtoffers; maar ook hun rechtverkrijgenden onder algemene titel en zelfs de rechtverkrijgenden onder bijzondere titel; zoals b.v. de overnemer van de rechten van het slachtoffer (Fredericq, VII, n^r 393; — De Page, VII, n^r 253).

Er werd beslist dat, indien de verzekerde, die veroordeeld werd om het slachtoffer schadeloos te stellen, een derde in vrijwaring geroepen heeft, de sommen die door deze derde verschuldigd zijn aan de verzekerde die intussen failliet werd verklaard, niet bevoorrecht zijn ten voordele van het slachtoffer; maar het slachtoffer behoudt zijn voorrecht jegens de verzekeraar van de gefailleerde (Hrb. Brussel, 19 juli 1950, *Rev. Faill.*, 1949-50, blz. 339; *Jur. Comm. Brux.*, 1950, blz. 326).

174. — Tot het invoege treden van de wet van 1 juli 1956 (Belg. staatsblad 15 juli 1956) bezat het slachtoffer geen rechtstreekse vordering tegen de verzekeraar.

Terwijl de Franse rechtspraak het rechtstreeks verhaal erkende (Cass. fr., 14 juni 1926, *Rec. Dall.*, 1927, I, 57), had het Belgische hof van verbreking zich in tegenovergestelde zin uitgesproken (Verbr., 18 okt. 1945 [2 arresten], *Pas.*, 1945, I, 240, en *Pas.*, 1945, I, 247). Aan deze voor het slachtoffer zeer nadelige toestand werd verholpen, wat betreft de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, door de wet van 1 juli 1956 waarvan artikel 6 bepaalt: de verzekering geeft aan de benadeelde een eigen recht tegen de verzekeraar. Zoals opgemerkt werd in de voorbereidende handelingen (verslag Nossent), kwamen de bepalingen waarbij aan de slachtoffers een voorrecht toegekend werd «onvoldoende voor, zowel uit het oogpunt van het recht zelf als uit het oogpunt van het procesrecht». Het ontwerp gaat dan ook verder. Het bepaalt dat de verzekering aan de benadeelde een recht geeft tegen de verzekeraar die zijn schuldenaar wordt (zie ook: Gent, 4 dec. 1957, *R.W.*, 1957-58, 1899).

Er moet nochtans opgemerkt worden dat het vonnis gewezen in een geschil ter zake van een door een motorrijtuig veroorzaakte schade, aan de verzekeraar, aan de verzekerde of aan de benadeelde slechts kan worden tegengesteld, indien zij in het geding partij zijn geweest of daarin zijn geroepen (art. 9).

Eveneens weze artikel 6 vermeld, dat de toestand regelt indien er meer dan een benadeelde is en het totaal bedrag van de verschuldigde schade-loosstellingen de verzekerde som overschrijdt. De rechten van de benadeelden tegen de verzekeraar worden naar evenredigheid teruggebracht tot het beloop van die som. Niettemin blijft de verzekeraar die, onbekend met het bestaan van vorderingen van andere benadeelden, te goeder trouw aan een benadeelde een groter bedrag dan het aan deze toekomende deel heeft uitgekeerd, jegens die anderen slechts gehouden tot het beloop van het overblijvende gedeelte van de verzekerde som (art. 6).

§ 2. — Voorrechten van het wetboek van koophandel.

A. — Beroepsverbintenissen van de wisselagenten.

175. — Volgens artikel 71, Koninklijk Besluit n° 84 van 30 januari 1935 dat artikel 71 van het wetboek van koophandel verving, moet men, om op de lijst van de wisselagenten van een beurs voor te komen, o.m. (zie 8°) een zekerheid stellen hetzij in geld, hetzij in Belgische staatsfondsen of in door de Belgische Staat gewaarborgde fondsen, in fondsen van de kolonie of door de kolonie gewaarborgd, in obligaties van de Belgische provinciën en gemeenten, in obligaties van het Belgisch Gemeentekrediet, van de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen, of van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen of in alle andere door de Minister van Financiën nader te bepalen effecten.

De zekerheid wordt in de nationale bank neergelegd, voor rekening van de deposito- en consignatiekas, en zij mag eerst zes maanden nadat hij de uitoefening van zijn beroep gestaakt heeft worden teruggehaald (art. 71, 8°).

De aldus gestelde zekerheid wordt bij voorrang aangewend tot waarborg van de beroepsverbintenissen van de wisselagent (art. 71, § 5).

176. — Een derde kan zekerheid stellen voor rekening van de wisselagent. Deze derde blijft eigenaar van de gestorte waarden, en hoeft ze niet te revindiceren in geval van faillissement; het is om het even of de titels al dan niet geïndividualiseerd zijn vermits zij eigendom gebleven zijn van diegene die zekerheid stelde. Zijn eigendomsrecht wordt geprimed alleen door de schuldvorderingen van de personen die jegens de wisselagent schuldvorderingen bezitten ontstaan uit de beroepsverbintenissen van de gefailleerde (Luik, 14 juli 1952, *Rev. prat. soc.*, 100, met noot).

177. — Uit de tekst van artikel 71, 8° blijkt, dat het voorrecht blijft voortbestaan tot het verstrijken van de termijn van zes maand volgend op het ophouden der beroepsbedrijvigheid van de wisselagent (Hrb. Luik, 14 dec. 1951, *Rev. Ban.*, 1952, 84; *Jur. Liège*, 1952-53, 37).

178. — De gestorte zekerheid is een pand tot waarborg van de degelijke uitvoering van de professionele verbintenissen van de wisselagent (De Page, VI, n^r 1035). De uitoefening van dit pandrecht geschiedt door verzet aan te tekenen bij de deposito- en consignatiekas (Besl. W. n^r 150, 18 maart 1935, art. 32 ; — zie boven, n^r 168).

179. — De vraag kan gesteld worden hoe de voorrang geregeld wordt onder de verscheidene schuldeisers van de wisselagent wegens beroepsverbintenissen, indien de borgstelling, d.w.z. het pand, onvoldoende is om iedereen te betalen. Het blijkt onmogelijk de algemene principes toe te passen, volgens dewelke de voorrang geregeld wordt door de prioriteit van verkrijging van het pand, dewelke zelf bepaald wordt door de prioriteit van inbezitstelling.

Welnu, in de mate waarin men hier van inbezitstelling kan spreken, werd deze z.g. inbezitstelling, de *affectatio pignoris* bij de aanvang van de activiteit van de wisselagent tot stand gebracht, dus op een ogenblik waarop hij nog geen beroepsverbintenissen kon aangegaan hebben, en dit dus ten voordele van schuldeisers die nog onbekend waren en die wellicht nooit zullen bestaan.

Indien er schulden aangegaan worden, zullen de ene waarschijnlijk vroeger dan de andere ontstaan ; zal dat verschil een voorrang verzekeren aan de schuldeiser wiens schuldvordering de oudste is ? Het komt ons voor dat dergelijke voorrang uitgesloten is en dat de schuldeisers die hun rechten doen gelden pondspondsgewijs dienen uitbetaald te worden, want de zekerheid — die men als een « onvolmaakt pand » zou kunnen bestempelen —, en bijgevolg de voorrang die uitsluitend bestaat omdat er een zekerheid is, is van dezelfde datum voor al de rechthebbenden.

180. — Welke is de invloed van het verstrijken van de termijn van zes maand na het ophouden van de bedrijvigheid van de wisselagent op het voortbestaan van de zekerheid ?

De vraag werd gesteld in verband met gevallen waarin een bank de borgstelling gestort had voor rekening van de wisselagent en de teruggave ervan eiste tegen de curator van het faillissement zes maanden nadat de wisselagent zijn activiteit gestaakt had.

Het hof van beroep te Brussel besliste dat de termijn van zes maand geen andere betekenis heeft dan die van een verbod de borgstelling terug te nemen eer de zes maanden verstreken zijn, wat niet belet dat zelfs na de zes maanden het voorrecht blijft voortbestaan, zolang het in de deposito- en consignatiekas berust (Brussel, 4 nov. 1951, *J.T.*, 1951, 666, met noot). Het hof van beroep te Luik schijnt daarentegen van mening te zijn, — alhoewel het zich dienaangaande niet al te duidelijk uitdrukte — dat na de termijn van zes maanden het voorrecht niet meer bestaat (Luik, 14 juli 1952, *Rev. Ban.*, 1952, 844, met noot).

Overeenkomstig voormelde beslissing van het hof van beroep te Brussel, lijkt het dat de termijn van zes maanden het voorrecht van de schuldeisers van de wisselagent wegens beroepsverbintenissen niet *ex officio* te niet doet, zulks zou immers neerkomen op het instellen van een verjaringstermijn, hetgeen niet kan afgeleid worden uit de zeer onduidelijke

bepaling van artikel 71, 8° (zie benevens voormelde aangehaalde noot : Van Rijn, J., *Examen de jurisprudence*, R.C.J.B., 1954, 299).

B. — *Voorrecht van de commissionair en van diens geldschietter.*

181. — De commissionair, wiens statuut geregeld is door titel VII, boek I van het wetboek van koophandel, verschilt van de bezoldigde mandataris doordat hij zich in eigen naam verbindt voor een of verscheidene handelsverrichtingen die hij voor rekening van de commissiegever doet. De commissiegever blijft dus vreemd aan het contract dat de commissionair in zijn belang gesloten heeft ; indien de commissionair voor zijn rekening gekocht heeft, heeft de verkoper alleen verhaal tegen de commissionair ; in geval van verkoop ontstaan de rechtsverhoudingen uitsluitend tussen commissionair en koper.

182. — Deze tussenpersoon, die de grootste diensten aan vreemde zakenlieden bewijst, dank zij zijn ondervinding, zijn standing, de kennis der gebruiken die hij verworven heeft ter plaatse waar hij zijn bedrijf uitoefent, — zal dikwijls ertoe gebracht worden voorschotten te doen aan zijn commissiegever, — of de kosten van vervoer, de tolrechten, stapelplaatsrechten, enz. in de plaats van zijn committent te betalen.

Het wetboek van koophandel, de grote diensten inachtnemend die deze praktijk aan de ontwikkeling van de handel kan bewijzen, heeft aan de commissionair een verstrekkend voorrecht verleend, dat op de koopwaren van de committent slaat : de artikelen 14 en 15 der wet van 5 mei 1872 ; dezelfde zekerheid werd gegeven aan de geldschietter die de verrichtingen van de commissionair financiert.

183. — Het voorrecht kan ingeroepen worden door alle commissionairs : van welke aard de handelsverrichtingen ook mogen zijn : aankoop, verkoop, verzending, wissel- of beursverrichtingen, verzekering, enz. Tot de categorie der commissionairs behoren evenwel niet die handelaars die in de praktijk — en soms in de wet — de naam dragen van vervoercommissionairs (*commissionnaires de transport*). Deze soort van handelaars beantwoordt niet aan de bepaling van artikel 12, titel VII, boek 1 ; zij handelen voor eigen rekening. Zij kunnen geen ander voorrecht inroepen dan dat van de vervoerder (art. 20, 7° hypotheekwet ; — Fredericq, I, n° 180, met aangehaalde rechtspraak).

Daarentegen, zal de commissionair-expediteur (*commissionnaire-expéditeur*) het hier onderzochte voorrecht wel kunnen inroepen : hij verbindt zich niet tot het vervoeren. Hij belast er zich mede b.v. de koopwaren in ontvangst te nemen, — ex-steamer of ex-binnenschip —, ze in zijn magazijn op te stapelen of ze aan derden af te geven, enz. (zie bepaling van de commissionair-expediteur, Fredericq, *o.c.*, *l.c.* ; — Brussel, 14 juli 1953, *P.A.*, 1954, 44 ; — Luik, 28 febr. 1957, *J.T.*, 1958, 56).

Het hof van verbreking heeft in zijn arrest van 5 november 1936 (*Pas.*, 1936, I, 407) zeer duidelijk het verschil onderstreept tussen de twee begrippen die, van juridisch oogpunt uit, grondig van elkander verschillen.

184. — Om het voorrecht van de commissionair in te roepen moet

men niet noodzakelijk beroepscommissionair zijn : een geïsoleerde handeling van commissie, betreffende een handelsverrichting laat toe het voorrecht te doen gelden (Fredericq, I, n^r 179).

185. — De bevoorrechte schuldvorderingen zijn : alle geldleningen, voorschotten of betalingen die hij gedaan heeft in zijn hoedanigheid van commissionair, hetzij voor de verzending der koopwaren, hetzij gedurende de tijd dat ze in zijn bezit zijn.

Deze bepaling wijst op het uitgebreid karakter van het voorrecht : de koopwaren van de commissiegever zullen tot zekerheid dienen, zelfs voor uitgaven die geen betrekking hebben op deze bepaalde koopwaren, b.v. leningen of voorschotten, betreffende koopwaren die vroeger naar de commissionair gezonden en door deze doorgestuurd werden (De Page, VII, n^r 262).

Men heeft er naar gestreefd, door middel van deze regel, de omloop van goederen te begunstigen. De commissionair hoeft niet bevreesd te zijn, koopwaren waarvoor hij voorschotten heeft gedaan, door te zenden : hij weet dat hij zijn zekerheid zal mogen uitoefenen op de later verwachte koopwaren.

De bevoorrechte schuldvordering bedraagt, naast de eigenlijke uitgaven van de commissionair, zijn commissieloon en de interesten vanaf de dag waarop hij de voorschotten heeft gedaan (art. 2001 B.W.).

186. — Het voorrecht is gesteund op een stilzwijgend pand ; het slaat op de waarde van de koopwaren die hem verzonden of bij hem gelegd of in bewaring gegeven werden. Het woord *koopwaren* moet ruim opgevat worden : zelfs beurswaarden worden er onder verstaan (Gent, 12 febr. 1932, *Jur. Comm. Fl.*, 1932, n^r 5215).

Het bezit van de commissionair is datgene dat bepaald wordt in titel VI (Pand), waarvan artikel 11 uitdrukkelijk bepaalt dat de artikelen 2 en 4 tot 10 toepasselijk zijn op het pand dat aan de commissionair zijn wettelijk voorrecht verzekert.

Welnu, volgens artikel 2 volstaat het dat de koopwaren te zijner beschikking zijn en, wat betreft de toegezonden koopwaren, dat hij het cognossement of de vrachtbrief ontvangen heeft.

187. — De tegeldemaking geschiedt volgens de regelen voorzien inzake inpandgeving (titel VI, art. 4 tot 8), uitgezonderd wanneer de commissionair door de commissiegever gelast werd te verkopen. Wanneer hij de verkoopprijs innen zal, zal hij zichzelf betalen, zonder formaliteiten (art. 15, titel VII).

188. — Ten opzichte van de commissionair moet artikel 2279 van het burgerlijk wetboek in dezelfde mate toegepast worden als ten opzichte van de pandhoudende schuldeiser. De commissionair te goeder trouw zal dus voorrang hebben op de *verus dominus* die tegen hem zou revindiceren, tenzij in geval van verlies of van diefstal (Lepinois, II, n^r 944).

In dezelfde veronderstelling van diefstal of van verlies, zou hij gedurende drie jaar tegen derden kunnen revindiceren.

189. — De wet heeft de rang van het voorrecht niet bepaald. Men stelt de commissionair op dezelfde rang als de pandhoudende schuldeiser (Fredericq, I, n^r 186; — zie ook verder, hoofdst. III, Rangregeling, n^r 257).

Er werd gevonnist dat de commissionair die erin toestemt derde bezitter te zijn in de zin van artikel 2076 van het burgerlijk wetboek, ter gelegenheid van een door de commissiegever toegestane inpandgeving, deze tweede pandhoudende schuldeiser zal primeren (Hrb. Brussel, 4 april 1953, *Rev. Faill.*, 1953, blz. 267).

190. — Behalve zijn voorrecht kan de commissionair nog het retentierecht tot zekerheid van zijn schuldvordering doen gelden: dat retentierecht, — uitoefening van de exceptie van wanprestatie, — zou nochtans, niet kunnen gebruikt worden tot zekerheid van schuldvorderingen verbonden aan reeds uitgevoerde contracten, tenzij de verscheidene prestaties deel uitmaken van een enkel contract (Verbr., 7 nov. 1935, *Pas.*, 1936, I, 38; — *anders*: Fredericq, I, n^r 137, die aan het retentierecht hetzelfde toepassingsgebied toekent als aan het voorrecht zelf). Anderen verwerpen het retentierecht in zijn geheel (*Nov., Droit commercial*, I, n^r 561).

191. — Voorrecht van de geldschietter van de commissionair: De geldschietter die aan de commissionair de nodige fondsen bezorgt om deze toe te laten de leningen, voorschotten of betalingen te dekken, heeft hetzelfde voorrecht als de commissionair, tot waarborg voor de terugbetaling van zijn voorschotten en van de interesten.

Het voorrecht zal slechts bestaan, voor zoveel de commissionair de geldschietter of een derde omtrent wie de partijen overeengekomen zijn, in het bezit stelt van de koopwaren, van het cognossement of van de vrachtbrief (art. 16; — Fredericq, I, n^r 190).

Het voorrecht van de geldschietter heeft voorrang boven dat van de commissionair (art. 17; — zie ook Rangregeling, verder, n^r 257).

C. — Voorrecht van de houder op het fonds van een wisselbrief.

192. — Naar luid van artikel 81 van de gecoördineerde wetten op de wisselbrief heeft de houder, ten opzichte van de schuldeisers van de trekkers, een bevoorrechte schuldvordering op het fonds dat in handen is van de betrokkene, wanneer de brief opvorderbaar is, onverminderd de toepassing van artikel 445 van het wetboek van koophandel.

Men verstaat onder fonds (of provisie) de waarde die de trekker van de wissel aan de betrokkene geleverd heeft om hem te dekken voor de betaling op de vervaldag (Fontaine, *Lettre de change*, n^r 244; — zie hierover, Tw. *Wisselbrief*).

Het fonds kan verscheidene vormen aannemen:

a) het kan een schuldvordering zijn, wat zich meestal voordoet. De trekker heeft aan de betrokkene koopwaren verkocht en geleverd; zijn schuldvordering uit dien hoofde maakt de provisie uit van de wissel die hij op de koper trekt;

b) het kan ook bestaan in koopwaren die bij de betrokkene in bewaring of in consignatie gebracht werden; b.v. een consignataris die opdracht kreeg tot verkopen, van een opdrachtgever die zich het recht voorbehield wissels te trekken tot beloop van de waarde van de geconsigneerde voorwerpen;

c) het fonds kan tenslotte bestaan in handelseffecten die de betrokkene op derden zal innen, en die de tegenwaarde uitmaken van de wissels die door de trekker op hem getrokken werden (zie, voor de bepaling en de aard van de provisie: Fredericq, X, n^{rs} 69 en volg.; — Fontaine, o.c., n^{rs} 244 en volg.; — zie verder, Tw. *Wisselbrief*).

193. — Het fonds, aldus bepaald, blijft in het vermogen van de trekker niettegenstaande de opeenvolgende endossementen (Fredericq, X, n^r 80).

Dit fonds moet bestaan op de vervalldag; normaal wordt het vroeger geconstitueerd, gewoonlijk wanneer de wissel getrokken wordt. Indien de provisie geleverd werd na het trekken van de wissel, maar binnen de verdachte periode van zes maand en 10 dagen, die het faillissement van de trekker voorafging, zou de curator de nietigheid van het bezorgen van de provisie kunnen vorderen (Fredericq, X, n^r 73). Het is mogelijk dat de regelmatig bezorgde provisie vóór de vervalldag komt te verdwijnen; in dergelijk geval verliest de houder zijn voorrecht, vermits de trekker geen schuldvordering meer bezit op de betrokkene.

194. — De houder van de wisselbrief bezit een voorrecht op de provisie, die hem toelaat, in geval van faillissement van de trekker of van samenloop met diens schuldeisers op de vervalldag, aan de verdeling pondspondsgewijze te ontsnappen, hetgeen dus een uitzondering is op het principe dat de activa van de trekker het gemeenschappelijk onderpand van zijn schuldeisers uitmaken.

De provisie heeft practisch belang in de volgende gevallen: in geval, bij geaccepteerde wissels, de betrokkene, die, afgezien van de provisie, door zijn acceptatie een persoonlijke verbintenis aangegaan heeft, weigert of niet bij machte is zijn verbintenis na te leven; — of in geval, bij niet geaccepteerde wissels, de betrokkene, alhoewel hij tot betaling gehouden is indien hij provisie ontvangen heeft, de gevorderde betaling weigert.

Welnu, in beide gevallen beschikt de houder over een verhaal tegen de trekker. Tot zekerheid van dat verhaal heeft hij een voorrecht op de provisie, ten opzichte van de schuldeisers van de trekker. Op te merken valt, dat hij geen voorrecht verkrijgt ten opzichte van de schuldeisers van de betrokkene; de gevolgen van het faillissement van de betrokkene (die provisie ontvangen had) ten opzichte van de houder, worden verder onderzocht (n^r 198).

195. — Wanneer de betrokkene de wissel geaccepteerd heeft, valt er niet te vrezen dat hij zich reeds vóór de vervalldag jegens de trekker zou kwijten van zijn schuld vermits hij tegenover de houder persoonlijk gehouden is. Maar, indien hij de wissel niet geaccepteerd heeft, is hij niet krachtens de wissel verbonden, en de rechtstreekse vordering die de houder tegen hem kan instellen krachtens artikel 83 is slechts ontvankelijk in de mate dat er op het oogenblik van het instellen van deze eis in het vermogen van de betrokkene provisie aanwezig is (Fredericq, X, n^r 66); het staat de betrokkene dus vrij, met de trekker overeenkomsten te sluiten die de verdwijning van de provisie ten gevolge hebben, zoals b.v. betaling van de schuld vóór de vervalldag, en die meteen voor de houder, de onmogelijkheid meebrengen om de rechtstreekse vordering tegen de niet accepterende betrokkene in te stellen, nl. tot verbod zich van

het fonds te ontdoen: «De betrokkene kan het fonds niet meer uit handen geven indien de houder hem zulks verbiedt. Dat verbod kan door eenvoudige brief gedaan worden, doch deze moet gevolgd worden door dagvaarding binnen de vijftien dagen na de vervaldag...».

196. — Men zal het grondprincipe voor ogen moeten houden: het fonds blijft in het vermogen van de trekker hetzij onder de vorm van een schuldvordering op de betrokkene, hetzij onder de vorm van bepaalde voorwerpen die aan de betrokkene toevertrouwd worden. Deze provisie, bevoorrecht ten voordele van de houder van de wissel, is, zoals hierboven reeds onderstreept, onttrokken aan het gemeenschappelijk onderpand van de schuldeisers van de trekker (De Page, VI, n° 731).

Boven werd reeds gezegd dat de houder gerechtigd is, aan de betrokkene verbod op te leggen het fonds uit handen te geven. Dat verbod kan vóór of na de vervaldag geschieden; het protest van niet-betaling geldt als verbod (art. 84).

De houder zal zijn recht verder uitoefenen door de betrokkene tot betaling te dagvaarden. Indien de niet-accepterende betrokkene een fonds in handen heeft, bezit de houder tegen hem een directe rechtsvordering in de mate van het fonds (art. 83). De bewijslast van het bestaan van het fonds rust in dit geval op de houder (Fredericq, X, n° 78).

Indien de betrokkene de wissel geaccepteerd heeft, zijn er geen moeilijkheden, met dien verstande nochtans dat, behoudens immobilisatie van het fonds het ook kan komen te verdwijnen, tengevolge van de onderlinge verhoudingen tussen trekker en betrokkene; dan gaat meteen het voorrecht te niet. Deze eventualiteit zal slechts zeer uitzonderlijk voorkomen.

197. — Welke is de toestand van de bevoorrechte houder wanneer het fonds onvoldoende is? Men veronderstelt dus dat verscheidene wissels door dezelfde trekker op dezelfde betrokkene getrokken werden, en dat het fonds niet voldoende is om al de wissels te betalen.

De volgende regelen zullen toegepast worden:

1) de anterioriteit van uitgifte, van acceptatie en van vervaldag van zekere wissels ten opzichte van andere verleent geen voordeel (Hrb. Brussel, 30 juli 1903, *Jur. Comm. Brux.*, 1903, 336; — Hrb. Brussel, 12 juli 1907, *Jur. Comm. Brux.*, 1907, 348; — *anders*: Verviers, 27 juli 1899, *Rev. Dr. Comm.*, 1899, n° 302, aangehaald door Fredericq, X, n° 83);

2) het fonds bestaat uit een zekere en bepaalde zaak. Indien de trekker deze zekere en bepaalde zaak tot dekking van een of verscheidene bepaalde wissels bestemd heeft, zullen deze wissels bij voorrang op de andere betaald worden.

Indien de trekker geen bepaalde bestemming gestipuleerd heeft, zullen de geaccepteerde wissels voorrang hebben op de niet geaccepteerde (art. 81, § 4 gecoördineerde wetten) en, bij ontoereikendheid in de een of in de andere categorie, zal men tot een uitkering pondspondsgewijze overgaan (Fredericq, X, n° 84);

3) het fonds bestaat uit vervangbare zaken. Een bepaalde bestemming

tot waarborg van zekere wissels bij voorkeur op andere is uitgesloten; alleen wordt bepaald dat de geaccepteerde wissels de voorkeur hebben boven de niet geaccepteerde (art. 81, § 5).

Komen verschillende geaccepteerde of verschillende niet-geaccepteerde wissels gelijktijdig in aanmerking, dan worden zij pondspondsgewijze betaald (art. 81, § 6).

198. — De houder heeft geen voorrecht op het fonds dat aan de betrokkene gegeven wordt, boven de andere schuldeisers van de betrokkene. De toestand wordt geregeld volgens het gemeen recht, — artikel 81 van de gecoördineerde wetten is niet toepasselijk op het *faillissement* van de betrokkene (Fontaine, *o.c.*, n^r 343).

Bijgevolg, indien het fonds uit een zekere en bepaalde zaak bestaat, die aan de trekker is blijven toebehoren, zal de curator het aan de trekker moeten teruggeven, en het zal dan dienen om eventueel het voorrecht toe te passen (Fontaine, *o.c.*, n^{rs} 344-345; — Fredericq, X, n^r 87).

Indien, integendeel, het fonds uit vervangbare zaken bestaat, zal de provisie (die dus uit een schuldvordering van de trekker op de betrokkene bestaat) aanleiding geven tot uitkering van een dividend waarop de houder zijn voorrecht zal laten gelden (Fontaine, *o.c.*, n^r 347; — Fredericq, X, n^r 87).

D. — *Voorrecht van de verzekeraar.*

199. — De schuldvordering van de verzekeraar wegens verzekeringspremïën is bevoorrecht krachtens artikel 23 van de wet op de verzekeringen.

Er bestaat een zekere analogie tussen de toestand van de verzekeraar en die van hem die kosten gemaakt heeft tot het behoud van de zaak. De laatstgenoemde heeft, dank zij de gemaakte kosten, een waarde die moest verdwijnen in stand gehouden in het vermogen van de schuldenaar; de eerstgenoemde heeft in het vermogen van de schuldenaar een waarde die kon te niet gaan, vervangen door een onaantastbare waarde. Vandaar de gunstbehandeling die beide voorrechten genoten hebben; het voorrecht van de verzekeraar primeert alle andere, behalve de gerechtskosten (art. 23).

200. — Het voorrecht behoort de verzekeraar toe, ter uitsluiting van de verzekeringsmakelaar, die de premïën zou betaald hebben ter ontlasting van de verzekerde. Deze verzekeringsmakelaar kan de betaalde premïën tegen de verzekerde verhalen, hetzij als *negotiorum gestor*, hetzij wegens de verrijking zonder oorzaak. In beide gevallen oefent hij een eigen recht uit, en niet dat van de verzekeraar; het voorrecht dient hem dus ontzegd te worden (Hrb. Brussel, 3 jan. 1953. *Rev. Faill.*, 1952-53, blz. 205; *Jur. Comm. Brux.*, 1953, blz. 165).

De oplossing zou nochtans verschillend zijn indien de verzekeringsmakelaar zich door de verzekeraar in diens rechten deed subrogeren, op het ogenblik zelf van de betaling, bij toepassing van artikel 1250 van het burgerlijk wetboek (De Page, VII, n^r 270, voetnoot 1).

201. — De bevoorrechte schuldvordering bedraagt slechts twee annuïteiten, met uitsluiting van alle andere mogelijke inschul-

den (zoals b.v. schadeloosstelling wegens contractbreuk) van de verzekeraar tegen de verzekerde. De nalatige schuldeiser die meer dan twee jaarlijkse premïën onbetaald laat zonder te reageren, moet het aan zichzelf wijten indien zijn schuldenaar insolvelabel wordt. Er werd gevonnist dat de bijdragen in een onderlinge verzekering het karakter dragen van premïën in de zin van artikel 23 van de wet op de verzekeringen, zodat het voorrecht kan ingeroepen worden (Verbr., 3 maart 1955, *J.T.*, 1955, 270).

202. — Het voorrecht van de verzekeraar heeft als voorwerp de verzekerde zaak, d.w.z. lichamelijke goederen, roerende of onroerende. Het voorrecht bestaat dus maar alleen wanneer het contract materiële zaken verzekert; het zal dus onmogelijk kunnen ingeroepen worden voor de levensverzekeringen, de verzekeringen van aansprakelijkheid, of die tegen arbeidsongevallen (Hrb. Antwerpen, 26 mei 1952, *Rev. Faill.*, 1952-53, blz. 237).

Er werd opgemerkt dat de verzekerde zaak niet noodzakelijk aan de verzekerde moet toebehoren; de verzekering van koopwaren, die aan een nog onbekende geadresseerde zouden moeten geleverd worden, verleent aan de verzekeraar een voorrecht dat hij aan de schuldeisers van deze geadresseerde zal kunnen tegenstellen (De Page, VII, n° 272).

Indien de verzekering tevens roerende en onroerende goederen behelst, zal het voorrecht gesplitst worden: het zal op de meubelen uitgeoefend worden voor de premie die met de roerende goederen verband houdt, en op de onroerende goederen voor de premie die deze onroerende goederen betreft (Fredericq, VII, n° 395; — Malter, O., *Du privilège du bailleur sur l'indemnité d'assurance due au preneur en cas d'incendie de son mobilier*, R.G.A.R., 1931, n° 816).

203. — In geval van schorsing van het contract wegens wanbetaling der premïën door de verzekerde, zal volgens de rechtsleer (zie Monette, De Villé et André, *Traité des Assurances*, I, n° 340) de verzekeraar zijn voorrecht kunnen inroepen voor de premïën die vóór de schorsing vervallen waren maar niet, voor diegene die na de schorsing vervielen. De rechtspraak weigert nochtans het voorrecht voor het geheel der premïën (Hrb. Brussel, 3 nov. 1934, *Jur. Comm. Brux.*, 1935, 236; — Rb. Charleroi, 14 dec. 1937, *Rev. prat. not.*, 1938, 474; — Vred. Luik, 8 april 1938, R.G.A.R., 1939, 297; — zie ook De Page, VII, n° 273).

E. — *Maritieme voorrechten.*

204. — Deze voorrechten worden behandeld onder het trefwoord *Voorrechten (maritieme)*.

§ 3. — **Bijzondere voorrechten ingesteld door afzonderlijke wetten.**

A. — *Landbouwvoorrecht.*

205. — De wetgeving betreffende de landbouwleningen heeft een voorrecht ingesteld ten voordele van de geldschietters die aan de landbouwers leningen toestaan volgens de voorwaarden van de wet.

De oorspronkelijke wet, die van 15 april 1884 dagtekent, onderging wijzigingen door de wetten van 20 juni 1894, 7 maart 1929 en 12 juli 1952.

De wetgever nam zich voor, hulp te bieden aan de landbouw die tengevolge van de zware crisis van het einde van de 19de eeuw, in een netelige toestand verkeerde. De spaarkas, in het bijzonder, werd gemachtigd door bemiddeling van de plaatselijke bouwkassen, aan de landbouwers geldleningen toe te staan. De wet heeft nochtans geen monopolie ten voordele van de spaarkas ingesteld. Iedere geldschietster van de landbouwer kan een voorrecht bedingen, dat in rangorde zou komen onmiddellijk na dat van de verpachter; om aan dat nieuw geschapen voorrecht een vaste basis te verzekeren werd het voorrecht van de verpachter ingekort.

206. — Men stelt dus vast dat het landbouwvoorrecht een zeer eigenaardig karakter heeft. Het vloeit voort uit een overeenkomst en het bestaat zonder bezitsontzetting van de schuldenaar. Daardoor krijgt het een grote gelijkenis met de hypotheek (De Page, VII, n° 294); evenals deze moet het voorrecht gepubliceerd worden en heeft de aard van de schuldvordering geen belang. Alleen het beroep van de ontlener komt in aanmerking: het moet een landbouwer zijn (Kluyskens, *o.c.*, n° 110).

207. — Het landbouwvoorrecht slaat op dezelfde voorwerpen als diegene waarop de verpachter zijn voorrecht heeft (art. 4): dus alles wat de hofstede stoffeert, de vruchten van de oogst van het jaar en alles wat tot de uitbating dienstig is.

Er dient opgemerkt te worden dat, wanneer de ontlener eigenaar is, het voorrecht, hoewel roerend, ook zal slaan op de voorwerpen die onroerend zijn door bestemming, alsmede op de wortelvaste oogsten en de takvaste vruchten (art. 12, § 2).

208. — De zekerheid waarborgt alle leningen aan de landbouwers gedaan, onverschillig welke bestemming aan de geleende sommen zal gegeven worden, en de personen die bij de lening betrokken zijn. Een enkele voorwaarde is vereist: de ontlener moet een landbouwer zijn (art. 4).

Iedere geldschietster — en niet alleen de spaarkas — kan dus het landbouwvoorrecht genieten. Maar de wet behandelt, meer bepaald in titel I, speciaal de leningen die door de spaarkas toegestaan worden. De nadruk dient erop gelegd te worden dat de schuldvordering het gevolg moet zijn van een lening (Lepinois, II, n° 896). Het voorrecht moet worden ontzegd, indien de schuldvordering een andere oorsprong heeft, zoals een solidaire borgstelling (Rb. Nijvel, 3 nov. 1942, *Rev. prat. not.*, 1943, 174).

De schuldvordering van de intredende pachter tegen de uittredende pachter wegens prijszij kan evenwel op authentieke wijze als lening erkend worden, en door het landbouwvoorrecht worden gewaarborgd (Rb. Dinant, 19 nov. 1926, *Rev. prat. not.*, 1927, 284). De schuldvordering kan zelfs toekomstig zijn, zoals in het geval van een kredietopening, geregeld in artikel 13.

209. — Het voorrecht is aan zekere voorwaarden onderworpen:

Het moet uit de akte van lening blijken, — deze akte moet openbaar gemaakt worden :

a) een akte moet zowel de lening als het bedongen voorrecht vaststellen. Het voorrecht dient dus tot zekerheid van een lening ; hetgeen niet betekent dat het voorrecht niet zou kunnen bedongen worden tot zekerheid van een vroeger toegestane lening ; maar in dit geval zou een akte de vooraf bestaande lening en het voorrecht moeten vaststellen (zie boven, n^r 208).

De akte moet niet authentiek zijn ; een onderhandse akte volstaat, maar ze moet geregistreerd zijn (art. 17).

Deze akte bepaalt de aard en de waarde van de voorwerpen waarop het voorrecht gevestigd wordt (art. 4, § 2).

Er werd gevonnist dat de akte aan de wettelijke voorwaarden beantwoordt wanneer zij bepaalt dat « de goederen in artikel 20, 1° van de hypotheekwet bedoeld, tot zekerheid van de lening gesteld zijn » (Rb. Nijvel, 4 juli 1910, *Pas.*, 1911, III, 90). De akte moet verder de volledige identiteit en de woonplaats van de geldschietter en van de ontleener vermelden ;

b) de akte moet openbaar gemaakt worden, door middel van wat de wet een inschrijving noemt, maar dat in werkelijkheid een overschrijving uitmaakt, in een register dat speciaal daartoe bestemd is en dat bijgehouden wordt door de ontvanger der registratie van het administratief gebied waarin de gebouwen van de hofstede gelegen zijn (art. 15).

Uit artikel 17 blijkt dat de akte voluit dient afgeschreven te worden. Geen termijn werd bepaald voor de openbaarmaking van de akte.

Deze zal nochtans niet meer kunnen gepubliceerd worden, drie maand na het overlijden van de schuldenaar, dit krachtens artikel 22, dat naar artikel 108 der hypotheekwet verwijst, hetwelk op zijn beurt verwijst naar artikel 82, tweede lid van dezelfde wet (De Page, VII, n^r 299, en noot ; — *anders* : Lepinois, II, n^r 904).

Aan de andere kant dient opgemerkt te worden dat het voorrecht pas vanaf de openbaarmaking in rangorde kan komen (art. 5, § 2). De geldschietter heeft er dus groot belang bij zijn voorrecht binnen de kortst mogelijke termijn te laten overschrijven.

210. — Gezien het eigenaardig karakter van het voorrecht, onderzoekt men hier de regelen in verband met de rangregeling, afgezien van de algemene rangschikking verder behandeld (zie n^r 258).

1^e regel : het landbouwvoorrecht komt in rangorde onmiddellijk na dat van de verpachter (art. 8, § 1).

Uitzonderingen :

1) De verpachter heeft zijn rang aan de geldschietter afgestaan.

2) Indien het ontleende geld gediend heeft om schuldeisers te betalen die zelf voorrang hadden op de verpachter, b.v. de schuldeiser wegens levering van zaden of wegens kosten van de oogst, is de geldschietter gesubrogeerd in de rechten van de schuldeiser, op voorwaarde echter dat de

bestemming die aan de ontleende som gegeven wordt uit de akte van lening blijkt, en, bovendien, dat het bewezen wordt door de kwijtschriften, dat de ontleende som ook werkelijk voor die bestemming aangewend werd (art. 8, § 2 en 3).

3) Lening toegestaan door het nationaal instituut voor landbouwkrediet (besluit secr.-gen., 1 febr. 1941; — zie ook De Page, VII, n° 300).

2^e regel: bij samenloop tussen verscheidene landbouwvoorrechten wordt de rang ervan door de chronologische orde bepaald (art. 5).

De schuldeisers wier voorrechten op dezelfde dag ingeschreven werden, komen op dezelfde rang, ongeacht het ogenblik waarop de openbaarmaking gevorderd werd (art. 22: verwijzing naar art. 81 hypotheekwet; — Lepinois, *o.c.*, n° 903).

3^e regel: indien de schuldenaar eigenaar is van de grond, kan er concurrentie ontstaan tussen de landbouwvoorrechten en de hypothecaire schuldeiser die aanspraak kan maken op de goederen die onroerend zijn door bestemming, en op de wortelvaste oogsten en takvaste vruchten. De voorrang wordt bepaald door de datum waarop de openbaarmaking geschiedde (art. 12, § 3). Maar, indien de ontleende sommen gediend hebben om schuldeisers te betalen die zelf voorrang hebben op de hypothecaire schuldeiser, zal de geldschietter in de rechten van deze voorranghebbende schuldeisers gesubrogeerd worden, mits het naleven van de voorwaarden in artikel 8 bepaald.

211. — Het ingeschreven voorrecht verleent aan de schuldeiser een recht van voorkeur en een volgrecht, in dezelfde mate en binnen dezelfde grenzen als ter zake van landpacht (art. 7). De geldschietter kan dus op de bevoorrechte voorwerpen een pandbeslag of een revindicatoir beslag doen leggen (Kluyskens, *o.c.*, n° 112; — voor het overige wordt verwezen naar n^{rs} 81 en volg.).

212. — Een bijkomende waarborg, van strafrechtelijke aard, werd ingesteld door de wet van 12 juli 1952. De ontlener heeft het bezit van de door het voorrecht bezwaarde voorwerpen voor rekening van de geldschietter. Bijgevolg maakt de schuldenaar, die de met het voorrecht bezwaarde voorwerpen ten nadele van zijn schuldeiser bedrieglijk vervreemd of verplaatst heeft, zich plichtig aan misbruik van vertrouwen (art. 4 *bis*).

213. — Artikel 18 bepaalt dat de afstand van een schuldvordering door het landbouwvoorrecht gewaarborgd, of de subrogatie in de rechten van de bevoorrechte schuldeiser, pas aan derden tegenstelbaar zijn, nadat de akte ingeschreven werd (in werkelijkheid: overgeschreven) en dat melding gemaakt werd van de afstand of van de subrogatie in de rand van de inschrijving der schuldvordering: deze bepaling werd ingegeven door artikel 5 hypotheekwet.

214. — Volgens artikel 19 zullen de inschrijvingen doorgehaald of verminderd worden, hetzij op vertoon van de overeenkomst tussen handelingsbekwame partijen gesloten (de akte mag onderhands zijn, art. 20), hetzij krachtens een vonnis dat in kracht van gewijsde gegaan is.

B. — *Voorrecht van de werklieden, onderaannemers en leveranciers van de aannemers die voor rekening van de staat openbare werken uitvoeren.*

215. — Men heeft het voorrecht van de werklieden, onderaannemers en leveranciers van de aannemers, die openbare werken uitvoeren voor rekening van de staat, afgeleid van de artikelen 1 en 3 van het decreet van 26 Pluviôse - 28 Ventôse, jaar II, die dienen aangevuld te worden met het keizerlijk decreet van 12 december 1806 betreffende de leveringen die bestemd zijn voor het ministerie van landsverdediging (zie voor de teksten: Kluyskens, o.c., n^{rs} 144 en volg.).

216. — Ingevolge de wet van 3 januari 1958 betreffende de cessies en inpandgevingen van schuldvorderingen op de Belgische staat uit hoofde van werken en leveringen, zijn bepalingen van voormelde decreten afgeschaft en vervangen door de volgende:

Artikel 1. — De particuliere schuldeisers van de aannemers van voor rekening van de staat uitgevoerde of uit te voeren werken of van de leveranciers van het ministerie van landsverdediging, wat betreft reeds verrichte of nog te verrichten leveringen voor de dienst van de strijdkrachten, mogen geen beslag onder derden leggen op of verzet doen tegen uitbetaling van fondsen die in de kassen van de rijksrekenplichtigen zijn gedeponereerd om aan genoemde aannemers te worden uitgekeerd. De schuldvorderingen voortvloeiend uit zodanige werken of leveringen kunnen noch afgestaan, noch in pand gegeven worden.

Artikel 2. — Vallen niet onder de bepalingen van artikel 1, de schuldvorderingen voortkomende uit de lonen en bezoldigingen van de door gezegde aannemers tewerkgestelde werknemers en de bedragen verschuldigd voor de leveringen van materialen en andere voorwerpen, die dienen voor de uitvoering van de voor rekening van de staat verrichte of te verrichten werken of van de leveringen voor rekening van het ministerie van landsverdediging.

Artikel 3. — Is eveneens toegelaten, afstand of inpandgeving van de schuldvordering van de aannemers, ten voordele van geldschieters en tot waarborg van kredietopeningen of voorschotten verleend met het oog op de uitvoering van die werken of leveringen.

Bedoelde afstand en inpandgeving zullen slechts uitwerking hebben, nadat de werknemers en onderaannemers die verzet hebben aangetekend, uitbetaald werden, en de sommen die eruit voortkomen zullen door de overnemer of de pandhoudende schuldeiser niet kunnen aangewend worden tot dekking van de schuldvorderingen uit anderen hoofde ontstaan tegen de aannemer, vóór of tijdens de duur van de uitvoering der gefinancierde werken en leveringen, zolang bedoelde werken en leveringen niet werden opgeleverd.

De staat geeft de overnemers en pandhouders van schuldvorderingen kennis, bij ter post aangetekend schrijven, van het beslag onder derden of verzet dat hem op verzoek van de bevoorrechte schuldeisers is betekend, of van iedere als verzet geldende overlegging van borderellen.

Artikel 4. — De bevoegde minister of zijn afgevaardigde overhandigt aan de aannemer of aan de leverancier met wie hij gehandeld heeft, een bewijs van aanneming of van toewijzing, waaruit de aard en de hoofdbedingen en -voorwaarden van de afgesloten overeenkomst blijkt.

Dit bewijs, ondertekend door de minister of zijn afgevaardigde wordt voorzien van de melding dat het als titel geldt in geval van cessie of van inpandgeving en dat het in één exemplaar wordt afgegeven.

De Koning regelt de modaliteiten van afgifte van het bij dit artikel voorgeschreven bewijs, van de te verrichten verwittigingen aan de overnemers van schuldvorderingen en aan de pandhoudende schuldeisers ter voldoening aan het derde lid van artikel 3, zomede de mededeling aan hen van inlichtingen over de gefinancierde werken of leveringen.

Artikel 5. — De sommen die aan de aannemers verschuldigd blijven na de oplevering van de werken of leveringen, kunnen evenwel door hun particuliere schuldeisers in beslag genomen worden nadat de bij artikelen 2 en 3 bedoelde schulden zijn vereffend.

217. — Toen de decreten nog van kracht waren, werd aanvaard dat de werken voor rekening van de staat betrekking hadden op onroerende werken ter uitsluiting van leveringen van roerende voorwerpen (Donckier de Donceel, *B.J.*, 1939, 194, n° 4); daarentegen wordt geen onderscheid gemaakt tussen roerende en onroerende leveringen aan het ministerie van landsverdediging.

Ook mag men aannemen dat de wet van 3 januari 1958, zoals het decreet, beperkt is tot de werken die voor rekening van de staat uitgevoerd worden, met uitsluiting van diegene die uitgevoerd worden voor provinciën, gemeenten, openbare instellingen (Donckier de Donceel, *o.c.*, *l.c.*; — Hrb. Doornik, 6 maart 1953, *Rev. Ban.*, 1955, 470).

218. — Het decreet van 26 Pluviôse - 28 Ventôse, jaar II, heeft tot allerlei twistvragen aanleiding gegeven. De nieuwe wet van 3 januari 1958 heeft juist en in hoofdzaak een einde aan die betwistingen willen maken (Douxchamps, Y., *La loi du 3 janvier 1958 relative aux cessions et mises en gage des créances sur l'Etat du chef de travaux et fournitures*, *J.T.*, 1958, 249).

Vooraleer die twistvragen te behandelen, mag men niet uit het oog verliezen dat het decreet iets meer dan een voorrecht had ingesteld, nl. een verbod: verbod beslag onder derden te leggen op of verzet te doen tegen de uitbetaling van fondsen die door de staat aan de aannemer verschuldigd zijn, zulks in 's rijks belang, opdat de regelmatige uitvoering van de openbare werken niet zou belemmerd worden door procedures van beslag onder derden. Een uitzondering wordt hierop gemaakt ten voordele van de onderaannemers, werklieden en leveranciers, juist omdat zij tot deze degelijke uitvoering bijdragen.

219. — Men heeft vroeger geredetwist over de vraag of het decreet van openbare orde is, dan wel alleen van openbaar belang.

Hoewel een deel van de rechtspraak aannam dat het verbod enkel van openbaar belang was, zodat alleen de schuldeisers in wier belang het voorrecht ingesteld werd de nietigheid konden invoeren (Brussel, 14 mei 1910, *P.P.*, 1910, n° 1201; — Luik, 13 nov. 1917, *Pas.*, 1918, II, 60; — Gent, 19 maart 1925, *Pas.*, 1925, II, 57; — Luik, 20 jan. 1938, *Jur. Liège*, 1938, 129; — zie ook: Lepinois, II, n° 990, die eraan toevoegt dat de afstand of delegatie van de schuldvordering op de staat in dezelfde mate nietig zijn), heeft een ander deel van de rechtspraak en de jongste rechtsleer op goede gronden aangenomen dat de nietigheid van het verzet en van het beslag onder derden van gebiedende aard is (De Page, VI, n° 790; — Delvaux, *Les droits et obligations des entrepreneurs de travaux*, 2^e dr., n° 404; — Verbr., 3 nov. 1881, *Pas.*, 1881, I, 392; — Luik, 17 maart 1897, *Pas.*, 1897, II, 293; — Luik, 12 febr. 1936, *Pas.*, 1936, II, 159).

220. — Deze zienswijze werd door de nieuwe wet van 3 januari 1958

overgenomen, vermits artikel 1 zeer duidelijk beklemtoont dat geen beslag onder derden of verzet mag gedaan worden tegen de uitbetaling van fondsen toekomende aan de aannemers van openbare werken voor de staat; daarenboven kunnen de schuldvorderingen die uit zodanige werken voortvloeien, niet afgestaan noch in pand gegeven worden (dit in tegenstelling met de vroegere opvattingen: De Page, VI, n^r 790; — Luik, 25 febr. 1920, *Pas.*, 1920, II, 123).

221. — Artikel 3 van de wet van 3 januari 1958 heeft eveneens een einde gemaakt aan de betwisting of de banken en particulieren die de machtige en kostelijke uitvoeringsmiddelen, die voor het uitvoeren van openbare werken nodig waren, financieren zich door de aannemers hun schuldvorderingen op de staat mochten laten afstaan.

Vermeld artikel 3 heeft dit uitdrukkelijk toegelaten, in de voorwaarden door de wet bepaald en zodanig dat geen nadeel kan berokkend worden aan de werknemers en onderaannemers.

222. — Het bijzonder voorrecht slaat op de sommen die aan de hoofdaannemers zullen betaald worden voor uitvoering van het werk. De borgstelling van de aannemer kan hierdoor niet bezwaard worden (Lepinois, V, n^r 988).

Evenmin kan de onderaannemer of leverancier, die tegen de aannemer een vonnis van veroordeling tot schadeloosstelling bekomen heeft wegens wanprestatie betreffende een overeenkomst nopens het werk, het voorrecht invoeren tot zekerheid van de hem verschuldigde schadeloosstelling (Lepinois, V, n^r 989).

223. — Artikel 4 van de wet van 3 januari 1958 regelt zekere formaliteiten betreffende de aanneming.

224. — Tenslotte bepaalt artikel 5 van de wet van 3 januari 1958 dat de sommen die aan de aannemers verschuldigd blijven na de oplevering van de werken of leveringen, toch door de particuliere schuldeisers zullen kunnen in beslag genomen worden nadat de bij artikel 2 en 3 bedoelde schulden vereffend zijn.

C. — *Voorrecht tot zekerheid van de schuldvordering spruitend uit een overtreding van de reglementering van de openbare autobus- en autocardiens en van het taxibedrijf.*

225. — De besluitwet van 30 december 1946 tot herziening en coördinering van de wetgeving betreffende het bezoldigd vervoer van personen door middel van automobielen, verbiedt bestendige of tijdelijke autobus- of autocardiens of een taxibedrijf in te richten zonder administratieve machtiging. Bij overtreding van dat verbod, bepaalt artikel 30, § 8 van voormelde besluitwet dat, zo de schadeloosstelling toegekend wordt aan de benadeelde exploitanten, het weze openbare diensten of private vergunninghouders, de schuldvordering gewaarborgd is door een voorrecht op de opbrengst van de verkoop na inbeslagneming van de voertuigen waarmee de overtreding gepleegd werd, zelfs indien de voertuigen niet aan de overtreders toebehoren.

D. — *Voorrecht tot zekerheid van de schuldvordering spruitend uit een overtreding van de reglementering terzake van vervoer van goederen door middel van motorvoertuigen.*

226. — Bezoldigd vervoer van goederen voor rekening van derden door middel van motorvoertuigen is zonder administratieve machtiging verboden (Besl. W. n^r 248 van 5 maart 1936, gewijzigd door Besl. W. 14 febr. 1946). Bij overtreding van dat verbod, heeft de benadeelde exploitant, ten voordele van wie een veroordeling tot schadeloosstelling uitgesproken wordt, een voorrecht dat slaat op het voertuig waarmee de overtreding gepleegd werd en dat eigendom is, hetzij van de overtreder, hetzij van de burgerlijk aansprakelijke persoon.

De besluitwet bepaalt dat dit voorrecht geprimeerd wordt door de voorrechten van de schuldvordering wegens kosten voor het behoud van de zaak en van de vordering van de onbetaalde verkoper, vermits het in artikel 20 van de hypotheekwet gerangschikt wordt na n^{rs} 4 en 5 (art. 11, laatste §).

E. — *Voorrecht van de schipper terzake van rivierbevrachting.*

227. — De wet van 5 mei 1936 op de rivierbevrachting stelt in artikel 60 een voorrecht in ten voordele van de schipper, tot zekerheid van de hem verschuldigde vrachtprijs, bijkomende kosten, liggelden en overliggelden.

Dit voorrecht is gelijk aan dat van de vervoerder, dat ingesteld werd door artikel 20, 7° hypotheekwet (zie hierboven, n^{rs} 160 en volg.) en heeft trouwens dezelfde rang. Voor het overige, zie Tw. *Voorrechten (maritieme)*.

F. — *Voorrecht terzake van douanen en accijnzen.*

228. — De bijzondere voorrechten ten voordele van het bestuur van douanen en accijnzen, o.m. accijnsrechten (w. 26 aug. 1822, art. 290), magazijnrechten, kosten van vervolging, verwijlntresten op de in de stapelhuizen opgeslagen goederen (Besl. W. 30 nov. 1939, art. 34 tot 37), voorrecht op de verbeurd verklaarde goederen (*ibid.*, art. 149, § 3), op de vervoermiddelen die gediend hebben om een overtreding te plegen (wet 26 aug. 1822, art. 226; — zie nochtans Besl. W. 30 nov. 1939, art. 75), op de borgstelling (Besl. W. 30 nov. 1939, art. 36), worden bestudeerd in het Tw. *Voorrechten (fiscale)*.

HOOFDSTUK IV

Rang van de voorrechten op roerende en onroerende goederen, of op roerende goederen alleen, in geval van samenloop

AFDELING I. — *Grondregel en algemene opmerkingen.*

229. — Aan de ingewikkelde en onvaste stof der rangregeling ligt het principe van artikel 13 hypotheekwet ten grondslag: onder de bevoorrechte schuldeisers wordt de voorrang geregeld naar de verschillende aard van de voorrechten.

Dit principe zou volstaan om de verschillende gevallen van samenloop te regelen indien de aard van de concurrerende schuldvorderingen zich aan de geest van de rechter zou opdringen; de ontelbare twistpunten opgerezen vóór de wet van 16 december 1851, niettegenstaande enkele, weliswaar zeer fragmentaire aanwijzingen van de wetgever betreffende zekere gevallen van voorkeur, bewijzen hoe moeilijk het is een rangschikking te bepalen die algemene goedkeuring zou verwerven.

De wetgever van 1851 ging verder maar waagde het toch niet een volledige rangschikking op te stellen: blijkbaar terecht, want de verdere evolutie van de wetgeving sedert een eeuw en vooral sedert de laatste dertig jaar, deed een groot aantal nieuwe voorrechten ontstaan, die een herhaalde herziening van de rangschikking noodzakelijk zouden gemaakt hebben.

De wetgever beperkte er zich dus toe enkele grondregelen te bepalen, waarvan hierboven de voornaamste aangehaald werd.

De hoofdregel betreffende de aard van het voorrecht zal dienen toegepast te worden, telkens wanneer een probleem van rangschikking onmogelijk kan geregeld worden, hetzij door de hiernavolgende grondregelen, hetzij door de aanwijzingen die de wetgever zelf verstrekke bij het instellen van het voorrecht.

Dergelijke methode geeft noodzakelijk aanleiding tot een zekere willekeur. Nochtans weze opgemerkt, dat in menig geval, de rang van een door de wet niet gerangschikt voorrecht zal kunnen bepaald worden naar analogie met een ander, wel door de wet voorzien geval: b.v. het voorrecht van de commissionair, waaraan men dezelfde rang zal toekennen als aan dat van de pandhouder (De Page, VII, n^r 311, noot 4).

Eerste algemene opmerking : het vroeger of later ontstaan van de schuld-vordering speelt in de rangregeling geen rol (Verbr., 4 nov. 1948, *Pas.*, 1948, I, 608).

Wel weze opgemerkt dat inzake inpandgeving, de anterioriteit van de éne inpandgeving op de andere haar voorrang zou verlenen ; maar deze anterioriteit is eigenlijk niet die van het voorrecht, maar veeléer die van het contract van inpandgeving zelf. Het oogenblik waarop de schuld-vordering is ontstaan kan ook een rol spelen in verband met het voorrecht van de schuldvordering wegens kosten tot behoud van de zaak gedaan (zie verder, n^{rs} 243 tot 245).

Tweede algemene opmerking : de bevoorrechte schuldeisers van dezelfde rang, worden pondspondsgewijze uitbetaald (art. 14 hypotheekwet).

AFDELING II. — *Bijzondere regelen.*

§ 1. — **Samenloop tussen algemene voorrechten op al de onroerende en roerende goederen, en andere voorrechten.**

A. — *Gerechtskosten.*

230. — Het is onmogelijk, op abstracte wijze de rang van het voorrecht wegens gerechtskosten te bepalen, vermits het voorrecht alleen bestaat en bijgevolg alleen kan ingeroepen worden in de mate dat de massa der schuldeisers er van heeft geprofiteerd.

Men heeft onderstreept (De Page, VII, n° 33) dat deze gerechtskosten in werkelijkheid een schuld zijn van de vervolgende schuldeisers : hij die ze gemaakt heeft, heeft een uitgave gedaan die ten laste van de andere schuldeisers ware gekomen, indien hij ze niet had gedaan. De waarde van het vermogen van de schuldenaar kan maar bepaald worden na aftrek van de kosten die onmisbaar waren om het te gelde te maken, d.w.z. de gerechtskosten.

Men kan hieruit besluiten dat het voorrecht wegens gerechtskosten een absolute voorrang heeft op die van alle andere schuldeisers, die voordeel hadden van deze kosten.

B. — *Ereloon van de advocaat wegens verdediging van de veroordeelde in strafzaken* (zie boven, n° 23).

231. — De rang van dat voorrecht wordt verder in de algemene tabel aangegeven (zie verder, n° 258), wat betreft de samenloop met andere voorrechten op roerende goederen.

Wat betreft de onroerende goederen, zijn die zonder inschrijving door het voorrecht bezwaard. Maar uit de bewoordingen van artikel 4 van de wet van 5 september 1807 mag worden afgeleid dat het voorrecht van de advocaat rang inneemt na de ingeschreven hypotheeken en voorrechten, behalve nochtans het voorrecht van de schatkist tot invordering

van de gerechtskosten in strafzaken, dat door het voorrecht van de advocaat geprimeerd wordt (w. 5 sept. 1807, 5°).

C. — *Gerechtskosten in strafzaken.*

232. — Samenloop met andere voorrechten op roerende goederen: zie algemene tabel, verder, n^r 258.

Samenloop met andere voorrechten op onroerende goederen of met ingeschreven hypotheeken: het voorrecht heeft in principe uitwerking met terugwerkende kracht vanaf de dag van het gepleegde misdrijf, op voorwaarde dat het ingeschreven wordt op de goederen van de veroordeelde binnen twee maand na de veroordeling (w. 5 sept. 1807, art. 3). Maar het wordt geprimeerd door al de ingeschreven hypotheeken en voorrechten (*ibid.*, art. 4, 3° en 4°) en bovendien door het voorrecht van de advocaat (zie boven, n^r 231).

Indien het voorrecht binnen twee maand na de veroordeling niet ingeschreven wordt, wordt het eenvoudig een wettelijke hypotheek die uitwerking verkrijgt de dag van haar inschrijving (*ibid.*, art. 3).

D. — *Herstelling van oorlogsschade* (zie boven, n^r 27).

233. — De wetgever gaf er zich rekenschap van dat een betrekkelijk lange tijd verlopen zou, vooraleer de oorlogsschade volledig zou hersteld worden; derhalve is door de wetgeving inzake oorlogsschade voorzien, dat aan de getroffen kredieten konden toegestaan worden. De terugbetaling dezer kredieten is gewaarborgd door het voorrecht ingesteld door artikel 43 van de wet van 1 oktober 1947. De rang ervan wordt op nauwkeurige wijze geregeld in de artikelen 44 tot 47 van deze wet.

De bijzonderste regelen kunnen als volgt samengevat worden:

1) kredieten toegestaan voor de herstelling van geteisterde onroerende goederen: het voorrecht heeft voorrang op alle vorige voorrechten en hypotheeken die dat geteisterd goed bezwaren.

Wat de andere goederen van de getroffen betreft, wordt het geprimeerd door al de voorrechten opgenoemd door artikelen 19 en 20 hypotheekwet, door de maritieme voorrechten, alsmede door al de onroerende voorrechten en hypotheeken die reeds ingeschreven waren wanneer het hier besproken voorrecht openbaar gemaakt werd;

2) kredieten toegestaan voor de herstelling van andere goederen: het voorrecht voor zover het slaat op de onroerende goederen van de getroffen, komt onmiddellijk na het voorrecht toegestaan voor de herstelling van deze goederen; het heeft dus voorrang op alle vorige voorrechten en hypotheeken die de goederen bezwaren.

Wat betreft de roerende goederen van de getroffen komt het voorrecht in rangorde vóór alle andere, behalve de gerechtskosten en het pand dat vóór het toekennen van het krediet gevestigd werd (art. 44).

234. — De wet bepaalt verder in artikel 45 de rangregeling van het voorrecht, wanneer het herbouwen op een ander dan op het geteisterde

erf geschiedt: het voorrecht dat het geteisterd goed bezwaarde wordt op het andere erf overgedragen, maar komt slechts in rang na de ingeschreven voorrechten en hypotheken.

235. — Er weze opgemerkt dat krachtens artikel 46, de reeds ingeschreven schuldeisers, wier schuldvordering op het geteisterd goed vóór 8 mei 1945 ingeschreven was en die door de kredietgever geprimeerd worden, het recht hebben de afscheiding van hun voorrecht of hypotheek te vorderen, wat dus hun vorige rang zal vrijwaren, enerzijds tot beloop van de waarde van het geteisterd goed in de staat waarin het zich na het onheil bevond en, anderzijds, van hun schuldvordering in hoofdsom en *accessoria*.

E. — *Voorrecht van de dienst van het sekwester* (zie boven, n^r 28).

236. — Artikel 14 van de wet van 20 maart 1954 kent aan de schuldvordering van de dienst van het sekwester, voortvloeiend uit zijn beheer, een bijzonder gunstige rang toe: voormelde schulden worden betaald vóór al de overige, met uitzondering van diegene die door een hypotheek of een bijzonder voorrecht op bepaalde goederen zijn gewaarborgd. Zij gaan vóór de directe belastingen, zelfs indien de inning van deze laatste door een voorrecht, een hypotheek of een andere zekerheid is gewaarborgd.

Het blijkt dus dat de schuldvorderingen van de dienst van het sekwester wegens beheerkosten in principe de algemene voorrechten primeren.

Zoals overigens vroeger vermeld (zie boven, n^r 24), kan de advocaat die de gesekwestreerde verdedigd heeft, zijn voorrecht laten gelden, onmiddellijk na de dienst van het sekwester.

F. — *Restitutie van de door de Duitse bezetter betaalde bedragen*.

237. — De schulden ten laste van hen die verbonden zijn krachtens de besluitwet van 2 juni 1944 (zie boven, n^r 30) worden bij voorrang betaald op al de roerende en onroerende goederen van de schuldenaar.

Krachtens artikel 7 van voormelde besluitwet, komt het voorrecht in rangorde onmiddellijk na de gerechtskosten. Men moet daaronder verstaan dat het voorrecht alle andere — roerende en onroerende — primeert behalve de gerechtskosten die in het belang van belanghebbende schuldeisers zouden gemaakt zijn.

§ 2. — Samenloop van voorrechten slaande op bepaalde roerende en onroerende goederen, en andere voorrechten.

238. — Hierboven is reeds gewezen (zie n^r 34) op de moeilijkheden die ontstonden in verband met de rangregeling na het instellen der voorrechten ter zake van :

— bediendenpensioenen (wet van 18 juni 1930; — besluitwet 30 maart 1936);

— controle van de levensverzekeringsondernemingen (wet van 25 juni 1930);

— controle op de private spaarkassen (besluitwet, n^r 42 van 15 dec. 1934);

— controle op de kapitalisatieondernemingen (besluitwet, n^r 43 van 15 dec. 1934);

— controle op de ondernemingen van hypothecaire leningen (besluitwet, n^r 225 van 7 jan. 1936).

239. — Het gebrek aan rangregeling van het voorrecht in de gevallen die de meeste moeilijkheden hebben doen ontstaan, werd verholpen door de besluitwet n^r 270 van 30 maart 1936 en n^r 299 van 31 maart 1936; wat betreft de hypothecaire leningen had de besluitwet van 7 januari 1936 de rang van het voorrecht reeds bepaald.

Drie regelen dienen in acht genomen te worden :

a) bedoelde voorrechten zijn bijzondere voorrechten, bijgevolg is artikel 26 van de hypotheekwet toepasselijk: zij primeren de algemene voorrechten;

b) wat de meubelen betreft, maakt het voorrecht geen inbreuk op de rechten door derden verkregen vóór de afwikkeling der verrichtingen op bewuste goederen (besluitwet 7 jan. 1936, art. 54; — besluitwet 30 maart 1936, art. 2; — besluitwet 31 maart 1936, art. 1).

Uit het verslag aan de koning van de besluitwet n^r 270 van 30 maart 1936 blijkt, dat men de rang van het nieuw geschapen bijzonder voorrecht heeft willen bepalen ten opzichte van één bepaald bijzonder voorrecht, nl. dat van de pandhoudende schuldeiser, precies om aan de bedoelde organismen het toekennen van voorschotten tegen onderpand te bevorderen. Deze bepaling neemt dan ook elke twijfel weg ten aanzien van de geldigheid van een inpandgeving die geschiedde vóór de liquidatie van de roerende waarden waarop het voorrecht slaat;

c) wat betreft de onroerende goederen, geldt het voorrecht *zonder inschrijving*, doch, wat de levensverzekeringsondernemingen (wet 25 juni 1930), de kapitalisatieondernemingen (besluitwet n^r 43 van 15 dec. 1934) en de maatschappijen van hypothecaire leningen (besluitwet n^r 225 van 7 jan. 1936, art. 54) aangaat, zal het voorrecht slechts ontstaan op de datum van de afwikkeling van de verrichtingen. Zoals het verslag aan de koning van de besluitwet van 30 maart 1936, n^r 270 onderstreept, zal het voorrecht dus geen rang innemen vóór de tot op dat ogenblik geldig genomen hypotheken.

Het voorrecht, voor zover het op de onroerende goederen slaat, ontsnapt dus, zoals inzake verzekeringen aan het principe van de openbaarheid, en aan de andere kant, vermits het door de vorige hypotheken geprimeerd wordt, aan de regel dat de voorrechten steeds de hypotheken primeren.

§ 3. — Samenloop tussen algemene voorrechten op roerende goederen.

240. — De rangregeling van deze voorrechten wordt door artikel 19 hypotheekwet bepaald. In geval van samenloop zullen dus de schuldvorderingen geëlassificeerd worden in de volgorde door voormelde bepaling geregeld.

Daarenboven valt nochtans op te merken dat een zeker aantal bijzondere wetten algemene voorrechten hebben ingesteld. Artikel 19 hypotheekwet, aldus aangevuld, geeft volgende opsomming der algemene voorrechten (N.B.: de maritieme voorrechten die op de schepen slaan worden hier niet vermeld; zij maken een bijzondere categorie voorrechten uit, waarvoor een indeling eigen aan deze zekerheid werd gemaakt, zie Tw. *Voorrechten (Maritieme)*). De fiscale voorrechten worden hier opgesomd doch niet onderzocht, zie Tw. *Voorrechten (Fiscale)*):

- 1° gerechtskosten (art. 19, 1°; — zie boven, n^r 37);
- 2° begrafeniskosten (art. 19, 2°; — zie boven, n^{rs} 38 tot 41);
- 3° kosten van laatste ziekte (art. 19, 3°; — zie boven, n^{rs} 42 tot 45);
- 4° a) loon van dienstboden (art. 19, 4°; — zie boven, n^r 48);
- 5° b) bezoldiging der bedienden (art. 19, 4°; — zie boven, n^{rs} 49 tot 52);

6° c) loon der werklieden (art. 19, 4°; — zie boven, n^r 53);

7° d) schadevergoeding aan bedienden en werklieden verschuldigd wegens onrechtmatige contractbreuk (art. 19, 4°; — zie boven n^{rs} 52 en 53);

8° e) schuldvorderingen in verband met het jaarlijks verlof van de loontrekkenden (art. 19, 4°; — zie boven, n^r 54);

9° schuldvorderingen van de slachtoffers van arbeidsongevallen (art. 19, 4° *bis*; — gecoördineerde wetten op arbeidsongevallen, art. 13; — zie boven, n^r 56);

10° schuldvorderingen van verzekeringsinrichtingen tegenover de exploitanten van steenkoolmijnen (art. 19, 4° *bis*; — besluitwet 25 febr. 1947, art. 88; — zie boven, n^r 57);

11° de persoonlijke storting en de werkgeversbijdragen, inzake verzekering tegen de gevolgen van ouderdom en vroegtijdige dood van de bedienden (wet 18 juni 1930, art. 12; — zie boven, n^r 59);

12° de hoofdbijdragen en aanvullende stortingen door de werkgevers verschuldigd inzake kinderbijslag (art. 19, 4° *quater*; — wet 4 aug. 1930, art. 167; — zie boven, n^{rs} 60 en 61);

13° de hoofdbijdragen alsmede de bijdragevermeerderingen en verwijlinteressen inzake maatschappelijke zekerheid (art. 19, 4° *quinquies*; — zie boven, n^r 62);

14° de bijdrage van de werknemers die aan de maatschappelijke zekerheid niet onderworpen zijn, waarvan de storting door de werkgever dient gedaan te worden (wet 21 mei 1955, art. 16, 3°; — zie boven, n^r 63);

15° levering van levensmiddelen (art. 19, 5°; — zie boven, n^{rs} 64 tot 68);

16° het voorrecht van de schatkist tot invordering van de rechtstreekse belastingen (gecoördineerde wetten, art. 71; — zie Tw. *Voorrechten (Fiscale)*);

17° het voorrecht van de schatkist voor de betaling van de erfenisrechten (besluitwet n^r 308, van 31 maart 1946, art. 84; — zie Tw. *Voorrechten (Fiscale)*);

18° het voorrecht van de schatkist voor de betaling van de douane- en accijnsrechten (wet 26 aug. 1822, art. 290; — zie Tw. *Voorrechten (Fiscale)*);

19° het voorrecht van de schatkist voor de taxes, interesten en kosten inzake zegelrechten en met het zegel gelijkgestelde taxes (wetboek der met het zegel gelijk gestelde taxes, art. 202-2; — zie Tw. *Voorrechten (Fiscale)*);

20° voorrecht van de schatkist op de goederen van de openbare rekenplichtigen en op die van hun niet van goederen gescheiden vrouw (wet 5 sept. 1807, art. 2; — wet 15 mei 1946, art 9; — zie boven, n^{rs} 69 en 70);

21° het voorrecht van de expediteurs en makelaars voor de invordering van de rechten, taxes en in het algemeen alle sommen aan de staat gestort voor andermans rekening (besluitwet n^r 6, van 22 aug. 1934, art. 20; — zie boven, n^r 72).

§ 4. — Samenloop tussen voorrechten op alle roerende goederen en voorrechten op bepaalde roerende goederen.

A. — *Grondregel.*

241. — Met uitzondering van het voorrecht van de begrafeniskosten, dat de bijzondere gunst van de wetgever genoot en waarvan de rang hier verder besproken wordt (zie verder, n^r 247), hebben de bijzondere voorrechten voorrang op de algemene voorrechten (hypotheekwet, art. 26).

Het wordt betwijfeld of de rechter wel gebonden is door deze bepaling en of er geen afwijking mogelijk is. Het absoluut karakter van artikel 26 hypotheekwet, komt niet overeen met de bedoeling van de wetgever wiens ontwerp alleen als richtlijn voor de rechter wilde dienen. De tekst van de commissie bepaalde: « *en général, les privilèges généraux sont primés par les privilèges spéciaux* ». De eerste woorden alleen werden weggelaten omdat de volzin gebrekkig scheen en zonder enige andere bijbedoeling. Hetgeen nochtans niet wegneemt dat de rechter door de tekst van artikel 26 gebonden is, vermits de bepalingen inzake voorrechten in beperkte zin moeten uitgelegd worden (zie Lepinois, II, n^r 1001; — Martou, II, n^r 544; — anders: De Page, VII, n^r 319).

B. — *Bijzondere gevallen.*

242. — 1° *Gerechtskosten*. Dit algemeen voorrecht verleent voorrang « op al de schuldvorderingen ten voordele waarvan zij gedaan werden » (hypotheekwet, art. 21).

De voorrang bestaat dus jegens alle andere bevoorrechte of gewone schuldeisers, doch voor zoveel en in de mate waarin de gemaakte kosten gediend hebben om de goederen, die ermee bezwaard zijn, te behouden en/of te gelde te maken (zie ook boven, n^{rs} 20 tot 22, 37 en 230).

243. — 2° Kosten tot behoud van de zaak. Ze gaan vóór de vroegere voorrechten (hypotheekwet, art. 22) doch zijn in principe geprimeerd door de later ontstane voorrechten, zonder onderscheid tussen algemene en bijzondere voorrechten.

We hebben reeds de reden van deze regel aangeduid (zie boven, n^r 124).

244. — Op de regel van de voorrang van het later ontstaan voorrecht op de vroeger gemaakte kosten is er een uitzondering in de gevallen die in de laatste drie nummers van artikel 19 begrepen zijn. M.a.w. de kosten van laatste ziekte, het loon van dienstdoden, werklieden en bedienden en de leveringen van levensmiddelen worden steeds geprimeerd door het voorrecht van de schuldvordering wegens kosten tot behoud van de zaak, zelfs indien deze schuldvordering later dan boven genoemden ontstaan is.

Welke regel zal men toepassen voor de algemene voorrechten die na 1851 in «de laatste drie nummers» van artikel 19 (art 19, 4° *bis*, *ter*, *quater*, *quinquies*) ingelast werden, wanneer deze voorrechten in samenloop komen met kosten die vroeger gemaakt werden tot behoud van de zaak?

De letterlijke verklaring van artikel 22 zou kunnen doen besluiten dat de voorrechten die na 1851 bij artikel 19 gevoegd werden, de vroeger gemaakte kosten primeren, vermits de uitzondering van artikel 22, § 2, vanzelfsprekend alleen de voorrechten kan betreffen die door de wetgever gekend waren toen artikel 22 in voege werd gebracht.

De Page (VII, n^r 316) stelt de tegenovergestelde oplossing voor, nl. voorrang van de kosten tot behoud van de zaak in alle gevallen, omdat in werkelijkheid in artikel 22 het principe zou geformuleerd zijn van de voorrang van dit voorrecht op de algemene voorrechten in het algemeen, met uitzondering van de eerste twee gevallen van artikel 19 (gerechts- en begrafeniskosten).

De oplossing van De Page dient gevolgd te worden, maar om een andere reden: daar de wetten die de verscheidene nieuwe voorrechten hebben ingesteld niets bepalen in verband met het voorrecht van de schuldvordering wegens kosten tot behoud van de zaak, moet en kan men de moeilijkheid oplossen, steunende op de algemene regel van artikel 13. De wetgever heeft dit laatste voorrecht verkozen boven dat van artikel 19, 3°, 4° en 5°. Geen enkele der algemene voorrechten na 1851 ingesteld komt vóór dat vermeld in artikel 19, 3°. Waarom zou men dan aan voorrechten die in de hiërarchie der algemene voorrechten minder begunstigd zijn dan die van artikel 19, 3° een voordeliger plaats voorbehouden, wanneer zij samenlopen met vroeger gemaakte kosten tot behoud?

De aard van deze schuldvorderingen werd door de wetgever zelf bepaald bij het invoeren van de voorrechten die ze waarborgden, met al de gevolgen die daaraan verbonden zijn.

245. — Het is een betwist punt of de kosten tot behoud van de zaak, later ontstane voorrechten zonder enig onderscheid primeren, wanneer de schuldeisers bij het ontstaan van hun voorrecht wisten dat er kosten werden gemaakt tot het in stand houden van het vermogen van de schuldenaar. De Page schijnt zich in negatieve zin uit te spreken (De Page, VII, n^r 316); Lepinois is — blijkbaar op goede gronden — de mening toegedaan dat in dergelijke gevallen de schuldeisers hun voorrang niet langer kunnen inroepen, omdat de goede trouw ontbreekt (Lepinois, *o.c.*, n^r 1006).

246. — 3° Voorrecht van de verzekeraar. Dat voorrecht heeft een grote gelijkenis met het voorrecht wegens kosten gemaakt tot behoud van de zaak. Het ware dus logisch geweest dat dit voorrecht de vorige voorrechten zou primeren, en door de latere voorrechten gepriemeerd worden (zie boven, n^{rs} 199 en volg.).

De wetgever gaf de voorkeur aan een eenvoudige en onveranderlijke oplossing. Volgens artikel 23 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen komt het in rang onmiddellijk na de gerechtskosten.

247. — 4° Begraveniskosten. Dit algemeen voorrecht wordt bijzonder gunstig behandeld, hetgeen gerechtvaardigd wordt door de aard zelf van de schuldvordering (zie boven, n^r 38). Daarom ook heeft het, krachtens artikel 25 hypotheekwet, voorrang op alle andere voorrechten met uitzondering van :

- a) de gerechtskosten, in de mate waarin de schuldeiser van deze kosten profijt trok (art. 21) ;
- b) de later tot behoud van de zaak gemaakte kosten (art. 22) ;
- c) het voorrecht van de waard, het voorrecht van de voerman en dat van de pandhoudende schuldeiser (art. 23).

Deze laatste uitzondering berust op de opvatting, dat de pandhoudende schuldeiser *lato sensu* gerechtigd is op de volle waarde van de zaak die in zijn bezit werd gesteld te rekenen, zonder dat deze waarde later, door onbekende voorrechten, zou verminderd worden.

De reden zelf van de aldus bepaalde regel wijst de grens ervan aan : van het oogenblik af dat de pandhoudende schuldeiser *lato sensu* geweten heeft, toen de zaak hem geleverd werd dat zij niet betaald was, mocht hij op de volle waarde van deze zaak niet meer rekenen ; hij wordt geprimeerd door de onbetaalde verkoper (hypotheekwet, art. 23 ; — zie verder, n^r 249). Welnu, waarom zouden deze pandhoudende schuldeisers het zo gunstig behandeld voorrecht der begraveniskosten blijven primeren, wanneer zij zelf geprimeerd worden door het minder begunstigd voorrecht van de onbetaalde verkoper ? (Zie Lepinois, II, n^r 1009 ; — De Page, VII, n^r 318).

Op te merken valt dat het voorrecht der begraveniskosten steeds dat van de verhuurder primeert, niettegenstaande het pandbegrip dat ook in dat laatste voorrecht voorkomt. De reden hiervan is, dat het voorrecht van de verhuurder aanzienlijk ruimer is dan dat van de waard, van de pandhoudende schuldeiser en van de voerman. De vooruitneming van de begraveniskosten zal de waarde van het voorrecht gewoonlijk slechts in geringe mate beïnvloeden, terwijl zij het voorrecht tot niets zou kunnen herleiden in de andere besproken gevallen.

§ 5. — Samenloop tussen voorrechten op bepaalde roerende goederen.

248. — Er weze hier herinnerd aan de algemene opmerkingen bij de aanvang van dit hoofdstuk: de wettelijke reglementering is onvolledig en ontoereikend. Zoals boven reeds gezegd, zal de rechter, om de moeilijkheden op te lossen, zich eventueel steunen op de analogie die de niet voorziene gevallen met door de wet geregelde kunnen vertonen, en ook, indien er geen analogisch geval bestaat, op de bepaling van artikel 13: hij zal opzoeken welk voorrecht meer begunstiging verdient.

Er dient verder opgemerkt te worden dat de samenloop onmogelijk of minstens zeer uitzonderlijk zal zijn, telkens wanneer het voorrecht steunt op het bezit, zoals bij het voorrecht van de pandhoudende schuldeiser, de voerman of de waard. Hoe zouden immers deze voorrechten in concurrentie kunnen komen, tenzij bij onregelmatige verplaatsing van de stofferende meubelen, of tijdens de 24 uur die op de aflevering van de vervoerde goederen volgen?

Onder voorbehoud van deze voorafgaande opmerking worden verder de enkele gevallen onderzocht waarvoor een wettelijke oplossing gegeven werd.

249. — a) De onbetaalde verkoper in concurrentie met de pandhoudende schuldeiser, de waard en de voerman (hypotheekwet, art. 23, § 1).

De laatstgenoemde schuldeisers hebben voorrang op voorwaarde dat zij, op het ogenblik dat hun bevoorrechte schuldvordering ontstond, niet wisten dat de verkoper niet betaald was. Uit de tekst zelf van artikel 23 hypotheekwet blijkt dat de latere kennis van de niet-betaling van de koopprijs geen invloed zou hebben op de voorrang: *mala fides superveniens non nocet* (Aubry et Rau, III, n° 261; — De Page, VII, n° 157; — Vred. Luxemburg, 11 aug. 1899, *Pas.*, 1900, IV, 51).

Beweert de verkoper voorrang te hebben, dan moet hij deze kunnen bewijzen. Het geldt hier een eenvoudig feit dat door alle middelen mag bewezen worden (De Page, VII, n° 321, D-a).

250. — b) De onbetaalde verkoper in concurrentie met de verhuurder of verpachter (hypotheekwet, art. 23, § 2).

De verhuurder heeft voorrang, tenzij hij wist, door een betekening van de verkoper op het ogenblik van het binnenbrengen der voorwerpen, dat ze niet betaald waren. Evenals in het vorige geval kan de latere kennis van de niet-betaling de rangregeling niet beïnvloeden.

Er dient opgemerkt te worden dat het, om aan de verkoper voorrang te verlenen, niet volstaat dat de verhuurder op de ene of de andere wijze zou geweten hebben dat de zaak niet betaald was. Alleen de kennisgeving uitgaande van de verkoper zelf doet hem zijn voorrang behouden (Lepinois, *o.c.*, n° 1016). Deze kennisgeving kan geschieden op gelijk welke wijze; maar voor de bewijsvoering is een geschrift vereist indien de onbetaalde

prijs meer dan 3.000 fr. bedraagt, vermits het hier gaat om een rechts-handeling waarop artikel 1341 burgerlijk wetboek toepasselijk is (Lepinois, *o.c.*, n^r 1016; — Luik, 8 april 1865, *Pas.*, 1865, II, 154; — *anders*: De Page, VII, n^r 321). Er weze nochtans aan herinnerd dat, wanneer het beroep van de huurder van die aard is dat voorwerpen aan derden toebehorende bij hem worden gebracht om hersteld of gereinigd te worden, de verhuurder zijn voorrecht op deze voorwerpen niet kan uitoefenen (Beudant, *o.c.*, XIII, 470; — zie ook boven, n^r 90).

Er werd beslist dat de overschrijving, ter griffie van de rechtbank van koophandel, van de akte waarbij de verkoop van een machine vastgesteld wordt, niet volstaat als kennisgeving. Deze overschrijving heeft betrekking op het bestaan van het voorrecht; de kennisgeving aan de verhuurder heeft betrekking op de rang ervan (Verbr., 22 sept. 1938, *Pas.*, 1938, I, 290; — in dezelfde zin: Hrb. Gent, 11 april 1936, *Jur. Comm. Fl.*, 1936, blz. 23, bevestigd door Gent, 7 jan. 1937, *Jur. Comm. Fl.*, 1937, blz. 5). Om tegenover de verhuurder zijn rang te behouden moet de verkoper, dus niet alleen de verkoopakte laten overschrijven, maar moet hij bovendien de verhuurder verwittigen (Rb. Gent, 24 jan. 1940, *T. Not.*, 1951, 56; *Rev. prat. not.*, 1943, 118).

251. — c) De verhuurder in concurrentie met de pandhoudende schuldeiser, de waard, of de voerman.

Samenloop is alleen mogelijk indien een of verschillende zaken die het huis of de pachthoeve stoffeerden zonder de toestemming van de verhuurder verplaatst werden, en binnen de termijn van revindicatie door een van de hierboven vermelde voorrechten werden bezwaard. Het feit zelf, dat men in dit geval aan de verhuurder of verpachter een volgrecht toekent en dat hij bij tijdige revindicatie er zijn voorrecht op behoudt (art. 20, 1°), toont aan dat hij voorrang zal hebben op alle andere bevoorrechte schuldeisers wier rechten intussen ontstonden.

Aldus werd beslist (Rb. Brugge, 13 juli 1903, *Rev. prat. not.*, 1904, 362) dat de verpachter die het vee, dat de hofstede stoffeerde en dat zonder zijn toestemming verplaatst werd, opeist bij toepassing van artikel 20, 1° hypotheekwet, er niet toe gehouden is, aan de tegenwoordige bezitter die dat vee gekocht had van een koopman die dergelijke zaken verkoopt, de prijs die het hem gekost heeft terug te betalen.

Men kan zich afvragen of deze tegenwoordige bezitter de kosten die hij gemaakt heeft voor de voeding van dat gerevindiceerde vee niet bij voorrang tegen de revindicerende verpachter zou kunnen vorderen. Zulks lijkt uitgesloten; de koper — zelfs te goeder trouw — is geen schuldeiser van de pachter wegens kosten gemaakt tot behoud van het vee dat aan deze pachter is blijven toebehoren; hij heeft kosten gemaakt voor de voeding van dat vee omdat hij er eigenaar van geworden is; alleen tegen zijn verkoper heeft hij een verhaal tot schadeloosstelling.

252. — d) Samenloop tussen voorrechten wegens verhuring en inpandgeving van een handelszaak.

Bij samenloop tussen voorrechten wegens verhuring en inpandgeving van een handelszaak nemen rechtsleer en rechtspraak aan dat de verhuurder

voorrang heeft (De Page, n^r 324, met verwijzingen in noot ; — Verbr., 8 juni 1939, *Pas.*, 1939, I, 295).

Er dient nochtans opgemerkt te worden dat deze voorrang erkend werd bij toepassing van de regel *Prior tempore, potior jure*. Wanneer een handelaar een eigendom huurt om er een handel in te drijven zal er noodzakelijkerwijze reeds een huurovereenkomst bestaan op het ogenblik dat de handelaar een krediet verkrijgt, dat gewaarborgd is door de inpandgeving van zijn handelszaak. Het voorrecht van de verhuurder — dat overigens op een stilzwijgende inpandgeving steunt — bestond dus reeds wanneer dat van de lener ontstond ; het verdient dus voorrang (De Page, *o.c.*, *l.c.*).

Dit voorrecht gaat slechts verloren, wanneer het mobiliair van de handelszaak zou verplaatst worden zonder de toestemming van de verhuurder (art. 20, 1°, *in fine*, hypotheekwet) ; daar de inpandgeving geen buitenbezitstelling en dus ook geen verplaatsing meebrengt, zal het voorrecht van de verhuurder behouden blijven.

Een vonnis van de rechtbank te Brussel (21 dec. 1935, *P.P.*, 1936, blz. 283) heeft onderstreept dat de pandhoudende schuldeiser voorrang zal hebben op de verhuurder indien de huurovereenkomst na de inschrijving van het pand ontstond (Van Ginderachter, *Traité du Fonds de Commerce*, n^{rs} 160 en volg. ; — zie in dezelfde zin : Planiol et Ripert, XII, n^r 223).

253. — e) De schuldeiser wegens levering van zaden of kosten van de oogst (art. 20, 2°) in concurrentie met de verpachter (hypotheekwet, art. 24).

Voorrang wordt verleend aan de schuldeiser wegens levering van zaden enz. zelfs indien de verpachter de schuld niet kende. Deze voorkeur werd ingegeven door twee redenen :

1) dank zij de gedane leveringen of uitgevoerde werken kon een oogst opgebracht worden, en kon bijgevolg het voorrecht van de verpachter daarop ontstaan ;

2) indien de schuldvorderingen van artikel 20, 2° niet beschermd waren boven die van de verpachter, zou de landbouwer de grootste moeilijkheden tegenkomen om het nodige gereedschap op krediet aan te kopen, wat nadelig zou zijn, in de eerste plaats voor de verpachter zelf (Martou, II, n^r 536).

In geval van samenloop tussen verschillende schuldeisers opgenoemd in artikel 20, 2° zullen ze pondspondsgewijs uitbetaald worden (Martou, *o.c.*, n^r 537 ; — De Page, *o.c.*, n^r 325).

254. — f) Samenloop tussen verhuurder of verpachter en voerman of schipper.

Samenloop is mogelijk gedurende de 24 uren die op de levering volgen (art. 20, 7°), vermits het voorrecht van de vervoerder gedurende deze 24 uur behouden blijft. Het geval zou zich kunnen voordoen dat, enkele uren na de aflevering van vervoerde zaken aan de geadresseerde, de verhuurder van deze geadresseerde zijn voorrecht uitoefent door een pandbeslag op al de goederen die zich in het gehuurde huis bevinden,

inbegrepen de pas geleverde zaken. De twee voorrechten komen dus in conflict met elkander.

Dit geval van samenloop dient in het voordeel van de voerman te worden opgelost. Zonder het vervoer zou de vervoerde zaak niet kunnen getroffen worden door het voorrecht van de verhuurder. Het is dan ook maar billijk dat de verhuurder de last die zijn pas ontstane zekerheid bezwaart zou dragen (zie Lepinois, *o.c.*, n^r 1020). Dezelfde oplossing ten gunste van de vervoerder bij samenloop met de pandhoudende schuldeiser en met de waard (Martou, *o.c.*, n^{rs} 534 en 535).

255. — g) Samenloop tussen het voorrecht wegens landbouwlening, het voorrecht wegens pacht en andere voorrechten.

Samenloop tussen landbouwlening en pacht wordt uitdrukkelijk voorzien en geregeld door artikel 8 van de wet van 15 april 1884: «de verpachter heeft voorrang op de lener, tenzij hij hem zijn rang zou afgestaan hebben». Door deze bepaling wordt de rang van de lener geregeld jegens de verpachter, maar niet jegens de andere bevoorrechte schuldeisers. Uit de voorbereidende werkzaamheden van de wet blijkt dat men aan het voorrecht wegens landbouwlening rang heeft willen verlenen onmiddellijk na de verpachter, zonder wijziging wat de rangregeling van de andere voorrechten betreft (Lepinois, II, n^r 906).

Aldus werd overigens gevonden: «dat voorrecht is identiek aan dat van de verpachter, behalve wat de rang betreft die er door artikel 8 aan toegekend wordt (Bevelschr. Brugge, 20 sept. 1890, *Pas.*, 1891, III, 172; — zie ook boven, n^r 210).

Bijgevolg zal het voorrecht wegens landbouwlening dat van de onbetaalde verkoper primeren, tenzij de geldschietter op het ogenblik dat het verkochte vee op de hofstede gebracht wordt, door de verkoper verwittigd werd dat het niet betaald werd (Rb. Dinant, 19 nov. 1926, *Rev. prat. not.*, 1927, blz. 284, met noot).

256. — h) Samenloop tussen waarden pandhoudende schuldeiser.

Samenloop is mogelijk, want de pandhoudende schuldeiser kan de zaken die hem in pand gegeven werden, overbrengen naar de herberg waar hij verblijft.

Om de redenen die het voorrecht zelf rechtvaardigen (zie boven, n^r 153) dient men voorrang te verlenen aan het voorrecht van de waard (De Page, VII, n^r 328).

257. — i) Voorrecht van de commissionair.

Dit voorrecht werd reeds vroeger onderzocht (zie boven, n^{rs} 181 en volg.). Er werd op gewezen dat het voorrecht, waarvan de rang door de wet niet bepaald wordt, door de rechtsleer op dezelfde rang gesteld wordt als dat van de pandhoudende schuldeiser (zie boven, n^r 189).

Samenloop met een pandhoudende schuldeiser is ondenkbaar vermits beide voorrechten op het bezit gesteund zijn.

Concurrentie van de commissionair met zijn geldschietter (zie boven,

n^r 191) is mogelijk, maar het geval werd uitdrukkelijk opgelost door artikel 17 van titel VII van het wetboek van koophandel: het voorrecht van de geldschietter heeft voorrang boven dat van de commissionair, hetgeen vanzelf spreekt, vermits de commissionair, zonder de financiële steun van zijn geldschietter, de verrichtingen niet zou hebben kunnen doen, welke zijn eigen voorrecht hebben doen ontstaan.

AFDELING III

Algemene rangschikking van de voorrechten op roerende goederen.

258. — Voor vele voorrechten is samenloop onder elkander onmogelijk.

De hiernavolgende rangschikking, waarvan de meeste elementen ontleend werden aan een studie van professor H. Simont (*Rangorde van de voorrechten op de roerende goederen, Economisch en Sociaal Instituut voor de Middenstand*, Brussel 1952), dient veeleer als een recapitulatie, waarin overigens de maritieme voorrechten, die hun eigen rangschikking bezitten, niet voorkomen, evenmin als de voorrechten ingesteld door tijdelijke wetten.

Men zal opmerken dat twee van de verder opgenoemde voorrechten op onroerende goederen kunnen slaan: nl. die wegens gerechtskosten, en verzekeringspremiën. Zij komen hier nochtans op hun plaats, in de mate waarin zij roerende goederen bezwaren en in samenloop komen met andere voorrechten op roerende goederen.

Men dient tenslotte rekening te houden met de verschillende rangschikking van het voorrecht wegens kosten tot behoud van de zaak, volgens het tijdstip waarop de kosten gemaakt werden (zie boven, n^{rs} 243 tot 245).

Verkortingen: AV = algemeen voorrecht.

BV = bijzonder voorrecht.

Hyp. w. = hypotheekwet.

1° a) accijnsrechten (wet 26 aug. 1822, art. 290, § 2) BV;

b) douanerechten (besluitwet n^r 75 van 30 nov. 1939) BV;

2° magazijnrechten (besluitwet 30 nov. 1939, art. 37) BV;

3° gerechtskosten (Hyp. w., art. 17, 19) AV;

4° verzekeringspremiën (wet 11 juni 1874, art. 23) BV;

5° kosten gemaakt tot behoud van de zaak (Hyp. w., art. 22 en 25) BV;

6° schuldvordering van de geldschietter van de commissionair (wet 5 juni 1872, art. 17) BV;

7° a) schuldvordering van de waard (Hyp. w., art. 20, 6°) BV;

b) schuldvordering van de voerman (Hyp. w., art. 20, 7°) BV;

8° a) schuldvordering van de pandhoudende schuldeiser (Hyp. w., art. 20, 3°) BV;

b) schuldvordering van het slachtoffer van misbruiken gepleegd door de openbare ambtenaren (Hyp. w., art. 20, 3°) BV;

c) schuldvorderingen waaraan een voorrecht gehecht is op de administratieve of professionele waarborgsommen. BV ;

d) schuldvordering van het slachtoffer van een ongeval (Hyp. w., art. 20, 9°) BV ;

9° a) schuldvorderingen op de private spaarkassen (besluitwet n° 42 van 15 dec. 1934, art. 14 en 35) BV ;

b) schuldvorderingen op de mathematische reserves van de pensioenkassen (wet 18 juni 1930, gew. door besluitwet van 30 maart 1936, art. 3) BV ;

c) schuldvorderingen op de levensverzekeringsorganismen (wet 25 juni 1930, art. 19) BV ;

d) schuldvorderingen op de kapitalisatiemaatschappijen (besluitwet n° 43 van 15 dec. 1934, art. 9 en 11) BV ;

e) schuldvorderingen op de hypothecaire maatschappijen (besluitwet n° 225 van 7 jan. 1936, art. 54) BV ;

10° begrafeniskosten (Hyp. w., art. 19, 25) AV ;

11° geldsommen verschuldigd voor zaden, kosten voor de oogst, en gereedschap dienende tot bebouwing (Hyp. w., art. 20, 2°, en 24) BV ;

12° huur- en pachtprizen (Hyp. w., art. 20, 1°, art. 23) BV ;

13° schuldvordering van de pandhoudende schuldeiser op de handelszaak (wet van 25 okt. 1919 ; Besl. w. n° 282 van 30 maart 1936) BV ;

14° schuldvordering van de geldschietter voor landbouwdoeleinden (wet 15 juni 1884, art. 8) BV ;

15° prijs van niet-betaalde roerende voorwerpen (Hyp. w., art. 20, 5°, art. 23) BV ;

16° schadevergoeding verschuldigd in geval van inbreuk op de reglementering op het vervoer (Besl. w. 5 maart 1936, art. 11) BV ;

17° onkosten van laatste ziekte (Hyp. w., art. 19, 3°, en 26) AV ;

18° lonen voor dienstboden, wedden van de bedienden, salarissen van de arbeiders en vergoedingen, vacatiebezoedelingen (Hyp. w., art. 19, 4°) AV ;

19° vergoedingen voor arbeidsongeval (Hyp. w., art. 19, 4° *bis*) AV ;

20° schuldvorderingen van de verzekeringsorganismen ten overstaan van de uitbaters van koolmijnen (pensioenen van de mijnwerkers) (Hyp. w., art. 19, 4° *bis*) AV ;

21° bijdragen betreffende de ouderdomspensioenen van de arbeiders en bedienden (Hyp. w., art. 19, 4° *ter*) AV ;

22° bijdragen betreffende de kinderbijslagen voor loontrekkenden (Hyp. w., art. 19, 4° *quater*) AV ;

23° bijdragen verschuldigd aan de rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid (Hyp. w., art. 19, 4° *quinqies*) AV ;

24° leveringen van voedingsmiddelen (Hyp. w., art. 19, 5°) AV ;

25° a) directe belastingen en speciale daarmede gelijkgestelde taken (gecoördineerde wetten op de inkomstenbelastingen, art. 71) ; rechtstreekse provinciale en gemeentelijke belastingen. AV ;

b) successierechten (besluitwet 31 maart 1936, art. 84) AV ;

- c) accijnsrechten (wet 26 aug. 1822, art. 290) AV;
 - d) met het zegel gelijkgestelde taksen (Besl. w. 28 febr. 1935, art. 53) AV;
 - e) rechten van de schatkist op de goederen van de openbare rekenplichtigen (wet 5-15 sept. 1807, art. 2) AV;
 - 26° schuldvorderingen van de expediteurs in douane, enz. (wet 22 aug. 1934, art. 20) AV;
 - 27° honorarium van de advocaat voor de verdediging van de veroordeelde (wet 5-15 sept. 1807, art. 2) AV;
 - 28° gerechtskosten in strafzaken (wet 5-15 sept. 1807, art. 2), AV.
-

TITEL III

VOORRECHTEN OP ALLE OF BEPAALDE ONROERENDE GOEDEREN

HOOFDSTUK I

Algemene beschouwingen en indeling

259. — De voorrechten op onroerende goederen zijn in werkelijkheid bevoorrechte hypotheeken (Planiol et Ripert, XII, n^r 621; — Colin et Capitant, par Julliot de la Morandière, II, n^r 1586). Immers, zij vertonen al de kenmerken van de hypotheek: evenals de hypotheeken zijn zij zakelijke onroerende rechten (art. 1), de titularis ervan geniet, zoals inzake hypotheek, voorrang en volgrecht, in principe zijn ze aan publiciteit onderworpen. Zekere regelen voorgeschreven voor de hypotheek, zijn toepasselijk op de voorrechten: artikel 45 hypotheekwet waarbij de zekerheid zich uitstrekt tot het toebehoren dat als onroerend beschouwd wordt, en tot de verbeteringen die aan het bezwaard goed toegebracht werden.

Waarom spreekt men niettemin van voorrechten? Omdat beide instellingen van elkander verschillen op de volgende punten:

Vooreerst, wat de rangschikking betreft. Artikel 12 hypotheekwet dat op alle voorrechten toepasselijk is, bepaalt dat het voorrecht voorrang verleent « boven de andere, zelfs hypothecaire schuldeisers ».

Verder, wat betreft de grondslag ervan: de hypotheek ontstaat soms uit de wet, maar wordt meestal gevestigd door een overeenkomst; het voorrecht ontstaat steeds — en uitsluitend — uit de wet, en is ingesteld met het oog op de aard van de te waarborgen schuldvordering.

Het is ook de wet die bepaalt welke onroerende goederen aan het voorrecht onderworpen zijn, terwijl voor de hypotheek, de aard en de ligging van de bezwaarde goederen moeten vermeld worden in de akte.

Tenslotte, wordt de hypotheek steeds door de inschrijving behouden, terwijl het voorrecht op onroerende goederen soms door de overschrijving, soms echter ook zonder publiciteit behouden wordt.

Over het algemeen zal het voorrecht, deze « bevoorrechte hypotheek », dat als zodanig te niet ging omdat de voorwaarden voor het behoud

ervan niet werden nageleefd, nochtans blijven bestaan als een gewone hypotheek.

Toepassingen van deze regel komen voor in de artikelen 36 en 37 hypotheekwet, nl. wanneer de verkopers, ruilers, schenkers of mede-erfgenamen hun voorrecht verloren door het beding waarbij aan de hypotheekbewaarder ervan ontslagen wordt het voorrecht ambtshalve in te schrijven; een belangrijk deel van de rechtsleer past hetzelfde principe toe in het geval van artikel 38 (voorrecht van de aannemer en architect: verder, n^{rs} 302 en volg.; — zie Genin, *Hypothèques et privilèges immobiliers*, n^r 1099).

Vermits het onroerend voorrecht als een geprivilegieerde hypotheek moet aangezien worden, is het onroerend voorrecht, — evenals de hypotheek —, ondeelbaar (Genin, *o.c.*, n^r 874).

260. — Men onderscheidt algemene en bijzondere onroerende voorrechten.

Op te merken valt nochtans, dat, behoudens het voorrecht ingesteld door de wet op de herstelling van oorlogsschade (wet 1 okt. 1947; — zie boven, n^r 27) ten voordele van de «Centrale Kas voor Hypothecair Krediet», tot zekerheid van de terugbetaling van de leningen inzake oorlogsschade toegestaan (zie ook besluit secr.-gen. 30 aug. 1940, art. 8, en 30 juni 1941, art. 10, in voege gehouden door besluitwet 30 nov. 1944), dat al de onroerende goederen van de getroffen bezwaart, er geen voorrechten bestaan die alleen op al de onroerende goederen van de schuldenaar slaan. De algemene voorrechten die de onroerende goederen bezwaren, slaan tevens op de meubelen van de schuldenaar.

Behoren tot deze categorie:

- a) het voorrecht der gerechtskosten (zie boven, n^{rs} 20 tot 22);
- b) het voorrecht van de schatkist voor de invordering der kosten in strafzaken (zie boven, n^{rs} 25 en 26);
- c) het voorrecht van de nationale maatschappij voor krediet aan de nijverheid, tot zekerheid van de terugbetaling van voorschotten gedaan voor het herbouwen van door oorlogsfeiten geteisterde gebouwen (besluit secr.-gen. 30 juni 1941, art. 11; — zie boven, n^r 27).

Hier weze ook herinnerd aan de categorie der voorrechten die op bepaalde roerende en onroerende goederen van de schuldenaar slaan (zie boven, n^{rs} 31 tot 34).

Al de overige onroerende voorrechten zijn bijzondere voorrechten, ten voordele van:

- de verkopers (art. 27, 1° hypotheekwet);
- de mederuilers (art. 27, 2°);
- de schenkers (art. 27, 3°);
- de mede-erfgenamen of deelgenoten (art. 27, 4°);
- de aannemers en architecten (art. 27, 5°);
- de verzekeraar (art. 23, wet van 11 juni 1874);
- de pachter (art. 1778 B.W., gew. door wet 7 juli 1951, art. 17);

— twee categorieën schuldeisers inzake mijnwetgeving (art. 71 en 73 Samengeschakelde wetten).

261. — Het voorrecht slaat op de onroerende goederen, in de zin van artikel 517 burgerlijk wetboek; niet alleen de onroerende goederen van natuur, maar ook degene die door hun bestemming onroerend geworden zijn.

Er werd gevonnist, dat de roerende voorwerpen die door de eigenaar in het onroerend goed worden geplaatst en die dienstig zijn voor de handel die erin gedreven wordt, onroerende goederen bij bestemming zijn die, in geval van verkoop van het onroerend goed, samen met de handelszaak onder het voorrecht van de onbetaalde verkoper vallen. Daarbij is zonder belang het feit dat in de akte van verkoop, een afzonderlijke prijs voorzien werd voor het onroerend goed en voor de meubelen (Brussel, 17 nov. 1937, *Pas.*, 1938, II, 56).

262. — Kunnen de onlichamelijke onroerende goederen, d.w.z. de onroerende rechten, door de onroerende voorrechten getroffen worden?

Boven werd aangetoond dat het onroerend voorrecht een hypotheek is; bijgevolg is artikel 45 hypotheekwet hierop toepasselijk, waaruit mag afgeleid worden dat benevens de lichamelijke onroerende goederen, het vruchtgebruik, de cijnsnacht en het recht van opstal door het onroerend voorrecht kunnen bezwaard worden (wat betreft de erfdiensbaarheid, en de mandeligheid, zie verder, n^r 278).

263. — In principe zijn de onroerende voorrechten aan openbaarmaking onderworpen. Artikel 29 luidt als volgt: «onder de schuldeisers hebben ten opzichte van de onroerende goederen, de voorrechten slechts gevolg, voor zover zij openbaar gemaakt worden door inschrijving in de registers van de hypotheekbewaarder, met uitzondering van de voorrechten van de gerechtskosten».

Van dat principe van de openbaarmaking bij wijze van inschrijving wordt in verscheidene belangrijke bepalingen afgeweken, bij zover dat de enige voorrechten die door inschrijving openbaar gemaakt worden, die zijn van de aannemer, en van de gerechtskosten in strafzaken.

De voorrechten van de verkoper, mederuiler, schenker, mede-erfgenamen worden behouden door de overschrijving, en, aan de andere kant, zijn de voorrechten voor de gerechtskosten in burgerlijke zaken, en dat van de verzekeraar, van elke publiciteit vrijgesteld.

264. — Daar er een diepe interpenetratie bestaat tussen de voorwaarden tot het bestaan en die tot behoud van de onroerende voorrechten, kunnen ze ingedeeld worden, volgens de wijze waarop ze behouden worden; op grond daarvan kan men drie categorieën voorrechten onderscheiden: 1) de voorrechten die behouden worden zonder openbaarmaking; 2) de voorrechten die behouden worden door de overschrijving; 3) de voorrechten die behouden worden door de inschrijving.

HOOFDSTUK II

Voorrechten die behouden worden zonder openbaarmaking

AFDELING I. — *Gerechtskosten.*

265. — Het voorrecht wegens gerechtskosten, ingesteld door artikel 17 hypotheekwet, werd vroeger onderzocht (zie boven, n^{rs} 20 en volg.). Er werd op gewezen dat het voorrecht niet absoluut is, zoals de andere voorkeurrechten. Niet alleen kan het maar ingeroepen worden jegens de schuldeisers in wier belang de kosten werden gemaakt, maar bovendien slaat het slechts op de goederen waarvoor de kosten gemaakt werden.

Bijgevolg, indien de gemaakte kosten als resultaat hebben gehad dat zekere welbepaalde elementen van het vermogen van de schuldenaar behouden bleven, dan komen alleen deze elementen in aanmerking voor het voorrecht (Cass. fr., 26 juli 1848, *Rec. Dall.*, 1849, 1, 328; — Cass. fr., 15 dec. 1897, *Gaz. Pal.*, 1898, 1, 137). In dit geval zal het voorrecht tot een bijzonder voorrecht herleid worden (Genin, *o.c.*, n^r 889).

266. — De hypothecaire schuldeisers wier zekerheid voldoende is, hebben geen gemeenschappelijk belang met de gewone schuldeisers; bijgevolg kunnen de kosten van behoud, beheer én tegeldemaking van de roerende goederen van de schuldenaar, hun niet als bevoorrechte kosten opgedrongen worden (zie in deze zin Verbr., 15 juli 1847, *Pas.*, 1848, I, 89: « Men kan onmogelijk als gerechtskosten op een gehypothekeerd goed aanzien, de beheerkosten van een faillissement die uitsluitend voor de roerende goederen of voor andere goederen gedaan werden »).

AFDELING II. — *Voorrecht van de verzekeraar.*

267. — Artikel 23 van de wet van 11 juni 1874 bepaalt (wetboek van koophandel, Titel 8). « De verzekeraar heeft een voorrecht op de verzekerde zaak. Dit voorrecht is vrij van elke inschrijving. Het komt in rang onmiddellijk na datgene van de gerechtskosten. Het geldt slechts voor een bedrag dat gelijk staat met twee jaarpremiën, welke de wijze van betaling van de premie ook weze ». (Zie boven, n^{rs} 199 tot 203). Dit voorrecht komt slechts in aanmerking in de mate waarin de verzekering tot het behoud van de verzekerde zaak strekt. Inzake brandverzekering is de premie betreffende het gebouw bevoorrecht, maar niet die betreffende het

huurrisico of het verhaal van de geburen (Hrb. Luik, 23 april 1925, *Jur. Liège*, 1925, blz. 190).

268. — Of het voorrecht kan ingeroepen worden voor alle verbin-
tenissen die uit het contract voortvloeien en meer bepaald voor de schade-
vergoeding wegens verbreking, is een betwist punt (*bevestigend*: Genin,
o.c., n^r 896; — Hrb. Antwerpen, 17 aug. 1882, *P.A.*, I, 302; — Hrb.
Luik, 17 maart 1904, *Jur. Liège*, 1904, blz. 160; — *ontkennend*: Monette,
De Villé et André, *Traité des Assurances terrestres*, I, n^r 340; — Rb.
Antwerpen, 6 maart 1936, *Bull. Ass.*, 1937, 929; — Hrb. Brussel, 13 jan.
1923, *Jur. Comm. Brux.*, 1923, blz. 49; — Hrb. Brussel, 3 nov. 1934,
Bull. Ass., 1935, 679).

AFDELING III

Voorrecht van artikel 73 van de gecoördineerde wetten op de mijnen.

269. — Krachtens artikel 73 van de gecoördineerde wetten op de
mijnen is de vervallen verklaarde concessiehouden ertoe verplicht de mijn te
onderhouden totdat een nieuwe concessie op de mijn wordt verleend.

Indien hij nalaat deze last te volbrengen kan de staat de nodige
werken ambtshalve doen uitvoeren.

Aan de andere kant, is de vervallen verklaarde concessiehouden wel-
licht achterstallige vergoedingen aan de eigenaar van de bovengrond ver-
schuldigd: men weet dat deze vergoedingen verschuldigd zijn tot aan het
in voege treden van het koninklijk besluit van vervallenverklaring.

Beide categorieën schuldvorderingen zijn gewaarborgd door een voor-
recht dat de bijhorigheden van de mijn bezwaart, d.w.z.: grond van de
oppervlakte, gebouwen, machines.

270. — Volgens de heersende mening blijft dat voorrecht zonder
openbaarmaking behouden (*R.P.D.B.*, Tw. *Mines-Minières et Carrières*,
n^r 787, met verwijzingen; — zie nochtans de afwijkende mening van De
Page, VII, n^r 383: volgens deze auteur sluit het stilzwijgen van de wetgever
de noodzakelijkheid van een openbaarmaking niet uit, omdat artikel 29 hypo-
theekwet het gemeen recht inzake behoud van onroerende voorrechten
uitmaakt. De gegrondheid van dat argument mag betwijfeld worden).

271. — Volgens Tart (aangehaald in *R.P.D.B.*, *l.c.*, n^r 788) heeft
voormeld voorrecht voorrang op dat van de verkoper van de concessie,
maar wordt het geprimeerd door dat van de verkoper van machines; aan
de hand van de voorbereidende werken van de wet wordt deze zienswijze
betwist (*ibidem*).

Maar het voorrecht heeft alleszins voorrang op de hypotheken die
door de vervallen verklaarde concessiehouden op de mijn gevestigd werden
(zie hypotheekwet, art. 12; — *R.P.D.B.*, *l.c.*, n^r 787, met verwijzingen).

HOOFDSTUK III

Voorrechten die door overschrijving behouden worden

AFDELING I. — *Voorrecht van de verkoper.*

272. — Het voorrecht van de verkoper slaat op het verkochte onroerend goed, voor de betaling van de prijs (hypotheekwet, art. 27, 1°).

Evenals de verkoper van roerende goederen, verdient de verkoper van een onroerend goed de bescherming van de wetgever, daar, dank zij de door hem gedane prestatie, het vermogen van de schuldenaar vermeerderd werd.

Zijn voorrecht heeft als grondslag het principe dat niemand zich ten koste van een ander mag verrijken, wat het geval zou zijn indien de andere schuldeisers de waarde van het goed onder elkander zouden mogen verdelen, zonder zich van de wederkerige prestatie die op de koper rustte, gekweten te hebben.

Het voorrecht ingesteld door artikel 27, 1° hypotheekwet, vult het stelsel van de wettelijke zekerheden ter zake van verkoop van onroerende goederen aan, en dat op een wijze die van aard is de belangen van verkopers en kopers te bevorderen.

Artikel 1612 burgerlijk wetboek laat de verkoper toe de verkochte zaak niet te leveren zolang de prijs ervan niet betaald is. Maar in een groot aantal gevallen is de koper niet in staat cortant te betalen; om de verkoop mogelijk te maken zal de verkoper in dat geval, noodzakelijk van zijn retentierecht moeten afzien. Er zou hem dan alleen maar als zekerheid overblijven, zo het voorrecht niet bestond, het recht tot ontbinding van het contract. Dat recht zal practisch waardeloos worden bij faillissement. Het inrichten van een zakelijke zekerheid die de kredietverkoop vergemakkelijkt en tevens de gevaren aan een verkoop op afbetaling verbonden, uitschakelt, blijkt dus onmisbaar.

273. — Er kan alleen een voorrecht zijn voor zover de juridische handeling waarmee het verbonden is, een verkoop is.

Als zodanig wordt iedere verrichting beschouwd — om het even welke benaming eraan gegeven werd — waarin een prijs betaald wordt in ruil voor de overdracht van het goed (Lepinois, III, *o.c.*, n° 1030; — Genin,

o.c., n^r 1020). De prijs moet in geld bedongen worden, of minstens in geld geschat worden.

Men neemt doorgaans aan dat bij inbreng van een onroerend goed in een vennootschap, tegen sociale rechten en voordelen in geld, de inbrenger het voorrecht van de verkoper kan invoeren tot beloop van deze vaste rechten geschat in geld; deze vaste voordelen maken een prijs uit, zodat het voorrecht kan bestaan (*Genin, o.c.*, n^r 1023).

Het karakter van verkoop in de mate dezer voordelen werd bepaald door het arrest van verbreking, 15 december 1898; «in dergelijk geval en tot beloop van dat voordeel ontstaat er voor de deelgenoten die deze voordelen bekomen, een persoonlijk profijt en een bijzondere verrichting tegenover de andere deelgenoten; deze laatsten dienen aangezien te worden als aan eerstgenoemden een zaak te hebben afgestaan die aan de kansen van de vennootschap op winst en verlies onttrokken is» (*Pas.*, 1899, I, 51; — zie ook *P.B., Privilèges sur les immeubles*, n^r 396).

Maar indien de inbrenger in ruil voor zijn inbreng alleen sociale rechten verkrijgt, zal hij vanzelfsprekend het voorrecht van de verkoper niet kunnen invoeren.

Bij toepassing van het bovenbepaalde principe zal men eveneens het voorrecht kunnen doen gelden bij inbetalinggeving, bevestiging van verkoop met aanvulling van de prijs, overdracht van erfrechten, vereniging van het vruchtgebruik met de naakte eigendom wanneer ze niet kosteloos geschiedt (*P.B., Privilèges sur les immeubles*, n^r 394). In zake verkoop na beslag op onroerend goed is de betaling van de prijs, evenals in zake vrijwillige verkoop, door het voorrecht gewaarborgd (*P.B., l.c.*, n^r 401).

274. — In geval van verkoop met vermogen van wederinkoop kan de koper tegen wie de wederinkoop door de oorspronkelijke verkoper gedaan wordt, het voorrecht van de verkoper niet doen gelden: de wederinkoop, gedaan volgens de voorwaarden in het koopcontract bedongen, is geen nieuwe verkoop, doch eenvoudig, de verbreking van de vorige verkoop (*Planiol et Ripert*, XII, n^r 630; — *Lepinois, o.c.*, n^r 1031). Op te merken valt dat de koper een uiterst doeltreffende zekerheid bezit in het retentierecht geregeld door artikel 1673 burgerlijk wetboek.

275. — Uit de voorafgaande beschouwingen zal men afleiden dat het contract, waarbij iemand een onroerend goed afstaat onder verplichting de cedent te herbergen of te onderhouden, geen koopcontract is — er is geen prijs in geld bepaald — en dat bijgevolg de schuldeiser der bedongen prestaties het voorrecht van de verkoper niet kan doen gelden (*De Page, o.c.*, n^r 335; — *Luik*, 26 nov. 1885, *Pas.*, 1886, II, 63). Zekere auteurs maken nochtans voorbehoud wanneer de bedongen prestaties in de akte op een bepaalde som werden geschat, met het inzicht om de prestaties in een geldsom om te zetten in geval de verbintenissen van de verkrijger niet zouden uitgevoerd worden: dan draagt het contract het karakter van een verkoop, en de cedent zal het voorrecht van de verkoper kunnen invoeren (*Lepinois, o.c.*, n^r 1037; — *Schicks et Vanisterbeek*, III, n^r 435; — *Kluyskens, o.c.*, n^r 153).

276. — Hij die zijn eigendom tegen lijfrente verkoopt, kan

het voorrecht inroepen (Lepinois, *o.c.*, n^r 1036). Maar er kunnen zich moeilijkheden voordoen betreffende de praktische uitoefening van het voorrecht in geval van faillissement van de koper. Aldus werd gevonnist: indien de interesten opgebracht door het kapitaal dat met de verkoopprijs belegd werd niet volstaan om de lijfrente te betalen, kan de renteheffer in geen geval eisen dat de prijs hem zou gestort worden, of aan een verzekeringsmaatschappij vervreemd worden om hem een gelijkwaardige rente te verzekeren. Alleen kan hij eisen dat het kapitaal zou belegd worden en dat hij de interesten mag opstreken, onder voorbehoud eventueel het te kort op het kapitaal vooraf te nemen, tot volledige betaling van de som waarvoor hij bevoorrecht is (Hrb. Brussel, 5 juni 1954, *Bull. Jur. Imm.*, 1956, blz. 109).

277. — Er weze ook nog opgemerkt dat het vonnis waarbij vastgesteld wordt dat de formaliteiten in zake *onteigening* te algemenen nut vervuld zijn, geen voorrecht ten voordele van de onteigende doet ontstaan (Lepinois, III n^r 1142; — *P.B., Privilèges sur les immeubles*, n^{rs} 403 en 404). Men vraagt zich overigens af hoe een voorrecht zou kunnen uitgeoefend worden, vermits de goederen van de staat niet vatbaar zijn voor inbeslagneming.

278. — Wanneer men onderzoekt welk het voorwerp is van het voorrecht en welke dus de goederen en rechten zijn, waarvan de verkoop door het voorrecht gewaarborgd wordt, dan is er geen moeilijkheid indien de verkoop als voorwerp heeft een *lichamelijk onroerend goed*, volle of naakte eigendom, onverdeelde eigendom.

In principe waarborgt het voorrecht eveneens de verkoopprijs van een *onlichamelijk onroerend goed*, zoals vruchtgebruik of cijsrecht. Maar het voorrecht slaat alleen op het recht van genot, zodat een vergelijkende waardering nodig zal zijn bij inbeslagneming van de volle eigendom (Planiol et Ripert, XII, n^r 632).

Het geval van de *erfdienstbaarheid* en dat van de *mandeligheid* worden betwist. Om het voorrecht te ontkennen wordt opgeworpen, uitgaande van het feit dat het voorrecht een «geprivilegieerde hypotheek» is en dat naar luid van artikel 45 hypotheekwet geen hypotheek kan gevestigd worden op een erfdienstbaarheid of een mandeligheid, dat deze rechten niet vallen onder het voorrecht van de verkoper; overigens, voegt men daaraan toe, is het niet mogelijk deze rechten afzonderlijk in beslag te nemen en te verkopen (Kluyskens, *o.c.*, n^r 154; — Guillaouard, II, n^r 476). De rechtspraak is in deze zin gevestigd, minstens wat betreft de erfdienstbaarheid (Parijs, 10 mei 1898, *Rec. Dall.*, 1898, 2, 497, met noot Planiol).

De auteur is van oordeel met De Page (*o.c.*, n^r 344) en met Planiol et Ripert (*o.c.*, XII, n^{rs} 633 en 634) dat het voorrecht wel bestaat; immers, het voorrecht heeft als grondslag de aangroei van het gemeenschappelijk onderpand van de schuldeisers, hetgeen in de beide besproken gevallen gebeurde. Hij die deze aangroei verwezenlijkt, dank zij de overdracht van onroerende rechten, mag zich dus met recht op het voorrecht beroepen.

Hoe zal het voorrecht in werking gebracht worden? Vanzelfsprekend kan de verkoper geen beslag leggen op de eigenlijke erfdienstbaarheid; maar hij kan het heersend erf doen in beslag nemen en hij zal bevoorrecht zijn op het deel van de verkoopprijs dat de waarde van de erfdienstbaarheid vertegenwoordigt.

Dezelfde oplossing geldt voor de mandeligheid: de verkoper zal het onroerend goed ten voordele waarvan hij tot afstand van de gemeenschap verplicht werd, kunnen in beslag nemen, en zijn voorrecht uitoefenen tot beloop van de waarde van de mandeligheid. In dit geval gaat de rechtspraak akkoord met de hierboven

aangehaalde doctrine om het voorrecht van de verkoper te erkennen (Genin, *o.c.*, n° 934; — Bordeaux, 21 april 1890, *Rec. Dall.*, 1892, 2, 432; — zie nochtans Cass. fr., 10 april 1889, *Rec. Dall.*, 1889, 1, 321).

Bij overdracht van het recht van gebruik of van bewoning tegen een prijs die verschuldigd blijft, weigert de rechtsleer over het algemeen het voorrecht aan de verkoper (zie Kluyskens, *o.c.*, n° 154), alhoewel er blijkbaar geen reden is om in dit geval anders te beslissen dan ter zake van erfdienstbaarheid of mandeligheid.

Men werpt op dat de cedent voldoende gewapend is door de vordering tot vernietiging van de verkoop die hij tegen de verkrijger zou kunnen instellen (Kluyskens, *o.c.*, *l.c.*), maar men neemt aan dat, indien de overnemer van het recht van gebruik of van bewoning eigenaar mocht zijn of worden van het erf zelf waarop het recht gevestigd is, de verkoper het erf krachtens zijn algemeen onderpand zou kunnen doen verkopen, om zich daarna bij voorkeur op het deel van de prijs dat de waarde van het recht vertegenwoordigt, te doen betalen (Genin, *o.c.*, n° 936).

Het is nauwelijks nodig, erop te wijzen dat de bezitter ter bede — zoals de huurder — die op andermans grond gebouwen opgericht heeft, het voorrecht van de verkoper niet zou kunnen inroepen om bij voorrang betaling te bekomen van de vergoeding die hem toekomt wegens de door hem opgerichte gebouwen die door natrekking onroerend geworden zijn (Planiol et Ripert, *o.c.*, n° 631).

De eigenaar van een onroerend goed die onroerende goederen bij bestemming afzonderlijk verkoopt, of ook nog voorwerpen die door incorporatie onroerend zijn, maar roerend worden tengevolge van afbraak, kan evenmin aanspraak maken op het voorrecht van de verkoper (Planiol et Ripert, *o.c.*, n° 626).

279. — In verband met de verbeteringen heeft men zich afgevraagd of de verkoper zijn voorrecht kan uitbreiden tot de beplantingen en tot de verbeteringen die aan de verkochte zaak gebracht werden, evenals tot de roerende voorwerpen die, door toedoen van de koper, onroerend door bestemming of door incorporatie geworden zijn.

De rechtspraak en een deel van de rechtsleer zijn het er over eens om deze extensieve interpretatie van het voorrecht toe te passen, hoe onlogisch het ook moge zijn, vermits de aangroei van het gemeenschappelijk onderpand niet voortkomt uit de prestatie van de verkoper (zie Martou, II, n° 558, die zich steunt op de tekst van art. 45, § 4: «de verkregen hypotheek strekt zich uit tot alle toebehoren die als onroerend goed beschouwd worden, en tot de verbeteringen die aan het bezwaarde onroerend goed zijn aangebracht»). Deze bepaling, preciseert Martou, «heeft haar volle waarde in zake voorrecht, vermits ieder onroerend voorrecht een hypotheek insluit» (zie ook Kluyskens, *o.c.*, n° 152; — Luik, 20 dec. 1913, *Pas.*, 1914, II, 96 en verwijzingen; — Lyon, 15 okt. 1924, *D.P.*, 1924, 708). Deze stelling wordt echter terecht becritiseerd door De Page (VII, n° 344-b; — Genin, *o.c.*, n° 929; — Colin et Capitant, II, n° 1595).

280. — De prijs, waarvan de betaling bevoorrecht is, is de som die de koper moet betalen om het goed te verkrijgen, dus zowel degene die aan de verkoper zelf moet betaald worden als degene die luidens de akte aan derden zou dienen te worden uitgekeerd (Kluyskens, *o.c.*, n° 153), b.v. vervallen belastingen, taksen of verzekeringspremies. De verkoper die voor deze sommen verantwoordelijk blijft en die verplicht zou zijn geweest ze te betalen, kan op het voorrecht steunen om ze jegens de koper in te vorderen.

De prijs in geld bedongen moet niet ineens betaalbaar zijn. Men kan overeenkomen dat hij onder de vorm van een rente, zelfs van een lijfrente

zal gekweten worden. Dergelijke rechtshandeling is een verkoop, en de schuldeiser van de rente kan dus het voorrecht van de verkoper inroepen (Lepinois, II, n^r 1036; — Genin, *o.c.*, n^r 1004; — De Page, *o.c.*, n^r 340). Maar indien in de akte een vaste som als prijs bedongen werd, en door een latere akte in een rente werd omgezet, heeft een schuldvernieuwing plaats gehad; het voorrecht gaat te niet, tenzij het uitdrukkelijk voorbehouden werd ter waarborg van de rente, bij toepassing van artikel 1278 van het burgerlijk wetboek (Genin, *o.c.*, n^r 1004).

281. — In verband met de schuldvernieuwing dient opgemerkt te worden :

a) dat het aanvaarden van een cheque niet kan gelijkgesteld worden met een volmaakte betaling, en evenmin schuldvernieuwing teweegbrengt (Parijs, 11 maart 1929, *Rec. Enreg.*, 1930, n^r 16.780);

b) dat het feit dat de verkoper van de koper geaccepteerde wissels aanneemt, niets anders vertegenwoordigt dan een wijze van vereffening, die geen schuldvernieuwing teweegbrengt, en de oorspronkelijke schuldvordering laat voortbestaan: het voorrecht blijft dan ook eveneens bestaan (Cass. fr., 27 mei 1895, *Rec. Dall.*, 1895, I, 508).

282. — Of de rechtmatige kosten van het koopcontract ook door het voorrecht gewaarborgd zijn, wordt betwist.

De Page is van oordeel (*o.c.*, n^r 341) dat deze kosten — ereloon van de notaris, kosten van registratie en van overschrijving — nooit zouden mogen bevoorrecht zijn, omdat zij eigenlijk geen som uitmaken die de koper zich verbindt te betalen in ruil voor het verkochte goed.

Martou (II, n^r 554) en Kluyskens (*o.c.*, n^r 153) maken een onderscheid naargelang de bedongen prijs al dan niet de kosten der akte omvat, die de verkoper zich gelast zelf te kwijten. Is dit inderdaad het geval, dan geniet hij het voorrecht; hij zal integendeel geen voorrecht kunnen inroepen, indien de kosten niet in de prijs begrepen werden, maar de verkoper, na het verlijden van de akte, verplicht werd ze voor te schieten; de terugbetaling ervan zal niet door het voorrecht gewaarborgd zijn.

Genin spreekt zich beslist uit voor het voorrecht, zelfs in afwezigheid van gelijk welk beding in de akte (*o.c.*, n^r 998) terwijl de Franse rechtspraak, meer genuanceerd, van oordeel is dat de rechtmatige kosten door het voorrecht gewaarborgd zijn, voor zoveel zij in de akte uitdrukkelijk vermeld en begroot werden.

283. — Benevens de prijs en de kosten waarborgt het voorrecht ook nog drie jaar interesten, overeenkomstig artikel 87 hypotheekwet. Immers, artikel 28, vierde lid zinspeelt op « de hoofdsom en haar toebehoren dat, overeenkomstig artikel 87 van deze wet door de inschrijving van het voorrecht behouden werd » (De Page, *o.c.*, n^r 340; — Kluyskens, *o.c.*, n^r 153).

284. — Overeenkomstig de algemene principes, kan het voorrecht aan derden overgedragen worden samen met de schuldvordering waarvoor het tot zekerheid dient.

Er werd zelfs gevonden dat de overeenkomst, waarbij de schuldeiser

van de verkoopprijs, die van een derde betaling van een deel van de prijs ontvangt, aan deze derde zijn voorrecht afstaat, rechtsgeldig is, en dat voortaan alleen de overnemer over het voorrecht en over de vordering in ontbinding zal beschikken; immers, het voorrecht is uiteraard ondeelbaar (Rb. Nijvel, 13 april 1953, *Pas.*, 1954, III, 39).

Ook de cedent zou zich het voorrecht kunnen voorbehouden bij gedeeltelijke betaling van de prijs, voor zoveel hij zulks bedong in de overeenkomst gesloten met de derde die ter ontlasting van de koper betaalt. Hetzelfde ondeelbaar voorrecht zal in dit geval door twee verschillende titularissen uitgeoefend worden, tot zekerheid van de verdeelde schuld-vordering.

285. — Over het behoud van het voorrecht en de vordering tot ontbinding van de verkoper, zie verder, n^{rs} 353 en volg.

AFDELING II. — *Voorrecht van de mederuilers.*

286. — Krachtens artikel 27, 2°, bestaat er een voorrecht ten voordele van de ruilers, op de wederkerige omgeruilde onroerende goederen voor de betaling van opleg en uitkering, en ook voor de vaste som, die door de akte mocht bepaald zijn als schadevergoeding in geval van uitwinning ».

287. — Dat voorrecht, onbekend in het Frans wetboek, is in werkelijkheid slechts een uitbreiding van het voorrecht van de verkoper, dat in de opsomming van artikel 27 opgenomen werd om een einde te maken aan een twistvraag; immers, men vroeg zich af of de mederuilers voor de betaling van de opleggen het voorrecht van de verkoper konden doen gelden.

In Frankrijk, waar artikel 2103 burgerlijk wetboek ongewijzigd is gebleven, beschikt de mederuilers over het voorrecht, wanneer het een ruil met opleg betreft. Het voorrecht geldt dan ook alleen voor de te betalen opleg (Planiol et Ripert, *o.c.*, n° 627). Het voorrecht kan dus niet ingeroepen worden tot waarborg van de schadevergoeding die mocht verschuldigd zijn wegens uitwinning (Planiol et Ripert, *o.c.*, *l.c.*; — Cass. fr., 26 juli 1852, *Rec. Dall.*, 1852, I, 196).

288. — Kan men het voorrecht inroepen in geval van inbetalinggeving met opleg?

De Page is van mening dat de schuldenaar die zijn schuld vereffent door middel van een onroerend goed, waarvan de waarde hoger is dan het bedrag van zijn schuld, het vermogen van zijn schuldeiser vermeerdert, en dat hij het voorrecht kan inroepen (De Page, *o.c.*, n° 347).

289. — Het voorrecht heeft als voorwerp de wederkerige geruilde goederen: deze zijn voor het geheel bezwaard, tot waarborg van de bevoorrechte schuldvorderingen, welke ook de omvang ervan weze.

Zodus, indien de verschuldigde opleg slechts het vierde van de waarde van het in ruil ontvangen goed vertegenwoordigt, zal niettemin het goed voor het geheel door het voorrecht bezwaard zijn.

290. — De gewaarborgde schuldvorderingen zijn :

1° De opleggen en uitkeringen, d.w.z. de sommen die door de medecontractant verschuldigd zijn om het evenwicht der waarde van de geruilde goederen te herstellen. De opleg is de koopprijs van een deel van het geruilde goed, dat een hogere waarde had dan het ander.

Men zal dus, zoals in zake voorrecht van de verkoper, bij de eigenlijk bedongen som voegen :

a) drie jaar interest (art., 3e lid) ;

b) het deel der rechtmatige kosten van de akte-ruiling dat overeenkomt met de opleg (zie boven, n° 282).

2° De schadeloosstelling die in de akte werd bepaald voor het geval van uitwinning.

De uitbreiding van het voorrecht valt hier moeilijk te rechtvaardigen, tenminste volgens de grondslag die in zake verkoop, en bijgevolg ook in zake ruiling, aangenomen wordt : nl. de aangroei van het vermogen van de mederuiler dank zij het door hem verkregen goed.

Billijkheidshalve kan men wellicht het voorrecht rechtvaardigen, maar verdiende de uitgewonnen mederuiler een gunstiger behandeling dan de andere schuldeisers van zijn mede-contractant ? Het valt te betwijfelen. Men weet dat, luidens artikel 1705 van het burgerlijk wetboek, de uitgewonnen mederuiler ofwel zijn goed kan terugnemen, ofwel schadeloosstelling vorderen. Verkiest hij schadevergoeding, dan beschikt hij over een voorrecht om de betaling ervan te waarborgen.

Vanzelfsprekend zal de schadeloosstelling alleen bevoorrecht zijn, voor zoveel de akte van ruiling de som bepaalt die eventueel uit dien hoofde zal dienen uitgekeerd te worden.

291. — Voor het behoud van het voorrecht : zie verder, n° 353 en volg.

AFDELING III. — *Voorrecht van de schenker.*

292. — Dit voorrecht werd ingevoerd bij de vervanging van artikel 2103 B.W. door artikel 27, 3° van de hypotheekwet, om dezelfde redenen als in zake ruiling, nl. om een einde te maken aan een twistvraag die thans nog de Franse doctrine verdeelt (zie Planiol et Ripert, *o.c.*, n° 629). Het hof van verbreking van Frankrijk kent aan de feitenrechter het recht toe, na te gaan of de schenking onder last, in werkelijkheid niet een verkoop uitmaakt, in geval de opgelegde lasten bijzonder zwaar zijn (Cass. fr., 21 dec. 1887, *Rec. Dall.*, 1888, 1, 256).

Dit voorrecht is gerechtvaardigd door dezelfde redenen als het voorrecht van de verkoper.

In de opvatting van de wetgever is het billijk dat de schenker, die door zijn schenking aan het algemeen onderpand van de schuldeisers een meerwaarde heeft verschaft, de voorrang zou hebben tot voldoening van de prestaties waartoe de begiftigde zich verbonden heeft ; anders zouden de schuldeisers zich ten nadele van de schenker op onrechtmatige wijze verrijken (Kluyskens, *o.c.*, n° 161).

293. — Het voorrecht komt in aanmerking bij de schenking, maar niet bij de contractuele erfstelling van artikel 1082 en volgende van het burgerlijk wetboek; artikel 27 hypotheekwet bedoelt schenkingen onder leventen, d.w.z. diegene waardoor de schenker zich thans van het goed ontdoet (Lepinois, *o.c.*, III, n^r 1058; — Genin, *o.c.*, n^r 1030; — De Page, VII, n^r 350; — Brussel, 9 mei 1888, *Pas.*, 1889, II, 397).

294. — Het voorrecht heeft als voorwerp het geschonken goed, alsmede de beplantingen, verbeteringen, onroerende goederen door bestemmin, zoals in zake verkoop, en eventueel drie jaar interest en de rechtmatige kosten (Lepinois, III, n^r 1060; — Kluyskens, *o.c.*, n^r 162).

295. — De gewaarborgde schuldvorderingen zijn: « de geldelijke lasten of andere begrote prestaties », zoals b.v. leveringen *in natura* of dienstverlening. Deze prestaties moeten op een vaste som in de akte geschat zijn; de derden moeten door inzage van de akte, over de omvang van deze lasten en prestaties ingelicht zijn.

Voor het behoud van het voorrecht, zie verder, n^{rs} 353 en volg.

AFDELING IV

Voorrecht van de mede-erfgenaam en van de onverdeelde mede-eigenaar.

296. — Krachtens artikel 27, 4° hypotheekwet genieten de mede-erfgenamen of onverdeelde mede-eigenaars een voorrecht tot zekerheid van:

- 1° de betaling van een opleg of uitkering;
- 2° de betaling van de prijs van de veiling van onverdeelde goederen;
- 3° de vrijwaring geregeld door artikel 884 burgerlijk wetboek.

Het voorrecht van de onverdeelde mede-eigenaar werd ingegeven door de wil om op doelmatige wijze de gelijkheid onder de deelgenoten te verzekeren.

Er kan nog een tweede grond tot rechtvaardiging van het voorrecht aangehaald worden, wanneer de verdeling met opleg geschiedt: de opleg vertegenwoordigt in werkelijkheid een verkoopprijs (De Page, VII, n^r 355, A).

297. — In tegenstelling met het vroeger artikel 2103 burgerlijk wetboek, dat het voorrecht alleen aan de mede-erfgenaam toekende, heeft de hypotheekwet het uitgebreid tot alle verdelingen, zonder onderscheid wat betreft de oorzaak van de onverdeeldheid: nalatenschap, gemeenschap, vennootschap, enz., inbegrepen de ascendentenverdeling (Martou, II, n^r 576; — Lepinois, III, n^r 1065; — Genin, *o.c.*, n^r 1031), om het even welke benaming aan de akte gegeven werd. De overeenkomst betiteld verkoop, waarbij een onverdeelde mede-eigenaar zijn rechten in een onroerend goed afstaat tegen een prijs, kan aanleiding geven tot toepassing van het voorrecht (Genin, *o.c.*, n^r 1032). De Franse rechtspraak heeft zelfs het voorrecht toegekend aan de vruchtgebruiker, titularis van een schuldvordering tegen de naakte eigenaar (zie verder, n^r 306).

298. — De bevoorrechte schuldvorderingen zijn:

1° Opleggen of uitkeringen:

Daaronder verstaat men de tegenwaarde, door de onverdeelde mede-eigenaar uit te keren, van hetgeen hij te veel ontving bij de toebedeling. Deze opleggen en uitkeringen kunnen met allerlei modaliteiten bedongen worden: betaling van een som geld, verbintenis een schuld van de nalatenschap ter ontlasting van de mede-erfgenamen te betalen: « om het even of de deelgenoot rechtstreeks aan zijn mede-erfgenamen betaalt, of te hunner ontlasting een schuldeiser betaalt » (Cass. fr., 2 juli 1844, aangehaald door Genin, *o.c.*, n° 1041; — zie ook in dezelfde zin, Luik, 18 febr. 1913, *Pas.*, 1913, II, 296).

Er bestaat betwisting over de kwestie of de mede-erfgenaam, aan wie een zakelijke last opgelegd werd — b.v. de degelijke uitoefening van een passieve erfdienstbaarheid, waarmee hij zijn goed liet bezwaren om de gelijkheid onder de deelgenoten te verzekeren — ook door het voorrecht getroffen wordt (in bevestigende zin: Laurent, XXX, n° 29; — De Page, VII, n° 355, A; — ontkennend: Lepinois, III, n° 1066).

299. — Het voorrecht slaat op de onroerende goederen die begrepen zijn in de kavel van de onverdeelde mede-eigenaar die opleggen of uitkeringen verschuldigd is.

Artikel 27, 4° bepaalt dat al de onroerende goederen in de kavel begrepen, met de opleg bezwaard zijn « tenzij het voorrecht door de akte van verdeling tot een of meer van die onroerende goederen beperkt werd ». Het is immers mogelijk dat de waarde van de goederen de verschuldigde waarborg zodanig overschrijdt dat de deelgenoten het eens worden om de inschrijving tot een of enige van de goederen uit de met opleg bezwaarde kavels te beperken.

300. — Vanzelfsprekend strekt de uitwerking van de verdeling zich niet verder uit dan onder de onverdeelde mede-eigenaars. Indien A en B onder elkander twee onroerende goederen van ongelijke waarde verdelen, beide met een hypotheek bezwaard, en men overeenkomt dat A die het belangrijkste goed bekwaam, de ganse hypothecaire schuld zal betalen, zal B niettemin jegens de schuldeiser gehouden blijven zoals voorheen (Luik, 20 maart 1907, *Pas.*, 1907, II, 202; *Rec. Enreg.*, n° 14455).

301. — 2° De prijs van de veiling van onverdeelde goederen aan een deelgenoot.

Op te merken valt dat de veiling een voorafgaande verrichting van de verdeling uitmaakt (Verbr., 19 febr. 1953, *R.W.*, 1953-54, 153; *Pas.*, 1953, I, 473): aan wie de prijs uiteindelijk zal toebedeeld worden, hangt af van de definitieve verdeling van de onverdeelde massa. In de onderlinge betrekkingen tussen de deelgenoten wordt de prijs niet ambtshalve verdeeld vanaf de dag van de verkoop, en blijven de rechten van de deelgenoten ondergeschikt aan het resultaat van de verdeling (Genin, *o.c.*, n° 1052; — Cass. fr., 5 dec. 1907, *Pas.*, 1909, 4, 13; *Rec. Enreg.*, n° 14551; — Cass. fr., 11 jan. 1909, *Rec. Dall.*, 1909, I, 81).

Maar voor welke schuldvordering zal het voorrecht kunnen ingeroepen worden, in afwachting dat het resultaat van de scheiding en deling bekend is?

Artikel 27 hypotheekwet antwoordt op deze vraag op eenvoudige en doelmatige wijze: de algeheelheid van de prijs is door het voorrecht getroffen.

Aldus zijn ieders rechten gewaarborgd, wat ook het later resultaat van de verdeling weze (Genin, *o.c.*, n^r 1053, met talrijke verwijzingen). Deze oplossing blijft geldig, zelfs indien het onroerend goed, dat geveild wordt, het enige onverdeelde goed is.

Immers, het kan gebeuren dat een of verscheidene deelgenoten voor of na het ontstaan van de onverdeeldeheid voordelen genoten hebben die zullen ingebracht worden bij wijze van voorafnemingen door de andere deelgenoten. Het recht op de prijs van elke deelgenoot, stemt dus niet noodzakelijk overeen met zijn evenredig aandeel in de onverdeeldeheid (Genin, *o.c.*, n^r 1054).

Indien het goed aan een derde — niet-deelgenoot — wordt verkocht, staat de veiling gelijk met een verkoop, en genieten de deelgenoten-verkopers bijgevolg het voorrecht van de verkoper (Planiol et Ripert, XII, n^r 653; — Cass. fr., 17 febr. 1891, *Rec. Dall.*, 1892, 1, 191; — Cass. fr., 19 okt. 1896, *Rec. Dall.*, 1897, 1, 44).

302. — Wat gebeurt er bij herveiling op kosten van de gebrekige koper? De eerste verkoop wordt ontbonden en het voorrecht van de deelgenoten wordt overgebracht op de prijs van de tweede verkoop. Maar, indien de prijs van de herveiling lager is dan die van de eerste veiling, behouden de deelgenoten tegen de eerste adjudicataris, slechts een chirografaire schuldvordering voor het verschil (Martou, II, n^r 582; — Lepinois, II, n^r 1071; — De Page, VII, n^r 356, B).

303. — Het voorrecht heeft als voorwerp het goed of de goederen die het voorwerp van de veiling uitmaken.

304. — 3° De vrijwaring in artikel 884 burgerlijk wetboek bepaald.

Dit voorrecht zal slechts bestaan voor zoveel de akte van verdeling het beding van een vaste som voor het geval van uitwinning zal bevatten (art. 27, 4°, laatste lid). Dit was onmisbaar in het stelsel van openbaarheid, waardoor men er naar gestreefd heeft, dat de derden op bepaalde wijze zouden ingelicht worden over de zakelijke lasten die de onroerende goederen bezwaren.

De aldus bepaalde som maakt het plafond uit boven hetwelk de waarborg wegens uitwinning niet meer geprivilegieerd is.

305. — In tegenstelling met artikel 2103 van het burgerlijk wetboek dat alle oorzaken tot vrijwaring waarborgde, beperkt artikel 27, 4° het voorrecht tot artikel 884 burgerlijk wetboek, d.w.z. tot «die stoornissen en uitwinningen alleen, waarvan de oorzaak vóór de verdeling bestond».

Bijgevolg kan de mede-erfgenaam die verplicht werd een hypothecaire

schuld te betalen, terwijl hij volgens de akte van verdeling slechts een deel ervan moest betalen, en die uit hoofde van deze betaling een verhaal tegen zijn medeverdeler heeft, onmogelijk dat eventueel verhaal door het voorrecht doen waarborgen : de oorzaak ervan bestond niet vóór de verdeling.

Om dezelfde reden kan het voorrecht evenmin ingeroepen worden door de mede-erfgenaam die een verhaal bezit tegen zijn mede-erfgenaam die volgens de akte van verdeling een schuld van de nalatenschap in haar geheel moest kwijten, wat hij niet deed, zodat bedoelde mede-erfgenaam verplicht werd zelf de schuld te betalen tot beloop van zijn erfdeel (De Page, VII, n^r 357 ; — *anders*, maar ten onrechte : Kluyskens, *o.c.*, n^r 167). Dezelfde oplossing dient te worden aanvaard, om dezelfde reden, in het geval van de medeverdeler die recht had op een uitkering ten laste van een erfgenaam die insolvel is geworden, alsmede in het geval van de medeverdeler die gerechtigd is de benadeling van meer dan een vierde in te roepen (art. 887 B.W.). Is evenmin door het voorrecht gewaarborgd, de vordering tot teruggave van goederen die verborgen werden (Genin, *o.c.*, n^r 1046 ; — De Page, VII, n^r 357).

Indien daarentegen een goed, dat in werkelijkheid geen deel uitmaakte van de onverdeelde massa, toebedeeld werd aan een deelgenoot, en indien deze uitgewonnen wordt, zal hij het voorrecht wel kunnen doen gelden tot zekerheid van zijn verhaal tegen zijn medeverdelers.

306. — Het zal wellicht niet van belang ontbloeit zijn op te merken dat in Frankrijk, waar artikel 2103 burgerlijk wetboek ongewijzigd is gebleven, de rechtsleer zich bij de interpretatie van deze bepaling, in restrictieve zin oriënteert, zodat de draagwijdte ervan beperkt wordt tot het toepassingsgebied van artikel 27 van onze wet (Planiol et Ripert, XII, n^r 654).

De Franse rechtspraak heeft deze strekking echter niet gevolgd ; zij geeft integendeel een extensieve verklaring aan artikel 2103 van het burgerlijk wetboek.

Men heeft b.v. het voorrecht toegekend aan de naakte eigenaar van een som geld, tot waarborg van de schuldvordering die hij tegen de vruchtgebruiker bezit bij het einde van het vruchtgebruik. In een vonnis van 1 mei 1936, besliste de rechtbank van de Seine (*Gaz. Pal.*, 1936, 2, 260), dat terecht inschrijving van het voorrecht van de medeverdeler genomen werd, om reden dat « het voorrecht al de schuldvorderingen waarborgt welke de ene deelgenoot tegen de andere kan bezitten, zonder onderscheid tussen eisbare en niet-eisbare inschulden ».

Deze beslissing wordt, terecht, becristiseerd (noot *Rev. Trim. Dr. Civ.*, 1936, blz. 885) ; vooreerst omdat de rechtbank het voorrecht tot alle schuldvorderingen uitgebreid heeft in weerwil van de tekst van artikel 2103 burgerlijk wetboek (art. 27, 4° hypotheekwet), waarvan de opsomming limitatief is (Planiol et Ripert, XII, n^r 651 ; — *anders* noch tans : Colin et Capitant, 8^e uitg., III, n^r 1154), en verder, omdat in het geval van vruchtgebruik op een som geld, de schuldvordering niet ontstaat uit een verdeling maar uit de toepassing van de principes in zake vruchtgebruik.

307. — De voorrechten tot zekerheid van de opleg of van de prijs van de veiling van onverdeelde goederen, zijn voorrechten op bepaalde goederen.

Bij verdeling met opleg is er maar één schuldenaar: hij die de kavel verkregen heeft die met opleg bezwaard is. Bij veiling ontstaat alleen tegen de adjudicataris een schuldvordering, wegens de goederen die hij verkregen heeft. Zijn dus door het voorrecht getroffen: de bepaalde goederen die in de kavel begrepen zijn welke met opleg bezwaard is, en in het geval van veiling, de geveilde goederen.

Het voorrecht wegens uitwinning is integendeel een algemeen voorrecht, in die zin, dat het al de onroerende goederen bezwaart die in de kavels begrepen zijn van hen die vrijwaring verschuldigd zijn. Immers, de schuld die uit de waarborgverplichting ontstaat, heeft een algemeen karakter: iedere deelgenoot is jegens het slachtoffer van de uitwinning gehouden. Daaruit volgt noodzakelijk, dat het voorrecht al de onroerende goederen van de onverdeeldheid bezwaart, behalve die van de uitgewonnene (Lepinois, III, n° 1073).

308. — Het komt er weinig op aan of het uitgewonnen goed roerend of onroerend was, of de uitwinning al dan niet belangrijk is geweest: hij die de uitwinning ondergaat bezit een bevoorrechte vordering die de goederen bezwaart van de deelgenoten die de waarborg verschuldigd zijn. Maar de onroerende goederen van iedere kavel zijn slechts bezwaard door het evenredig deel van de eigenaar van deze kavel in de verschuldigde vergoeding.

Genin geeft het volgende voorbeeld: drie deelgenoten, A, B en C hebben drie huizen verdeeld, elk 36.000 fr. waard; A wordt uitgewonnen, de massa bedroeg dus in werkelijkheid $36.000 \times 2 = 72.000$ fr., hetzij voor elk 24.000 fr. A bezit een verhaal tegen B, ten belope van 12.000 fr., en tegen C ten belope van dezelfde som. De onroerende goederen van B en C zijn dus slechts bezwaard voor 12.000 fr. elk. Indien B insolvel is, zal het verlies verdeeld worden tussen A en C, zodat A tegen C een regresvordering ten bedrage van $12.000 + 6.000 = 18.000$ fr. zal kunnen instellen, die door het voorrecht gewaarborgd is. Dit alles voor zoveel de vaste som die in de akte bedongen werd, minstens dat bedrag bereikt (Genin, *o.c.*, n° 1046).

309. — De volgende moeilijkheid is het aanstippen waard: de kavel die een opleg verschuldigd is, bevat geen onroerende goederen en de schuldenaar van de opleg is insolvel geworden. Kan de schuldeiser van de opleg het voorrecht inroepen tot zekerheid van een vordering die hij uit dien hoofde tegen de andere deelgenoten zou instellen?

Men moet een onderscheid maken. Indien de deelgenoot, aan wie de uitkering opgelegd wordt reeds insolvel was op het ogenblik van de verdeling, neemt men aan dat de schuldeiser zijn verhaal kan uitoefenen overeenkomstig artikel 884 burgerlijk wetboek, en bijgevolg beschikt hij over het voorrecht, want de gelijkheid onder deelgenoten eiste dat op het ogenblik van de verdeling de opleg de waarde had waarvoor hij bedongen werd. Indien integendeel, de schuldenaar van de opleg na de verdeling insolvel is geworden, zijn de deelgenoten geen waarborg verschuldigd, en het voorrecht komt dus niet in aanmerking (Lepinois, *o.c.*, n° 1077; — Genin, *o.c.*, n° 1048; — Planiol et Ripert, XII, n° 657).

310. — Alhoewel de regeling van de wederkerige rechten van de erfgenamen en van de overlevende echtgenoot-vruchtgebruiker geen verdeling uitmaakt, dient nochtans te worden gewezen op de bepaling van artikel 2 van de wet van 16 mei 1900 op de kleine nalatenschappen, volgens dewelke de overlevende echtgenoot zich het vruchtgebruik kan doen toekennen van zekere goederen, zelfs indien de waarde ervan zijn deel overtreft, mits in dit geval «aan de erfgenamen een jaar-rente te betalen, berekend naar de meerwaarde». Bij de overschrijving van de akte in dewelke voormeld recht uitgeoefend werd, dient de inschrijving ambtshalve genomen te worden (Schicks et Vanisterbeek, IV, blz. 303 ; — zie de Franse rechtspraak, boven aangehaald, n^r 306).

311. — Artikel 767 (wet 20 nov. 1896, § 7) bepaalt dat «tot aan de definitieve verdeling, en uiterlijk totdat er een jaar na het overlijden is verstreken, kunnen de erfgenamen, mits een voldoende zekerheid gesteld wordt, eisen dat het vruchtgebruik van de overlevende echtgenoot omgezet worde in een lijfrente...».

Is de uitkering van deze lijfrente door het voorrecht van de deelgenoot gewaarborgd? De overlevende echtgenoot, aan wie een vruchtgebruik of een rente toekomt, haalt zijn rechten niet uit een onverdeelde massa waarvan hij deelgenoot is, maar uit de wet. Daar waar geen verdeling voorhanden is, kan ook geen sprake zijn van voorrecht. De wetgever heeft dit duidelijk ingezien vermits hij gepreciseerd heeft dat de omzetting slechts zal plaats hebben «mits een voldoende zekerheid»; indien deze zekerheid reeds zou bestaan hebben krachtens artikel 27, 4° hypotheekwet, zou het geen zin gehad hebben, opnieuw te bepalen dat een zekerheid moet gesteld worden.

HOOFDSTUK IV

Voorrechten die door inschrijving behouden worden

AFDELING I

Voorrecht van de aannemers, architecten, metselaars en andere werklieden.

312. — Dat dit voorrecht, ingesteld door artikel 287, 5° hypotheekwet, gerechtvaardigd is, is duidelijk.

De in artikel 287 5° opgenoemde personen : aannemers, architecten, metselaars, en andere werklieden, wier prestaties aan het patrimonium van de schuldenaar een meerwaarde verschaft hebben, verdienen vanzelfsprekend door de wetgever begunstigd te worden boven de andere schuldeisers, in de mate van de aldus verwezenlijkte verrijking van het gemeenschappelijk onderpand.

Het voorrecht van de aannemer, dat reeds bestond in het Romeinse recht (zie De Page, VII, n° 365) werd door onze hypotheekwet schier letterlijk overgenomen van artikel 2103 burgerlijk wetboek. Nochtans, stelt artikel 2103, 5° van het burgerlijk wetboek het voorrecht niet alleen in ten voordele van de in artikel 2103, 4° opgenoemde personen, maar ook ten voordele van de geldschietters die de fondsen geleend hebben waarmee de werklieden uitbetaald werden (art. 2103, 5°) ; het is evenwel een zuivere toepassing van artikel 1250, 2° burgerlijk wetboek (Planiol et Ripert, *o.c.*, n° 662), en terecht werd deze overvloedige bepaling in artikel 287 5° weggelaten.

313. — Kunnen zich op het voorrecht beroepen, alle personen die jegens de eigenaar verbonden zijn door een contract van dienstverhuur of van huur van werk, dat als voorwerp heeft de werken door de wet bepaald : « het ontginnen van landerijen of het droogleggen van moerassen, het maken, hermaken of herstellen van gebouwen, vaarten of welke andere werken ook ».

Kunnen dus alleen aanspraak maken op het voorrecht, zij die rechtstreeks met de eigenaar gehandeld hebben met uitsluiting van de bedienden of werklieden in dienst van de architect of aannemer, en van de onderaannemer (De Page, VII, n° 366 ; — Kluyskens, VI, n° 170).

Men vraagt zich af of het voorrecht kan ingeroepen worden tegen de

concessiehouder van het openbaar domein, die werken laat uitvoeren, zoals de concessiehouder voor waterbedeling, of voor de exploitatie van een vervoermiddel. Door een arrest werd hun een voorrecht erkend (Gent, 1 juli 1885, *B.J.*, 1885, 1046). Sommige auteurs weigeren dit nochtans te aanvaarden (Lepinois, *o.c.*, n^r 1086; — De Page, VII, n^r 366 en noot). De grondslag van het voorrecht is dezelfde als van de eigenaar; indien het recht van de concessiehouder niet eeuwigdurend is, maken de gebouwen die hij opgericht heeft niettemin deel uit van het gemeenschappelijk onderpand van zijn schuldeisers. Waarom dan aan de architect het voorrecht ontkennen?

314. — Men merkt terecht op — en zulks spreekt van zelf — dat de hierboven uitgesloten schuldeisers van de aannemer, werklieden, onderaannemer, enz., niettemin zekere waarborgen zullen hebben: o.m. de zijdelingse vordering van artikel 1166, de afstand van zijn schuldvordering door de bevoorrechte schuldeiser en tevens van zijn voorrecht; maar in dat geval zal de afstand uit een authentieke akte moeten blijken en bij kanttekening ingeschreven worden (Kluyskens, *o.c.*, n^r 170; — Genin, *o.c.*, n^r 1060).

De werklieden kunnen ook de rechtstreekse vordering tegen de meester van het werk (art. 1798 B.W.) en het voorrecht van 26 Pluviose, jaar II (zie boven, n^r 215) laten gelden. De schuldeiser zal tenslotte in bepaalde gevallen het retentierecht hebben (De Page, VII, n^r 366).

315. — De wet duidt de bevoorrechte schuldvorderingen niet aan. Komen in de eerste plaats in aanmerking, de schuldvordering ontstaan door het uitvoeren van werken voor het ontginnen, droogleggen van landerijen resp. moerassen, maken of herstellen van gebouwen, vaarten, enz. Gezien de algemene bewoordingen van de wet: «welke andere werken ook», hoeft men geen onderscheid te maken naar de aard of de bestemming van de werken (Genin, *o.c.*, n^r 1068). Er weze nochtans opgemerkt dat ter zake van openbare werken een ander voorrecht in aanmerking komt, nl. datgene van de wet van 26 Pluviose, jaar II.

Alle auteurs zijn het eens om vast te stellen — en om te betreuren — dat de landbouwwerken, zoals bezaaiingen en beplantingen, niet onder toepassing van artikel 27, 5° vallen (Lepinois, III, n^r 1085; — De Page, VII, n^r 367).

Benevens de eigenlijke prijs van de werken, zijn ook de *accessoria* van de prijs gewaarborgd, nl. de interesten van drie jaar (art. 87 hypotheekwet) en, bovendien, al de kosten die nodig zijn geweest om het voorrecht te doen ontstaan en waarover verder uitgewijd wordt: kosten van bevelschrift, staat van de aangestelde pleitbezorger, honorarium van de deskundige, kosten van inschrijving (Genin, *o.c.*, n^r 1069; — Brussel, 7 juli 1911, *Jur. Comm. Brux.*, 1912, 20; — Baudry-Lacantinerie et de Loynes, I, n^r 633; — Colin et Capitant, II, blz. 857; — Cass. fr., 11 nov. 1824, S., 1825, I, 140).

Indien de architect of aannemer tijdens de uitvoering van de werken afkortingen ontving, zal het voorrecht met zijn volle draagwijdte voortbestaan tot zekerheid van de betaling van het saldo (Planiol et Ripert,

o.c., n° 661; — Genin, *o.c.*, n° 1071, met verwijzingen); immers, het voorrecht is ondeelbaar.

316. — Het voorrecht is gesteund op de meerwaarde die tengevolge van de werken aan het goed gegeven werd. Hetgeen natuurlijk niet betekent dat de schuldeiser slechts op een deel van het goed beslag zou mogen leggen. Hij zal het gehele goed in beslag nemen, maar, wanneer het erop aankomt de opbrengst van de verkoop te verdelen, zal hij alleen op de meerwaarde zijn voorrecht kunnen doen gelden. Deze meerwaarde zal blijken uit de vergelijking van twee processen-verbaal, opgemaakt vóór en na de werken (zie verder, n°s 317 en volg). Hetgeen niet betekent dat het voorrecht noodzakelijk zal overeenstemmen met het verschil tussen de waarden die op beide processen-verbaal voorkomen. Immers, de meerwaarde die het voorrecht bepaalt en beperkt, is degene die bestaat op het ogenblik van de vervreemding van het goed; deze meerwaarde kan intussen wijzigingen hebben ondergaan.

Een onroerend goed, b.v. dat 100.000 fr. waard is vóór de uitgevoerde herstellingswerken, wordt na uitvoering der werken op 120.000 fr. geschat. Tengevolge van plaatselijke factoren, krijgt het goed een grotere meerwaarde, die als gevolg heeft dat het voor 150.000 fr. wordt verkocht. Aan deze verrijking van de massa zijn de uitgevoerde werken vreemd: het voorrecht blijft beperkt tot 20.000 fr. Maar indien de gebruikte materialen, of de uitgevoerde herstelling met de jaren bijzonder hoog gewaardeerd worden, en toelaten dezelfde verkoopprijs van 150.000 fr. te bekomen, zou, o.i. het voorrecht tot 50.000 fr. dienen uitgebreid te worden.

Indien, daarentegen, tengevolge van economische wisselvalligheden het op 120.000 frank geschatte goed slechts voor 105.000 fr. wordt verkocht, betekent zulks niet noodzakelijk dat het voorrecht tot 5.000 fr. zal herleid worden. Men zal nagaan hoeveel het goed zou opgebracht hebben ware het niet hersteld geweest, b.v. 90.000 fr.; in dit geval blijft het voorrecht gelden voor 105.000 — 90.000 = 15.000 fr., som die de voortbestaande meerwaarde, voortvloeiende uit de werken, vertegenwoordigt (vgl. in zelfde zin: De Page, VII, n° 373).

317. — Er zijn verschillende formaliteiten verbonden aan het ontstaan en aan het behoud van het voorrecht.

Het voorrecht zal slechts ontstaan en behouden blijven mits het vervullen van de vier formaliteiten voorgeschreven in artikel 27, 5°. De woorden mits, echter (in het Frans: *pourvu que, néanmoins que*) drukken op het onontbeerlijk karakter van deze formaliteiten (aldus: Lepinois, III, n° 1095; — De Page, VII, n° 369).

De eerste formaliteit bestaat in een proces-verbaal van plaatsbeschrijving dat vóór de aanvang van de werken opgesteld wordt «door een deskundige ambtshalve benoemd door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg in wier rechtsgebied de goederen gelegen zijn, de ingeschreven schuldeisers behoorlijk opgeroepen zijnde». Volgens de tekst van artikel 27, 5° alsmede van artikel 38 hypotheekwet moet dat proces-verbaal, dat tot voorwerp heeft «de toestand van de plaats op te nemen met het oog op de werken die de eigenaar verklaart te willen uitvoeren» (art. 27) «vóór de aanvang der werken» gedaan worden (art. 38). Betekent dit, dat, indien het proces-verbaal eerst tijdens de uitvoering van de werken zou worden opgesteld, het voorrecht niet meer zou kunnen ingeroepen worden? Dergelijke interpretatie zou aan het ingestelde voorrecht practisch elke draagwijdte ontnemen, want welke aannemer of architect

zou het wagen zijn wantrouwen nopens de solvabiliteit van de meester van het werk op zo duidelijke wijze te laten blijken, zelfs voordat de werken aangevangen werden? De meester van het werk zou natuurlijk tegenover dergelijke houding alles in het werk stellen om zijn contract te verbreken.

In feite zal het veeleer tijdens de uitvoering van de werken zijn dat de architect of aannemer er zal aan denken voorzorgsmaatregelen te nemen, indien hij tot de overtuiging komt dat de solvabiliteit van zijn cliënt twijfelachtig geworden is. Daarom ook zijn de meerderheid van de rechtsleer, en de Belgische rechtspraak het eens om het opstellen van het proces-verbaal tijdens de onderneming toe te laten, opdat tenminste de toekomstige meerwaarde door het voorrecht zou kunnen bezwaard worden (Lepinois, *o.c.*, n° 1100; — Kluyskens, n° 171, a; — Martou, II, n° 604; — De Page, VII, n° 370; — Brussel, 6 juli 1935, *P.P.*, 1935, 454, bevestiging van Rb. Brussel, 6 juli 1933, *Rev. prat. not.*, 1935, 114).

In België verdedigt alleen Genin (*o.c.*, n° 1097) de stelling dat in de hier besproken hypothese het voorrecht moet geweigerd worden. De Franse rechtsleer spreekt zich in dezelfde zin uit (Planiol et Ripert, *o.c.*, n° 667; — Baudry-Lacantinerie et de Loynes, I, n° 637), en tot voor kort de Franse rechtspraak eveneens. Maar door zijn arrest van 24 maart 1953 (*Bull. Cass.*, I, n° 111; *S.*, 1955, 1, 38) gecommenteerd in de *Rev. Trim. Dr. Comm.* (1953, blz. 976) en in de *Rev. Trim. Dr. Civ.* (1955, blz. 139) heeft het Franse hof van cassatie, zijn vorige rechtspraak omgekeerd. Het voorrecht zal ontstaan en behouden blijven niettegenstaande het eerste proces-verbaal tijdens de werken opgemaakt werd. Het hof van cassatie stelt vast dat de feitenrechter gelijk had het proces-verbaal tijdens de werken opgemaakt als rechtsgeldig te beschouwen: het proces-verbaal dat de werken bepaalde die nog moesten uitgevoerd worden liet toe *a contrario* vast te stellen welke werken reeds uitgevoerd waren.

In België zijn er auteurs die niet alleen het voorrecht aannemen wanneer het proces-verbaal na de aanvang van de werken opgemaakt werd, maar die aan dat proces-verbaal zelfs terugwerkende kracht verlenen indien de oorspronkelijke toestand, d.w.z. eer de werken aanvingen, nog door de deskundige kan waargenomen worden (Martou, II, n° 602; — Kluyskens, *o.c.*, n° 171); dit standpunt wordt over het algemeen bestreden en verworpen (Lepinois, III, n° 1099; — De Page, VII, n° 871, noot (2); — Brussel, 6 juli 1935, *P.P.*, 1935, 454).

318. — De ingeschreven schuldeisers moeten bij het opmaken van het proces-verbaal behoorlijk opgeroepen worden.

De ingeschreven schuldeisers oefenen hun zakelijke zekerheid uit op de verbeteringen aan het bezwaarde goed aangebracht (art. 45 hypotheekwet). Men heeft gevreesd dat de architect of aannemer, in akkoord met de eigenaar, zou pogen de deskundige te beïnvloeden om de reeds voorafbestaande verbeteringen zo laag mogelijk te schatten, ten einde aan zijn eigen voorrecht een grotere draagkracht te verlenen. De ingeschreven schuldeisers moeten in de gelegenheid gesteld worden, hun eigen belangen te verdedigen (Voorber. handelingen, Verslag Kamer, *Pasin.*, 1851, blz. 392; — De Page, VII, n° 370).

319. — Het woord *ambtshalve* door de wet gebruikt betreffende de benoeming van een deskundige, betekent natuurlijk niet dat de voorzitter

van de rechtbank ertoe gehouden zou zijn een deskundige te benoemen zelfs wanneer niemand hem daartoe verzocht heeft. De wetgever heeft alleenlijk willen beletten dat partijen zich nopens een deskundige zouden akkoord stellen, wellicht ten nadele van de ingeschreven schuldeisers. Op te merken valt dat de eigenaar zelf de benoeming van de deskundige zou kunnen uitlokken (Lepinois, *o.c.*, n° 1097).

320. — De tweede formaliteit bestaat in de inschrijving van het proces-verbaal. Daardoor worden de derden verwittigd dat zij niet moeten rekenen op de meerwaarde die de uit te voeren werken aan het onroerend goed zullen bijbrengen. Het voorrecht op de meerwaarde die uit de vergelijking van dat eerste proces-verbaal met het tweede — bij de receptie van de werken opgemaakt — zal ontstaan, heeft terugwerkende kracht tot de datum van de openbaarmaking van het eerste proces-verbaal. Het hiervoren aangehaald arrest van het Franse hof van cassatie van 24 maart 1953 (zie boven, n° 317) neemt nochtans aan, dat door de feitenrechter rechtsgeldig een deskundig onderzoek bevolen werd om de waarde te bepalen van de werken die tussen het opmaken en de publicatie van het eerste proces-verbaal uitgevoerd werden (zie noot *Rev. Trim. Dr. Comm.*, 1953, blz. 976).

321. — De derde formaliteit bestaat in de beschrijving, in een tweede proces-verbaal, van de werken die «ten' laatste binnen zes maanden na hun voltrekking, door een eveneens ambtshalve benoemde deskundige, in ontvangst genomen werden» (art. 27, 5° voorlaatste par.).

Van nu af aan weze opgemerkt dat indien een enkele aanneming verschillende gebouwen als voorwerp heeft, het opmaken van het tweede proces-verbaal binnen zes maanden van de receptie van het laatste gebouw volstaat om het voorrecht in zijn geheel in stand te houden (Cass. fr., 24 maart 1953, boven, n° 317).

De deskundige die dezelfde kan zijn als degene die het eerste proces-verbaal opmaakte, wordt op dezelfde wijze aangesteld.

De deskundige schat het goed volgens zijn staat na de uitgevoerde werken, en hij bepaalt, door vergelijking met de schatting die in het eerste proces-verbaal voorkomt, de meerwaarde waartoe het voorrecht beperkt is.

322. — Indien verscheidene aannemers of metselaars aan hetzelfde werk meegewerkt hebben, zal elk van hen zijn voorrecht uitoefenen op het specifiek deel van de meerwaarde die hij aan het goed gebracht heeft — voor zoveel deze werken afzonderlijk kunnen geschat worden en aan het goed een meerwaarde hebben toegekend die zich niet vermengt met die van de andere tegelijkertijd werkende vaklieden: b.v. ontginnen van landerijen én optrekken van een gebouw. Integendeel, daar waar de verscheidene werken aan het goed een globale en onverdeeltbare meerwaarde hebben toegekend zullen de verschillende schuldeisers pondsgewijs uitbetaald worden, overeenkomstig artikel 14 hypotheekwet: b.v. metsel-, schrijn- en plakwerk (Martou, I, n° 609).

323. — De zes maanden beginnen te lopen vanaf de voltooiing van de werken.

Indien de eigenaar het contract eenzijdig verbreekt, begint de termijn te lopen op de dag waarop het werk stilgelegd werd, en bij gerechtelijke ontbinding, op de dag waarop bij gerechtelijke beslissing uitspraak gedaan wordt op de ten gronde geopperde betwistingen (*Lepinois, o.c., n^r 1101*, met verwijzing naar een arrest van het Franse hof van verbreking).

B.v.: vonnis van 1 februari waardoor het contract verbroken wordt en een deskundig onderzoek wordt bevolen, om de beweerde slechte uitvoeringen van zekere werken te onderzoeken; eindvonnis op deze betwistingen, van 1 juli. De zes maanden beginnen te lopen op laatstgenoemde datum.

324. — De laatste formaliteit voor het ontstaan en het behoud van het voorrecht, bestaat in de inschrijving van het tweede proces-verbaal, binnen vijftien dagen « nadat de werken aanvaard worden » (art. 38, 2°), d.w.z. na het opstellen van het hierboven besproken tweede proces-verbaal.

Indien het tweede proces-verbaal te laat ingeschreven wordt, gaat het voorrecht — dat normaal rang inneemt op de dag van het eerste proces-verbaal — te niet; maar de aannemer zal nog een wettelijke hypotheek kunnen doen gelden die nochtans pas geldt en rang inneemt op de dag van haar inschrijving (art. 38, *in fine*).

325. — Er dient nauwelijks op gewezen dat de vervreemding van het goed tijdens de uitvoering van de werken — dus vóór het opmaken en de inschrijving van het tweede proces-verbaal — geen invloed kan hebben op het voorrecht, indien het eerste proces-verbaal regelmatig ingeschreven werd. Deze eerste inschrijving heeft de derden — dus ook de eventuele koper — van de mogelijkheid van een op de datum van het proces-verbaal ingaand voorrecht, verwittigd. Het tweede proces-verbaal komt aan deze eerste inschrijving alleen haar volle draagwijdte verschaffen, en de uitgestrektheid van het voorrecht bepalen en beperken.

Artikel 112 hypotheekwet dat de inschrijving van nieuwe rechten belet na de overschrijving van de akte van verkrijging, komt hier niet te pas, want de tweede inschrijving, die in het hier besproken geval na deze laatste overschrijving geschiedt, doet geen nieuw recht ontstaan maar behoudt alleen een reeds ontstaan recht.

326. — Wat betreft het behoud van het voorrecht, zie ook verder, n^{rs} 368 en volg.

AFDELING II. — *Voorrecht van de pachter.*

§ 1. — Grondslag en toepassingsgebied.

327. — « De schuldvordering, welke voor de pachter voortvloeit uit de gebouwen, werken of beplantingen die hij op het gepachte goed heeft aangebracht, heeft tegenover derden slechts uitwerking voor zover zij openbaar werd gemaakt door inschrijving in de registers van de hypotheekbewaarder. De inschrijving verleent voorrecht. Bij koninklijk besluit worden de voorwaarden bepaald, waaronder de inschrijving wordt genomen, bewaard

en doorgehaald » (art. 1778, par. 1, derde laatste lid B.W.; — wet van 7 juli 1951, art. 17). Het bedoelde koninklijk besluit is van 30 oktober 1956 (*Staatsblad*, 15 nov. 1956).

328. — De pachter put uit de landpachtwet het recht bepaalde gebouwen te construeren, werken uit te voeren en beplantingen te doen op het verpachte goed (zie Tw. *Landpacht*, n^{rs} 269 en volg.). Welke vergoeding op het einde van de pacht aan de pachter toekomt, werd eveneens in de pachtwet geregeld (zie Tw. *Landpacht*, l.c.).

Het gevaar dat de pachter bleef bedreigen was, dat de verpachter het goed zou vervreemden en zelf onvermogen worden; had de pachter in dit geval het recht de verkrijger aan te spreken tot betaling van de vergoedingen? Deze vraag werd op allerlei wijzen opgelost door de rechtsleer en de rechtspraak (zie Levie, *Traité théorique et pratique des constructions érigées sur le terrain d'autrui*, n° 72; — Tw. *Landpacht*, n° 204, kleine tekst). De wetgever heeft een vaste oplossing willen geven aan dit probleem: de verkrijger zal enkel moeten rekening houden met de schuldvordering van de pachter, indien een inschrijving werd genomen, zodat een voorrecht op het verpachte de rechten van de pachter vrijwaart.

329. — Naar luid van artikel 1778, par. 1, derde laatste lid B.W., wordt de schuldvordering van de pachter pas door de inschrijving tegenstelbaar aan de andere schuldeisers van de pachter. Dit kan niet de bedoeling van de wetgever geweest zijn, nu de pachter tegenover de andere schuldeisers van de verpachter ook een schuldeiser van die verpachter is, en derhalve zijn vordering kan laten gelden (*vgl.* De Page, I, n^{rs} 121 en volg.), of ze ingeschreven werd of niet.

Maar wat integendeel wel aan het eigenlijke opzet van de wetgever beantwoordde, was het voorrecht dat aan de pachter ook tegenover de andere schuldeisers van de verpachter een voorrang verleent op de verpachte goederen en dat de pachter — en hier ligt het zwaartepunt — met een volgrecht wapent, zodat de verkrijger op dat goed gehouden is tot betaling (zie boven, n° 328; — art. 96 en volg. hypotheekwet).

De tekst van artikel 1778, par. 1, derde laatste lid B.W. ontbreekt het echter volkomen aan duidelijkheid (Bergé, *T. Not.*, 1957, blz. 160).

De wordingsgeschiedenis van dat voorrecht is nogal eigenaardig. Oorspronkelijk dacht de wetgever niet aan een eigenlijk voorrecht, doch wilde hij alleen in geval van vervreemding van het verpachte goed, de koper verwittigen dat de pachter een schuldvordering bezat wegens uitgevoerde werken of gedane beplantingen, schuldvordering waaraan men een onroerend karakter wilde verlenen, opdat de pachter ze zou kunnen doen gelden tegen hem die eigenaar zou zijn op het ogenblik van de eisbaarheid ervan.

Maar men oordeelde dat dergelijk recht gepubliceerd zou moeten worden om de eventuele koper niet bloot te stellen aan het gevaar tweemaal de waarde van de gebouwen en beplantingen te moeten betalen, een eerste maal aan de verkoper en een tweede maal aan de pachter. Aldus werd bepaald dat bedoelde schuldvordering slechts uitwerking zou hebben mits openbaarmaking. Er was toen nog geen sprake van een voorrecht (versl. Senaat, 1947-48, zitting 17 dec. 1947, par. 121). De kamer van volksvertegenwoordigers verwierp de voorgestelde tekst; toen hij in de senaat opnieuw werd voorgesteld, werden bij de oorspronkelijke tekst, de woorden «de inschrijving verleent voorrecht» gevoegd, zonder verdere commentaar in het verslag, dan «mits een inschrijving op het hypotheekkantoor, verzekert zich de pachter het behoud en de waarborg van zijn schuldvordering jegens gelijk welke

eventuele koper » (zie verslag, par. 250). De aldus herstelde en aangevulde tekst werd zonder verdere discussie door senaat en kamer aangenomen.

De in de onderwerpelijke wettekst gevolgde techniek is die van een voorrecht op onroerende goederen en kan best worden vergeleken met het voorrecht van de aannemers en architecten (art. 27, 5° hypotheekwet). De pachter wordt een voorrang gegeven tegenover de andere schuldeisers, en er wordt hem tevens een aanspraak verleend zoniet tegen de verkrijger dan toch op het overgedragen goed.

Maar de wetgever schoot het gestelde doel voorbij, wanneer hij verklaarde dat zonder de bedoelde inschrijving de onderwerpelijke schuldvordering tegenover derden geen uitwerking zou hebben.

Klaarblijkelijk werd hierbij aan de laatste zin van artikel 1, eerste lid, der hypotheekwet gedacht, maar uit het oog verloren, dat daàr een zakelijk recht werd overgedragen en deze overdracht slechts tegenwerpelijk wordt door de inschrijving, terwijl hier geen zakelijk recht van de pachter moet openbaar gemaakt worden, maar enkel een voorrecht tot zekerheid van een reeds bestaande schuldvordering.

Hier diende eerder de gedachtengang van artikel 29 hypotheekwet gevolgd te worden; niet de schuldvordering, maar het voorrecht wordt door de inschrijving gestelbaar gemaakt.

330. — Men heeft beweerd dat enkel de derde te goeder trouw bescherming geniet (Bergé, *T. Not.*, 1957, blz. 155 en blz. 158, *in fine*). Zults is verkeerd, vermits de goede trouw wel bij de overschrijvingen, doch niet bij de inschrijvingen dient in acht genomen te worden (*R.P.D.B.*, Tw. *Privilèges et Hypothèques*, n° 2010).

331. — Wat nog opvalt, is dat de wetgever zomaar een inschrijving toelaat op goederen van een verpachter die in werkelijkheid nog niets ontvangen heeft, daar de gebouwen pas later zullen opgericht worden (zie verder, n° 339).

Een gelijkaardige toestand doet zich voor in het geval van het aannemersvoorrecht, waar de inschrijving genomen wordt krachtens een eerste, vóór de werken opgemaakt proces-verbaal. Nochtans blijft er dit verschil, dat het aannemersvoorrecht geen voorwerp heeft tot het bouwen begint, terwijl de velden en gebouwen van de verpachter wel niet met een voorrecht, maar toch met een inschrijving behept zijn, alvorens de werken worden aangevat.

De vergelijking van de pachters- en aannemersvoorrechten gaat wel hierin op, dat de aannemer nog in een tweede proces-verbaal de meerwaarde zal laten bepalen, om uiteindelijk enkel de meerwaarde op het ogenblik van de verkoop te verkrijgen (zie boven, n° 321; — *R.P.D.B.*, Tw. *Privilèges et Hypothèques*, n° 1074), zoals de pachter enkel aanspraak zal kunnen maken op een vergoeding die bij het eindigen van de pacht of bij vervreemding van het goed zal kunnen vastgesteld worden.

Het moet verder onderstreept worden dat het voorrecht van de aannemer niet bij de inschrijving, doch met terugwerkende kracht tot op de dag van het eerste proces-verbaal ontstaat (*Genin, o.c.*, n° 1094); het voorrecht van de landpachter behoudt integendeel de datum van de inschrijving zonder enige terugwerkende kracht.

Kan de aannemer zijn voorrecht laten gelden op de gebouwen die hij voor de pachter opricht? Neen. Niet zo er een toestemming van de eigenaar of een machtiging van het gerecht bestond; de goederen worden in dergelijk geval immers door natrekking verkregen, gaan de ver-

pachter toebehoren, en tegenover deze laatste heeft de aannemer geen rechtstreekse vordering uit de aannemingsovereenkomst. Is er geen toestemming of machtiging van de verpachter, dan blijft het gebouw aan de huurder toebehoren en kan de aannemer zijn voorrecht inschrijven; deelt de verpachter later mee, dat hij het gebouw op het einde van de pacht wil behouden, dan gaat het aannemersvoorrecht teniet door de natrekking, maar is de aannemer bevoorrecht op de schuldvordering van de pachter (*vgl. Genin, o.c., n° 147*).

332. — Eindelijk dient er op gewezen te worden dat het door het onderwerpelijke lid van artikel 1778, par 1 B.W. aangekondigd koninklijk besluit, zomaar met méér dan vijf jaar vertraging werd uitgevaardigd, wat heel wat verwikkelingen heeft teweeggebracht. Bij gebreke van bijzondere bepaling geldt dit besluit immers pas vanaf 25 november 1956, zijnde de tiende dag na de bekendmaking. In het trefwoord *Landpacht*, onder n° 204, werden de regelen ontleed die toepassing vinden in geval van verkoop vóór 8 augustus 1951.

Ging de verkoop echter door na 7 augustus 1951, doch vóór 25 november 1956, dan heeft de pachter geen enkele aanspraak tegen de verkrijger uit hoofde van gebouwen, werken of beplantingen; aan het vereiste van artikel 1778 B.W. is dan immers niet voldaan, om de eenvoudige reden, dat het wettelijk onmogelijk was de bedoelde inschrijving te bekomen (Rb. Gent, 2de kamer, Bruggeman t./Verstraete, 28 juni 1957, *onuitg.*).

Dit verlies van aanspraak werd gedeeltelijk goedgeemaakt door het recht van de pachter om onmiddellijk na de vervreemding, zonder het einde van de pacht af te wachten, vergoeding te eisen van de verkoper (art. 1778, par. 1, laatste lid). De verkoper zal ook weleens in de akte bedingen dat de koper ook de schuld uit gebouwen, werken en beplantingen moet overnemen. Deze overdracht van schuld kan de pachter niet beletten de koper onmiddellijk of op het einde van de pacht aan te spreken (art. 1778, par. 1, 4°, laatste lid, B.W.).

Men mag zich zelfs afvragen of de pachter vóór het einde van de pacht zijn aanspraak tegen de verkoper bindend zou kunnen verzaken (art. 1778, par. 5 B.W.; — Tw. *Landpacht*, n°s 276 en 277).

§ 2. — De bevoorrechte schuldvorderingen.

333. — Het voorrecht wordt verleend voor « de schuldvordering, die voor de pachter voortvloeit uit de gebouwen, werken of beplantingen die hij op het gepachte goed heeft aangebracht ».

Gebouwen en werken zijn nieuwe, vroeger niet bestaande zaken; verbeteringen daarentegen worden aan reeds bestaande goederen aangebracht (Tw. *Landpacht*, n° 269). Door beplantingen wordt de aanleg van een bos, boomgaard of teenakker bedoeld (Tw. *Landpacht*, n° 287).

Opdat gebouwen en werken uiteindelijk een schuldvordering van de pachter zouden kunnen doen ontstaan, is vereist: ofwel de schriftelijke toestemming van de verpachter in of buiten de pachtovereenkomst, ofwel de

machtiging door het gerecht, ofwel de kennisgeving door de verpachter aan de pachter dat eerstgenoemde de gebouwen en werken wenst te behouden.

Laat de pachter gebouwen en werken achter, die hij zonder toestemming of machtiging heeft geconstrueerd of uitgevoerd en heeft de verpachter zijn inzicht niet te kennen gegeven deze te behouden, dan is geen vergoeding verschuldigd (Tw. *Landpacht*, n° 282; — *anders*: Bergé, *o.c.*, blz. 153).

Opdat beplantingen, al werden ze zonder toestemming gedaan, toch zouden moeten vergoed worden door de verpachter, is het noodzakelijk: dat het fruitbomen zijn, die een oppervlakte beslaan die geringer is dan één dertigste van de verhuurde oppervlakte; of dat de beplantingen enkel dienen, hetzij tot vervanging van gevelde bomen, hetzij tot vrijwaring van het goed. In de andere gevallen is een schriftelijke toestemming noodzakelijk. Andere beplantingen geven geen aanleiding tot vergoeding (Tw. *Landpacht*, n° 288, *in fine*; — *anders*: Bergé, *o.c.*, blz. 153).

Aan te stippen valt, dat een loutere vervanging doorgaans geen beplanting, doch een loutere verbetering zal zijn.

De prijzivergoeding is geen schuldvordering die aanleiding kan geven tot het onderwerpelijke voorrecht.

§ 3. — Ontstaan van de bevoorrechte schuldvordering.

334. — Artikel 1778, par. 1, derde laatste lid, burgerlijk wetboek vereist, dat een schuldvordering werkelijk reeds zou bestaan en dat de werken, gebouwen en beplantingen reeds zouden uitgevoerd, geconstrueerd of gedaan zijn.

Voor de gewone huurovereenkomsten wordt aanvaard, dat huurders de gebouwen en de werken pas op het einde van de huurceel door natrekking verwerven. Voor de landpacht geldt de toestemming van de verpachter als instemming met de natrekking (De Page, IV, n° 814, A, 2°, tweede lid; — Bergé, *T. Not.*, 1957, blz. 147). De machtiging door het gerecht treedt in de plaats van de toestemming van de verpachter en heeft derhalve eveneens bij het bouwen de natrekking tot gevolg; in beide gevallen ontstaat het recht op vergoeding onmiddellijk bij het bouwen (De Page, *o.c.*, *l.c.*), maar met de opschortende termijn van het einde van de pacht of van een vroegere verkoop (art. 1778, par. 1, laatste lid B.W.). Een termijn is natuurlijk geen hinderpaal voor het verlenen van een voorrecht, en dat de juiste som pas later bepaald wordt, belet dat evenmin.

Doorgaans zal de toelating of machtiging vooraf verleend worden; maar de schuldvordering ontstaat toch maar naargelang die werken, gebouwen en beplantingen tot stand komen (*vgl.* Bergé, *T. Not.*, blz. 153).

Bestaat er geen toelating of machtiging, dan ontstaat de schuldvordering door de betekening van de wil van de verpachter de werken of gebouwen te behouden (zie boven, n° 333).

Fruitbomen — die niet meer dan 1/30e van de grond bedekken — of vervangende en vrijwarende beplantingen, die niet toegelaten werden, doen een schuldvordering ontstaan, waarvan het bedrag slechts op het einde van de pacht zal bekend zijn; maar de inschrijving zal uitgesloten zijn bij

gebreke van de nodige akte (zie verder, n^r 337; — Bergé, *T. Not.*, blz. 153).

§ 4. — Bezwaarde goederen.

335. — Het koninklijk besluit van 30 oktober 1956 verklaart niet nader, welke goederen met het voorrecht bezwaard worden. Wél wordt in artikel 4 de mogelijkheid van reductie vermeld. Artikel 1778 B.W. is niet duidelijker.

Twee stellingen kunnen verdedigd worden. Ofwel heeft de wetgever enkel het perceel willen bezwaren dat het gebouw, het werk of de beplanting draagt; ofwel heeft hij het ganse verpachte eigendom willen bezwaren.

Ten voordele van de eerste uitlegging kan aangevoerd worden dat een zó uitzonderlijke bepaling, die het eigendomsrecht aftakelt, beperkend dient te worden uitgelegd; trouwens volstaat het dat het gebouw, het werk of de beplanting niet in andere handen kan gaan, zonder dat de schuld volgt.

De verdedigers van de andere stelling (Bergé, *T. Not.*, 1957, blz. 156) zullen terecht daartegen aanvoeren, dat de wetgever het voorrecht niet beperkt heeft tot het perceel dat de gebouwen, werken of beplantingen draagt, maar integendeel in het laatste lid van artikel 1778, par. 1 B.W., de verkoop van het ganse verpachte goed onder ogen neemt. De kadastrale indeling is trouwens zeer willekeurig; welnu een voorrecht op een klein perceeltje kan uiteindelijk leiden tot verkoop van dat perceeltje, dat dikwijls economisch en zelfs juridisch, in geval van insluiting, geen zin zou hebben. Het voorwerp van het aannemersvoorrecht werd eveneens breed uitgelegd (*R.P.D.B.*, Tw. *Privilèges et Hypothèques*, n^r 1073; — zie boven, n^r 315).

Het is de eigenaar die de reductie zal moeten vragen.

Indien een zelfde pachtovereenkomst twee werkelijk afzonderlijke hoeven zou betreffen, dan is de toestand nog onduidelijker.

Zoals de aannemer, heeft ook de pachter een meerwaarde verschaft aan het goed. Het aannemersvoorrecht wordt beperkt « tot de meerwaarde, die ten tijde van de vervreemding van het onroerend goed bestaat en uit de daaraan uitgevoerde werken voortkomt » (art. 27, laatste lid, hypotheekwet; — zie boven, n^r 316). Het ware derhalve logisch geweest, het bedrag van het pachtersvoorrecht eveneens te beperken tot dat deel van de verkoopprijs, dat de meerwaarde vertegenwoordigt die uit de werken of beplantingen voortspruit.

De wetgever heeft echter een dergelijke inkrimping niet ingevoerd, noch in de landpachtwet, noch in het uitvoeringsbesluit (Bergé, *T. Not.*, 1957, blz. 156); het was het er hem trouwens hoofdzakelijk om te doen, de hele schuldvordering van de pachter tegen de oorspronkelijke verpachter tegenstelbaar te maken aan de nieuwe verpachter (art. 1778, par. 1, derde laatste lid B.W.; — zie boven, n^{rs} 328 en volg.).

§ 5. — Vereisten.

336. — Het voorrecht ontstaat met de schuldvordering, doch heeft eerst uitwerking met de openbaarmaking. Boven werd er op gewezen

dat de verpachter maar in bepaalde omstandigheden een schuldvordering heeft tegenover de verpachter (zie boven, n^r 333). Het eerste vereiste voor het onderwerpelijke voorrecht is derhalve het bestaan van de schuldvordering (zie boven, n^r 334, en verder, n^r 338).

Derhalve moet het planten, het bouwen of moeten de werken eerst verwezenlijkt worden, want zonder hen is er geen schuldvordering, die toch het eerste vereiste is.

337. — Het tweede vereiste is een *geschrift*, zijnde de toestemming van de verpachter — hetzij in de pachtovereenkomst zelf, hetzij in een andere akte — de machtiging van het gerecht of de erkenning door de verpachter dat hij een schuld heeft jegens de pachter uit hoofde van werken, gebouwen of beplantingen (Bergé, *T. Not.*, blz. 158).

Dit laatste stuk is derhalve een bekentenis van een vroegere toelating of een toestemming die naderhand wordt verleend of een overeenkomst die gelijk staat met de verklaring van de verpachter dat hij de werken, gebouwen of beplantingen wil behouden (art. 1775, par. 1, vijfde lid B.W.).

Het aangetekend schrijven waardoor de verpachter zijn wil te kennen geeft de werken, gebouwen of beplantingen te behouden, is ook een akte als bedoeld door artikel 2, koninklijk besluit van 30 oktober 1956.

De akte dient vooraf *geregistreerd* te worden (art. 29 registratiewet).

Van het bedoeld geschrift wordt, hetzij de *authentieke uitgifte* voorgelegd, hetzij een *exemplaar* van de onderhandse akte.

Voor de onderhandse akten is de wettiging van de handtekening van de verpachter door de burgemeester noodzakelijk (art. 3, K.B. 30 oktober 1956).

Bedoeld wordt de burgemeester van de woonplaats van de verpachter; het stuk dient vooraf gezegd te worden (*R.P.D.B.*, Tw. *Commune*, n^r 8859 en volg.).

De Nederlandse tekst heeft het wel over de handtekening van de pachter, maar dat is klaarblijkelijk een vergissing. Het is de verpachter — *le bailleur* luidt de Franse tekst — die zich verbindt en wiens handtekening derhalve van belang is (Bergé, *T. Not.*, 1957, blz. 157, voeten. 7).

De burgemeester mag iemand afvaardigen (art. 2, laatste lid, K.B. 30 oktober 1956).

Het koninklijk besluit wijkt dus af van het gemeen recht door enkel een onderhandse akte te eisen, die niet eens vaste datum zou hebben, de legalisatie ten spijt (De Page, III, n^r 798, blz. 787).

Briefwisseling zou volstaan, indien de toestemming en het bedrag er duidelijk uit blijken (Bergé, *T. Not.*, 1957, blz. 157).

338. — Een verder vereiste is, dat het bovenbedoelde geschrift de *som* aanduidt die in aanmerking komt. De *toestemming* van de verpachter of de *aanzegging* dat de verpachter de onderwerpelijke goederen wenst te behouden, zal veelal geen bedrag bepalen. Bevat de eerstbedoelde toestemming of de laatstgenoemde aanzegging geen bedrag, of kan de pachter de in de laatste hypothese voorgestelde som niet aanvaarden, dan kan hij de verpachter voor de vrederechter dagvaarden om een waarde te bepalen die nochtans louter voorlopig zal vastgesteld zijn, en

enkel moet dienen om de inschrijving te nemen (*vgl. R.P.D.B., Tw. Hypothèques et privilèges immobiliers, n° 1078*).

De gerechtelijke machtiging bevat aanvankelijk een maximumbedrag, boven hetwelk de kosten niet mogen lopen; pas na de uitvoering van de werken wordt de staat van uitgaven begroot door de vrederechter (*Tw. Landpacht, n° 281*).

De vrederechter zal dus twee of drie beslissingen nemen: de machtiging met aanstelling van een deskundige; het vaststellen van het maximumbedrag waarvoor de toelating geldt; de begroting van de werken, gebouwen of beplantingen, na de uitvoering ervan. Doorgaans zal de machtiging en het bepalen van het maximum in dezelfde beslissing voorkomen.

Bergé (*T. Not., 1957, blz. 158*) is van mening dat de drie uitspraken moeten overgelegd worden ten kantore van hypotheeken. Tegen deze stelling bestaan bezwaren: de gerechtelijke toelating vervangt de instemming van de verpachter; welnu, artikel 2 K.B. 30 oktober 1956 bepaalt uitdrukkelijk dat de toestemming met het daarin voorafgaand bepaalde bedrag volstaat om de inschrijving te bekomen; waarom zou een begroting nodig zijn voor de gerechtelijke toelating en niet voor de minnelijke machtiging?

Wanneer de vrijwillige toelating geen bedrag vermeldt, kan de vrederechter de bedoelde som vaststellen (zie boven, eerste lid); deze beslissing vervangt nog duidelijker de vaststelling van een bedrag in de toelating door de verpachter. In dergelijke hypothese gaat het nog minder op een latere begroting te eisen, tegen artikel 2, K.B. 30 oktober 1956 in.

339. — De moeilijkheid zal nochtans zijn, zowel voor de minnelijke als voor de gerechtelijke toelating — hoe de hypotheekbewaarder zich kan rekenschap geven van de uitvoering van werken, beplantingen en gebouwen, zonder dewelke geen schuldvordering zou ontstaan zijn en dan ook geen inschrijving mogelijk ware.

Waar de hypotheekbewaarder een louter passieve rol te vervullen heeft, zal hij blijkbaar genoeg moeten nemen met de akten die de toelating tot bouwen en het maximumbedrag bevatten (art. 2, K.B. 30 oktober 1956), zonder dat hij er zich verder moet of kan om bekommeren of de gebouwen werkelijk werden opgericht. De inschrijving zal bestaan, maar zal eerst een toekomstige schuld gelden, om gaandeweg, naarmate de werken vooruitgaan, haar volle uitwerking te verkrijgen.

340. — Zelfs in deze stelling blijft de kiese vraag naar de rang van dergelijk voorrecht: neemt het rang in bij de inschrijving of naarmate de constructie vordert? Het aannemersvoorrecht neemt rang in op de datum van het eerste proces-verbaal dat voor de werken wordt opgesteld, maar hiertoe was een uitdrukkelijke tekst vereist (art. 38 hypotheekwet). Bij gebreke van dergelijke bepaling kan het pachtersvoorrecht pas rang innemen bij het ontstaan van de schuldvordering, dus naargelang van de vooruitgang der werken. In elk geval kan de verpachter het voorrecht doen verminderen zo de begroting lager is dan de som vermeld in de toelating.

341. — Voor de overige vereisten verwijst het uitvoeringsbesluit naar de artikelen 82, 83, 85, 86, 90, 90 *ter* en 91 tot 95 hypotheekwet.

Op het eerste gezicht is het wonder dat geen andere artikelen van de

hypotheekwet worden vermeld, terwijl toch duidelijk is, dat ook andere principes van de hypotheekwet gelden.

In werkelijkheid dient het uitvoeringsbesluit enkel tot het regelen van de inschrijving, bewaring en doorhaling; vandaar dat enkel de artikelen uit de hoofdstukken IV en V hypotheekwet worden aangehaald.

342. — Aan de hypotheekbewaarder worden, samen met de reeds verneemde stukken, twee borderellen aangeboden, waarin voorkomen:

1) de gegevens vermeld in artikel 83 hypotheekwet. Zoals voorzien in artikel 83 mag één borderel op de akte zelf voorkomen;

2) het volstaat nochtans niet, de akten (en hun datum) aan te duiden waarop het voorrecht steunt (art. 83 hypotheekwet); het is bovendien nodig: a) eensdeels te vermelden dat het voorrecht gegrond is op artikel 1778, par. 1 burgerlijk wetboek en b) anderdeels de gebouwen, werken of beplantingen te beschrijven in de borderellen (art. 3, K.B. 30 oktober 1956).

Het uitvoeringsbesluit heeft het in het Frans niet enkel over *travaux*, maar ook over *ouvrages*; dit laatste woord is hier, zowel als in de Franse tekst van artikel 1778, eerste lid, B.W., overbodig; in de Nederlandse tekst van het uitvoeringsbesluit en van de landpachtwet komt dit dubbel gebruik niet voor.

343. — Daar artikel 87 hypotheekwet in het uitvoeringsbesluit niet wordt vermeld, en de schuldvordering trouwens in principe geen *interest* afwerpt, wordt in principe geen inschrijving genomen voor drie jaar *interest* (Bergé, *T. Not.*, blz. 158), maar niets belet de partijen dergelijk «toeboren» te bedingen en te schatten, zodat de pachter een inschrijving bekomt krachtens artikel 83, 4° hypotheekwet (*vgl. R.P.D.B., Tw. Hypothèques et privilèges immobiliers*, n° 1105).

De termijn van eisbaarheid (art. 83, 4° hypotheekwet) is natuurlijk niet nauwkeurig te bepalen, nu het einde van de pachtersrechten evenmin te voorzien is; de door artikel 3, koninklijk besluit 30 oktober 1956 vereiste vermeldingen volstaan (*vgl. R.P.D.B., Tw. Hypothèques et privilèges immobiliers*, n° 2097 en volg.).

De kosten van inschrijving zijn krachtens artikel 91 hypotheekwet ten laste van de verpachter.

Een termijn van inschrijving is niet bepaald. Zolang de schuldvordering bestaat, blijft de termijn lopen. Zulks biedt geen gevaar, daar het voorrecht geen uitwerking heeft vóór de inschrijving.

De kosten van uitvoering zijn bevoorrecht als toebehoren zo zulks werd bedongen (art. 83, 4° hypotheekwet); zoniet kan het voorrecht voortspruiten uit artikel 17 hypotheekwet, maar enkel tegenover derden die bij die kosten belang hadden (*vgl. R.P.D.B., Tw. Hypothèques et privilèges immobiliers*, n° 1400 en n° 1105: *frais de mise à exécution évalués à...*).

De identificatie van de verpachter overeenkomstig artikel 12, wet 10 oktober 1913 is nodig (zie *Tw. Hypotheek*; — Bergé, *T. Not.*, 1957, blz. 158).

§ 6. — Overdracht van de bevoorrechte schuldvordering.

344. — Het koninklijk besluit van 30 oktober 1956 bepaalt niets aangaande de overdracht of subrogatie. Artikel 5 hypotheekwet is derhalve

toepasselijk. Wil dat nu zeggen dat een authentieke akte moet voorgelegd worden? Zulks kan niet stroken met het inzicht van de wetgever die zich tevreden stelt met een *onderhandse* akte voor de inschrijving; hoe zou hij dan een authentieke akte eisen voor een eenvoudige kanttekening?

Het schijnt logisch op grond van artikel 5, laatste lid, zó te redeneren: wanneer de inschrijving nog niet werd genomen, kan de overdracht ingeschreven worden krachtens een akte waarmee het voorrecht had kunnen ingeschreven worden; ter zake van landpachtvoorrecht volstaat een onderhandse akte voor de eigenlijke inschrijving; derhalve kan de overdracht van schuldvordering ingeschreven worden krachtens een onderhandse titel; het is dan ook *a fortiori* te aanvaarden, dat de kanttekening van de overdracht kan bekomen worden met een onderhands stuk.

§ 7. — Tenietgaan van het voorrecht.

345. — Hier is ook meer in het bijzonder artikel 85 der hypotheekwet toepasselijk. Er weze enkel aan toegevoegd, dat naar luid van artikel 4 van het koninklijk besluit van 30 oktober 1956 de doorhaling of vermindering mag geschieden met een *onderhandse* akte in twee exemplaren, maar dan moet het borderel voorgelegd worden waarop de inschrijving werd vermeld overeenkomstig artikel 83, laatste lid, hypotheekwet; de akte dient vooraf geregistreerd te worden (art. 28 registratiewet).

346. — De pachter mag op het ogenblik van de vervreemding betaling eisen van de verpachter (art. 1778, par. 1, laatste lid B.W.). In de praktijk zal de notaris het goed bij de vervreemding zuiveren. De verpachter kan te allen tijde zijn schuld betalen (art. 1778, par. 1, voorlaatste lid B.W.; — zie Tw. *Landpacht*, n° 277) en daarna de schraping vorderen.

347. — Daar artikel 90 hypotheekwet toepasselijk is, vervalt de inschrijving na vijftien jaar, doch kan vóór het verstrijken van die termijn vernieuwd worden. Een nieuwe titel is noodzakelijk vóór dertig jaren na de overschrijving van een overdracht of na een overlijden verlopen zijn.

De pachter zal voor de laatstbedoelde vernieuwing een geschrift eisen, desnoods gerechtelijk, en deze akte of uitspraak overleggen aan de hypotheekbewaarder.

AFDELING III

Voorrecht ingesteld door artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de mijnen.

348. — Artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de mijnen heeft een voorrecht ingevoerd ten voordele van hem die geld verschafft om de mijn op te sporen, of die werken deed ten behoeve van de exploitatie; hij die geld verschafft om voormelde werken uit te voeren — of om de machines op te bouwen — heeft eveneens het voorrecht.

De voorwaarden van tegenstelbaarheid van het voorrecht zijn de volgende :

1) De opsporingen moeten nuttig zijn geweest : diegene die mijnen opspoort en die recht heeft op vergoeding, of diens geldschietcr, kunnen het voorrecht inroepen (Bary, *Traité de la législation des mines, des minières, des usines et des carrières en Belgique et en France*, n^r 1292 ; — *R.P.D.B.*, *Tw. Mines*, n^r 1051). De werken en gebouwde machines brengen het voorrecht mee in de mate van de meerwaarde die aan de mijn verleend werd.

2) De schuldvordering moet voortvloeien uit een authentieke akte (*P.B.*, *Tw. Mines*, n^r 2730). De wet voegt daaraan de overbodige voorwaarde toe dat de schuldvordering niet bedrieglijk mag zijn.

3) De schuldvordering moet openbaar gemaakt worden, overeenkomstig de regelen die voorgeschreven worden voor de aannemers (zie boven, n^{rs} 317 tot 325) ; artikel 14 van de gecoördineerde wetten maakt een uitbreidende toepassing uit van artikel 27, 5° hypotheekwet (*R.P.D.B.*, *Tw. Mines*, n^r 1031 ; — *P.B.*, *Tw. Mines*, n^r 2728).

HOOFDSTUK V

Behoud van de voorrechten op onroerende goederen

AFDELING I. — *Algemene beschouwingen.*

349. — Men merke vooraf het radicaal verschil op tussen de voorrechten op roerende goederen enerzijds, en die op onroerende goederen, anderzijds.

De eerstgenoemde, op enkele uitzonderingen na waarop hiervoorder gewezen wordt, worden zonder formaliteiten van openbaarmaking behouden, terwijl de voorrechten op onroerende goederen zonder openbaarmaking aan derden niet kunnen worden tegengeworpen.

Men zal opmerken dat in de artikelen 29 tot 40 der hypotheekwet die hier onderzocht worden, alleen onroerende voorrechten vermeld staan, met uitsluiting van de voorrechten op roerende goederen.

Dit stilzwijgen van de wet is logisch. De wetgever heeft in deze vierde afdeling van de hypotheekwet de regelen bepaald volgens dewelke de derden zullen verwittigd worden van de zakelijke zekerheden die de goederen van de schuldenaar bezwaren; deze regelen hebben alle de openbaarheid als grondslag. Welnu, de openbaarheid van zakelijke lasten is over het algemeen onverenigbaar met de regelen eigen aan de verhandeling van roerende goederen, die onbezwaard in omloop moeten blijven zonder dat er enig volgrecht zou op wegen (art. 2279 B.W.). Daarom ook, zoals hierboven opgemerkt, is het behoud van het voorrecht op roerende goederen afhankelijk van het bezit, hetzij door de schuldenaar zelf (algemene voorrechten) hetzij door de schuldeiser of een overeengekomen derde (voorrechten op bepaalde roerende goederen).

350. — Stippen wij nochtans de enkele uitzonderingen aan, die hiervoren reeds onderzocht werden en waarin het roerend voorrecht aan publiciteitsmaatregelen onderworpen is:

1) voorrecht van de verkoper van machines voor nijverheidsinrichtingen, handels- en ambachtsondernemingen bestemd, dat in geval van faillissement of van hypotheekstelling voor vijf jaar behouden blijft door overschrijving ter griffie van de rechtbank van koophandel (art. 20, 5° hypotheekwet; — zie boven, n^{rs} 143 en volg.);

2) voorrecht bij inpandgeving van een handelszaak, die openbaarheid verkrijgt door inschrijving in een bijzonder register gehouden in het kantoor

der hypotheeken van het arrondissement waar de handelszaak gevestigd is (wet 25 okt. 1919, gewijzigd door K.B. n^r 282 van 30 maart 1936; — zie boven, n^{rs} 112 en volg.);

3) voorrecht voor landbouwleningen: de akte waarbij het voorrecht bedongen wordt, wordt gepubliceerd door overschrijving in een register bijgehouden door de ontvanger der registratie in wiens gebied de goederen gelegen zijn (wet 15 april 1884, art. 17; — zie boven, n^r 209).

351. — In tegenstelling met de roerende voorrechten, zijn, behoudens enkele uitzonderingen die verder opgesomd worden (zie verder, n^{rs} 385 en volg.), de onroerende voorrechten aan openbaarheid onderworpen, zulks in overeenstemming met de ganse economie van de wet van 16 december 1851: al wat van aard is het onroerend vermogen te wijzigen, moet door openbaarmaking ter kennis van het publiek gebracht worden. Daar waar de wetgever van dit essentieel principe afgeweken is (verzekeraar, gerechtskosten), gaat het nu juist over gevallen waarin de schuldvordering gewoonlijk van zeer geringe omvang is, en in feite het onroerend vermogen van de schuldenaar practisch niet aantast.

352. — Artikel 29 hypotheekwet bepaalt, dat onder de schuldeisers de voorrechten slechts gevolg hebben voor zover zij openbaar gemaakt worden. Dat gevolg is driedubbel:

a) het voorrecht tegenstelbaar te maken. Zolang het voorrecht niet ingeschreven werd, is het van alle werkelijke draagkracht ontbloot, zowel ten opzichte van de andere bevoorrechte als t.o.v. de hypotheaire of zelfs de chirograire schuldeisers;

b) de rang van het voorrecht te bepalen: wat de rangregeling betreft doet zich niet de minste moeilijkheid voor; deze wordt bepaald door de orde waarin de inschrijvingen of overschrijvingen geschied zijn op het hypotheekkantoor (Lepinois, III, n^{rs} 1105 en volg.). Indien verscheidene titels, waardoor onroerende voorrechten gevestigd zijn, dezelfde dag op het hypotheekkantoor neergelegd worden, zal de rang bepaald worden door het ordenummer waaronder de aangifte van de titels in het register der aangiften vermeld werd (art. 123 hypotheekwet; — zie De Page, *o.c.*, n^r 382);

c) het volgrecht toe te kennen, overeenkomstig artikel 96 hypotheekwet. De schuldeiser zal het goed « volgen, in welke handen het ook mag overgaan ». Dat volgrecht heeft betrekking op de verhoudingen tussen de bevoorrechte schuldeiser en de derde-verkrijger, maar niet op de betrekkingen tussen schuldeisers onderling.

AFDELING II

Behoud van het voorrecht door overschrijving.

353. — Artikel 29 voert het stelsel van de openbaarheid door middel van een inschrijving in. Maar voor de belangrijkste voorrechten wordt door artikelen 30 en volgende van deze principiële regel afgeweken: voor de voorrechten van de verkoper, van de mede-ruiler, van de schenker, van de onverdeelde mede-eigenaars, volstaat de overschrijving van de akte zelf, voor

zoveel het voorrecht eruit blijkt, om het voorrecht te behouden. Om de bevoordingen van artikel 34 hypotheekwet te hernemen : « de overschrijving geldt als inschrijving » voor de vier voornoemde voorrechten. Deze regel werd aangenomen in het belang van boven vermelde schuldeisers. Immers, indien benevens de overschrijving een tweede formaliteit — de inschrijving — vereist was om het voorrecht te behouden, kon een zekere tijd verlopen tussen de openbaarmaking van de titel, van de eigendomsoverdracht, en diegene die het voorrecht zou behouden. De oneerlijke koper, begiftigde, mede-ruiler of deelgenoot, kon dus intussen, ofwel het goed bezwaren met lasten die het voorrecht zouden primeren, ofwel het goed verkopen, hetgeen de inschrijving voortaan zou beletten bij toepassing van artikel 112 hypotheekwet ; dank zij het gelijktijdig openbaar maken én van de eigendomsoverdracht én van het voorrecht, wordt het gevaar uitgeschakeld.

354. — Volgens het hierboven aangehaald artikel 34 behoudt de overschrijving het voorrecht — niet alleen ten voordele van de vier voornoemde schuldeisers, maar ook ten voordele van « de lener die wettelijk in hun rechten treedt ».

In deze bepaling veronderstelt men dat een derde tussengekomen is in de akte van verkoop, enz. ; en dat hij geld geleend heeft om de verkoper te betalen, of de bedongen opleg te voldoen, enz. ; verder, dat hij werd gesubrogeerd in de rechten van de schuldeiser, die dank zij zijn tussenkomst betaald werd.

In dergelijk geval volstaat de overschrijving van de akte om het bestaan en de omvang van het voorrecht kenbaar te maken ; en er is dus geen afzonderlijke inschrijving nodig tot rechtsgeldigheid van het voorrecht.

Maar, zoals ter zake van het voorrecht van de verkoper, mederuiler, schenker of deelgenoot zelf, zal de hypotheekbewaarder ambtshalve inschrijving van het voorrecht moeten doen.

Indien de subrogatie door de akte niet vastgesteld wordt, zal het voorrecht van de geldschietter vanzelfsprekend niet behouden worden door de overgeschreven akte (Kluyskens, *o.c.*, n^r 177).

355. — Het raadplegen van het register der overschrijvingen vergt soms langdurige opzoekingen. Tot meerdere veiligheid van de derden die zich al te dikwijls zullen vergenoegen met de inlichtingen voortvloeiende uit het register der inschrijvingen, legt de wet de bewaarder der hypotheken op, « op het ogenblik van de overschrijving, ambtshalve inschrijving te doen in zijn register der inschrijvingen :

1) van de schuldvorderingen die volgen uit de akte van eigendomsoverdracht ;

2) van alle opleg of uitkering die volgt uit de akte van ruiling. Deze inschrijving vermeldt de som die als schadevergoeding in geval van uitwinning bedongen is ;

3) van de geldelijke lasten en de andere begrote prestaties die volgen uit de akte van schenking ;

4) van alle opleg en uitkering die volgen uit de akte van verdeling of van veiling.

Deze inschrijving vermeldt de bedingen betreffende de waarborg in geval van uitwinning, indien zodanige bedingen werden gemaakt » (art. 35 hypotheekwet).

Men zal opmerken dat artikel 35, onder de op te nemen inlichtingen, niet vermeldt :

a) de aanduiding van de bezwaarde goederen (Gent, 26 juli 1899, *Pas.*, 1900, II, 9), hetgeen normaal is, vermits het zal volstaan de akte van de overschrijving te gaan raadplegen om alle aanvullende inlichtingen te bekomen ;

b) de schuldvordering van de derde overnemer of gesubrogeerde, hetgeen even normaal is, daar deze inlichting zal voortvloeien ofwel uit de akte van overschrijving zelf, ofwel uit de kanttekening gedaan in de marge van de ambtshalve gedane inschrijving (art. 5 hypotheekwet ; — De Page, *o.c.*, n^r 393).

356. — Het behoort de hypotheekbewaarder zelf, en onder zijn persoonlijke verantwoordelijkheid, na te gaan, of de akte, die hem ter overschrijving voorgelegd wordt, een nog bestaande schuldvordering door het onroerend voorrecht gewaarborgd, inhoudt.

In dit verband werd gevonnis dat, wanneer de vrouw met machtiging van haar man een onroerend huwelijksgoed verkoopt, waarvan volgens het huwelijkscontract de verkoop toegelaten is mits wederbelegging in roerende goederen, de hypotheekbewaarder verplicht is, ten laste van de koper ambtshalve inschrijving te doen indien men, op het ogenblik dat de akte ter overschrijving voorgelegd wordt, het bewijs niet levert van de voorgeschreven wederbelegging ; de koper kan niet beschouwd worden als rechtsgeldig bevrijd (Rb. Brussel, 1 juli 1953, *Rec. gén.*, 1954, 103, met opm.).

357. — De ambtshalve inschrijving — maatregel van practische aard — heeft geen invloed op het ontstaan en op het behoud van het voorrecht (De Page, *o.c.*, n^r 392). Wanneer de hypotheekbewaarder verzuimt de inschrijving ambtshalve te doen, zal het enige gevolg daarvan kunnen zijn een eventuele schadevergoeding te zijnen laste ten voordele van de derden die, ingevolge zijn verzuim, verkeerd ingelicht werden door het raadplegen van het register der inschrijvingen (art. 35 hypotheekwet : « op straffe van alle schadevergoeding jegens derden »). Evenmin als door de afwezigheid van inschrijving, kunnen de rechten van de bevoorrechte schuldeiser door verkeerde of onvoldoende inschrijvingen aangetast worden (Genin, *o.c.*, n^r 915). Op te merken valt overigens, dat de hypotheekbewaarder de begane vergetelheid kan herstellen of de verkeerde inschrijving kan verbeteren, « doch alleen op de lopende datum » (art. 134 hypotheekwet). Hij zou zelfs uit eigen beweging een inschrijving, die hij ten onrechte ambtshalve gedaan had, kunnen vernietigen : b.v. in een geval van verkoop waarin de akte volledige kwijting van de aankoop prijs inhoudt (Genin, *o.c.*, n^r 944).

358. — De ambtshalve inschrijving wordt slechts eenmaal aan de hypotheekbewaarder opgelegd. Na vijftien jaar zullen de inschrij-

vingen van de voorrechten ophouden van kracht te zijn «indien, vóór het verstrijken van gemelde termijn, de inschrijvingen niet vernieuwd zijn geworden», zo luidt artikel 90 hypotheekwet, waar uitdrukkelijk naar verwezen wordt door artikel 37 hypotheekwet, dat bovendien preciseert dat de vernieuwing van inschrijving door de schuldeisers zelf zal moeten gedaan worden.

Dat zelfde artikel 37 hypotheekwet bepaalt dat, bij gebreke van vernieuwing van de inschrijving, het voorrecht in een hypotheek ontaardt «waarvan de rang wordt bepaald door de dagtekening van haar inschrijving» (art. 37 *in fine*).

Wat de vernieuwing van inschrijving betreft, heeft de hypotheekbewaarder dus geen initiatief te nemen.

359. — Men heeft zich afgevraagd hoe men de kwestie van de vernieuwing zou moeten oplossen, indien de hypotheekbewaarder verzuimd heeft ambtshalve inschrijving te doen. Er werd hiervoren op gewezen dat het voorrecht niettemin zijn volle uitwerking heeft, alleen door de overschrijving. Maar deze overschrijving die «geldt als inschrijving» zal het voorrecht slechts voor vijftien jaar behouden, zodat het nodig zal zijn voor de schuldeiser — natuurlijk niet een niet bestaande inschrijving te vernieuwen — maar vóór het verstrijken van de vijftien jaren, zelf het initiatief te nemen om zijn voorrecht te laten inschrijven (Lepinois, *o.c.*, nr 1148). Er weze dienaangaande opgemerkt, dat de te late ambtshalve inschrijving door de hypotheekbewaarder, niet geldt als vernieuwing van inschrijving (Verbr., 11 okt. 1894, *Pas.*, 1894, I, 300).

360. — Wanneer de hypotheekwet behandeld werd, werden zekere kritieken geopperd tegen het ambtshalve inschrijven. Men deed o.m. gelden dat zij de partijen ernstig kon hinderen door de opeenhoping van inschrijvingen soms voor schuldvorderingen van gering belang, verder door de moeilijkheden die aan de doorhaling verbonden zijn. Om aan deze bezwaren tegemoet te komen, kwam men op het idee, aan de betrokken partijen het recht toe te kennen de bewaarder der hypotheeken vrij te stellen ambtshalve inschrijving te nemen (Genin, *o.c.*, nr 948).

Deze vrijstelling, die belangrijke gevolgen meebrengt (zie verder, nr^s 361 en volg.) moet «door een uitdrukkelijk beding in de akte» gegeven worden (art. 36, par. 1). Men merke op dat de «akte», waarvan sprake in artikel 36, niet noodzakelijk de akte van overschrijving zelf moet zijn; deze vrijstelling kan uit een afzonderlijke akte blijken (Lepinois, III, nr 1145; — Genin, *o.c.*, nr 951; — Kluyskens, *o.c.*, nr 175; — De Page, VII, nr 397; — *anders*, maar ten onrechte: Maton, *Dictionnaire*, III, Tw. *Inscription d'office*, blz. 321 en 322; — Beltjens, *Code civil*, VI, Hyp. w., art. 36, nr^s 6 en 7).

361. — Door de hypotheekbewaarder er van te ontslaan ambtshalve inschrijving te doen, verliest de schuldeiser zijn voorrecht (art. 36, par. 2, hypotheekwet).

De derden die bij het lezen van de akte vaststellen dat de hypotheekbewaarder er van ontslagen werd, inschrijving te nemen, mogen veronderstellen dat de schuldeiser van de zakelijke zekerheid heeft willen afstand doen en dat zij dus gerust met de eigenaar van het goed mogen handelen.

Op het eerste gezicht zou men denken, dat de vrijstelling van inschrijving alleen de rang van het voorrecht, maar niet het voorrecht zelf beïnvloedt. De wetgever heeft er anders over beslist; ondanks de overschrijving gaat het voorrecht zelf te niet (De Page, VII, n^r 397, noot met verwijzingen). Bijgevolg moet hij die ze bedingt de bekwaamheid hebben om onroerende goederen te vervreemden; dus zullen noch de onbekwame noch de wettelijke beheerders de vrijstelling van inschrijving ambtshalve mogen bedingen, tenzij mits de nodige machtigingen (Lepinois, III, n^r 1147; — Rb. Turnhout, 23 febr. 1859, *Rec. gén.*, 1859, n^r 3693).

362. — De schuldeisers, die, door de hypotheekbewaarder te ontslaan ambtshalve inschrijving te nemen, hun voorrecht verliezen, blijven nochtans beschikken over een wettelijke hypotheek: «... zij kunnen, krachtens hun titel, een hypothecaire inschrijving nemen, waarvan echter de rang zal worden bepaald door haar dagtekening» (art. 36, *in fine*).

De schuldeiser kan dus een wettelijke hypotheek laten inschrijven: natuurlijk voor zoveel dergelijke inschrijving nog mogelijk is op het ogenblik dat zij gevorderd wordt; m.a.w. de wettelijke hypotheek zal niet kunnen ingeschreven worden indien het goed vervreemd werd (art. 112, par. 2), of indien de verkrijger sedert meer dan drie maand overleden is (art. 82, par. 2), of failliet verklaard werd (wet op het faillissement, art. 447), of, tenslotte, indien een exploit van beslag of het voorafgaande bevel overgeschreven werden (wet 15 aug. 1854, art. 27; — zie nochtans De Page, *o.c.*, n^r 761).

363. — Naar luid van artikel 36 hypotheekwet zijn de schuldeisers die de hypotheekbewaarder er van ontslaan ambtshalve inschrijving te nemen, niet alleen van het voorrecht, maar ook van de rechtsvordering tot ontbinding of tot terugneming vervallen.

In werkelijkheid herhaalt de wetgever in het bijzonder geval van artikel 36, de regel die hij reeds in algemene bewoordingen uitgedrukt heeft in artikel 28 hypotheekwet:

«Na het te niet gaan of het vervallen van het door het vorig artikel bepaalde voorrecht, kunnen de bij artikel 1654 van het burgerlijk wetboek voorziene rechtsvordering tot ontbinding van de verkoop, en de bij artikel 1705 voorziene rechtsvordering tot terugneming van de geruilde zaak niet uitgeoefend worden ten nadele van de ingeschreven schuldeiser, van de onderverkrijger of van derden die zakelijke rechten verkregen hebben.

Dezelfde regel geldt voor de rechtsvordering tot herroeping die gegrond is op de niet-nakoming van de voorwaarden welke door het voorrecht mochten gewaarborgd zijn».

In de wederkerige contracten is de ontbindende voorwaarde altijd stilzwijgend begrepen, voor het geval dat een van beide partijen haar verbintenissen niet nakomt (art. 1184 B.W.). De verkoper, mederuiler en schenker, beschikken dus eventueel, niet alleen over het voorrecht van artikel 27 hypotheekwet, maar ook over een vordering tot verbreking van het contract: ontbinding van de verkoop (art. 1654 B.W.), van de ruiling (art. 1705 B.W.), herroeping van de schenking met lasten (art. 953 B.W.).

Waarom heeft de hypotheekwet de vordering tot ontbinding aan het voorrecht gekoppeld? Dit laatste is een zakelijk recht, het eerste een

persoonlijk recht dat *per se* ten opzichte van de derden zonder uitwerking blijft. Maar het practisch resultaat van beide is hetzelfde: immers, indien de eigenlijke ontbinding op zichzelf de derden niet bedreigt, zij stelt het recht van revindicatie ter beschikking van de verkoper, ruiler of schenker waardoor dan de verworven rechten van de derden niet zullen geprimeerd worden, maar te niet gaan (De Page, *o.c.*, n° 400, A en noot). Daarom ook heeft de wet van 16 december 1851 het lot van de vordering tot ontbinding, gesteund op de artikelen 1654, 1705 en 953 B.W., aan dat van het voorrecht verbonden.

364. — Men zal opmerken dat de deelgenoten niet begrepen zijn in de opsomming van artikel 28 hypotheekwet. Men legt dit verzuim uit door het aanwijzend karakter van de verdeling, die niet verenigbaar is met een vordering tot ontbinding (Lepinois, *o.c.*, n° 1215). Er weze nochtans opgemerkt dat artikel 28 niet geldt voor de uitdrukkelijk ontbindende voorwaarde, die door de deelgenoten kan bedongen worden, en waarvan de uitwerking niet zal verloren gaan, ondanks het eventuele verval van het voorrecht (Lepinois, *o.c.*, *l.c.*; — De Page, *o.c.*, n° 402, 1 en noot).

365. — Dezelfde opmerking geldt ter zake van ontbinding van een verkoop krachtens een uitdrukkelijk ontbindende voorwaarde, bedongen overeenkomstig artikel 1656 B.W. en die dus van kracht zal blijven (Martou, *o.c.*, n° 617; — *anders*, wat betreft de uitdrukkelijk ontbindende voorwaarde in zake verkoop: Cloes, *Commentaire loi 16 décembre 1851*, n° 761, blz. 447; — De Page, *o.c.*, n° 402). Het verval van de vordering tot ontbinding zou evenmin kunnen ingeroepen worden wanneer het gaat over een vordering gesteund op een grond van nietigheid zoals benadeling.

Kortom: de vordering tot ontbinding, gesteund op gelijk welke andere gronden dan die waarvoor het voorrecht van artikel 27 hypotheekwet werd ingesteld, is steeds mogelijk. M.a.w. het verval van de vordering komt slechts ter sprake, indien de vordering gesteund is op niet-betaling van prijs, opleg, begrote prestatie, of van de vaste som als schadevergoeding bepaald (art. 27, 1^e, 2^e, 3^e; — De Page, *o.c.*, n° 402, 2°).

366. — Wie kan het verval van de vordering tot ontbinding, aldus beperkt naar haar toepassingsgebied, opwerpen?

Artikel 28, par. 1 geeft het antwoord op deze vraag: de ingeschreven schuldeisers — d.w.z. de hypothecaire schuldeisers, de latere verkrijgers, en de derden die zakelijke rechten op het goed verkregen hebben.

Derhalve kunnen de partijen zelf artikel 28 niet inroepen: de verkoper behoudt in ieder geval zijn vordering tot ontbinding tegen zijn koper — en hetzelfde dient gezegd te worden voor de andere rechtshandelingen in artikel 28 besproken, zoals b.v. de ruiling (Martou, V., n° 623).

De chirographaire schuldeisers kunnen evenmin het instellen van de vordering tot ontbinding verhinderen: dit wordt verklaard doordat zij slechts persoonlijke rechten bezitten tegen de koper, en dat door artikel 28 alleen het onroerend krediet van de schuldenaar beschermd werd (Lepinois, *o.c.*, n° 1220). Om dezelfde reden wordt de exceptie geweigerd aan de huurder voor meer dan negen jaar (De Page, VII, n° 406).

Kan de curator van het faillissement van de koper het verval van de vordering tot ontbinding opwerpen?

Tegen deze weze opgemerkt dat in principe de vervreemder die zijn voorrecht behouden heeft (door de overschrijving van zijn titel), de vordering tot ontbinding kan instellen zowel ten nadele van de chirografaire schuldeisers als van de schuldeisers aan wie de schuldenaar een hypotheek zou toegestaan hebben (Genin, *o.c.*, n^r 416). Maar in het hier besproken geval is de vervreemder ten opzichte van zekere schuldeisers van zijn voorrecht en bijgevolg van de vordering tot ontbinding vervallen. Welnu, kan de curator dat verval opwerpen? In principe niet. Immers, de curator vertegenwoordigt én de schuldenaar, én de massa van de chirografaire schuldeisers; hij vertegenwoordigt niet de titularissen van ingeschreven zakelijke rechten. Dus is hij niet ontvankelijk het verval van de vordering tot ontbinding aan de verkoper, mede-ruiler of schenker op te werpen (Lepinois, *o.c.*, n^r 1221, met verwijzingen; — De Page, VII, n^r 406, B; — *anders*: Troplong, n^r 295).

Het hof van beroep te Luik, een vonnis van de rechtbank te Hoei van 7 mei 1951 hervormend, heeft door een arrest van 24 juni 1952 (beide gepubliceerd *Pas.*, 1954, II, 9), zich uitgesproken in de zin van het te niet gaan van de actie tot herroeping van een schenking met lasten, ingesteld tegen de curator van het faillissement van de begiftigde, wanneer de schenker de hypotheekbewaarder van de inschrijving ambtshalve ontslagen had. Volgens voormeld arrest heeft artikel 36 een bredere draagwijdte dan artikel 28 hypotheekwet. Volgens artikel 28 kan, wanneer het voorrecht te niet gaat, de vordering tot ontbinding niet meer ingesteld worden tegen de ingeschreven schuldeisers, enz... Maar, wanneer het te niet gaan van het voorrecht, en, bijgevolg, van de vordering tot ontbinding, als oorzaak hebben de vrijstelling van ambtshalve inschrijving, zou het verlies van het voorrecht en van de vordering tot ontbinding een absoluut karakter hebben en uitwerking hebben *erga omnes*. Deze zienswijze, die in de voorbereidende werkzaamheden geen steun vindt, kan bezwaarlijk goedgekeurd worden.

Men zal opmerken dat krachtens artikel 487, derde lid, de curator van het faillissement ertoe gehouden is hypothecaire inschrijving te nemen op de goederen van de gefailleerde namens de massa van de schuldeisers. Van dat ogenblik af valt hij in de categorie van de schuldeisers die door artikel 28 hypotheekwet beschermd zijn: de verkoop kan voortaan onmogelijk ten nadele van de massa ontbonden worden (De Page, *o.c.*, n^r 406).

367. — Niet alleen wordt door artikel 28 hypotheekwet de ontvankelijkheid van de vordering tot ontbinding beperkt. Ook de gevolgen ervan ten gronde werden beperkt:

a) daar waar ze ontvankelijk is, heeft de wetgever de gevolgen ervan beperkt in de mate die strikt nodig is om de rechtmatige belangen van de beschermde schuldeiser te vrijwaren. Van daar de bepaling van artikel 28, par. 3, die toelaat de gevolgen van de vordering tegen te houden, mits betaling aan de schuldeiser van hetgeen hem verschuldigd is:

« in geval de verkoper, de ruiler, de schenker, de rechtsvordering tot ontbinding instelt, kunnen de derden altijd de gevolgen ervan tegenhouden, mits aan de eiser

uitgekeerd worden de hoofdsom en haar toebehoren dat, overeenkomstig artikel 87 van deze wet, door de inschrijving van het voorrecht behouden werd ».

b) indien de vordering doorgevoerd wordt en dat, tengevolge van de ontbinding, de eiser tot zekere teruggaven gehouden is, zullen deze sommen tot het betalen van de ingeschreven schuldeisers besteed worden : artikel 28, par. 4 bepaalt dienaangaande :

« de sommen, die de verkoper of de ruiler mocht veroordeeld worden terug te betalen, ingevolge de rechtsvordering tot ontbinding of tot terugnemng, worden besteed tot betaling van de bevoorrechte of hypothecaire schuldvorderingen, die deze eigenschap ten gevolge van de ene of andere van die rechtsvorderingen zouden verliezen, en wel volgens de rang, die deze schuldvorderingen hadden op het ogenblik van de ontbinding van de verkoop of van de ruiling ».

Men merke op dat in deze tekst geen sprake is van de schenker. Men neemt aan dat dit stilzwijgen het gevolg is van een vergetelheid in de redactie van artikel 28 (Lepinois, *o.c.*, n^r 1226 ; — Genin, *o.c.*, n^r 418 ; — De Page, VII, noot onder n^r 407 ; — *anders* : Martou die de toepassing van de bepaling in geval van schenking weigert, alhoewel hij het eens is dat het hier waarschijnlijk over een vergetelheid gaat : *o.c.*, n^r 629).

AFDELING III

Behoud van het voorrecht door inschrijving.

§ 1. — Voorrecht van de aannemers, architecten, metselaars en andere werklieden (art. 27 hyp. w.).

368. — De vormvereisten die dienen nageleefd te worden tot behoud van het voorrecht, staan in nauw verband met de voorwaarden die vereist zijn tot het ontstaan van het voorrecht. Er werd daarover uitgewijd (zie boven, n^{rs} 317 en volg.).

369. — Een punt dat nog dient aangestipt te worden is de datum waarop het voorrecht, waarvan verondersteld wordt dat alle vormvereisten nageleefd werden, aan derden tegenstelbaar wordt. Dit is een kwestie die van essentieel belang is voor de rangregeling. Naar de letter van artikel 38 hypotheekwet zouden de aannemers hun voorrecht « op de dag van het eerste proces-verbaal » behouden ; het voorrecht zou dus kunnen terugwerken tot op een ogenblik waarop het aan de derden nog niet kon bekend zijn, indien het proces-verbaal niet ingeschreven wordt op de dag zelf waarop het opgemaakt werd.

Deze interpretatie wordt gehuldigd door Genin (*o.c.*, n^r 1094), die dus aanneemt dat het voorrecht een korte tijd geheim zal blijven, blijkbaar ten onrechte. Zoals De Page aantoont (VII, n^r 410), blijkt uit de voorbereidende werken dat men het stelsel van artikel 2110 van het burgerlijk wetboek zonder wijziging heeft willen overnemen ; welnu, artikel 2110 wees uitdrukkelijk de datum aan van de inschrijving van het eerste proces-verbaal. Men zal dus beslissen dat het voorrecht tegenstelbaar en behouden wordt vanaf de inschrijving van het eerste proces-verbaal (zie nochtans arrest Cass. fr., 24 maart 1953, boven, n^r 317).

370. — De inschrijving behoudt het voorrecht voor vijftien jaar (art. 90 hypotheekwet); na deze termijn is de inschrijving — en bijgevolg ook het voorrecht — vervallen. De van zijn voorrecht vervallen schuldeiser behoudt, krachtens artikel 37, een wettelijke hypotheek, waarvan de rang bepaald wordt door de dagtekening van haar inschrijving. Zoals boven gezegd, is de inschrijving van deze hypotheek nochtans niet meer mogelijk bij faillissement, overlijden en onroerend beslag (zie boven, n° 362).

§ 2. — Voorrecht van de pachter.

371. — Het voorrecht wordt behouden voor een termijn van vijftien jaar, door zijn opneming in het register van de inschrijvingen (art. 90 hypotheekwet; — K.B. 30 okt. 1956, art. 1). Eventueel zal de inschrijving moeten vernieuwd worden, hetzij vóór het verstrijken van de vijftien jaar, hetzij vóór het verstrijken van een periode van dertig jaar vanaf de overschrijving van de overdracht, wanneer het pachtgoed in andere handen is overgegaan (voor meer bijzonderheden, zie Tw. *Hypotheeken*).

§ 3. — Voorrecht van artikel 14 van de mijnwet.

372. — Hierboven werd opgemerkt dat door de gecoördineerde wetten op de mijnen het voorrecht door artikel 14 verleend aan de opspoorder, aan hem die de werken uitvoerde of machines bouwde, dienstig voor de exploitatie, of aan de geldschietter, gelijkgesteld werd met het voorrecht van de aannemer.

Wat het behoud van dit voorrecht betreft weze dus verwezen naar n°s 368 tot 370.

§ 4. — Aanvraag om afscheiding van de boedels.

373. — De stof van de afscheiding der boedels wordt behandeld onder het Tw. *Erfenis*.

Deze instelling dient hier niettemin vermeld te worden omdat de hypotheekwet in artikel 39, publiciteitsmaatregelen heeft voorgeschreven om de derden te verwittigen, dat de erfgenamen van de nalatenschap zich het recht voorbehouden de vermenging van de vermogens te beletten, overeenkomstig de artikelen 878 en volgende van het burgerlijk wetboek.

De wet van 16 december 1851, steeds bekommerd om de veiligheid van de rechtshandelingen op onroerende goederen, bepaalt in artikel 39 :

« De schuldeisers en legatarissen, die volgens artikel 878 van het burgerlijk wetboek het recht hebben om de afscheiding van de boedels te vragen, behouden dit recht op de onroerende goederen van de nalatenschap ten aanzien van de schuldeisers van de erfgenamen of vertegenwoordigers van de overledene, door de inschrijving op elk van die onroerende goederen genomen binnen zes maanden na het opvallen van de nalatenschap ».

« Tot deze termijn verstreken is, kan geen hypotheek op die goederen worden gevestigd, en geen vervreemding ervan worden toegestaan door de erfgenamen of vertegenwoordigers van de overledene, ten nadele van de schuldeisers en legatarissen ».

374. — Op te merken valt, dat de afscheiding van de boedels niet bestempeld wordt als een voorrecht: dit woord komt in voormeld artikel niet voor. Er bestaat dienaangaande discussie, maar doorgaans neemt men aan dat de afscheiding van de boedels geen voorrecht uitmaakt (Martou, *o.c.*, n^r 666; — De Page, VII, n^r 414; — Genin, *o.c.*, n^{rs} 1110 en 1111; — Planiol et Ripert, XII, n^r 679; — Kluyskens schrijft over *het voorrecht der schuldeisers*, maar blijkbaar, zonder aan dat woord zijn technische betekenis te geven, *o.c.*, n^r 176).

375. — Alle auteurs zijn het eens om aan de afscheiding der boedels de volgende uitwerking toe te kennen: een voorrang te verlenen aan de schuldeisers van de nalatenschap en aan de legatarissen, jegens de schuldeisers en rechthebbenden van de erfgenamen. Artikel 878 burgerlijk wetboek spreekt alleen van de schuldeisers; artikel 39 hypotheekwet heeft het recht uitgebreid ten voordele van de legatarissen (Martou, *o.c.*, n^r 667). Er werd gevonnist dat de legataris, wiens recht nog niet onmiddellijk eisbaar is, zoals de legataris van een lijfrente, de afscheiding der boedels kan vorderen (Brussel, 31 juli 1891, *Pas.*, 1892, II, 130; — Brussel, 25 april 1899, *Pas.*, 1899, II, 33, met verwijzingen). Hoe zal men in dergelijk geval het bedrag bepalen waarvoor de afscheiding gevorderd wordt? Indien de schuldeiser geen uitvoerbare titel bezit, zal hij zich tot de voorzitter van de rechtbank wenden, zoals ter zake van beslag onder derden, om het bedrag van zijn schuldvordering voorlopig te doen bepalen (Lepinois, *o.c.*, n^r 1205; — De Page, VII, n^r 415).

Na het overlijden van zijn echtgenote kan de overlevende man, die jegens zijn echtgenote een schuldvordering heeft wegens vergoedingen of terugnemingen, de afscheiding der boedels vorderen op de goederen van de *de cuius* (Rb. Luik, 24 nov. 1911, *Pas.*, 1912, III, 42).

376. — Ook de bevoorrechte of hypothecaire schuldeisers kunnen de afscheiding vorderen; zij kunnen daar belang bij hebben indien de waarde van de goederen waarop hun voorrecht of hypotheek slaat onvoldoende is om hun schuldvordering te dekken, of ook voor de betaling van achterstallige interesten die niet gewaarborgd zijn door de genomen inschrijving (Genin, *o.c.*, n^r 1116; — Martou, *o.c.*, n^r 678; — De Page, VII, n^r 415).

377. — Is het nog nodig de afscheiding der boedels te vorderen, indien de nalatenschap onder voordeel van boedelbeschrijving aanvaard wordt? De Franse rechtsleer en rechtspraak zijn gevestigd in deze zin, dat de afscheiding der boedels in dat geval ambtshalve geschiedt; het is dus onnodig ze te vragen (Planiol et Ripert, *o.c.*, n^r 669). Even eenparig beslissen de Belgische rechtsleer en rechtspraak in tegenovergestelde zin (zie het sterk gemotiveerd arrest: Luik, 18 juni 1884, *Pas.*, 1884, II, 339; — Martou, *o.c.*, n^r 679, met verwijzing naar het verslag Lelièvre voor de kamer; — De Page, *o.c.*, n^r 416).

378. — De vraag tot afscheiding der boedels kan zowel op de roerende als op de onroerende goederen slaan. Hier komen alleen de laatstgenoemde in aanmerking met het oog op artikel 39 hypotheekwet.

379. — Wanneer de schuldeisers van de erfgenamen bekend zijn, moet de eis tegen hen, en niet tegen de erfgenamen alleen ingesteld worden (Gent, 27 juni 1896, *Pas.*, 1897, II, 10; — zie nochtans Gent, 28 juli 1921, *Pas.*, 1922, II, 41).

380. — Men dient elke verwarring te vermijden tussen de eigenlijke eis tot afscheiding der boedels en de inschrijving waarvan sprake in artikel 39 hypotheekwet. Het is niet uit deze inschrijving dat de afscheiding der boedels, m.a.w. de voorrang, voortvloeit (Martou, *o.c.*, n^r 674; — De Page, VII, n^r 417; — Gent, 27 juni 1896, *Pas.*, 1897, II, 10), doch alleen uit de gerechtelijke eis voorzien door de artikelen 878 en 880 burgerlijk wetboek.

Het zeer nauwkeurig gemotiveerd arrest van het hof van beroep te Gent van 28 juli 1921 (*Pas.*, 1922, II, 41), bepaalt op zeer duidelijke wijze, aan de hand van de voorbereidende werken, de draagwijdte van de inschrijving van artikel 39 hypotheekwet nl.: dank zij de inschrijving die gedaan werd binnen de wettelijke termijn van zes maanden, behouden de schuldeisers van de overledene, en de legatarissen, het recht een eis tot afscheiding der boedels in te stellen tegen:

- 1) de schuldeisers van de erfgenamen,
- 2) de erfgenamen van de *de cuius*,
- 3) zijn rechthebbenden.

M.a.w. is de inschrijving de voorwaarde waaraan de ontvankelijkheid van een eis tot afscheiding der boedels ondergeschikt is, wanneer de nalatenschap onroerende goederen omvat (De Page, VII, n^r 417, B). De legataris die verwaarloosd heeft binnen zes maanden na het openvallen van de nalatenschap de inschrijving door artikel 39 hypotheekwet vereist te nemen, is vervallen van het recht de afscheiding der boedels te vorderen, wat betreft de onroerende goederen (Rb. Verviers, 6 febr. 1884, *Pas.*, 1884, III, 120).

381. — Artikel 39 hypotheekwet gaat nochtans verder: benevens dat behoud van het recht, de eis tot afscheiding in te stellen, zal de gedane inschrijving als tweede gevolg hebben, — indien de eis ingesteld en ingewilligd wordt —, de afscheiding der boedels tegenstelbaar te maken jegens de derden die gedurende de zes maanden na het openvallen van de nalatenschap, goederen van de nalatenschap zouden aangekocht hebben of hypotheek erop zouden verkregen hebben. M.a.w. de inschrijving, die binnen de zes maanden genomen werd, heeft terugwerkende kracht jegens hen die gedurende deze zes maanden voormelde onroerende rechten op de goederen van de nalatenschap zouden verkregen hebben. Deze uitzondering op het principe dat het voorrecht pas vanaf de datum der publicatie tegenstelbaar is, is niet vatbaar voor kritiek: artikel 39 hypotheekwet, moet door zichzelf de derden, die binnen zes maanden na het overlijden van de *de cuius*, met de erfgenamen handelen, op hun hoede stellen: zij hebben het maar aan zichzelf te wijten indien zij dat gevaar onderschat hebben.

382. — De vraag of de inschrijving nog mogelijk is bij faillissement van de erfgenamen, wordt ten gunste van de schuldeiser opgelost. Artikel 447 verzet zich tegen het inschrijven, na het faillissement, van voorrechten en hypotheeken; de afscheiding der boedels is noch het een noch het ander. Aan de andere kant, kan men geen nalatigheid verwijten aan een schuldeiser die gerekend heeft op de termijn van zes maanden die hem toegekend wordt.

Tenslotte, kan men nog opmerken dat de schuldeisers van de gefailleerde niet moesten speculeren op nalatenschappen die aan hun schuldenaar zouden kunnen toekomen (De Page, VII, n^r 418, met verwijzingen).

383. — Wat de gevolgen betreft van de inschrijving die binnen zes maand genomen werd, ten aanzien van de vervreemding of hypotheekstellingen waartoe de erfgenamen zouden overgaan, zal men een essentieel onderscheid moeten maken tussen de vervreemding en hypotheeken die geschied, resp. gevestigd zijn voor of na het verstrijken van de termijn van zes maand.

1) Vervreemdingen of hypotheeken die van vóór het verstrijken der zes maanden dagtekenen: zij zullen slechts geldig blijven voor zoveel de schuldeisers, die de afscheiding der boedels gevorderd hebben, uitbetaald zijn. Artikel 39, § 2 zegt immers: « Tot deze termijn verstreken is kan geen hypotheek op die goederen worden gevestigd, en geen vervreemdingen ervan worden toegestaan door de erfgenamen of vergetenwoordigers van de overledene, ten nadele van de schuldeisers en legatarissen ».

2) Vervreemdingen en hypotheekstellingen door de erfgenamen toegerekend na de zes maand, maar vóór de gerechtelijke vordering: zij blijven onaangetast niettegenstaande de tijdige inschrijving (art. 880, § 2 B.W.; — De Page, VII, n^r 422).

3) Vervreemdingen en hypotheekstellingen toegestaan na de zes maand maar na het instellen van de eis kunnen de schuldeisers en legatarissen van de nalatenschap niet schaden. Dank zij de tijdige inschrijving werd het volgrecht, gehecht aan de eis die vóór de vervreemding werd ingesteld, behouden (art. 39, § 2 hierboven).

Men zal uit de bovenstaande beschouwingen afleiden dat de schuldeisers van de nalatenschap er het grootste belang bij hebben, hun eis tot afscheiding der boedels zo vlug mogelijk na de gedane inschrijving in te stellen, en vooral, te vermijden dat hun eis na zes maand ingesteld wordt, vermits, zoals hierboven aangestipt, zij vanaf het verstrijken van die zes maand, het risico lopen geprimeerd te worden door diegenen die van de erfgenamen zakelijke rechten verkregen hebben.

§ 5. — Voorrecht van de schatkist in strafzaken.

384. — Dit voorrecht werd vermeld onder de categorie der voorrechten op de roerende en onroerende goederen van de schuldenaar (zie boven, n^r 25). Er werd op gewezen dat, naar luid van artikel 3, wet 5-15 september 1817, het voorrecht dient ingeschreven te worden op de onroerende goe-

deren van de veroordeelde binnen de twee maand na de veroordeling. De wet vereist niet dat de beslissing kracht van gewijsde zou verkregen hebben. De inschrijving kan dus ten conservatoire titel genomen worden op grond van een vonnis bij verstek (Genin, *o.c.*, n^r 1161; — Cass. fr., 8 april 1850, *Rec. gén.*, n^r 855; — Rb. Verviers, 19 mei 1852, *Rec. gén.*, n^r 1572).

AFDELING IV

Behoud van het voorrecht zonder inschrijving.

385. — 1) Gerechtskosten. Naar luid van artikel 29 hypotheekwet hebben de voorrechten slechts gevolg mits openbaarmaking door inschrijving... « met uitzondering van de voorrechten van de gerechtskosten » (zie ook boven, n^{rs} 265 en 266).

2) Verzekeraar: er werd reeds gewezen op het feit dat de geringe omvang van de schuldvordering de formaliteiten van de openbaarmaking onnodig maakt, daar de rechten van de derden er in feite niet door geschonden worden (zie ook boven, n^{rs} 267 en 268).

3) Voorrecht op bepaalde roerende en onroerende goederen (zie boven, n^{rs} 31 en volg.).

386. — Wat de rang van deze voorrechten betreft, deze is bepaald, wat betreft de voorrechten op bepaalde roerende en onroerende goederen, door de wetten die ze instellen. Wat het voorrecht wegens gerechtskosten en dat van de verzekeraar aangaat, deze hebben steeds voorrang op al de schuldeisers in wier belang zij gedaan werden (Kluyskens, *o.c.*, n^r 179).

AANHANGSEL I

Rechten van de overnemers van schuldvorderingen, bevoorrecht op onroerende goederen, overeenkomstig artikel 27 hypotheekwet.

387. — Naar luid van artikel 40 hypotheekwet oefenen de overnemers van de hierboven opgenoemde bevoorrechte schuldvorderingen « dezelfde rechten uit als de overdragers in wier plaats zij treden, mits zij zich voegen naar de bepalingen van artikel 5 van deze wet ».

388. — Er wordt opgemerkt dat, indien slechts een deel van de bevoorrechte schuldvordering afgestaan wordt, de cedent en de overnemer beiden een bevoorrechte schuldvordering bezitten, van dezelfde rang, zodat zij pondspondsgewijs op de opbrengst van het goed zullen uitbetaald worden.

Nochtans, indien de overdracht geschied is met waarborg van de solvabiliteit van de schuldenaar, zal de overnemer voorrang hebben op de cedent voor het deel van de schuldvordering dat hem afgestaan werd (Kluyskens, *o.c.*, n^r 178).

Overigens, geen enkele wetsbepaling belet dat de cedent die van een derde een deel van de aankoop prijs ontvangt, deze derde voor de algeheelheid van zijn voorrecht en van zijn recht de actie tot ontbinding in te stellen, subrogeert (Rb. Nijvel, 13 april 1953, *Pas.*, 1954, III, 39; — zie ook boven, n° 354).

AANHANGSEL II

***Overdracht van onroerende voorrechten
ingeval van ruilverkaveling uit kracht van de wet.***

389. — De wet van 25 juni 1956 beoogt de ruilverkaveling van verbrokkelde gronden om aaneensluitende en regelmatige kavels te vormen.

Het verwezenlijken van dergelijke ruilverkaveling stelt vanzelfsprekend vraagstukken in verband met de zakelijke zekerheden — voorrechten en hypothecken — die de geruilde kavels bezwaren en hun overdracht op de kavels die de geruilde kavels zullen vervangen.

Deze overdracht zal geschieden door toedoen van het comité ingesteld door artikel 12, en onder toezicht van de rechterlijke macht. Men zal dienangaande o.m. de artikelen 32 tot 38 raadplegen (zie ook Tw. *Ruilverkaveling*).
